

Europeiska
regionkommittén

EU:s årsrapport

2023

Tillståndet i regionerna och kommunerna

#SOTEULocal

Omslagsbild

© Xavier Lorenzo / stokkete / JackF / creativenature.nl / TTstudio / Tymoshchuk / michaeljung / Eugenio Marongiu / Patryk Kosmider / Nicolas Dieppedalle / Vladimir Arndt / JackF / C.Castilla / aapsky - stock.adobe.com

Ansvarsfriskrivning: Denna publikation har maskinöversatts med hjälp av Europeiska kommissionens eTranslation-system och inte av en professionell mänsklig översättare.

EU:s årsrapport för 2023 om tillståndet för regioner och städer

---

HANTERA KRISER, TA FRAM LÖSNINGAR, BYGGA FRAMTIDEN

Ansvarsfriskrivning:

Denna rapport har utarbetats av personalen vid Europeiska regionkommitténs administration och de åsikter som framförs representerar inte nödvändigtvis Europeiska regionkommitténs åsikter. Alla ansträngningar har gjorts för att tillhandahålla korrekt och fullständig information, men Europeiska regionkommittén kan inte garantera denna riktighet och tar inget ansvar för innehållet i denna rapport. Dessutom omfattar vissa uppgifter, inklusive diagram och kartor, inte alla medlemsstater eller alla regioner i Europeiska unionen.

Innehållsförteckning

Förord	3
Höjdpunkter och rekommendationer	5
Kapitel I – Regioner och städer som hanterar kriser	16
A. Ukraina: Fördrivna personer, hållbar återuppbyggnad, vägen till EU-integration	17
B. Energikris.....	27
C. Klimatkatastrofer	35
D. Livsmedelssäkerhet.....	45
E. Social ojämlikhet och demografiska förändringar.....	51
Kapitel II – Regioner och städer som aktörer för hållbar utveckling och sammanhållning	59
A. Den europeiska gröna given och målen för hållbar utveckling	60
B. Digital omvandling och motståndskraft.....	70
C. Värdet av sammanhållning	76
D. Genomförande av faciliteten för återhämtning och resiliens.....	84
E. Inre marknaden och industriell omvandling	91
F. Landsbygdsagendan – lämnar ingen plats på efterkälken	102
G. Människors färdigheter – lämnar ingen på efterkälken	115
Kapitel III – Regioner och städer som formar Europas framtid	126
A. Europeisk demokrati	127
B. Framtida utvidgnings- och grannskapspartnerskap	135
Bilagor	139
A. Lista över förkortningar.....	139
B. Tabell över figurer	141

Förord

2023 var ett år av utmaningar och kriser för alla regioner och städer i hela Europeiska unionen, men också ett år med fullt engagemang från mer än en miljon folkvalda företrädare i stadshus och regionala parlament för att leverera konkreta och konkreta lösningar till sina medborgare. Inför det kommande valet till Europaparlamentet ger denna rapport läsarna de ämnen som kommer att vara viktiga i städer och regioner, där medborgarna kommer att rösta. Som om under ett förstoringsglas har 2023 visat var EU måste hitta gemensamma svar, bättre lösningar och områden där vårt samarbete behöver stärkas.

I Ukraina rasar Rysslands krig fortfarande, vilket leder till förstörelse och tvingar miljontals människor bort från sina hem. Sedan dag ett har europeiska regioner och städer öppnat sina dörrar och erbjuder skydd för ukrainare, med grundläggande tjänster i centrum. Samma regioner och städer förbereder sig också för att hjälpa till med återuppbyggnadsinsatserna, som åtföljer ukrainska lokala och regionala myndigheter på vägen mot fred och EU-medlemskap – tillsammans med andra kandidatländer.

De sociala och ekonomiska konsekvenserna av kriget, i kombination med pågående kriser, har haft stor tyngd på de europeiska hushållens axlar. Klimatkrisen är överallt, varje dag, och tar livet genom naturkatastrofer och sätter press på våra ekonomier. Att säkerställa vår energi- och livsmedelssäkerhet har varit ett viktigt uppdrag, eftersom miljontals européer var och fortfarande inte kan hålla sitt hus varmt eller lägga mat på bordet.

Oavsett omfattningen av de utmaningar vi står inför, är vi fast beslutna att inte lämna någon bakom oss och hålla vår sociala struktur stark.

Vi kan bara komma ut starkare från dessa kriser, med ett åtagande att säkerställa framsteg och välbefinnande för våra medborgare. Därför har regioner och städer fullt ut inlett den gröna och digitala omställningen och omvandlat våra samhällen som nyckelaktörer i agendan för hållbar utveckling.

Central för denna strukturella och långsiktiga omvandling är sammanhållningspolitiken, den viktigaste investeringspolitiken i EU för att hjälpa regioner och städer att säkra en bättre framtid och frigöra sin potential, oavsett om de är stads- eller landsbygdsområden, centrala eller perifera områden, industricentrum eller till och med yttersta randområden, som min hemregion på Azorerna. Återigen, när vi utformar politiken och investeringarna för framtiden, lämnar ingen och ingenstans bakom oss vår kompass.

Slutligen, varje förändring som är personorienterad kräver människors engagemang. Lokala och regionala ledare har störst förtroende från sina medborgare, och därför kan vi, när vi ser på EU:s framtid, bara stärka regionernas och städernas legitima roll i EU:s struktur så att den blir effektivare, mer förankrad och närmare medborgarna.

EU:s årsrapport om tillståndet i regionerna och städerna 2023 är en flaggskeppspublikation från Europeiska regionkommittén, inklusive dess årliga regionala och lokala barometer som produceras i partnerskap med IPSOS. Den berättar historier om de lokala och regionala myndigheternas otroliga styrka och engagemang i Europa.

Jag vill tacka alla bidragsgivare till detta betänkande, framför allt alla regionala och lokala ledare som ser till att Europa skapas av alla och för alla.

Vasco Alves Cordeiro, Europeiska regionkommitténs ordförande

Höjdpunkter och rekommendationer

Regioner och städer som hanterar kriser

Solidaritet med Ukraina

- I. *Fortsätta och stärka stödet till Ukraina genom att samarbeta med EU:s regioner och städer för återuppbyggnad och reformer.*

Det ryska kriget mot Ukraina har orsakat en aldrig tidigare skådad tillströmning av fördrivna människor, vilket har drabbat städer och regioner i EU ojämnt. Regioner och städer i EU ger direkt humanitärt bistånd till ukrainska städer och regioner och utvecklar projekt och partnerskap för att hjälpa till med deras framtida återuppbyggnad. Trots begränsade resurser fokuserade de lokala myndigheterna inte bara på nödåtgärder (t.ex. mottagningscentrum, bostäder och sjukvård för fördrivna personer) utan riktar nu också sin uppmärksamhet på långsiktiga strategier för socioekonomisk inkludering av fyra miljoner ukrainska flyktingar (t.ex. social välfärd, språkutbildning och jobbinträde).

EU bör utnyttja sina regioners och städers potential, kapacitet och sakkunskap för att förankra återuppbyggnaden, reformen och den europeiska integrationen av Ukraina på gräsrotsnivå och fortsätta att stödja decentralisering. Ukrainafaciliteten ska tillhandahålla resurser och finansiering för detta ändamål.

EU bör öka det direkta stödet till sina städer och regioner för att hantera den lokala integrationen av ukrainska flyktingar och tillhandahålla tjänster, främst i fråga om sjukvård, utbildning och sysselsättning. Den lokala och regionala delen av Ukrainafaciliteten bör utvecklas i linje med principerna för styrning av EU:s regionalpolitik.

Den europeiska alliansen för städer och regioner för återuppbyggnad av Ukraina, som samordnas av ReK, bidrar till att stärka den lokala och regionala kapaciteten i Ukraina, stärka samarbetet mellan sakkunniga, hjälpa lokala myndigheter i Ukraina att bekanta sig med regelverket och ge råd om genomförandet av decentraliseringsprocessen.

[Ipsos-undersökningen: för 45 % av de svarande kan regioner och städer bidra till återuppbyggnaden av Ukraina]

Energiomställning

- II. *Säkerställa en strategi för flernivåstyrelse för energiomställningen. Endast med ökade EU-medel kan lokala och regionala projekt öka och förbättra sina effekter för att uppfylla EU:s*

klimatambitioner på fältet och stärka acceptansen för den gröna omställningen i lokalsamhällena.

Energikrisen har drabbat alla territorier i Europa hårt, men har varit ännu svårare för regioner och städer med en högre andel utsatta människor som lever i eller riskerar att drabbas av fattigdom: 40 miljoner människor kunde inte hålla sitt hem varmt 2022. De ambitiösa målen i den europeiska gröna given kräver aldrig tidigare skådade förändringar under de kommande åren, vilket i hög grad måste ske på lokal och regional nivå. Regioner som stod för energiintensiva industrianläggningar, t.ex. för basmetaller, kemikalier, icke-metalliska mineraler och papper, påverkades också kraftigt, med allvarliga utsikter till avindustrialisering och framtida utlokalisering av industrier till regioner som erbjuder lägre energipriser. Trots stigande energipriser och hög inflation har de lokala och regionala myndigheterna fortsatt att tillhandahålla grundläggande tjänster (t.ex. skolor, sjukhus, vårdhem och kollektivtrafik) genom betydande energibesparingar vid uppvärmning och belysning av offentliga byggnader, snabbare utbyggnad av förnybara energikällor, men också genom budgetnedskärningar för andra samhällstjänster.

EU bör anpassa sin energiomställning till lokala behov, begränsningar och möjligheter. Endast genom en nedifrån och upp-strategi kan EU gå över från energikris till energiberoende och ge EU:s territorier en långsiktig vision.

Med utgångspunkt i REPowerEU-initiativet bör EU ge regioner och städer ytterligare stöd och investeringar för att förbättra energieffektiviteten, utnyttja förnybar energi, cirkulär ekonomi och smarta nät, och på så sätt främja lokal energiproduktion och stärka EU:s energiberoende.

ReK underlättar den lokala energiomställningen genom sitt initiativ om en grön giv på lokal nivå och flera kampanjer, såsom EU Cities Energy Savings Sprint, som lanserades tillsammans med EU:s borgmästaravtal och Europeiska kommissionen.

[Ipsos-undersökningen: för 62 % av de svarande har deras stad och region vidtagit åtgärder för att minska energiförbrukningen]

Klimatåtgärder

- III. *Investera avsevärt i anpassning till och begränsning av klimatförändringar med en platsbaserad strategi för att bevara sammanhållning och resiliens i regioner och städer och mot bakgrund av klimatförändringarnas omvälvande och asymmetriska effekter samt förlusten av biologisk mångfald.*

De europeiska regionerna och städerna betalar allt mer för störande värmeböljor, drag, översvämningar och skogsbränder. Klimatförändringarna kommer att fördjupa befintliga ojämlikheter: Syd- och Östeuropa, europeiska städer, öar, kustområden och perifera regioner kommer att påverkas mest när det gäller dödsfall bland befolkningen, skador på kritisk infrastruktur och störningar i turism, industrikuster och jordbruksproduktion. För att skydda sina regioner mot klimatförändringarnas skadliga effekter skulle EU behöva investera cirka 40 miljarder euro varje år om den globala temperaturen håller sig inom 1,5 °C. Detta belopp skulle öka till 120 miljarder euro och 200 miljarder euro per år för att anpassa sig till en temperaturökning på 2 °C eller 3–4 °C. Endast starkare investeringar i anpassning till och begränsning av klimatförändringar kan bevara sammanhållningen mellan EU och medlemsstaterna.

EU bör stärka sin solidaritet. Sammanhållningsmekanismerna kommer att göra det möjligt för dess regioner och städer att öka investeringarna för klimatanpassning och motståndskraft och förhindra att de mest utsatta områdena och utsatta samhällsgrupperna drabbas hårdast.

Den europeiska gröna given bör starkt involvera regioner och städer när det gäller att uppnå klimatneutralitet och bli motståndskraftiga mot klimatförändringar.

ReK samarbetar med Europeiska kommissionens gemensamma forskningscentrum för att främja användningen av dess instrumentpanel för sårbarhet, som fastställer regionala sårbarheter och möjligheter att hantera katastrofer, inbegripet klimatrisker.

[Ipsos-undersökningen: för 51 % av de svarande borde regionerna och städerna ha större inflytande i EU:s beslutsfattande när det gäller klimatkrisen och miljön]

Livsmedelssäkerhet

- IV. *Stödja ett hållbart lokalt jordbruk och samarbeta med lokala och regionala myndigheter för att bidra till att göra de europeiska livsmedelssystemen mer motståndskraftiga och hållbara.*

Det ryska kriget mot Ukraina har totalt sett stört det europeiska jordbruket, med störst påverkan i regionerna Bulgarien, Ungern, Polen, Rumänien och Slovakien, och höjda priser på hyllorna för alla som bor i Europa. Torka, vattenbrist och andra extrema klimathändelser minskar dessutom jordbruksavkastningen kraftigt i många regioner och sträcker sig över hela EU. De lokala och regionala myndigheterna står inför det sociala nödläget för livsmedelsfattigdom i sina lokalsamhällen: över 32,5 miljoner européer har inte råd med en ordentlig måltid varannan dag.

EU bör investera i hållbar lokal jordbruksproduktion och förkorta sina leveranskedjor. Den bör gynna lokala produkter, upphandla på ett hållbart sätt och gå mot hållbara livsmedelssystem.

EU bör också intensifiera sin samordning och sina investeringar för att hjälpa regioner att bekämpa djupgående och hantera vattenbrist genom att bygga vidare på befintliga regionala

erfarenheter när det gäller att minska förbrukningen, öka återanvändningen och ta itu med avloppsvatten.

ReK har lanserat EU:s ekologiska pris tillsammans med Europeiska kommissionen för att främja hållbar lokal produktion i EU:s regioner.

Regioner och städer som aktörer för hållbar utveckling och sammanhållning

Den europeiska gröna given och målen för hållbar utveckling

- V. *Säkerställa mer stöd för att genomföra den europeiska gröna given och målen för hållbar utveckling på lokal och regional nivå.*

Utan de europeiska regionernas och städernas engagemang kommer 105 av de 169 mål som fastställs i målen för hållbar utveckling inte att uppnås senast 2030, t.ex. fattigdomsminskning och miljöanpassning av lokal infrastruktur. Regioner och städer övervakar i allt högre grad sina framsteg genom att genomföra frivilliga lokala granskningar, och de samarbetar i initiativ som Urbact Cities for Sustainable Governance Network och det europeiska borgmästaravtalet. De saknar dock ofta ekonomiska resurser och teknisk kapacitet för att genomföra målen för hållbar utveckling och planera investeringar i åtgärder inom ramen för den gröna given. Detta hotar att fördjupa de befintliga skillnaderna mellan ”frontruning” regioner eller städer och de regioner eller städer som redan står inför ekonomiska utmaningar på grund av tekniska och demografiska omställningar.

EU bör förse regioner och städer med en konsekvent och konsoliderad ram för hållbar utveckling som är förenlig med den globala agendan för klimat och hållbarhet. Den bör ta hänsyn till de omvälvande utmaningar som regioner och städer står inför när det gäller att bättre återspegla den lokala verkligheten.

EU-institutionerna måste samarbeta med alla förvaltningsnivåer för att fylla finansiella luckor genom att tillhandahålla direkt finansiering och konkret vägledning, införa grön budgetering och bättre koppla EU:s gröna giv till EU:s ekonomiska styrning.

ReK:s initiativ för den gröna given på lokal nivå omfattar en uppsättning verktyg för kommunikation och engagemang för att påskynda den gröna omställningen på lokal och regional nivå. Det gör det möjligt för regioner och städer att utbyta bästa praxis om genomförandet av den gröna given och ge expertfeedback om den.

[Den gröna givens framtid: utvärdera och blicka framåt i ReK:s enkät: 45 % av de svarande bekräftar att deras stad eller region har satt upp ett klimatneutralitetsmål senast 2050, vilket visar att de har ambitionen att överträffa EU:s bredare mål]

Den gröna och digitala omställningen

VI. *Frigöra investeringar för den gröna och digitala omställningen, stödja människor och minska ojämlikheter, samtidigt som man främjar de europeiska regionernas industriella konkurrenskraft.*

Den gröna och digitala omställningen ökar både kostnader och risker och innebär existentiella utmaningar för många europeiska regioner. Höjda energipriser och utländska platsbaserade industripolitik hotar att förvärra situationen. Samtidigt står hushållen inför effekterna av inflationen och stora ojämlikheter kvarstår i hela Europa. Nästan 50 % av regionerna och städerna har varit tvungna att inrätta livsmedelsbanker och livsmedelsdistributionsprogram. Eftersom den dubbla omställningen pågår är det viktigt att de mål i den europeiska pelaren för sociala rättigheter som rör sysselsättning, utbildning och kampen mot fattigdom och social utestängning förblir centrala. De lokala och regionala myndigheterna ansvarar för en viktig del av de totala utgifterna för utbildning och kompetens. De har därför en viktig roll att spela när det gäller att ta itu med socioekonomiska utmaningar och ägna särskild uppmärksamhet åt frågan om utvecklingsfällor. Eftersom 41 regioner i själva verket anses vara de mest sårbara på grund av den gröna och digitala omställningen söker regioner och städer sätt att säkerställa sin motståndskraft och konkurrenskraft genom att anta nya strategier, bygga upp expertis, tillhandahålla medel för kompetensutveckling och genom att bilda allianser för att göra sin röst hörd. De europeiska regionerna och städerna känner också i allt högre grad konsekvenserna av digitala hot direkt: de är primära mål för cyberattacker och upplever tillfälliga avstängningar av viktiga offentliga tjänster. Många av dem saknar dock tillräckliga finansiella resurser och organisatorisk kapacitet för att bygga upp digital resiliens och uppgradera sina ekonomiska ekosystem.

EU bör ytterligare främja det lokala perspektivet när det gäller kompetensutveckling.

Regionkommittén bör inbjudas som ledamöter i de styrande organ och övervakningsorgan som inrättats genom lagen om råvaror av avgörande betydelse och lagen om nettonollindustri, eftersom regioner och städer har en viktig roll att spela när det gäller att säkerställa samhällets acceptans av strategiska projekt och identifiera åtgärder för förändring och investeringar.

EU måste öka sina insatser genom att genomföra informationskampanjer om cyberhot riktade mot lokal och regional infrastruktur.

[Ipsos-undersökningen: för 52 % av de svarande borde regionerna och städerna ha större inflytande i EU:s beslutsfattande när det gäller starkare ekonomi, social rättvisa och sysselsättning]

Sammanhållningspolitikens framtid

VII. *Reformera sammanhållningspolitiken med ett uppdrag och en platsbaserad strategi som tillämpar principen om att inte skada sammanhållningen inom alla politikområden.*

Tack vare den inre marknaden är EU:s BNP 9 % högre än den skulle vara utan den. EU:s inre handel har bidragit till att 56 miljoner arbetstillfällen har skapats under de senaste trettio åren. Västståndet fördelas dock inte rättvist mellan EU:s kärnregioner och periferi. Covid-19-pandemin och det ryska kriget mot Ukraina har gjort det ännu svårare för perifera regioner att komma ikapp resten av EU. Sammanhållningspolitiken eftersom långsiktiga investeringar bidrar till en bättre inre marknad och överbryggas utvecklingsgapet mellan regionerna genom att förse dem med sociala resurser och infrastrukturer. De regionala skillnaderna är dock fortfarande stora. Sammanhållningspolitikens framtid måste utformas som en inkluderande strategi som engagerar alla människor och intressenter på alla nivåer och tar itu med den nuvarande fragmenteringen och komplexiteten i flera fonder.

EU måste vidareutveckla en stark platsbaserad sammanhållningspolitik med en uppdragsstrategi som kan hjälpa alla platser och människor i EU. Den måste tillämpa principen om att inte skada sammanhållningen i all EU-politik och alla EU-initiativ genom att genomföra omfattande territoriella konsekvensbedömningar.

Sammanhållningsalliansen, som inrättats av ReK, kommer att fungera som en plattform för debatt och utbyte och engagera EU:s institutioner med städer och regioner.

[Ipsos-undersökningen: 59 % av de svarande är medvetna om sammanhållningspolitiska medel]

Landsbygdsagendan

VIII. En långsiktig strategi för landsbygdsområden måste utrusta dem med investeringar i deras gröna och digitala omställning för att effektivt bekämpa avfolkning och locka unga talanger.

År 2033 beräknas 30 miljoner människor ha lämnat Europas landsbygdsområden. Detta motsvarar den sammanlagda befolkningen i Rumänien, Bulgarien och Litauen. Landsbygdsregioner står inför hinder som hotar deras tillväxt och EU:s mål att uppnå klimatneutralitet. Ungdomar och familjer lämnar landsbygden på grund av bristen på tjänster, såsom skolor, sjukhus, kollektivtrafik och digital konnektivitet. Detta ständiga utflöde av yngre människor leder till en minskning av arbetskraften, en åldrande lokalbefolkning samt till fattigdom och social utestängning. 16 % av EU:s befolkning lever i s.k. talangutvecklingsfällor. Möjligheterna till vuxenutbildning är mycket lägre i regioner med talangutvecklingsfälla (5,6 %, jämfört med EU-genomsnittet på 10 %). Regionala och lokala myndigheter deltar aktivt i utformningen och genomförandet av integrerade initiativ för landsbygdsutveckling, såsom särskilda lokala skolprojekt, samt mobilitetskoncept för landsbygdsbyar och program för grönt företagande för kvinnor.

EU bör investera mer i landsbygdsområden eftersom de i hög grad bidrar till den gröna omställningen på områden som produktion av förnybar energi, hållbara livsmedel och naturskydd.

Nästa generation av sammanhållningspolitiska program och planerna för återhämtning och resiliens bör främja investeringar och reformer för att minska talangutvecklingsfällorna i EU:s

regioner, diversifiera de ekonomiska utsikterna för ungdomar och säkerställa landsbygdssamhällellens ekonomiska och sociala välbefinnande.

ReK deltar aktivt i landsbygdspakten, som utgör en plattform för alla förvaltningsnivåer och det civila samhället att utbyta om landsbygdsområdenas behov och potential.

Regioner och städer som formar Europas framtid

Europeisk demokrati

IX. EU måste utnyttja medborgarnas förtroende för regionala och lokala företrädare för att stärka den europeiska demokratin bättre och i större utsträckning.

I Europeiska unionen har 1,2 miljoner medborgare ett valfritt mandat på lokal eller regional nivå. De är den europeiska demokratis gräsrotsnivå. Medlemsstaternas lokala och regionala myndigheter är mer betrodda än nationella regeringar och i de flesta länder är de också mer betrodda än EU-institutionerna. Det ökande missnöjet i regioner och städer hotar den övergripande sociala sammanhållningen i EU. Detta gör det ännu viktigare att anpassa EU:s program för städer och regioner till de särskilda behoven i EU:s olika territorier och deras behov. I detta syfte måste de lokala och regionala myndigheterna ha större inflytande i utformningen av EU:s politik. Ett ökat engagemang från de lokala och regionala myndigheternas sida skulle bidra till att göra EU:s politik bättre förstådd och accepterad av medborgarna.

EU bör främja den europeiska demokratin och styrelseformernas flernivådimension och systematiskt inkludera lokala och regionala politiker i EU:s lagstiftningsprocess och på så sätt följa upp resultaten från konferensen om Europas framtid.

Valet till Europaparlamentet i juni 2024 kommer att vara ett test för den europeiska demokratin. I detta sammanhang bör EU-institutionerna öka sitt samarbete med regioner och städer för att bygga upp förtroende och öka valdeltagandet, samtidigt som deras röst hörs vid fastställandet av nästa politiska prioriteringar.

Programmet för unga folkvalda politiker och nätverket av lokala och regionala fullmäktigeledamöter – som båda inrättats av ReK – kan ytterligare stödja lokala och regionala folkvalda företrädare och stärka bron mellan EU och lokalsamhällena. De lokala och regionala myndigheterna är också viktiga partner för att stärka känslan av tillhörighet i det europeiska projektet, baserat på EU:s principer och värderingar.

[Ipsos-undersökningen: för 91 % av de svarande är det viktigt att öka regionernas och de lokala myndigheternas inflytande i det nationella beslutsfattandet]

Utvidgningen av Europeiska unionen

X. De lokala och regionala myndigheterna involveras med sina erfarenheter och nätverk för att förbereda sig inför nästa utvidgningsväg.

Det ryska kriget mot Ukraina har fört EU:s utvidgningspolitik högre upp på den politiska dagordningen och lyft fram vikten av att säkerställa stabilitet i EU:s grannskap, både vid dess östra och södra gränser, genom ökat gränsöverskridande samarbete. Regioner och städer i kandidatländerna har en nyckelroll

när det gäller att engagera medborgarna i anslutningsprocessen, befästa de europeiska värderingarna och främja den europeiska integrationen.

De europeiska regionerna och städerna kan dela med sig av sina egna erfarenheter av anslutning och stödda kapacitetsuppbyggnaden hos potentiella nyanlända genom olika format, t.ex. de gemensamma rådgivande kommittéerna, arbetsgrupperna, konferensen för regionala och lokala myndigheter i det östliga partnerskapet (Corleap), församlingen för regionala och lokala myndigheter i Europa-Medelhavsområdet (Arlem) eller med hjälp av instrumentet för tekniskt bistånd och informationsutbyte (Taiex) peer-to-peer-instrumentet. Corleap eftersträvar för närvarande de dubbla målen att fortsätta att tillhandahålla ett format för multilateralt samarbete på lokal och regional nivå inom ramen för det östliga partnerskapet och hjälpa de nya EU-kandidatländerna på vägen mot EU, och kommer att fortsätta att göra det inom en snar framtid.

Dessutom har gränsöverskridande samarbetsprogram med grannländer (särskilt via Interreg IPA-program för gränsöverskridande samarbete) varit avgörande för att bygga upp förtroendet och utveckla sakkunskapen hos angränsande lokala och regionala myndigheter samtidigt som de förbereder sig för att ansluta sig till EU.

Detta underlättar kapacitetsuppbyggnaden och ökar förståelsen för EU:s politik och lagstiftning.

De europeiska regionerna och städerna kan delta fullt ut i EU:s utvidgningsprocess genom att främja multilaterala samarbetsformer och ge praktiskt stöd till de lokala och regionala myndigheterna i EU:s kandidatländer.

Tidigare utvidgningsrundor har visat att decentralisering och deltagande av lokala och regionala myndigheter i förberedelserna för EU-medlemskap är avgörande för framgång.

ReK förespråkar ett stärkt gränsöverskridande samarbete med angränsande lokala och regionala myndigheter och bidrar till att främja Taiex genom de gemensamma rådgivande kommittéerna och arbetsgrupperna samt genom Arlem och Corleap, och har en särskild roll att spela när det gäller att hjälpa lokala och regionala myndigheter i utvidgningsländerna att förbereda sig för genomförandet av EU:s regelverk. ReK inriktar sitt utvidgningsarbete på praktisk kapacitetsuppbyggnad och har särskilt utvidgat sitt program för unga utvalda politiker till kandidatländerna.

1

Fortsätta och stärka stödet till Ukraina genom partnerskap med EU:s regioner och kommuner för återuppbyggnad och reformer.

2

Säkerställa en strategi för flernivåstyre i samband med energiomställningen. Endast med ökade EU-medel kan lokala och regionala projekt öka och förbättra sin inverkan för att uppfylla EU:s klimatambitioner på fältet och stärka acceptansen för den gröna omställningen i lokalsamhällena.

3

Göra betydande investeringar i anpassning till och begränsning av klimatförändringarna med en platsbaserad strategi för att bevara sammanhållningen och motståndskraften i alla regioner och kommuner, samt med avseende på de omvälvande och asymmetriska effekterna av klimatförändringarna samt förlusten av biologisk mångfald.

4

Stödja hållbart lokalt jordbruk och samarbeta med lokala och regionala myndigheter för att bidra till att göra de europeiska livsmedelssystemen mer motståndskraftiga och hållbara.

5

Säkerställa mer stöd för att genomföra den europeiska gröna given och målen för hållbar utveckling på lokal och regional nivå.

6

Frigöra investeringar för den gröna och den digitala omställningen, stödja människor och minska ojämlikheter, och samtidigt främja de europeiska regionernas industriella konkurrenskraft.

7

Reformera sammanhållningspolitiken med en uppdragsbaserad och platsbaserad strategi, med tillämpning av principen om att inte orsaka skada för sammanhållningen på alla politikområden.

8

En långsiktig strategi för landsbygdsområden måste tillhandahålla dem investeringar i deras gröna och digitala omställningar för att effektivt bekämpa avfolkning och locka unga begåvningar.

9

EU måste dra nytta av medborgarnas förtroende för regionala och lokala företrädare för att stärka den europeiska demokratin bättre och i större utsträckning.

10

Involvera de lokala och regionala myndigheterna, med deras erfarenheter och nätverk, för att förbereda nästa utvidgningsväg.

Kapitel I – Regioner och städer som hanterar kriser

En mångfacetterad uppsättning kriser påverkar Europeiska unionen. Från det ryska kriget mot Ukraina och dess konsekvenser till energi-, klimat- och livsmedelskriserna, sociala ojämlikheter och de varaktiga konsekvenserna av covid-19-pandemin ligger regioner och städer i framkant och tar itu med de många utmaningar som medborgarna står inför.

Europeiska unionen sätts på prov och kommer att stå ut så länge den fortsätter att utveckla nya gemensamma verktyg för solidaritet och motståndskraft för att stödja sina territorier och medborgare.

A. Ukraina: Fördrivna personer, hållbar återuppbyggnad, vägen till EU-integration

Det ryska kriget mot Ukraina har orsakat en aldrig tidigare skådad tillströmning av fördrivna människor, vilket påverkar regioner och städer i EU ojämnt. Trots många svårigheter har lokala och regionala myndigheter vidtagit framgångsrika åtgärder för att välkomna fördrivna ukrainare, samtidigt som de katalyserat solidaritet från lokalbefolkningen. Fokus flyttas nu från nödåtgärder till långsiktiga strategier för socioekonomisk inkludering. Vilka regioner ligger i framkant när det gäller att hjälpa fördrivna ukrainare att integrera sig lokalt? Hur kan solidaritet från lokala myndigheter hjälpa Ukraina att återhämta sig från kriget och bygga en bättre framtid för sitt folk?

Regioner och städer i EU och Ukraina är övertygade om att de har en aktiv roll att spela i återuppbyggnaden av Ukraina. De håller redan på att utveckla strukturen, principerna och planerna för detta ändamål inom ramen för nätverk som den europeiska alliansen för städer och regioner för återuppbyggnaden av Ukraina, inrättad av Regionkommittén (ReK), som sammanför lokala och regionala myndigheter i EU och Ukraina.

Ukrainas integration i EU kommer att gå hand i hand med landets återuppbyggnad. Lokala och regionala myndigheter i Ukraina måste vara förberedda för EU-medlemskap och behöver stöd från sina EU-motparter. ReK gör sin del genom initiativ för kapacitetsuppbyggnad.

Efter vad som förmodligen historiskt sett var den mest intensiva konfliktinducerade migrationen till EU, går i många regioner och städer nu över från krisläge till utveckling av hållbara strategier för att integrera ukrainska medborgare som ger EU-skydd. De flesta ukrainare som fick tillfälligt skydd² i Europeiska unionen (3,5 miljoner³ av EU totalt 4 miljoner)⁴ anlände och registrerades under de första tre månaderna efter den ryska invasionen den 24 februari 2022. Under andra halvåret 2022 och under hela 2023 började städer och regioner gå från nödsituationer till att utveckla strukturerade och hållbara integrationsstrategier som syftar till att förbättra den socioekonomiska integrationen av fördrivna ukrainare.⁵

88 % av regionerna och städerna har vidtagit konkreta åtgärder för att reagera på den nödsituation som kriget mot Ukraina har skapat i deras stad eller region, och tillsammans med lokalsamhällena fortsätter de att spela en avgörande roll när det gäller att stödja fördrivna ukrainare. Ungefär hälften av myndigheterna i regioner och städer har inrättat mottagningscentrum och tillhandahållit bostäder för fördrivna personer och mer än en tredjedel har säkerställt tillgång till social omsorg och sjukvård (33 %). 21 % har skapat möjligheter och faciliteter särskilt för fördrivna barn, medan 13 % har vidtagit åtgärder för att mildra krigets ekonomiska och sociala konsekvenser för de mest utsatta samt mildra effekterna av ökade energipriser för medborgare och företag. Över en

---

¹ För ytterligare information se Wilfred Martens Centre for European Studies, [Cross-Border Movements Jämfört: Migration från och till Ukraina i historisk jämförelse med andra konfliktinducerade situationer](https://www.oecd.org/newsroom/russia-s-war-of-aggression-against-ukraine-generates-historic-migration-flows.htm), februari 2023 och <https://www.oecd.org/newsroom/russia-s-war-of-aggression-against-ukraine-generates-historic-migration-flows.htm>.

² Beviljandet av tillfälligt skydd på grundval av [rådets genomförandebeslut 2022/382](#), Mach 2022. De personer som omfattas av detta skydd hänvisas senare i detta dokument med den allmänna termen "flyktingar".

³ FN:s flyktingkommissariat, situationen i [Ukraina: Snabbuppdatering #18](#), 24 juni 2022.

⁴ Eurostat, [Tillfälligt skydd för personer som flyr från Ukraina, augusti 2023](#).

⁵ Se t.ex. aktiviteterna i [städerna och regionerna för integration av migranter](#), ett nätverk som inrättats av Regionkommittén, t.ex. konferenserna om migranternas tillgång till [hälso- och sjukvård: från katastrofinsatser till hållbara lösningar och stärka regioner och städer i migrationsintegrationsstyrning](#).

tredjedel (35 %) har också deltagit i symboliska insatser för stöd till Ukraina. Förutom att fullt ut stödja Ukraina mot den ryska angriparen är majoriteten av regionerna och städerna (60 %) också övertygade om att ukrainares närvaro skulle få positiva demografiska och ekonomiska konsekvenser (54 %).⁶

Eftersom majoriteten av registrerade ukrainska personer som åtnjuter tillfälligt skydd är kvinnor och barn, erbjuder många regioner och städer också skräddarsydda stöd-, utbildnings- och integrationstjänster. Över 56 % av regionerna och städerna ger särskilt stöd till kvinnor från Ukraina i form av barnomsorg, följt av bostäder (55 %), jobbutbildning (52 %), psykologiskt stöd (nästan 48 %), hälso- och sjukvård (46 %) och transport (45%).⁸ Omkring 44 % ger dock inget särskilt stöd som är skräddarsytt för ukrainska fördrivna kvinnor, vilket är en fråga som måste åtgärdas för att stödja dem och säkerställa lämpliga villkor för deras socioekonomiska integration⁹. Ett tydligt exempel på snabb integration och ett vittnesbörd om ukrainska kvinnors styrka och beslutsamhet kommer från Polen, där regeringssiffror bekräftar att 60–70 % hade hittat ett vanligt jobb i slutet av förra året.¹⁰

Även om solidariteten med befolkningen från Ukraina har varit otvetydig i hela EU, påverkar de territoriella konsekvenserna av denna aldrig tidigare skådade kris främst regioner och städer i bara tre medlemsstater. Detta beror på flera faktorer, såsom koncentrationer i stads- och storstadsområden, stora redan befintliga diasporor i vissa regioner,¹¹ viseringsfria resor för ukrainare till EU och det snabba skyddet enligt direktivet om tillfälligt skydd, som alla bidrog till en mycket decentraliserad mottagningsprocess.

Majoriteten av ukrainare som är registrerade enligt TPD är bosatta i regioner i Tyskland, Polen¹² och Tjeckien, och det är i dessa länder som de tio största regionerna med flest registreringar är belägna: Nordrhein-Westfalen (Tyskland), Mazowieckie (Polen), Bayern (Tyskland), Baden-Württemberg (Tyskland), Niedersachsen (Tyskland), Dolnośląskie (Polen), Śląskie (Polen), Małopolskie (Polen), Wielkopolskie (Polen) och Praha (Czechia). Rumänien, Spanien, Italien, Slovakien och Österrike har också regioner där antalet registreringar överstiger 20000 per region (se kartan nedan). Andelen ukrainare i förhållande till lokalbefolkningen är dock högst i Tjeckien, Polen och Estland.¹³

---

⁶ Regionkommittén, Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, Eurochambres undersökningsresultat som presenterades vid [CIVEX-utskottets sammanträde den 18 april 2023](#) och vid [workshoppen EU Regions Week](#).

⁷ [30 april 2023: nästan 4 miljoner med tillfälligt EU-skydd – Produkter Eurostat Nyheter – Eurostat \(europa.eu\)](#)

⁸ Regionkommittén, Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, Eurochambres undersökningsresultat som presenterades vid [CIVEX-utskottets sammanträde den 18 april 2023](#) och vid [workshoppen EU Regions Week](#).

⁹ *Ibid.*

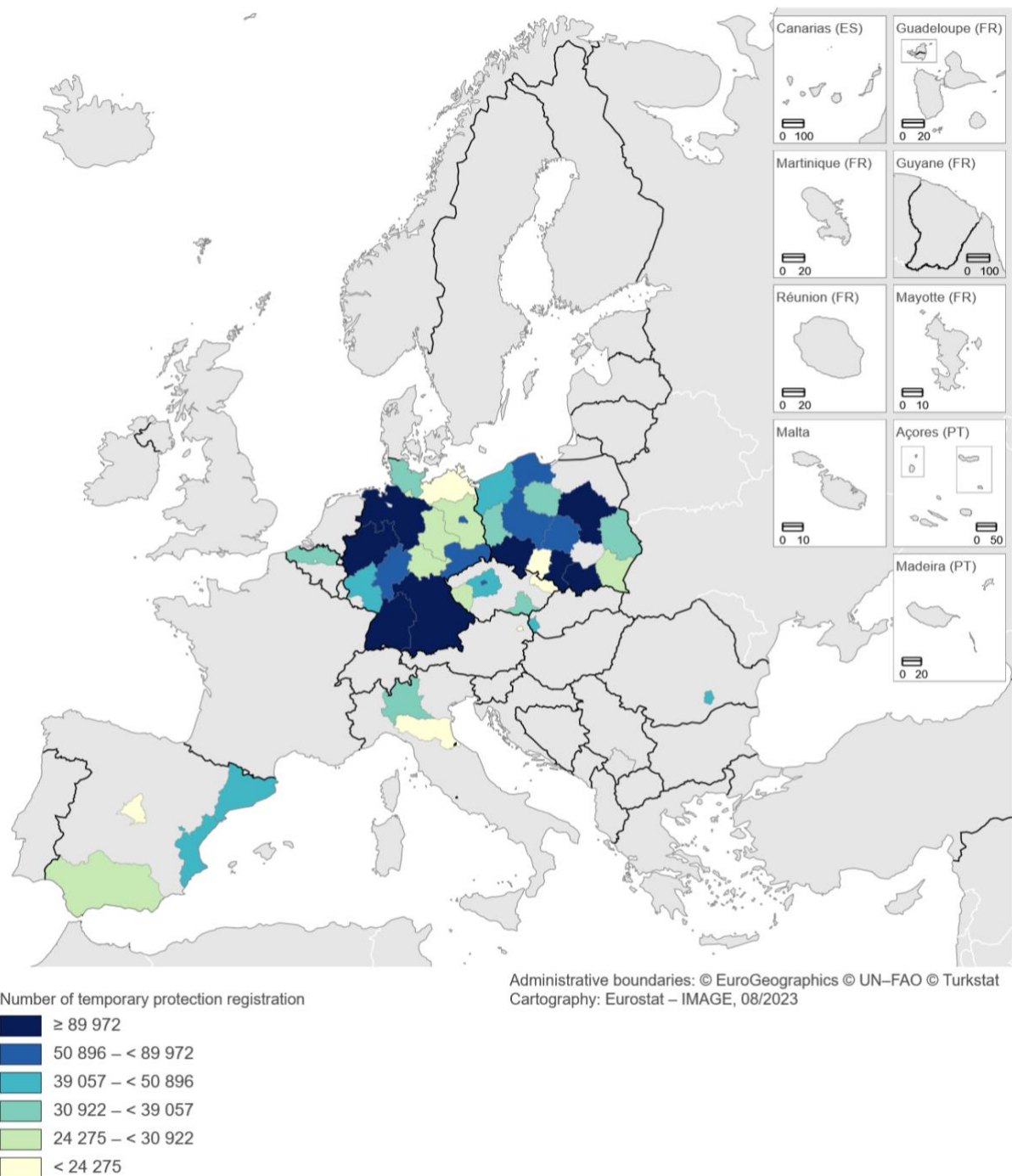
¹⁰ <https://www.ft.com/content/f7ab2cf3-ac3a-4d90-93b4-10ef51c07159>.

¹¹ Enligt [Eurostatvar ukrainskt medborgarskap](#) i slutet av 2021 det tredje vanligaste icke-EU-medborgarskapet för det totala antalet uppehållstillstånd i EU och för uppehållstillstånd, efter marockanska och turkiska medborgare.

¹² På nationell nivå är det största antalet ukrainare som registrerats enligt TPD i Tyskland (1090235), Polen (995035) och Tjeckien (331850). se <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230609-1>.

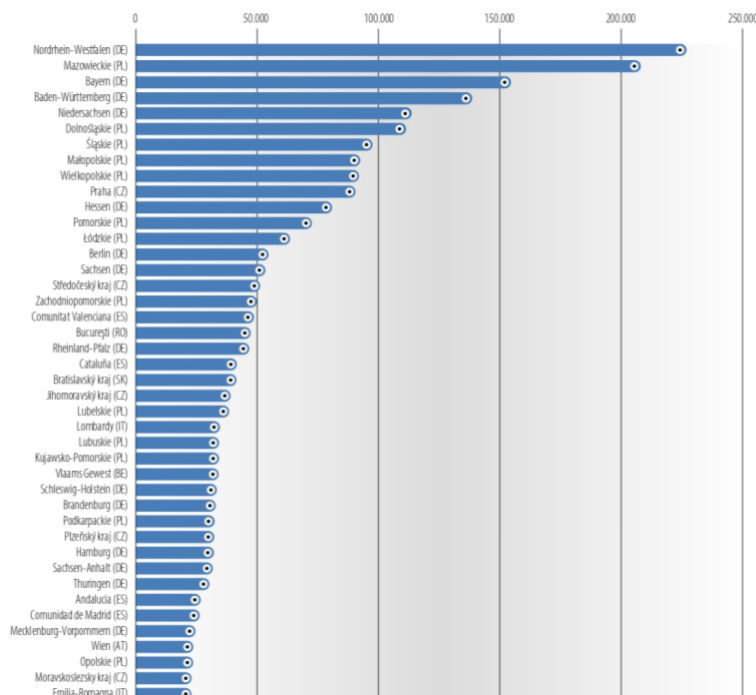
¹³ Jämfört med befolkningen i varje EU-medlem observerades det högsta antalet personer som beviljats tillfälligt skydd per tusen personer i Tjeckien (31,6 per 1000 personer), Polen och Estland (båda 26,4), Litauen (24,5), Bulgarien (22,7) och Lettland (21,2). se <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230609-1>.

Figur 1 – Nuts 2-regioner med mer än 20000 aktiva registreringar för tillfälligt skydd (ukrainska medborgare)
 Källa – ReK:s sammanställning baserad på UNHCR, Mediasdienst Integration, ibz, Minv, La Moncloa, Österreichischer Integrationsfonds¹⁴
 OBS – Den här kartan visar avsiktligt endast de valda regionerna

¹⁴ Uppgiftskällor: enligt tillgängliga uppgifter (och med olika giltighetsdatum) vid tidpunkten för skrivandet på https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine_a, <https://dofi.ibz.be/fr/news/accueil-en-belgique-des-personnes-en-provenance-dukraïne-bilan-apres-un-de-conflit>; <https://www.minv.sk/?docasne-utocisko>; https://www.lamoncloa.gob.es/lang/en/gobierno/news/Paginas/2023/20230310_ukrainian-refugees.aspx; <https://www.integrationsfonds.at/>.

Figur 2 – EU-regioner med det högsta antalet ukrainare som aktivt registrerats för tillfälligt skydd
Källa – ReK:s sammanställning 15

Många regioner och städer står fortfarande inför utmaningar eftersom deras kapacitet att tillhandahålla tjänster till lokalbefolkningen och flyktingar, såsom inkvartering, uppehälle, sjukvård, utbildning och sysselsättning, är utsträckt och ofta inte optimerad.¹⁶

I Polen kännetecknas den territoriella fördelningen av ukrainare av koncentration i vojvodskap med stora tätorter. Två tredjedelar av ukrainarna i Polen bor i de 12 största storstadsområdena¹⁷ och de flesta bor i Warszawa (mer än 100000), Wrocław, Kraków och Poznań.¹⁸

I Tyskland var andelen ukrainska medborgare av den totala befolkningen högst i Berlin och Hamburg. På grund av det stora antalet anländande uttryckte vissa regionala myndigheter oro över att de nått sina gränser och behovet av fler skolor, förskolor och boendeplatser.¹⁹

I Tjeckien kämpade staden Prag med att ta emot nästan en fjärdedel av alla ukrainare,²⁰ men i slutet av oktober 2022 godkände huvudstaden sin strategiska ram för stöd till ukrainska flyktingar och samarbetade med Unicef i inrättandet och driften av ett nytt centrum för efterföljande stöd till fördrivna personer från Ukraina.

Otillräckliga resurser och finansieringsbegränsningar har varit en av de mest angelägna frågorna för alla regioner och städer när det gäller att tillhandahålla grundläggande tjänster till ukrainare och genomföra långsiktiga integrationsmål. Pengarna till regioner och städer för att stödja

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ Dobiás, K. och Homem, F., EU:s [städer och regioner som välkomnar ukrainska flyktingar – kartläggning av samordning](#) på flera nivåer, studie på uppdrag av Regionkommittén 2022.

¹⁷ <https://www.gov.pl/web/udsc/obywatele-ukrainy-w-polsce--aktualne-dane-migracyjny>.

¹⁸ <https://www.portalsamorzadowy.pl/polityka-i-spoloczenstwo/w-tych-polskich-miastach-uchodzczy-z-ukrainy-osiedlaja-sie-najchetniej.442844.html>.

¹⁹ <https://www.schengenvisainfo.com/news/germany-calls-on-eu-countries-for-fairer-distribution-of-ukrainian-refugees/> och [a](#).

²⁰ <https://www.mvcr.cz/clanek/v-ceske-republice-je-aktualne-325-tisic-uprchliku-z-ukrajiny.aspx>.

ukrainare kom främst från högre statsförvaltningsnivåer (51 %, en välkommen ökning från 20 % innan kriget inleddes), följt av den privata sektorn (10 %) medan direktfinansiering inom EU var betydligt begränsad eller inte tillgänglig för direkt tillämpning av lokala myndigheter.

När det gäller stöd till fördrivna personer från Ukraina använde endast cirka 5 % av regionerna och städerna medel från Asyl-, migrations- och integrationsfonden (Amif), 9 % från Europeiska socialfonden+ (ESF+) och endast 1 % från Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf). När det gäller flyktingar i allmänhet är användningen av sådana medel högre, och 13 % av de regionala och lokala myndigheterna får vanligtvis medel från Amif, 10 % från ESF±medel och 2 % från Eruf-medel.²¹

Det behövs därför ett större direkt stöd till regioner och städer så att de på ett effektivt sätt kan tillhandahålla offentliga tjänster inom alla sina behörighetsområden och samtidigt integrera ukrainare i lokalsamhällena. Särskild tonvikt ska läggas på att säkerställa riktade åtgärder som bättre beaktar de särskilda behoven och rättigheterna för de flesta kvinnor, barn och andra fördrivna personer.

UKRAINSKA SAMRÅDSCENTRUM

PRAG, BERLIN OCH GDANSK HJÄLPER UKRAINARE PÅ DERAS SPRÅK

Städerna Prag (Tjeckien), Berlin (Tyskland) och Gdansk (Polen) inrättade ukrainska samrådscentrum för att ge ukrainska medborgare, främst kvinnor med minderåriga barn eller äldre, personliga samråd på sitt modersmål.²²

EN ONE-STOP-BYRÅ MED ÖPPNA DÖRRAR

RIGA CENTRALISERAR SIN HJÄLP TILL UKRAINARE

Staden Riga (Lettland) har en öppen dörr politik och hjälper ukrainare på många sätt, såsom att driva ett flyktningstöd centrum förvandlas till en enda byrå där alla statliga, kommunala och icke-statliga tjänster finns, hyra extra klassrum för att hålla ukrainska barn i skolor, och initiera digitala nomad visum och talang sponsring.²³

Processen för en hållbar återuppbyggnad i Ukraina har redan inletts och EU:s regioner och städer är redan involverade. Även om Rysslands aggressionskrig fortsätter att orsaka extrema civila skador och skador på infrastrukturen har²⁴ regioner och städer i hela EU redan åtagit sig att genomföra olika återuppbyggnadsinsatser som inte kan vänta till krigets slut, eftersom de är avgörande för att återställa de tjänster som behövs för de lokala samhällenas dagliga funktion. Många städer och regioner i EU har gett direkt humanitärt bistånd och ekonomiskt stöd till sina tvillingstäder i Ukraina, donerat

²¹ Regionkommittén, Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, Eurochambres undersökningsresultat som presenterades vid CIVEX-utskottets sammanträde den 18 april 2023 och vid [workshoppen EU Regions Week](#).

²² Projektet finansieras av Tysklands inrikesministerium och Tjeckiens inrikesministerium och genomförs av det internationella centrumet för utveckling av migrationspolitik. se <https://www.icmpd.org/news/ukraine-consultation-centres-supporting-ukrainian-citizens-abroad>.

²³ Eurocities, [i Riga, hjälpa ukrainare på otaliga sätt](#), januari 2023.

²⁴ Världsbanken, Ukrainas regering, Europeiska unionen, Förenta nationerna, [Ukraina: snabb skade- och behovsbedömning, februari 2022 – februari 2023](#), mars 2023.

till humanitära organisationer och bidragit med reparationsmaterial, kraftgeneratorer, ambulanser, bussar och andra användbara föremål.²⁵

Återuppbyggnad och reformer sker samtidigt som man svarar på de utmaningar som varierar beroende på omfattningen av förstörelsen i Ukraina. På samma sätt som den skiljer sig åt mellan regioner och kommuner, beroende på deras geografiska läge och närhet till frontlinjen, varierar också utmaningarna och behoven. Eftersom obevekliga strider och fientligheter fortsätter att trappa upp den svåra humanitära situationen i vissa områden i Ukraina, måste många regioner och städer fokusera på att säkerställa tillgång till vatten, sanitet, livsmedel, hälso- och sjukvård och material för att reparera bostäder. Det finns dock de som också i allt högre grad kan fokusera på återhämtnings- och återuppbyggnadsinsatser snarare än akuta humanitära behov, och i detta syfte söker de internationella partner på en rad områden – från minröjning till stadsutveckling och ekonomiskt samarbete – för att samtidigt fokusera på återuppbyggnads- och reformplaner.²⁸

83 % av EU:s städer och regioner är övertygade om att de kan bidra till Ukrainas återuppbyggnad. Nästan hälften (45 %) av alla städer och regioner i EU anser att de kan hjälpa till genom att delta i en bredare europeisk plan för återuppbyggnaden av Ukraina, medan omkring en tredjedel av EU:s städer och regioner ser sitt potentiella bidrag till återuppbyggnaden av Ukraina genom att tillhandahålla materiellt och finansiellt stöd (31 %) och i vänortsprogram för att stärka den tekniska och institutionella kapaciteten och utbyta bästa praxis (30 %). 27 % av EU:s städer och regioner är beredda att hjälpa till genom att främja goda styrelseformer på lokal och regional nivå och 16 % anser att offentliga förvaltningar skulle kunna stödjas genom utbildningsprogram som anordnas av universitet och utbildningscentrum för tjänstemän (inklusive onlinekurser).

I den föreslagna finansieringsstrukturen på 50 miljarder euro för Ukrainas återuppbyggnad erkänns också att regionerna och städerna måste involveras i alla skeden. Direkt stöd till regioner och städer är centralt för EU:s strategi, vilket framgår av det faktum att deras egenmakt är en förutsättning för Ukrainafaciliteten som kommissionen²⁹ fastställde³⁰ i sitt förslag till översyn av den fleråriga budgetramen 2021–2027. Eftersom EU:s budget inte var utformad för att hantera konsekvenserna av kriget mot Ukraina och de så kallade ”flexibiliteterna”,³¹ som användes från början av kriget, nådde sin gräns, är inrättandet av en ny facilitet för Ukraina lägligt och välkommet, liksom den uppmärksamhet som i förslaget ägnas åt regionernas och städernas deltagande i beslutsfattandet och deras kapacitetsuppbyggnad³².

Antalet bilaterala partnerskap mellan regioner och städer i EU och Ukraina har ökat, men mer än hälften av Ukrainas mindre städer saknar fortfarande formella EU-partner. Subnationellt samarbete, t.ex.³³ mellan Gdansk (Polen) och Lviv (Ukraina),³⁴ och ömsesidiga

²⁵ För fler exempel på stödåtgärder från EU:s regioner och städer, se <https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/help-for-ukraine.aspx>.

²⁶ Världsbanken, Ukrainas regering, Europeiska unionen, Förenta nationerna, [Ukraina: snabb skade- och behovsbedömning, februari 2022 – februari 2023](#), mars 2023.

²⁷ Uppskattningsvis 17,6 miljoner människor kommer att behöva humanitärt bistånd 2023 och att skydda de mest utsatta befolkningsgrupperna bör prioriteras före en annan svår vinter. se FN:s kontor för samordning av humanitära frågor, [Ukrainas humanitära insatser 2023: lägesrapport](#), augusti 2023.

²⁸ <https://cor.europa.eu/en/news/Pages/CP-84-Ukraine-cities-regions-stepping-up-search-for-international-partnerships.aspx>.

²⁹ Europeiska kommissionen, [Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av faciliteten för Ukraina](#), juni 2023.

³⁰ <https://cor.europa.eu/en/news/Pages/regions-and-cities-crucial-role-in-Ukraine-reconstruction.aspx> och [a](#).

³¹ Ändrad användning av medel inom ramen för de befintliga programmen, omfördelning av outnyttjade medel och reserver för Ukraina.

³² För mer information se https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3355.

³³ <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/Ukraine-Alliance-Insight.pdf>.

³⁴ <https://cor.europa.eu/fr/events/pages/4th-meeting-of-cor-working-group-ukraine-.aspx>.

återuppbyggnadsinsatser, till exempel genom att involvera ukrainska städer i uppdraget för klimatneutrala och smarta städer,³⁵ samt de olika avtalen om partnersamverkan,³⁶ är en viktig del av återuppbyggnadsprocessen och för att föra Ukraina närmare EU:s normer.³⁷ De flesta av de befintliga avtalen undertecknas med regioner och städer från Polen och från EU-länder i närheten av Ukraina, men³⁸ många fler nya avtal med tyska³⁹ och franska⁴⁰ lokala myndigheter pekar på en bredare, alleuropeisk trend.

EU:s städer har mycket att erbjuda sina ukrainska partner när det gäller sakkunskap och bästa praxis⁴¹ i frågor som hållbar stadsutveckling, skydd av kulturarvet, utbildning, sociala tjänster, grundläggande rättigheter och god samhällsstyrning. Även om de regionala huvudstäderna är mer benägna än andra städer att etablera ekonomiskt samarbete och affärssamarbete med städer utomlands, har⁴² mer än hälften av Ukrainas mindre städer, främst i östra Ukraina, fortfarande inget formaliserat internationellt samarbete och det finns fortfarande stort utrymme för att intensifiera samarbetet mellan EU och UA på subnationell nivå.⁴³

Alliansen av städer och regioner för återuppbyggnaden av Ukraina,⁴⁴ som inrättades av ReK, bidrar till att fylla klyftan i samarbetet mellan EU och UA på lokal och regional nivå och koppla samman de båda sidorna. Den alleuropeiska plattformen med potential att knyta samman tusentals lokala och regionala ledare i EU och Europa i stort har i hög grad bidragit till att intensifiera det internationella samarbetet⁴⁵ och återuppbyggnadsarbetet genom sin verksamhet och sina strategiska rekommendationer genom att involvera ett ständigt växande antal företrädare, däribland ReK:s ledamöter, Europarådets kongress för lokala och regionala myndigheter, europeiska sammanslutningar såsom CEMR, CPMR, Eurocities, CALRE, AER, borgmästaravtalet, energistäderna samt alla ukrainska sammanslutningar av lokala och regionala myndigheter och många associerade partner.⁴⁶

ReK:s rekommendationer för att stärka de lokala och regionala myndigheternas roll i Ukrainas återhämtnings- och återuppbyggnadsprocess och på deras väg mot ett EU-medlemskap ⁴⁷förankrade

³⁵ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/horizon-miss-2023-cit-02-01>

³⁶ Avtal om partnersamverkan i Ukraina ingås både på lokal nivå (främst på stadsnivå) och på regional nivå (oblaster) och subregional nivå/distriktsnivå (rayons).

³⁷ För en god överblick över dessa svårigheter och rekommendationer för att övervinna dem, se Smętkowski, M., Kniazevych, A., Olechnicka, A., Orchowska, J. och Przekop-Wiszniewska, E., [Samarbete mellan EU:s städer och regioner med sina ukrainska partner](#), studie som beställts av REGI-utskottet i Europaparlamentet 2023.

³⁸ *Ibid.* under 2022 hade ukrainska städer mer än 1000 avtal om partnersamverkan med utländska partner, medan myndigheter på regional nivå och distriktsnivå hade undertecknat nästan 350 sådana avtal – mer än två tredjedelar var med EU:s motparter.

³⁹ I februari 2022 fanns det 80 partnerskap mellan tyska och ukrainska kommuner, se [Karte: 80 deutsch-ukrainische Städtepartnerschaften](#) [\[BMZ\]](#) nu finns det 120 partnerskap, se <https://www.bertelsmann-stiftung.de/de/unsere-projekte/kommunen-in-der-ukraine-krise-staerker-projektnachrichten/staedtepartnerschaften>. se även <https://cities4cities.eu/14-ukrainian-communities-started-cooperation-with-17-german-municipalities/>.

⁴⁰ Till exempel mellan den franska regionen Bourgogne-Franche-Comté och Ukrainska Vinnytsia oblast, se <https://www.infos-dijon.com/news/bourgogne-franche-comte/bourgogne-franche-comte/revisions-internationales-la-region-bourgogne-franche-comte-prepare-un-partenariat-avec-l-oblast-ukrainien-de-vinnytsia.html>.

⁴¹ <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/Ukraine-Alliance-Insight.pdf>.

⁴² Se till exempel den studie som utarbetats av programmet Transparent Cities som finns på [Samarbete mellan systerstäder: områden där utländska kommuner stöder ukrainska städer](#).

⁴³ Smętkowski, M., Kniazevych, A., Olechnicka, A., Orchowska, J., och Przekop-Wiszniewska, E., [Samarbete mellan EU:s städer och regioner med sina ukrainska partner](#), studie på uppdrag av REGI-utskottet i Europaparlamentet, 2023.

⁴⁴ <https://cor.europa.eu/en/engage/Pages/European-Alliance-of-Cities-and-Regions-for-the-reconstruction-of-Ukraine.aspx>.

⁴⁵ <https://cor.europa.eu/en/events/Pages/putting-lugano-principles-into-action.aspx> (2010)

⁴⁶ En fullständig förteckning över partner och associerade partner till Europeiska alliansen för städer och regioner för återuppbyggnaden av Ukraina finns på <https://cor.europa.eu/en/engage/pages/european-alliance-of-cities-and-regions-for-the-reconstruction-of-ukraine.aspx#Partners>.

⁴⁷ Presenterades av ReK på uppdrag av den europeiska alliansen för städer och regioner för återuppbyggnad av Ukraina [vid workshoppen inför återhämtningskonferensen i London Ukraina den 25 maj 2023](#).

decentraliseringsdiskussionen vid återhämtningskonferensen i Ukraina⁴⁸ genom att upprepa kravet på att regioner och städer direkt ska delta som avgörande för en framgångsrik återhämtning, återuppbyggnad (inbegripet projektprioritering, planering och urval) och förberedelser inför EU-anslutningen.

EN EUROPEISK ALLIANS FÖR ÅTERUPPBYGGNAD

ETT REK-INITIATIV FÖR ATT SAMORDNA BISTÅNDET OCH STÖDJA UKRAINAS REGIONER

Den europeiska alliansen för städer och regioner för återuppbyggnaden av Ukraina tillhandahåller en plattform för samordning av biståndsinsatser och uttrycker starkt politiskt och symboliskt stöd från EU:s regioner och städer till sina ukrainska motparter för⁴⁹ att säkerställa deras meningsfulla deltagande i återuppbyggnadsprocessen, i enlighet med dess strategiska rekommendationer⁵⁰.

Arbetet med att förbereda Ukrainas regioner och städer för EU-anslutningsprocessen pågår och ReK stöder sina partner i arbetet med att genomföra de EU-mandaterade reformerna. Efter att symboliskt bekräftat sin solidaritet med Ukraina genom att tilldela Vitaliy Klitschko, ordförande för sammanslutningen för ukrainska städer och borgmästare i Kiev, hedersmedlemskap,⁵¹ fastställde ReK sin väg för att stödja Ukraina i en konkret 10-punkts stödpaketsplan.⁵²

Genomförandet av planen utan dröjsmål gjorde ReK tillgängligt kontorsutrymme för ukrainska lokala och regionala myndigheter,⁵³ inkluderade lokala ukrainska folkvalda tjänstemän i sitt program för unga utvalda politiker,⁵⁴ öppnade upp möjligheter till utbildning och rekrytering för utstationerade experter från ukrainska regioner och städer, kommer att återuppliva peer-to-peer-samarbetet med stöd av Europeiska unionens initiativ mot korruption⁵⁵ och dess koncept ”Integritetsstäder”, och utvidgade sin arbetsgrupp i Ukraina för att tillhandahålla riktat politiskt och tekniskt stöd till ukrainska partner för att hjälpa dem att uppnå god samhällsstyrning på alla nivåer, stärka den lokala demokratin och påskynda decentraliseringsreformen.⁵⁶

Solidaritet med Ukraina bygger också på solidaritet mellan generationerna. Därför lanserade ReK och föreningen för ukrainska städer initiativet ”sommarläger”⁵⁷ och många städer och regioner organiserade semesterprogram för ukrainska barn och ungdomar.⁵⁸ Omkring 20 städer

⁴⁸ <https://www.urc-international.com/road-to-london-event>.

⁴⁹ <https://cor.europa.eu/en/engage/Pages/European-Alliance-of-Cities-and-Regions-for-the-reconstruction-of-Ukraine.aspx>.

⁵⁰ https://cor.europa.eu/en/events/Documents/Recommendations_för_att_stärka_de_lokala_och_regionala_myndigheternas_roll_i_Ukraina.pdf.

⁵¹ <https://cor.europa.eu/en/news/Pages/Bureau-Ukraine.aspx>.

⁵² https://cor.europa.eu/en/events/Documents/CoR_10-punkts_supportpaket_till_Ukraina.pdf.

⁵³ För närvarande kontor i Lviv, som fungerar som ett ”frontkontor” även för andra ukrainska subnationella myndigheter. se <https://cor.europa.eu/en/news/Pages/Ukraines-regions-and-cities-take-further-steps-towards-EU.aspx>.

⁵⁴ https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/join-yep-community-young-elected-politician-programme-2023_en?s=232.

⁵⁵ <https://euaci.eu/>.

⁵⁶ <https://cor.europa.eu/en/news/Pages/Local-and-regional-authorities-will-be-key-to-Ukraine's-reconstruction.aspx>.

⁵⁷ Presenteras i ReK:s 10-punktsstödpaket för Ukraina, tillgängligt på https://cor.europa.eu/en/events/Documents/CoR_10-punkts_stödpaket_till_Ukraina.pdf.

⁵⁸ I skrivande stund och enligt den information som ReK känner till har följande kommuner organiserat eller planerar att anordna semester för ukrainska barn: Dunkirk (FR), Budapest (HU), Łódźkie (PL), Athitos (EL), Essen (DE), Pontevedra (ES), Palanga, Wielkopolska (PL), Burgenland (AT), Maramures (RO), Grand Fort Philippe (FR), Tammerfors (FI), Gdansk (PL), Pomorskie (PL), Berlin (DE), Tukums, Tauragė kommun, Andrychow (PL), Bourron-Marlotte (FR), Podkarpackie (PL), Ronneby, Klaipėda, Warmia och Mazury (PL), ön Gozo (MT), Ličko-Senjska županija (HR), Väike-Maarja Parish, distriktet Bielany i Warszawa (PL), Cascais

och regioner från 12 medlemsstater har sponsrat roliga vistelser fulla av aktiviteter, sport och kulturrevenemang och gett ett välbehövligt uppehåll och känsla av normalitet för cirka 1800 ukrainska barn och ungdomar.

EN PAUS FRÅN KRIG

SOMMARLOV FÖR UKRAINSKA BARN

Sommarlov för ukrainska barn 59 gav många ukrainska barn möjlighet att delta i sommarsemesterprogram i olika städer och regioner, såsom Nimes (Frankrike), Aten (Grekland), Rom (Italien), Tammerfors (Finland), Gdansk (Polen), Portimão (Portugal), Preiai (Lettland), Wielkopolska (Polen), Lubelskie (Polen), Maramureş (Rumänien), Podkarpackie (Polen), Pomorskie (Polen), Bayern (Tyskland), Lodzkie (Polen),⁶⁰ Miskolc och Sátoraljajhely (Hungary).⁶¹

Rekommendationerna från ReK:s ledamöter och allianspartnerna har blivit allt viktigare i linje med Ukrainas ambitioner för EU-medlemskap. Såsom förespråkas i ReK:s yttrande om ”*EU:s städers och regioners roll i återuppbyggnaden av Ukraina*” måste⁶² decentraliseringsreformen integreras i den övergripande strukturen för Ukrainas återhämtnings- och återuppbyggnadsprocesser, och ukrainska lokala myndigheter måste ges en framträdande roll i beslutsfattandet om återuppbyggnadsprojekt. För att hjälpa ukrainska regioner och städer att lyckas attrahera och effektivt förvalta nödvändiga internationella medel och investeringar i enlighet med principerna om rättsstatsprincipen, flernivåstyrelse och nolltolerans mot korruption återinförde⁶³ ReK sitt förslag om ett Erasmusprogram för lokala tjänstemän och inrättade en europeisk skola för lokal förvaltning.

Det är viktigt att hjälpa regioner och städer i Ukraina att utveckla den kapacitet som krävs för att uppfylla kriterierna för medlemskap,⁶⁴ och ReK uppmuntrar starkt alla regioner och städer att engagera sig genom en-mot-ett-partnerskap och den bredare alliansen av städer och regioner för återuppbyggnaden av Ukraina. EU och dess medlemsstater måste öka sitt stöd till Ukraina på vägen mot EU-anslutning, bland annat när det gäller teknisk expertis, kapacitetsuppbyggnad och institutionella reformer, så att landets regioner och städer kan kartlägga behoven av kortsiktiga återuppbyggnadsmål, men också för att genomföra de långsiktiga strategierna för digital och grön omställning för att möta och skapa förutsättningar för ökad motståndskraft och förbättra medborgarnas välbefinnande.⁶⁵ Ett bra exempel på detta är det EU-finansierade **borgmästaravtalet – öst**, som syftar

---

(PT), Stockholm (SE), regionen Mazovia (PL), Keila, Tallin (EE), Tartu (EE), Mustvee vald (EE), Jõgevamaa (EE), Saarde vald (EE), Rakvere Vald (EE), Trencin (SK) Lund. se <https://www.euractiv.com/section/politics/news/eu-cities-and-regions-to-host-summer-camps-for-ukrainian-children/>.

⁵⁹ Ett särskilt initiativ med fokus på barn till ukrainska militärer och nyckelarbetare med säte i Ukraina, som lanserades av Europeiska regionkommittén och sammanslutningen av ukrainska städer.

⁶⁰ <https://www.euractiv.com/section/politics/news/eu-cities-and-regions-to-host-summer-camps-for-ukrainian-children/>.

⁶¹ <https://hungarytoday.hu/hundreds-of-ukrainian-children-to-enjoy-camps-in-hungary/>.

⁶² Mer information finns i Regionkommitténs yttrande ”EU:s [städers och regioners roll i återuppbyggnaden av Ukraina](#)”, CIVEX-VII/018, 10–12 oktober 2022, föredragande: Dario Nardella (PES-IT), borgmästare i Florens.

⁶³ Konkreta rekommendationer om vägen framåt gavs vid seminariet om förstärkning av de lokala och regionala myndigheternas roll i Ukrainas återhämtnings- och återuppbyggnadsprocess och om deras väg mot EU-medlemskap, som anordnades gemensamt av Regionkommittén på uppdrag av den europeiska alliansen av städer och regioner för återuppbyggnaden av Ukraina med Europeiska kommissionen, Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling samt regeringarna i Ukraina, Förenade kungariket och Schweiz, den 25 maj 2023. se https://cor.europa.eu/en/events/Documents/Recommendations_för_att_stärka_de_lokala_och_regionala_myndigheternas_roll_i_Ukraina.pdf

⁶⁴ Europaparlamentets [resolution om hållbar återuppbyggnad och integration av Ukraina i den euroatlantiska gemenskapen](#), juni 2023.

⁶⁵ Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, [återuppbyggnad av Ukraina genom förstärkning av regional och kommunal styrning](#), november 2022.

till att införa EU:s klimat- och energiinitiativ för länderna i det östliga partnerskapet och har 198 undertecknande kommuner i Ukraina, med 158 utarbetade lokala handlingsplaner.⁶⁶

---

⁶⁶ <https://www.com-east.eu/en/>.

B. Energikris

Energikrisen har haft en betydande inverkan på alla samhällen i Europa. Trots stigande energipriser och hög inflation har de lokala och regionala myndigheterna fortsatt att tillhandahålla grundläggande tjänster i Europas 90000 städer och byar, 900 städer och 280 regioner. De har vidtagit åtgärder för att säkerställa energibesparing, kontinuitet i energiverksamheten och beredningsplaner i syfte att stärka energiresiliensen. De har också gett ekonomiskt och socialt stöd till utsatta hushåll och små och medelstora företag. Krisen förstärkte dock också strukturella frågor om framtida investeringar: hur hanterar vi energifattigdom i våra samhällen? Hur stöder vi energiomställningen i våra lokala företag för att upprätthålla den globala konkurrenskraften?

Under 2022 var EU tvungen att lägga till på 55 %-agendan, som redan var upptagen, betydande ytterligare åtgärder och åtgärder för att hantera energikrisen, såsom REPowerEU. Rysslands invasion av Ukraina och den efterföljande minskningen av den ryska gasexporten till EU pressade priserna till tidigare ofattbara höjder, vilket orsakade smärta för hushåll och företag. I detta utmanande sammanhang har regionerna och städerna tagit sig an utmaningen och reagerat beslutsamt.

Även om dagens resultat i hela EU är lovvärda finns det stort utrymme för ytterligare framsteg. **I sin brådskande resolution om städer och regioner som reagerar på energikrisen: mot en verklig europeisk energiunion,⁶⁷ som antogs i februari 2023, betonade Regionkommittén regionernas och städernas avgörande roll när det gäller att stödja människor som drabbats av energikrisen och genomföra åtgärder för att säkerställa energibesparingar och kontinuitet i energiverksamheten.**

För att ytterligare påskynda omställningen till ren energi måste städer och regioner involveras i de pågående energireformerna för att säkra strategiska investeringar. Genom att skapa synergier mellan EU:s finansieringsinstrument kan projekt för hållbar energi påskyndas på lokal nivå. Först då kan en verklig energi- och klimatunion uppnås.

Detta är en brådskande uppmaning till handling. Stigande energipriser drabbar alla européer, särskilt de mest utsatta. Mellan 2019 och 2022 ökade den genomsnittliga andelen energiutgifter i en hushållsbudget med mer än en tredjedel och nästan fördubblades i vissa EU-medlemsstater. Elpriserna har stigit med 35 % under det senaste året⁶⁸ och färskare bedömningar uppskattar att fattigare hushåll skulle behöva betala minst 25 % av sina totala utgifter i energiräkningar.⁶⁹

Omkring 40 miljoner EU-medborgare (9,3 % av befolkningen) kunde inte hålla sina hem tillräckligt varma 2022.⁷⁰ Energikrisen, som förvärrats av kriget, har förvärrat redan utmanande situationer, vilket innebär en risk för ökad energi- och mobilitetsfattigdom. De lokala ekonomierna påverkas kraftigt, och många familjeföretag och små och medelstora företag tvingas minska sin verksamhet och sin arbetskraft.⁷¹ Dessutom bidrar krisen ytterligare till ojämlikhet mellan könen, där kvinnor och kvinnoledda hushåll mer sannolikt kommer att påverkas av energifattigdom och drastiska

⁶⁷ Regionkommitténs [resolution om städer och regioner som svarar på energikrisen: mot en verklig europeisk energiunion](#), februari 2023.

⁶⁸ Europeiska rådet, [Infographic – Energikrisen: Tre EU-samordnade åtgärder för att minska räkningarna](#), oktober 2022 – baserat på uppgifter från Eurostat från september 2022.

⁶⁹ Mercator Research Institute on Global Commons and Climate Change, [Effekter av energipriskrisen på europeiska hushåll: Sociopolitiska utmaningar och politiska alternativ](#), maj 2022.

⁷⁰ Eurostat, [oförmåga att hålla hemmet tillräckligt varmt – EU-SILC-undersökningen](#), onlinedatakod: ILC_MDES01.

⁷¹ Europeiska kommissionen, [Rapport om tillståndet i energiunionen, oktober 2022](#).

energisparande val på grund av strukturella ojämlikheter i inkomstfördelning, socioekonomisk status och omsorgsklyftan mellan könen.⁷² År 2022 fann Eurofound att 44 % av ensamstående mödrar och 31 % av ensamstående kvinnor kämpade för att betala sina energiräkningar⁷³.

ReK genomförde nyligen en enkät bland sitt nätverk för regionala nav (RegHub)⁷⁴ om den gröna givens *framtid: utvärdera och blicka framåt*. Enligt undersökningsresultaten **bekräftas en betydande majoritet av de svarande (75 %) att deras respektive regioners eller städers klimatåtgärder har påverkats av den pågående energikrisen**. När en betydande andel av deltagarna (90 %) tillfrågades om de viktigaste utmaningarna som hindrar framsteg i produktionen av ren energi pekar en betydande del av deltagarna på behovet av särskilda finansieringsmekanismer. Dessutom betonar 80 % av de svarande vikten av stöd till innovation, medan 50 % betonar betydelsen av kapacitetsuppbyggnad.

Regioner och städer har tagit modiga och omedelbara åtgärder för att minska sin egen energiförbrukning, efter den ryska invasionen av Ukraina. ReK:s *regionala och lokala barometerundersökning som 75 genomfördes* av Ipsos European Public Affairs visade att en majoritet av de svarande (63 %) bekräftade att deras stad eller region har vidtagit åtgärder för att minska energiförbrukningen, medan omkring en fjärdedel (27 %) svarade att deras stad eller region har vidtagit åtgärder för att införa mer hållbara transporter i sitt område.

Dessa insatser omfattar olika initiativ som att minska rumstemperaturen i offentliga byggnader, släcka julbelysningen, påskynda utbyggnaden av LED-lampor (Warsaw, Polen), installera dynamiska gatubelysningsystem (Jena, Tyskland) och delta i offentliga kampanjer för ”medvetenhet och handling” på arbetsplatsen (Graz, Österrike) och i skolor (Cesena, Italien). Regioner och städer har arbetat direkt med medborgare och företag och visat prov på mod och beslutsamhet hos medborgarna i både stads- och landsbygdsområden.

EU Cities Energy Savings Sprint, som lanserades⁷⁶ gemensamt av ReK, borgmästaravtalet Europa och Europeiska kommissionen, har varit en central verksamhet som syftar till att lyfta fram att enkla åtgärder, såsom att sätta en termostat på 19 °C (som ses i städer som Leipzig (Tyskland), Bordeaux (Frankrike) och Gent (Belgien)) inte bara skulle hålla energiräkningarna under kontroll, utan också bidra till att skapa ett mer motståndskraftigt och miljövänligt Europa.

EU:s insatser för att bekämpa energifattigdom har förblivit beslutsamma, genom snabbt beslutsfattande och genomförande av nödåtgärder för att skydda utsatta konsumenter. I oktober 2022 enades

---

⁷² För ytterligare information, se Regionkommitténs yttrande, [Jämställdhet och klimatförändringar: mot integrering av jämställdhetsperspektivet i den europeiska gröna given](#), ENVE-VII/018, 26–27 januari 2022, föredragande Kata Tüttő (HU-PES), ledamot av generalförsamlingen i Budapest, Ungern och FN, [rapport om den ukrainska krisens globala jämställdhetseffekter på energitillgång och livsmedelstrygghet och nutrition](#), 2022.

⁷³ <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20230224STO76403/international-women-s-day-the-gender-aspects-of-energy-poverty>.

⁷⁴ ReK:s [nätverk för regionala nav \(RegHub\)](#) består av en grupp lokala och regionala aktörer som övervakar genomförandet av EU:s politik på fältet och ser till att lokala och regionala röster beaktas när dessa politikområden utvärderas på EU-nivå. Den omfattar 46 medlemmar, 10 observatörer och ett associerat organ. RegHub är också en etablerad undergrupp till EU-kommissionens Fit for Future-plattform.

⁷⁵ <https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/EURegionalBarometer-Survey-2023.aspx>.

⁷⁶ <https://eu-mayors.ec.europa.eu/en/cities-energy-saving-sprint>.

Europeiska unionens råd om en förordning om en krisinsats för att hantera höga energipriser och anslog 140 miljarder euro till stöd för hushåll och företag i EU.⁷⁷

De åtgärder som vidtas för att bekämpa energifattigdom är dock till stor del lokala, vilket framgår av EU:s initiativ för rådgivning om energifattigdom.⁷⁸ Särskilda projekt för att ta itu med energifattigdom med social integration fick också stöd genom Interreg Europe-programmet 2014–2020⁷⁹ och genom innovativa åtgärder i städerna, t.ex. genom projektet Energy Poverty Intelligence Unit i Getafe (Spanien).⁸⁰ Regioner och städer har tillhandahållit grundläggande tjänster och råd och kanaliserat socialt stöd för att hjälpa medborgare och företag att klara denna mycket utmanande period.

Förutom att hantera den omedelbara energikostnadskrisen måste de långsiktiga målen att vända klimatförändringarna och främja energiomställningen bibehållas och främjas. EU:s övergång från fossila bränslen till förnybara energikällor och energieffektivitet kan endast göras möjlig om regionerna och städerna engagerar sig aktivt och samarbetar med medborgarna och det civila samhället. EU:s gröna giv är grunden för denna process, och dess korrekta genomförande kan endast uppnås genom direkt deltagande av medborgare och myndigheter på lokal och regional nivå – där projekt för grön energi förverkligas.

Förnybar el ligger i framkant i denna omvandling och ersätter gradvis fossila bränslen för värmekylning (t.ex. med värmepumpar) och transporter (e-bilar, e-tåg etc.). Diagrammet nedan visar omfattningen av denna havsförändring i EU när EU:s gröna giv började lösas. Ökningen av förnybara energikällor i en sådan utsträckning att de ersätter fossila bränslen kommer att kräva betydande investeringar, men också betydande stöd från samhället till nya solparker, vindkraftsparker på och till havs samt andra projekt som kommer att finnas i EU. Det kommer att vara mycket viktigt att viktig utrustning för produktion av förnybar energi också produceras inom EU. Här **kan regioner och städer vara katalysatorer och acceleratorer för omställningen samtidigt som man ökar medvetenheten och samlar allmänhetens stöd kring de aktuella frågorna på fältet.**

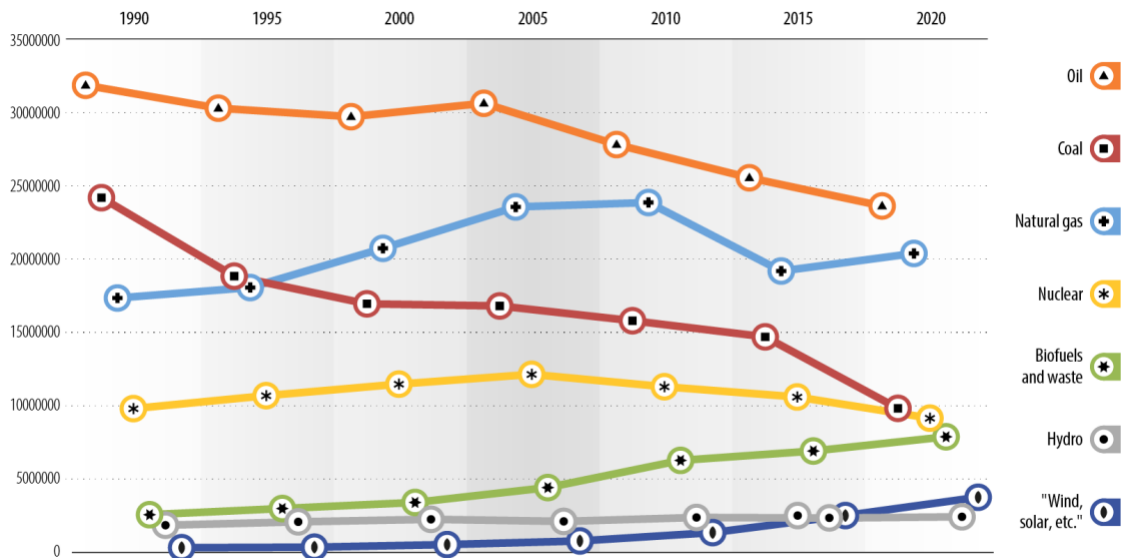
---

⁷⁷ Europeiska unionens råd, [förordning \(EU\) 2022/1854](#), oktober 2022.

⁷⁸ https://energy-poverty.ec.europa.eu/index_en

⁷⁹ Se t.ex. följande europeiska projekt, Powerty – [Förnybar energi för missgynnade grupper \(2019–2023\)](#) eller Comact – [Gemenskapens skräddarsydda åtgärder för att minska energifattigdomen \(2020–2023\)](#).

⁸⁰ Mer information finns på <https://uia-initiative.eu/en/uia-cities/getafe>.

Figur 3 – Elproduktion efter källa, Europa 1990–2020

Källa – ReK:s sammanställning baserad på Internationella energiorganet⁸¹

Anm. – Total energiförsörjning här exkluderar el- och värmehandel/Kol omfattar även torv och oljeskiffer i förekommande fall.

EU:s gröna giv och REPowerEU måste genomföras på ett mer integrerat sätt som kommer att prioritera innovation och effektivitet i hur energi produceras och konsumeras, samtidigt som ingen stad eller region hamnar på efterkälken. I denna omvälvande resa tar regioner och städer ledningen. I den undersökning som ReK:s RegHub genomförde om den gröna givens *framtid*: **82 45 % av de tillfrågade bekräftar att deras stad eller region har satt upp ett klimatneutralitetsmål som ska uppnås senast 2050, vilket visar på deras ambition att överträffa EU:s bredare mål.** Ett annat lysande exempel på detta åtagande kan ses i de över 100 städer som har anslutit sig till EU:s uppdrag för klimatneutrala och smarta städer, och lovar att uppnå klimatneutralitet senast 2030.

REGIONER OCH STÄDER SOM UNDERLÄTTAR ”DJUP INNOVATION”

VÄRMEPUMPAR ERSÄTTER GAS FÖR UPPVÄRMNING OCH KYLNING

Hushållen i EU köper och installerar värmepumpar i rekordfart. Detta möjliggörs av skatteincitament, t.ex. lägre beskattning och/eller inköpssubventioner från staten, men också genom lokala myndigheters flexibilitet och stödjande åtgärder i form av förenklade ansökningsförfaranden för installation och i många fall ytterligare finansieringsstöd. Som en följd av ovanstående tyder marknadsutvecklingen på att ett rekordstort antal installationer på nästan 3 miljoner värmeenheter såldes 2022.

Exempelvis ökade värmepumpsmarknaden i Polen med 121 % jämfört med föregående år under de tre första kvartalen 2022. År 2022 ökade försäljningen av värmepumpar med 53 % jämfört med året

⁸¹ <https://www.iea.org/regions/europe>.

⁸² <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/RegHub/green-deal-taking-stock-looking-ahead.pdf>

innan i Tyskland. Med försiktiga antaganden beräknas utbyggnaden av värmepumpar enbart minska EU:s gasförbrukning 2023 med 20 TWh.⁸³

2023 är fortfarande ett år av anpassning till den nya geopolitiken på energimarknaden. EU:s ekonomi drabbades hårt av kriget mot Ukraina, men förblev motståndskraftig, och höga energipriser motverkades av politiska ingripanden. Särskilda åtgärder på regional och lokal nivå för att minska energiförbrukningen, anta energibesparande åtgärder i offentliga byggnader, införa och stimulera användningen av kollektivtrafik och vara mer bränsleeffektiva överlag, tillsammans med djupgående innovationsåtgärder, inte bara minskat ryskt energiberoende utan också banat väg för en renare energiutsikter för EU.

Även om 2022 innebar en snabbare omvandling av den europeiska energimixen var den också en vändpunkt för många regioner vars ekonomier är baserade på energiintensiva industrier och vars produktion minskade. I dessa regioner finns viktiga industrianläggningar för basmetaller, kemikalier, icke-metalliska mineraler och papper, för vilka energikostnaderna utgör en mycket större andel av produktionskostnaderna än för mindre energiintensiv tillverkning. Eftersom energiprissvängningar och instabilitet sannolikt kommer att vara normen under överskådlig framtid kommer det att vara mycket viktigt att EU antar en blandning av politiska åtgärder för att undvika att dessa regioner och industrier går miste om den globala konkurrensen.

Utträdet från rysk gas innebär en möjlighet att påskynda framväxten av icke-fossila bränslen i EU:s energimix och för EU att bli energioberoende. Mer vind, sol, vattenkraft, geotermisk energi och ett betydande fokus på energieffektivitet har varit de valda ingredienserna för denna övergång. Denna övergång till inhemsk energiproduktion, som står i centrum för REPowerEU-insatserna, understryker **regionernas och städernas avgörande roll när det gäller att underlätta genomförandet av fler, storskaliga och lokalt relevanta projekt för ren energi inom tid och budgetbegränsningar**, samtidigt som man följer strikta miljömässiga och sociala kriterier som fastställs i EU:s och nationell lagstiftning.⁸⁴

EN KLIMATBYRÅ SOM EN ENDA KONTAKTPUNKT FÖR RENOVERING BUDAPEST, UNGERN

Budapest planerar att ta itu med den låga energiprestandan i privata byggnader och energifattigdom genom inrättandet av CARES, en klimatbyrå för renovering av bostäder.⁸⁵ Pilotverksamheten syftar till att ta itu med följande utmaningar i samband med energieffektivt bostadsbestånd:

1) bristen på incitament för privata ägare att renovera sina hus på grund av avsaknaden av nationella finansieringssystem och tak för hushållsenergipriser på nationell nivå.

⁸³ <https://www.chpa.org/poland-spectacular-growth-in-heat-pump-sales-in-the-first-three-quarters-of-2022/>;

<https://www.chpa.org/germanys-impressive-heat-pump-sales-growth-53-in-2022/>.

⁸⁴ Gemenskapens energi är ett nyckelkoncept som kombinerar förnybar energi och åtgärder på kommunal nivå. för mer information, se <https://www.rescoop.eu/news-and-events/stories/september-success-story-citizens-teaming-up-with-their-municipalities-in-the-energy-transition>.

⁸⁵ Mer information finns på <https://netzerocities.eu/budapests-pilot-city-activity-cares-climate-agency-for-renovation-of-homes/>.

(2) partiell tillgång till EU-medel, vilket begränsar kommunens möjlighet att ingripa i bostaden marknaden utan externt stöd.

Målet är att inrätta en klimatmyndighet i form av en enda kontaktpunktsmodell som ska utveckla finansiella modeller i samarbete med affärsbanker och internationella finansiella aktörer. Byrån kommer att ansvara för att de finansiella produkterna når slutanvändarna och att smarta tekniska lösningar används som en del av renoveringarna. Insatsområden kommer att väljas på grundval av vetenskapliga resultat och tekniska och socioekonomiska byggparametrar. Klimatmyndigheten kommer också att ägna särskild uppmärksamhet åt att involvera samhällen och forma allmänhetens attityder och samtidigt minska energifattigdomen.

EN ÖMODELL FÖR GRÖN, AUTONOM ENERGI HALKI, GREKLAND

Halki är den första ön som kommer att ingå i GR-Eco Islands- projektet,⁸⁶ ett partnerskap mellan grekiska och franska företag, under samordning av det grekiska miljö- och energiministeriet och med deltagande av den lokala myndigheten, som syftar till att omvandla grekiska öar till modeller för grön ekonomi, energiautonomi, digital innovation och ekologisk rörlighet.

Projektet omfattar olika åtgärder såsom ökad användning av förnybara energikällor, skapande av digital infrastruktur, främjande av energieffektivitet, hållbar hantering av avfall och vatten, e-mobilitet och elektrifiering av transporter samt grön omvandling av jordbruk och turism.

Halkion är det första lokala energisamhället att äga och driva ett solcellskraftverk på en icke-sammanlänkad grekisk ö. Invånarna, företagen och Halki kommun kommer att dra nytta av en 55-procentig minskning av elräkningarna, årliga besparingar på 180000–250000 EUR, självförsörjning av energi och en minskning med 1800 ton koldioxidutsläpp per år. ⁸⁷

PORTO ENERGY-HUB ONE-STOP SHOP

ENGAGERA MEDBORGARE OCH LOKALA ENHETER I PORTO, PORTUGAL

AdePorto (Porto Energy Agency) samordnar projektet Porto Energy elevator (PEER), som syftar till att stödja offentliga och privata enheter i utvecklingen av djärva renoveringsprogram och integrera nya finansieringssystem i Portos storstadsområde norr om floden Douro.

AdePortos ambitiösa renoveringsprogram har resulterat i inrättandet av gemensamma kontaktpunkter som antar innovativa finansieringssystem för att renovera 3000 bostäder och uppmuntra medborgarna att engagera sig i energieffektivitet och förnybar energiproduktion. Projektet fokuserar på befintliga familjebyggnader, särskilt i sociala och låginkomsthus, både

⁸⁶ För mer information, se <https://clean-energy-islands.ec.europa.eu/news/gr-eco-islands-turning-greek-islands-models-green-sustainable-development> och för uppgifter för 2023.

⁸⁷ <https://greekcitytimes.com/2023/03/29/the-greek-island-of-halki-produces-all-their-energy-needs/>.

offentliga och privatägda. Dess främsta mål är att ha 3000 renoverade bostäder och 12 MW solcell installerad kapacitet i slutet av projektet.⁸⁸

HJÄLPA KONSUMENTERNA UNDER ENERGIKRISEN

CASTILLA Y LEÓN, SPANIEN

Den regionala energimyndigheten i Castilla y León, EREN, har planerat och vidtagit en rad åtgärder, från solceller till radiokampanjer, för att möjliggöra energibesparande och effektiva åtgärder som stöder kastilianska medborgare som svar på den pågående energikrisen.⁸⁹ Eren driver två stödprogram för att hjälpa konsumenterna i Kastilien-León att hantera effekterna av energikrisen, med mer än 80 miljoner euro i stöd från Next Generation EU till enskilda konsumenter och företag.

Det första subventionsprogrammet (71,8 miljoner euro i budget) inleddes i januari 2022 med målet att främja investeringar i egenförbrukning och lagring med förnybara energikällor och att införa anläggningar för termisk förnybar energi i bostadssektorn. Den totala budgeten är 340 miljoner euro. Det andra subventionsprogrammet (8,2 miljoner euro) främjar investeringar i genomförandet av förnybara värmesystem i andra sektorer än bostadssektorn.

Nyckelåtgärder är bland annat följande:

- Nya åtgärder för energibesparingar och energieffektivitet.
- Åtgärder som syftar till att minska beroendet av fossila bränslen, t.ex. installation av solpaneler på taken i offentliga byggnader.
- Energieffektivitetsåtgärder i det offentliga byggnadsbeståndet.
- Främjande av användningen av cyklar, e-cyklar och e-skotrar som ersättning för privata fordon.
- Informationskampanjer för allmänheten på TV, radio och online.

UTFASNING AV FOSSIL

EN VÄG MOT GRÖNARE OCH EFFEKTIVARE UPPVÄRMNING AV BOSTÄDER

EAP, energimyndigheten i staden Plovdiv (Bulgarien), stöder utfasningen av ved- och kolanvändning för hushållsuppvärmning. EAP har länge förespråkat hållbar användning av lokal biomassa för uppvärmning och ökad energieffektivitet för uppvärmningsanordningar som det viktigaste sättet att bekämpa luftföroreningar. Byrån erbjuder ett 100 % statligt bidrag till 3500 hushåll för att ersätta sina gamla värmespisar med miljövänliga alternativ. Denna åtgärd visar hur en integrerad politik för minskade koldioxidutsläpp och utsläppsnåla åtgärder kan vara en avgörande faktor när det gäller att hantera de energi-, klimat- och miljöutmaningar som regioner och städer står inför.⁹⁰

⁸⁸ Information hämtad från [Engagera medborgare och lokala enheter – ”Porto Energy Hub” one-stop-shop – Fedarene.](#)

⁸⁹ Mer information finns på <https://fedarene.org/best-practice/eren-helping-consumers-in-castilla-y-leon-face-the-effects-of-the-energy-crisis/>.

⁹⁰ [Plovdivs väg mot effektivare, grönare och energiberoende bostadsuppvärmning – Fedarene.](#)

C. Klimatkatastrofer

Den globala uppvärmningen och klimatförändringarna drabbar de europeiska regionerna hårt. Lokalbefolkningen och ekonomierna drabbas i allt högre grad av störande värmeböljor, torka, översvämningar och skogsbränder. De lokala och regionala myndigheterna är redan föregångare när det gäller att minska utsläppen av växthusgaser, men de behöver i allt högre grad intensifiera åtgärderna för att säkerställa klimatanpassning och motståndskraft i sina samhällen, för att skydda liv, infrastruktur och företag.

Europa behöver investeringar för klimatanpassning med en uppskattad takt på 40 miljarder euro per år för att anpassa sig till en global temperaturökning på 1,5° över 1990 års nivåer. Detta skulle öka till 120 miljarder euro och 200 miljarder euro per år för att anpassa sig till en temperaturökning på 2 respektive 3–4°. 91 Vilka europeiska regioner är mest sårbara för klimatrisker? Vilka är anpassningsbehoven på lokal nivå? Hur kan vi hjälpa regionerna att hantera denna dubbla omställning, klimatneutralitet men också klimatesiliens?

År 2023 förstörar relevansen av dessa frågor. Efter den hetaste juni och en rad extrema väderhändelser, inklusive värmeböljor och skogsbränder i södra Europa, bekräftade Copernicus klimatförändringstjänst att den globala genomsnittstemperaturen för juli 2023 var den högsta någonsin.92 Kritiska händelser 2023 är torkan i Sados avrinningsområde i Alentejo (Portugal) och Sau-bäckenet i Katalonien (Spanien) och de förödande översvämningarna i Emilia Romagna och Le Marche (Italien).93 I det senare fallet ledde en avy regn till överflöd av tjugotre floder över hela regionen, vilket orsakar omfattande skador och förskjuter mer än 30000 invånare. Denna katastrofala händelse krävde 14 liv, påverkade i hög grad nästan en miljon människor och resulterade i uppskattningsvis 5 miljarder euro i skador. Katastrofala översvämningar förstörde också flera kommuner över två tredjedelar av Sloveniens territorium, vilket orsakade sju dödsoffer och allvarliga materiella skador.94 En annan klimatkatastrof som registrerades sommaren 2023 var förekomsten av cirka 60 skogsbränder som inträffade samtidigt i Grekland. På ön Korfu evakuerades mer än 19000 medborgare – den största evakueringen i landets historia.95

Under 2022 rapporterades över 16000 dödsfall på grund av väder- och klimathändelser med stor påverkan, varav 99,6 % av dessa tillskrevs värmeböljor.96 Enligt databasen för nödsituationer97 fanns det 40 meteorologiska, hydrologiska och klimatrelaterade faror i Europa 2022, vilket resulterade i 16365 rapporterade dödsfall och direkt drabbade 156000 personer. Cirka 67 % av dessa händelser var översvämning- och stormrelaterade. Som nämnts ovan står dock värmeböljor för det största antalet offer – med skogsbränder som också påverkar andningsorganen och påverkar den biologiska mångfalden – och en nyligen publicerad studie *visar* på regional sårbarhet för värmerelaterad dödlighet, med anmärkningsvärda toppar i regionerna Portugal, Spanien, Italien, Grekland och Rumänien samt i

⁹¹ Europeiska miljöbyrån, [Bedömning av kostnaderna och fördelarna med klimatanpassning](#), 2023

⁹² Copernicus – Europas öga på jorden, [Yttemperaturen för juli 2023](#), juli 2023.

⁹³ Copernicus – Europas öga på jorden, [historiska översvämningar drabbade Emilia-Romagna, Italien, maj 2023](#).

⁹⁴ Sloveniens regering, [värsta översvämningarna drabbade Slovenien | GOV.SI](#), 2023

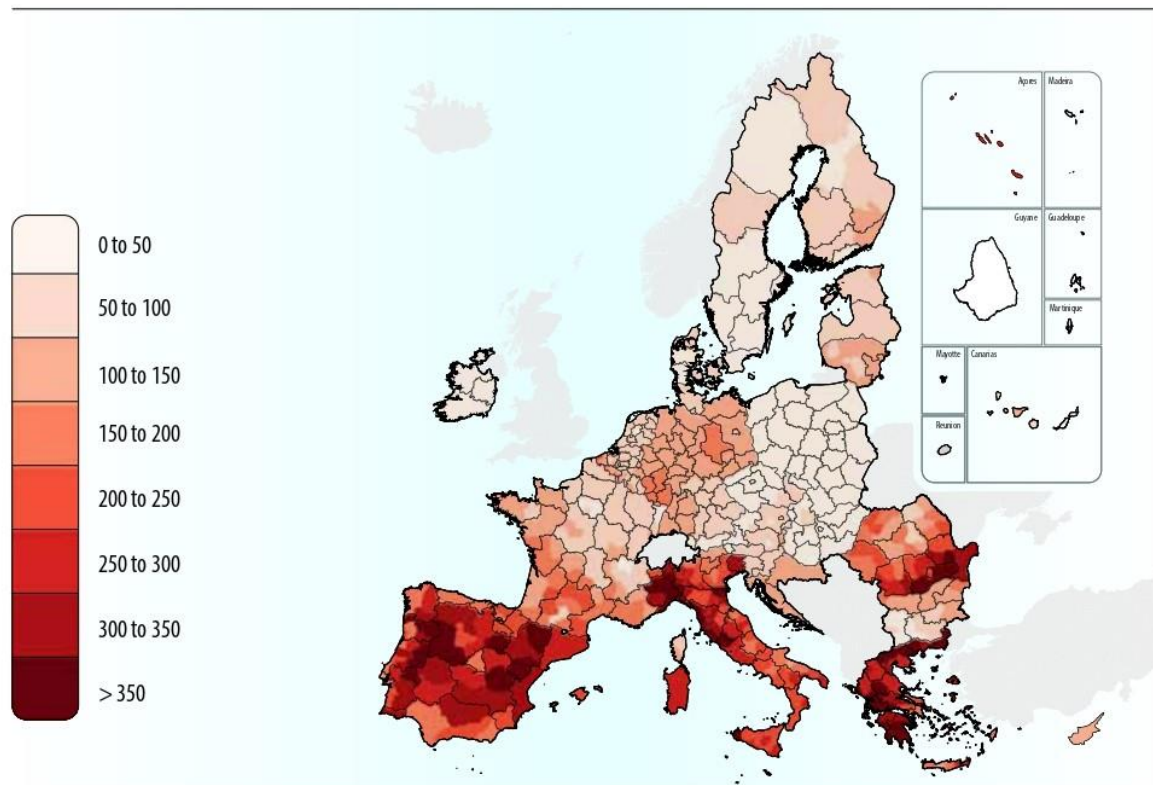
⁹⁵ <https://www.theguardian.com/world/2023/jul/24/greece-wildfires-corfu-evia-rhodes-heatwave-northern-hemisphere-extreme-weather-temperatures-europe>.

⁹⁶ Världsmeteorologiska organisationen, [tillståndet i klimatet i Europa](#), 2023.

⁹⁷ *Ibid.*

södra Frankrike och flera regioner i Tyskland.⁹⁸ För att erkänna denna dystra verklighet och understryka sitt åtagande att agera mot klimatförändringarna invigde EU nyligen den 15 juli som den årliga EU-dagen för offren för den globala klimatkrisen.⁹⁹

Figur 4 – Antal värmerelaterade dödsfall per miljon invånare per år (2015–2022)
Källa – ReK:s sammanställning baserad på naturen100

Anmärkning – Värmerelaterad dödlighet i Europa (2015–2022)

Enligt Europeiska miljöbyrån **beräknas utsläppen av luftföroreningar redan leda till en för tidig död på 315000 personer per år, vilket motsvarar en hel medelstor stad som Nantes (Frankrike), Timișoara (Rumänien), Bonn (Tyskland) eller Bari (Italien).** Förutom växthusgaser från stora industrianläggningar i Europa beräknas samhället ha kostat mellan 277 och 433 miljarder euro 2017. Detta motsvarar ungefär 2–3 % av EU:s bruttonationalprodukt (BNP), vilket överstiger den totala ekonomiska produktionen i många enskilda medlemsstater.¹⁰¹

Eurostat beräknar att extrema väderhändelser har orsakat mer än 145 miljarder euro i ekonomiska förluster i EU under det senaste decenniet.¹⁰² Dessutom visar det 30-åriga glidande

⁹⁸ Ballester, J., Quijal-Zamorano, M., Méndez Turrubiates, R.F., Pegenaute, F., Herrmann, F.R., Robine J.M., Basagaña, X., Tonne, T., Antó, J.M. och Achebak, H., [Värmerelaterad dödlighet i Europa under sommaren 2022](#), Naturmedicin, 2023.

⁹⁹ https://climate.ec.europa.eu/news-your-voice/news/eu-day-victims-global-climate-crisis-2023-07-13_en.

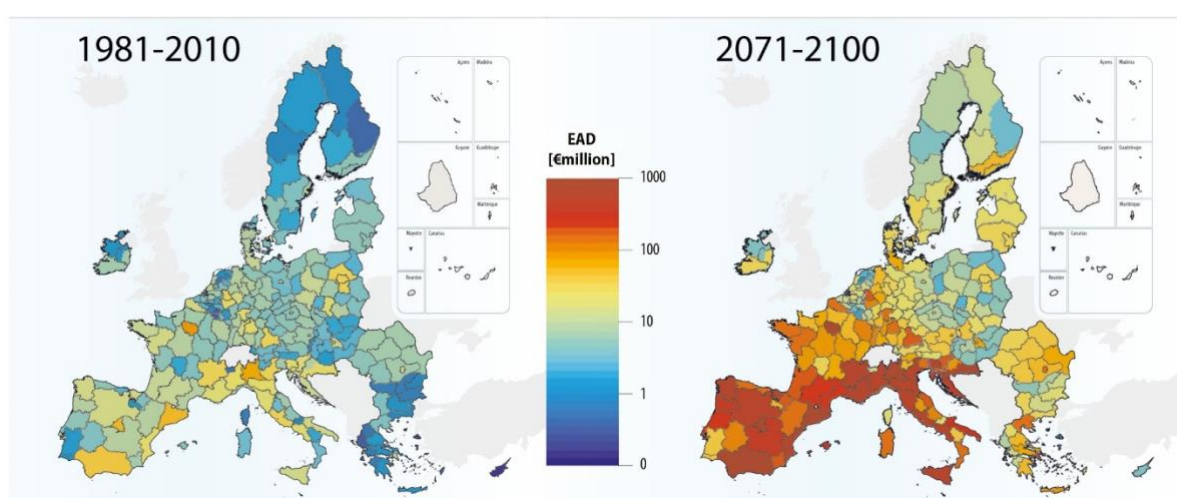
¹⁰⁰ Ballester, J., Quijal-Zamorano, M., Méndez Turrubiates, R.F., Pegenaute, F., Herrmann, F.R., Robine J.M., Basagaña, X., Tonne, T., Antó, J.M. och Achebak, H., [Värmerelaterad dödlighet i Europa under sommaren 2022](#), Naturmedicin, 2023.

¹⁰¹ Europeiska miljöbyrån, [Industriella luftföroreningar i Europa kostar samhället 277–433 miljarder euro, september 2021](#).

¹⁰² Eurostat, [Förluster till följd av klimatförändringar: 145 miljarder euro på ett decennium](#), oktober 2022.

genomsnittet av klimatrelaterade ekonomiska förluster en tydlig trend som ökat med nästan 2 % per år under det senaste decenniet.

Klimatrelaterade katastrofer blir också alltmer skadliga för kritisk infrastruktur, såsom kraftnät, transportnät samt informations- och kommunikationssystem. De förväntade årliga skadorna i södra Europa och stora delar av västra och centrala Europa kommer att bli förödande och ekonomiskt outhärdliga. Diagrammet nedan illustrerar trenderna om klimatförändringarna inte vänds. Denna försämring kommer att förvärra de territoriella skillnaderna mellan EU:s regioner, vilket kommer att innebära en betydande utmaning för hållbarheten hos kritisk infrastruktur och det övergripande samhällets välbefinnande. Kustregioner kan enligt scenarier med höga utsläpp (en ökning med 3,2–5,4 grader Celsius fram till 2100) drabbas av ekonomiska förluster på omkring 39 miljarder euro per år fram till 2050 och upp till 960 miljarder euro per år mot slutet av århundradet.¹⁰³

Figur 5 – Förväntade årliga skador på kritisk infrastruktur i de europeiska regionerna till följd av klimatförändringarna i slutet av århundradet (miljoner euro)

Källa – ReK:s sammanställning på grundval av Europeiska kommissionen¹⁰⁴

Extrema väderhändelser och klimatkatastrofer minskar också lönsamheten och produktiviteten i många lokala ekonomiska verksamheter. Regioner med hög sysselsättning inom jordbruket, eller byggsektorn, påverkas i hög grad av längre och intensivare värmeböljor. Arbetsproduktiviteten kommer att minska, särskilt i Medelhavsregionerna. Värmeböljor kommer att göra utomhus arbete hårt och potentiellt dödligt.¹⁰⁵ För att ge en känsla av omfattning har man uppskattat att värmeböljorna 2023 kostar Spaniens territorier, där lokala arbetstagare var mest utsatta för brännande temperaturer, 1 % av BNP. jordbruket drabbades av långvarig torka. När det gäller produktivetsförlust motsvarar en dag med extrem värme (över 32 grader) en halv dag av strejk.¹⁰⁶

Klimatförändringarnas konsekvenser riskerar också att avsevärt störa den lokala turistnäringen, inte bara när det gäller resmål utan även säsongsbundenhet. Turismen är en viktig inkomstkälla för Europas södra regioner, särskilt på grund av Medelhavets

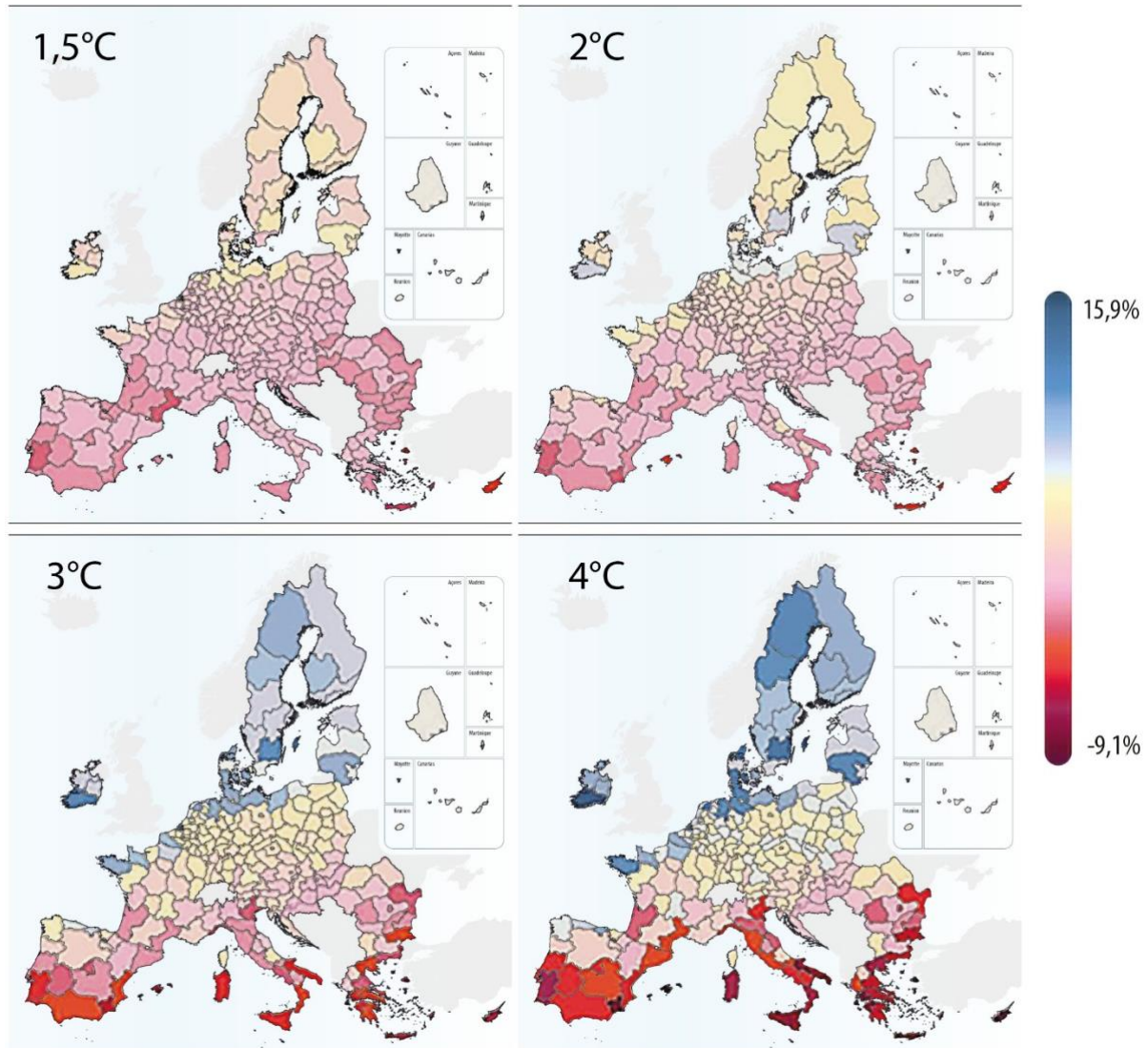
¹⁰³ Europeiska kommissionen, [Rapport om genomförandet av EU:s strategi för anpassning till klimatförändringar](#), november 2018.

¹⁰⁴ *Ibid.*

¹⁰⁵ Europaparlamentet, [Ersättning till offer för klimatkatastrofer](#), 2023.

¹⁰⁶ Allianz, [Global kokning: värmebölja kan ha kostat 0,6 procentenheter av BNP globalt](#), 2023.

attraktionskraft. En ökning av den globala temperaturen förväntas dock få förödande effekter på denna ekonomiska verksamhet, som är grundläggande i många små byar, städer och regioner i Cypern, Grekland, Spanien, Italien, Kroatien, Portugal och Malta. Diagrammet nedan visar potentiella scenarier när det gäller efterfrågan på turism i Europa om inga lämpliga åtgärder vidtas för att motverka effekterna av klimatförändringarna.¹⁰⁷

Figur 6 – Beräknad utveckling av efterfrågan på europeisk regional turism för alla scenarier för global uppvärmning, jämfört med nuvarande (2019) uttryckt i procent

Källa – ReK:s sammanställning på grundval av Gemensamma forskningscentret¹⁰⁸

Ann. – De värden som visas avser utsläppsscenarioet RCP8.5

Klimatförändringarna kommer att fördjupa befintliga ojämlikheter. Södra Europa, europeiska städer och kustregioner förutspås drabbas hårdast av flera risker.¹⁰⁹ Både sammanhållningen och konkurrenskraften i de europeiska regionerna står på spel. Naturkatastrofer har en negativ inverkan på den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen i EU, vilket hindrar

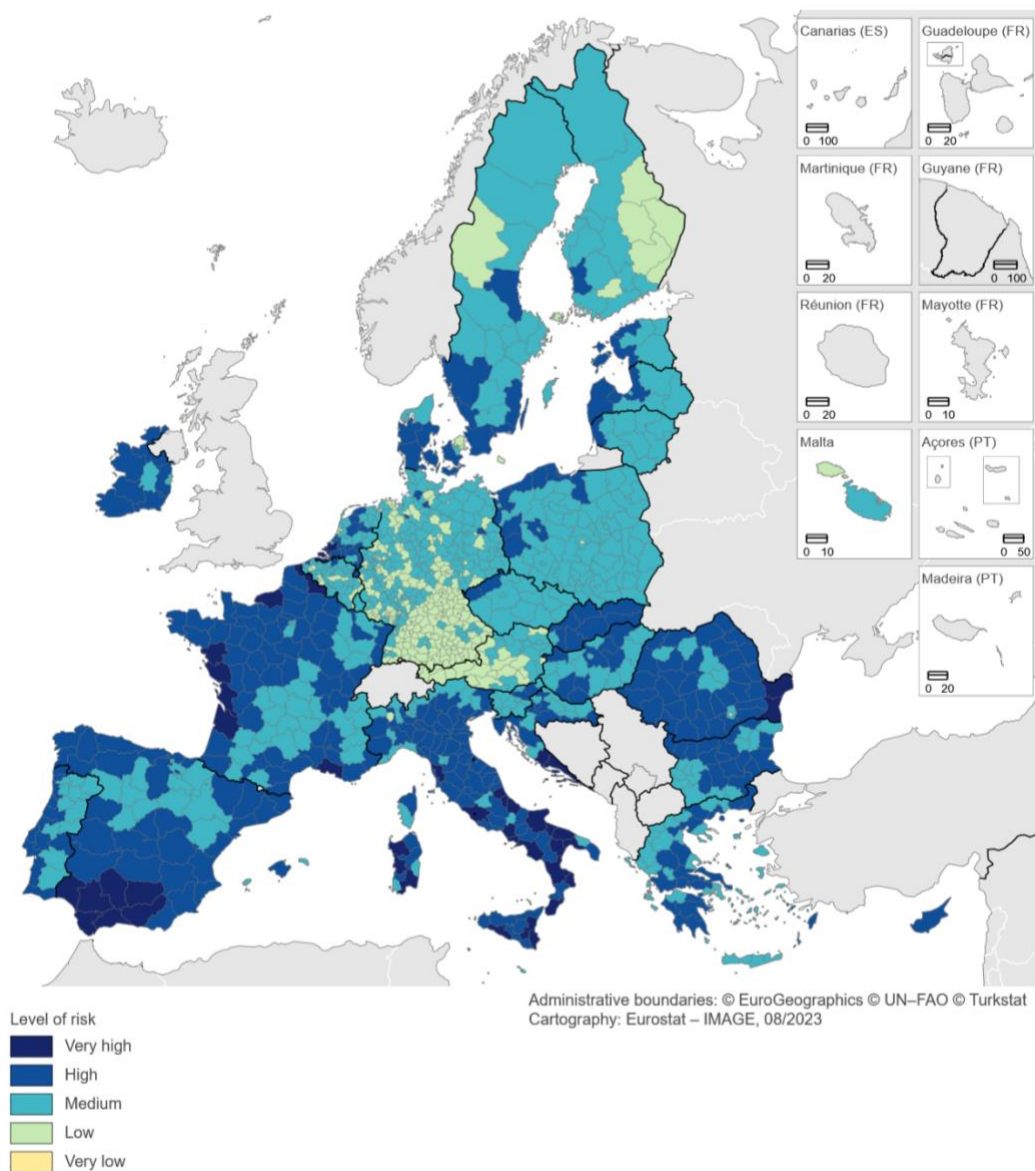
¹⁰⁷ Gemensamt forskningscentrum, [Klimatförändringarnas regionala inverkan på efterfrågan på turism](#) i Europa, 2023.

¹⁰⁸ *Ibid.*

¹⁰⁹ Europaparlamentet, [Ersättning till offer för klimatkatastrofer](#), 2023.

genomförandet av unionens sammanhållningspolitik.¹¹⁰ Färskare bevis från Espon CLIMATE-projektet¹¹¹, som kombinerade klimatrelaterade faror med regional exponering och sårbarhet, visar att även om målen i Parisavtalet uppfylls kommer de europeiska regionerna fortfarande att stå inför många risker i olika grad. Den tar hänsyn till värmestress på befolkningen. översvämningar i kustområden inom infrastruktur-, industri- och tjänstesektorerna. översvämningar av floder över befolkningar, infrastruktur, industri och tjänstesektorer. översvämningar i kultursektorerna. skogsbränder på miljön. torka inom primärsektorn (samtidigt som den direkt påverkar lokalsamhällena och den biologiska mångfalden). Därför måste särskild uppmärksamhet ägnas åt turistregionernas socioekonomiska verklighet, samtidigt som man investerar i deras motståndskraft mot klimatförändringarnas konsekvenser.

¹¹⁰ Europaparlamentets [konsekvenser av torka, bränder och andra extrema väderfenomen: öka EU:s insatser för att bekämpa klimatförändringarna](#), resolution 2022 (0330).

¹¹¹ Espon EGTS, [ESPON vid COP 27: Geografisk fördelning av risker i Europa i samband med klimatförändringarna](#), november 2022.

Figur 7 – Aggregerad klimatrisk – scenario med mycket höga utsläpp med absolut exponering (2070–2100) RCP 8.5

Källa – ReK:s sammanställning baserad på ESPON112

Anm. – Inga uppgifter finns tillgängliga för de yttersta randområdena. För EU:s årsrapport för 2023 visar kartan inte EFTA/icke-EU-länder, men observera att ESPON-projektet har tillhandahållit dem.

FN:s mellanstatliga panel för klimatförändringar¹¹³ rapporterar att dessa klimatrisker blir allt tydligare och mer akuta. Stigande temperaturer, snabbt skiftande vädermönster, frekventa och intensifierade naturkatastrofer och extrema väderhändelser direkt och kraftfullt påverkar samhället, ekonomin och miljön, vilket resulterar i dödsfall, egendomsförstöring, förstörelse av livsmiljöer och förlust av biologisk mångfald.¹¹⁴

Extrema väderhändelser och deras motsvarande konsekvenser i Europa under de senaste fem åren har betonat det akuta behovet av att agera mot klimatförändringarna (begränsning) och parallellt genomföra åtgärder för att skydda mot dess skadliga effekter (anpassning). Anpassning spelar i synnerhet en avgörande roll på lokal nivå, eftersom sårbarheterna i samband med klimatförändringarna är mest uttalade. Det är på lokal nivå där klimatkatastrofer har en djupgående inverkan, vilket kräver koncentrerade insatser för att proaktivt hantera risker eller, när en naturkatastrof inträffar, agera snabbt och beslutsamt för att förhindra förlust av liv, skydda försörjningsmöjligheter och skydda den naturliga miljön.

Regioner och städer spelar en grundläggande roll i ett brett spektrum av anpassningsåtgärder: från uppgradering av kritisk infrastruktur för att stå emot översvämningar, till att göra lokala skolor, sjukhus och vårdhem anpassade för värmeböljor, från skydd av kustområden från havsnivåhöjningar till investeringar i effektiv vattenförvaltning för att motverka torka, samt renovering av offentliga utrymmen i allmänhet för att tillhandahålla skugg- och kylområden och många andra exempel. I själva verket framhöll ungefär hälften av de svarande (51 %) i *ReK:s regionala och lokala barometerundersökning som 115 genomfördes* av Ipsos European Public Affairs att ”klimatkrisen och miljön” är ett av de viktigaste områden där regioner och städer bör ha större inflytande i utformningen av EU:s politik.

Det finns dock ett reellt underskott i anpassningsfinansieringen, som uppskattas till cirka 40 miljarder euro per år,¹¹⁶ vilket är särskilt uppenbart för lägre styresnivåer, vilket erkänns av samma kommission.¹¹⁷ I den undersökning som genomförts av nätverket för regionala nav (RegHub) inom Regionkommittén (ReK) om den gröna givens *framtid*: 118 40 % av de svarande rapporterade ett aktivt genomförande av klimatanpassningspolitiken i sina regioner eller städer. Undersökningen belyser dock också de hinder som en betydande del av deltagarna står inför, och 35 % medger att det är svårt att genomföra anpassningspolitiken på ett effektivt sätt. De främsta hinder som identifierats av dessa svarande är bristen på särskilda finansieringsmekanismer, vilket 75 % framhöll som ett stort problem. Dessutom betonade 65 % av deltagarna det avgörande behovet av ökat stöd till innovation och specifika mål för att göra deras klimatanpassningsstrategier mer framgångsrika.

¹¹² ESPON, [Uppdatera och integrera ESPON CLIMATE Datasets och Kartor. Slutrapport](#), 2022.

¹¹³ IPCC, [AR6 sammanfattande rapport: Klimatförändring 2023](#), 2023.

¹¹⁴ För en detaljerad förteckning över extrema väderhändelser i Europa och globalt från 2011 och framåt, inklusive vetenskaplig analys av hur klimatförändringarna till följd av koldioxidutsläpp utlöser sådana händelser, se den interaktiva kartan på <https://www.carbonbrief.org/mapped-how-climate-change-affects-extreme-weather-around-the-world/>.

¹¹⁵ <https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/EURegionalBarometer-Survey-2023.aspx>.

¹¹⁶ <https://www.eea.europa.eu/publications/assessing-the-costs-and-benefits-of>.

¹¹⁷ Europeiska kommissionen, [Riktlinjer för medlemsstaternas anpassningsstrategier och anpassningsplaner](#), 2023.

¹¹⁸ <https://cor.europa.eu/en/our-work/pages/reghub-consultation-prospects-green-deal.aspx>.

Att hitta rätt data, mätvärden, indikatorer och metoder för att spåra framsteg i anpassningen fortsätter att vara ett betydande hinder. Kunskap om klimatförändringarnas lokala effekter måste utvecklas och stödjas för att hjälpa regioner och städer att planera och hantera klimatrisker samt kunskap om lösningar, mobilisering av och tillgång till tillräckliga ekonomiska och tekniska resurser, kartläggning av intressenter och engagemang.

För att fylla denna kapacitetsklyfta har ReK tagit fram en **lokal handbok för den gröna given om anpassning** ¹¹⁹ för att möjliggöra kunskapsutbyte och skapa nätverk där lokala intressenter kan hitta projektpartner, minimera sina interna kunskapsluckor och aktivt söka stöd för sina egna initiativ från särskilda experter. Till exempel ligger ett lovande anpassningsområde med naturbaserade lösningar som ger innovativa åtgärder med snabb och stark inverkan. En ny studie ¹²⁰ visar att en ökning av trädäckningen till 30 % skulle sänka temperaturen med i genomsnitt 0,4 °C och undvika nästan 40 % av dödsfallen till följd av Urban Heat Island-¹²¹ effekter i europeiska städer.

Dessutom är motståndskraft mot klimatkatastrofer en central fråga för regioner och städer, eftersom 1 EUR som spenderas för katastrofförebyggande och katastrofberedskap kan spara upp till 10 EUR i katastrofinsatser, enligt Världsbanken. ¹²² **Därför arbetar ReK tillsammans med kommissionens gemensamma forskningscentrum för att utveckla regionala instrumentpaneler för resiliens och** ¹²³ **fastställa kapacitet och sårbarheter i samband med klimatrisker och anpassning. I detta avseende anser ReK att det är mycket viktigt att utveckla en resultatavla för index och territoriell sårbarhet för att inleda en riktlinjedebatt om hur man kan använda den framtida sammanhållningspolitiken för att hantera sådana sårbarheter.**

Under perioden 2021–2027 investerar sammanhållningspolitiken 12,5 miljarder euro i klimatanpassning och riskförebyggande. ¹²⁴ **Det motsvarar 3 % av dess totala budget för sju år, medan hela investeringen i den gröna omställningen står för cirka 30 %. Eftersom klimatförändringarna och katastrofer kommer att påverka mer och mer ojämnt i olika europeiska regioner, där sårbara områden, fattiga hushåll och marginaliserade sociala grupper är de mest utsatta, är det allt viktigare att ta itu med dessa nya skillnader. I detta avseende är det nödvändigt att börja överväga en rad lösningar, från möjligheten att ”mekanismen för en rättvis omställning skulle kunna utvidgas till att täcka de sociala kostnaderna för begränsning av och anpassning till klimatförändringarna”,** såsom kommissionen hänvisar till, till ¹²⁵ **inrättandet av en**

---

¹¹⁹ <https://cor.europa.eu/en/engage/pages/green-deal-handbook.aspx>.

¹²⁰ Jungman, T., Cirach, M., Marando, F., Pereira Barboza, E., Khomenko, S., Masselot, P., Quijal-Zamorano, M., Mueller, N., Gasparrini, A., Urquiza, J., Heris, M., Meelan, T. och Nieuwenhuijsen, M., [Cooling cities through urban green infrastructure: en hälsokonsekvensbedömning av europeiska städer](#). LANCET, januari 2023.

¹²¹ Urban värmeeffekt beskriver fenomenet där temperaturen i städer och områden som täcks av ogenomträngliga ytor är konsekvent högre.

¹²² Världsbanken, [Investeringar i katastrofriskhantering i Europa är ekonomiskt meningsfulla](#), 2021

¹²³ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategic-planning/strategic-foresight/2020-strategic-foresight-report/resilience-dashboards_en.

¹²⁴ Europeiska kommissionen, [kommissionsledamot Elisa Ferreras huvudanförande vid den åttonde internationella brandkonferensen i Wildland](#) 2023.

¹²⁵ Europeiska kommissionen, [Sammanhållning i Europa mot 2050. åttonde rapporten om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning](#), 2023.

särskild fond för anpassning till klimatförändringar, i enlighet med vad Europaparlamentet hänvisar till¹²⁶.

Den anpassningsfond som inrättas inom ramen för FN:s ramkonvention om klimatförändringar kan inspireras för att stödja utvecklingsländer som är särskilt sårbara för effekterna av klimatförändringarna.¹²⁷ På denna globala nivå har ReK också aktivt deltagit i klimatförhandlingar om frågan om anpassning till klimatförändringarna.¹²⁸ I de senaste yttrandena har kommittén förespråkat inrättandet av en ram för det globala anpassningsmålet som integrerar regionernas och städernas insikter och expertis. ReK har också efterlyst en sådan ram för att prioritera lokalt ledda anpassningsinsatser och effektivt minska riskerna och konsekvenserna av ”missanpassning”,¹²⁹ särskilt bland kvinnor och de mest utsatta, däribland barn, äldre och personer med funktionsnedsättning.

I detta sammanhang är det också viktigt att erkänna och ta itu med jämställdhetsdimensionerna i klimatförändringarna, eftersom kvinnors förmåga att anpassa sig och bekämpa klimatförändringarna ofta begränsas på grund av deras roller i hushållen och samhället, institutionella hinder och sociala normer. För att ta itu med denna utmaning har ReK konsekvent förespråkat en förändring i perspektivet och uppmanat till att kvinnor inte bara ska uppfattas som sårbara stödmottagare utan som effektiva aktörer när det gäller att mildra och anpassa sig till klimatförändringarna.¹³⁰ ReK förespråkar dessutom lika representation för kvinnor i beslutsprocesser, och inser att deras röster och sakkunskap måste inkluderas i utformningen av en effektiv klimatpolitik.

Vetenskapen fortsätter att bidra till att förstå hur global kokning har en dominoeffekt på jordens klimatsystem, men EU:s regioner och städer står inför två klimatrelaterade omställningar. Sammanfattningsvis investerar de å ena sidan i att uppnå **klimatneutralitet** och bidra till att vända trenden mot klimatförändringarna. Å andra sidan måste de också investera i **klimatanpassning och motståndskraft** för att möta mer intensiva och frekventa klimatkatastrofer och anpassa lokala samhällen och ekonomier till nya lokala klimatmönster.

HJÄLPA EU:S REGIONER OCH STÄDER ATT ANPASSA SIG EU:S UPPDRAG FÖR KLIMATANPASSNING

EU:s uppdrag för klimatanpassning är¹³¹ inriktat på att stödja EU:s regioner, städer och lokala myndigheter i deras insatser för att bygga upp motståndskraft mot klimatförändringarnas effekter. Uppdragets mål är att senast 2030 åtfölja minst 150 europeiska regioner och samhällen mot klimatasiliens. De sponsrade projekten utvecklar verktyg, metoder och nätverk som kan kopieras i hela Europa, bland annat

¹²⁶ Europaparlamentet, [parlamentsledamöter för regional utveckling föreslår att man inrättar en fond för klimatanpassning](#), 2022.

¹²⁷ <https://unfccc.int/funds-and-financial-entities#:~:text=The%20Adaptation%20Fund%20was%20established.adverse%20effects%20of%20climate%20change>.

¹²⁸ ReK har aktivt deltagit i de senaste tekniska dialogerna inom UNFCCC med inriktning på anpassning och har, vid sidan av regionerna⁴, intagit en ledande roll när det gäller att [samordna det tredje sammanträdet i den tekniska dialogen \(TD1.3\): Bidrag för att informera underorganet för vetenskaplig och teknisk rådgivning](#), 2022.

¹²⁹ Förändringar i naturliga eller mänskliga system som oavsiktligt ökar sårbarheten för klimatstimuli. en anpassning som inte lyckas minska sårbarheten utan ökar den istället.

¹³⁰ För ytterligare information, se Regionkommitténs yttrande, [Jämställdhet och klimatförändringar: för att integrera jämställdhetsperspektivet i den europeiska gröna given](#), ENVE-VII/018, 26–27 januari 2022, föredragande Kata Tüttő (HU-PES), [ledamot av generalförsamlingen i Budapest, Ungern](#).

¹³¹ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/adaptation-climate-change_en.

- *En portal för genomförande av uppdrag¹³² som tillhandahåller relevanta kunskaper, data och resurser till europeiska regioner och städer för att förbereda och planera för klimatresiliens.*
- *Ett brett spektrum av EU-finansierade projekt som¹³³ bedriver forskning och utvecklar innovativa strategier och alternativ för klimatanpassning och tillhörande vägledning, verktyg, data och fallstudier för att hjälpa regionala och lokala myndigheter att genomföra uppdraget.*
- *En handbok för medborgarengagemang¹³⁴ för att vägleda regioner och städer om hur man kan engagera berörda parter och medborgare under de sex huvudstegen i planeringsprocessen för klimatanpassning.*

LÄRDOMAR FRÅN ÖVERSVÄMNINGARNA 2021 MOTSTÅNDSKRAFTIG ÅTERUPPBYGGNAD OCH SOCIALT STÖD I VALLONIEN

Som svar på de katastrofala översvämningarna 2021 i Vallonien (Belgien) förnyade Valloniens myndigheter sin territoriella planering och anpassade den för att hantera de potentiella konsekvenserna av klimatförändringarna.

Samtidigt håller den regionala regeringen på att utveckla sin masterplan de la Vallée de la Vesdre och program för hållbart grannskap som syftar till att återuppbygga området på ett ansvarsfullt och hållbart sätt. Budgetar har anslagits för att kommunerna ska kunna förvärva strategiska fastigheter. Dessutom kommer 40 miljoner euro att investeras i nya offentliga bostäder för de mest drabbade kommunerna.

Dessutom har den vallonska regeringen utlovat 1,03 miljarder euro för att fullt ut täcka de medborgare som drabbats av översvämningarna, som annars bara skulle ha fått partiell försäkring. Detta betydande ekonomiska åtagande syftar till att hjälpa den drabbade befolkningen, vilket motsvarar cirka 50 % av de totala fordringarna. Oförsäkrade medborgare får stöd av en katastroffond.

SUPER-BLOCK – STADEN VI VILL HA GRÖN ARKITEKTUR I BARCELONA

Staden Barcelona (Spanien) integrerar aktivt grön arkitektur och tillgänglighetsprinciper i sin stadsplanering. Denna omvandling omfattar förbättringar av kollektivtrafikens tillgänglighet, tillägg av fler träd och ”gröna fläckar” samt införlivande av vattenuppsamlare för bevattning. Dessa initiativ syftar till att göra staden mer angenäm och hållbar för medborgarna.

PLATTFORMEN FÖR MOTSTÅNDSKRAFTIGA TERRITORIER

¹³² https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/adaptation-climate-change_en.

¹³³ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/mission/the-mission/mission-projects>.

¹³⁴ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/system/files/2023-06/ec_diy-manual-adaptation-climate-change-mission.pdf.

FÖRBEREDELSE INFÖR EXTREMA VÄDERHÄNDELSE

Staden Milano (Italien) och dess större storstadsområde står inför effekterna av klimatrelaterade extrema väderhändelser. För att ta itu med denna utmaning har plattformen Resilient Territories utvecklats som en digital tjänst, med en gemensam planeringsstrategi och samskapande anpassningslösningar för att bekämpa effekterna av klimatförändringarna.

Detta innovativa verktyg underlättar och sprider klimatgemensam planering och samdesign för yrkesverksamma och lokala myndigheter. Det främjar en inkluderande strategi som bygger på stark vetenskaplig och teknisk kunskap och kombinerar rums- och klimatanalys med deltagande planering. Plattformen gör det möjligt för intressenter att bättre förstå och ta itu med de fenomen som uppstår till följd av klimatförändringarna, förbättra stadens motståndskraft och säkerställa en hållbar och klimatklar framtid.

D. Livsmedelssäkerhet

Den nuvarande instabiliteten i det europeiska livsmedelssystemet måste förstås i samband med aktuella geopolitiska händelser och klimatförändringarnas långsiktiga effekter. Regioner och städer är centrala när det gäller att utforma och leverera lämpliga lösningar. Vad är den gemensamma nämnaren mellan att minska utbudet av olivolja i Andalusien (Spanien), dålig spannmålsskörd i Västergötland (Sverige), en svår säsong för apelsiner på Sicilien (Italien), sjunkande priser på vete i Podkarpacie (Polen) och brist på skogsbär och svamp i södra Estland? Varför kommer fler barn till skolan utan frukost?¹³⁵ Är traditionella europeiska livsmedel hotade?

Livsmedelssystemets motståndskraft, en eftertanke i politiska prognoser och framtidsstrategier, kom under en lång tid i rampljuset förra året, efter den ryska aggressionen mot Ukraina. Inom några veckor steg priserna på energi och gödningsmedel i höjden. Ukrainska spannmål och oljor, fångade i Svarta havet hamnar, kunde inte nå sina destinationer. Tillsammans med spekulationer och brist på marknadsreglering drev detta upp livsmedels- och foderpriserna i Europa och globalt. Idag, nästan ett och ett halvt år sedan kriget började, är situationen fortfarande dystert.

Utvecklingsländerna i Sahel, Nordafrika och Mellanöstern har upplevt nya nivåer av hunger. Mellan 2016 och 2021 gick cirka 90 % av ukrainsk veteexport till Afrika och Asien, för att stödja livsmedelstryggheten i några av de mest missgynnade regionerna i världen. FN:s globala livsmedelsprogram kallar den nuvarande omfattningen av den nuvarande globala hungern och undernäringen ”enorm”¹³⁶ och betonar att den nuvarande siffran på **345 miljoner människor som står inför höga nivåer av osäker livsmedelsförsörjning är mer än dubbelt så stor som 2020.**

Européerna, som inte står inför hungersnöd, betalar nu betydligt mer för sina matklamrar. Det genomsnittliga priset på livsmedel steg med nästan 20 procent per år.¹³⁷ De europeiska konsumenterna betalar nu 30 % mer för ägg,¹³⁸ 23 % mer för olja¹³⁹ och svindlande 61 % mer för socker.¹⁴⁰ Det är inte bara en allmän övergång till mer grundläggande, billigare livsmedel utan också mellan olika typer av livsmedel, till exempel mer fjäderfä och mindre nötkött.

Överkomliga livsmedel är en angelägen fråga. Över 32,5 miljoner européer har inte råd med en ordentlig måltid varannan dag. Skalan går från 0,4 % av Cyperns befolkning till hela 22,4 % i Bulgarien. Bakom sådana aggregerade tal döljer sig enorma regionala skillnader, vilket illustreras av graferna nedan.

---

¹³⁵ Kellogg's France, [Etude sur la précarité alimentaire](#), mars 2023.

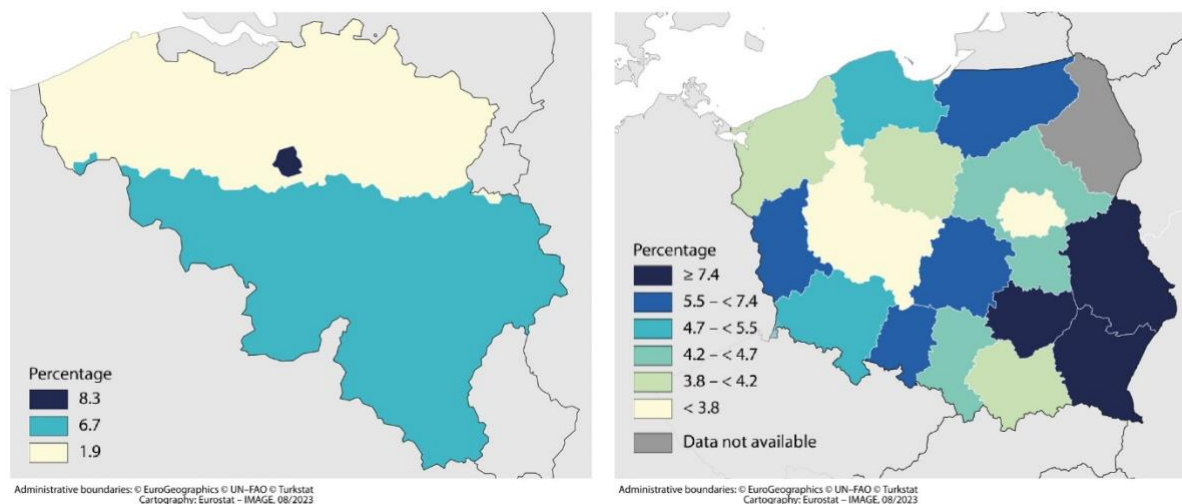
¹³⁶ <https://www.wfp.org/global-hunger-crisis>.

¹³⁷ https://agriculture.ec.europa.eu/news/short-term-outlook-report-war-ukraine-continues-impact-eu-farmers-2023-03-30_en.

¹³⁸ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230310-1>.

¹³⁹ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/DDN-20230508-2>.

¹⁴⁰ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/DDN-20230428-2>.

Figur 8 – Har inte råd med kött, kyckling eller fisk minst varannan dag i Belgien (efter Nuts 1-regioner) och Polen (efter Nuts 2-regioner)

Källa – ReK:s sammanställning baserad på Statbel och Główny Urząd Statystyczny 141

Anm. – data saknas från regionen PL84 – Podlaskie

Under 2023 har livet blivit dyrare, och inte bara för europeiska familjer. Jordbrukarna har också upplevt stora variationer i priserna på energi och gödningsmedel. De senare är fortfarande betydligt dyrare än för två år sedan. Dessa förändringar har vägt tungt på jordbrukets totala lönsamhet.

I stället för att nå utvecklingsländer har dessutom ukrainskt spannmål som transporteras ut ur landet via solidaritetsbanor hittat sin väg till silorna i Ukrainas grannländer av flera skäl, bland annat spekulationer. Lokala jordbrukare har plötsligt funnit sig oförmögna att sälja sina grödor och priserna har fallit och nått nivåer som inte setts på flera år: —30 % för vete i Polen¹⁴² och -50 % för solrosfrön i Bulgarien.¹⁴³ De nationella regeringarna införde ensidiga åtgärder i slutet av april. Europeiska kommissionen har avsatt extraordinära medel från jordbruksreserven för 2023, inklusive 56,3 miljoner euro till¹⁴⁴ Polen, Rumänien och Bulgarien i mars och ytterligare 100 miljoner euro till¹⁴⁵ Bulgarien, Ungern, Polen, Rumänien och Slovakien i maj. Europeiska kommissionen har också godkänt nationella system för att stödja jordbruksproducenternas utbetalningar av försäkringspremier enligt reglerna om statligt stöd¹⁴⁶.

Som om det inte vore nog har EU återigen upplevt en torr och varm vinter. Efter en katastrofalt varm sommar 2022 ligger snövattnen ekvivalenten i Alperna långt under det historiska genomsnittet och redan våren 2023 hade flera floder i EU utarmats och det fanns tecken på att både bevattning och vattentransport skulle vara problematiskt att leverera.

Torkade jordar och intensiv atmosfärisk och hydrologisk torka drabbar ett brett spektrum av grödor och hotar att driva livsmedelspriserna högre i många EU-länder. Årets olivoljeskörd beräknas minska med 40 % och majsens med 25 %.¹⁴⁷ Jordbrukare från regionen Wielkopolska (Polen)

¹⁴¹ Uppgiftskällor: <https://statbel.fgov.be/en/themes/households/poverty-and-living-conditions/material-and-social-deprivation> och <https://www.tygodnik-rolniczy.pl/rynki-rolne/analizy-rynkowe/jakie-beda-ceny-zboz-w-tym-roku-w-polsce-2435370>.

¹⁴³ <https://www.politico.eu/article/grain-ukraine-eu-farmers-pain-eu-member-agriculture-kyiv/>.

¹⁴⁴ https://agriculture.ec.europa.eu/news/commission-presents-support-measure-worth-eu563-million-bulgarian-polish-and-romanian-farmers-2023-03-20_en.

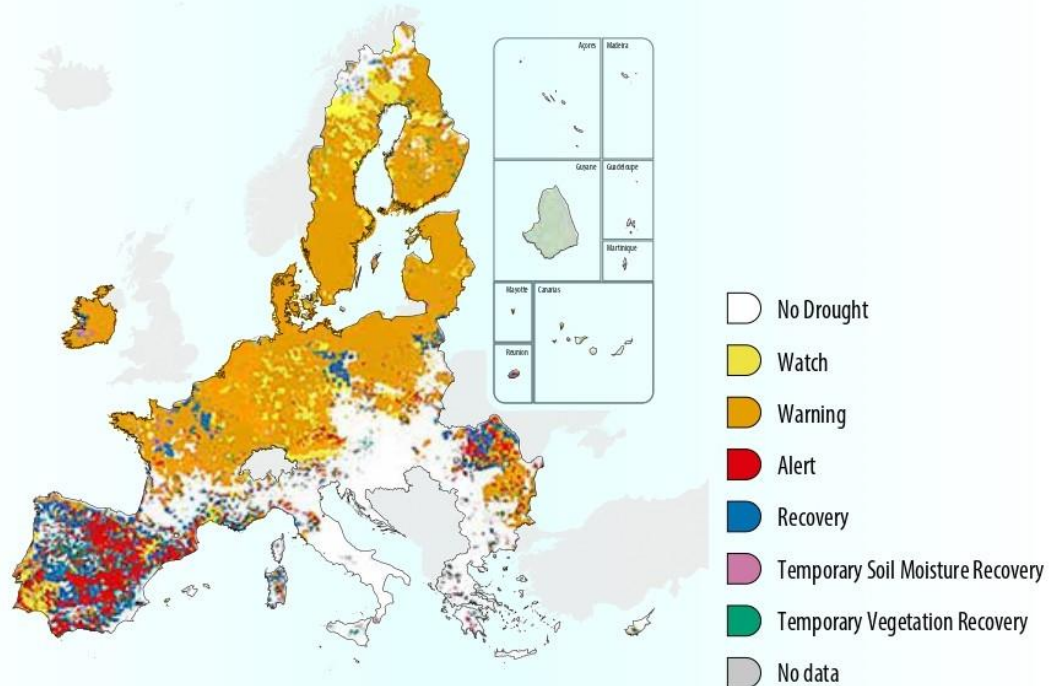
¹⁴⁵ https://agriculture.ec.europa.eu/news/eu100-million-support-farmers-bulgaria-hungary-poland-romania-and-slovakia-2023-05-03_en.

¹⁴⁶ Som en polsk stödordning på 1,3 miljarder euro. Ytterligare information finns på https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_2727.

¹⁴⁷ https://agriculture.ec.europa.eu/news/short-term-outlook-report-war-ukraine-continues-impact-eu-farmers-2023-03-30_en.

uppskattar att årets korn- och rapsskörd kan minska med 20 % medan råg och rågvete med en tredjedel till hälften.¹⁴⁸ Spanien och Italien rapporterar under tiden betydligt lägre apelsinskördar (-16 % respektive -20 %).

Torka, som traditionellt förknippas med EU:s södra kant, har nu spridit sig över stora delar av unionens territorium, vilket påverkar åkermark och boskap. I juni 2023 befann sig över 40 % av EU-27:s territorium (utom Madeira, Azorerna och Kanarieöarna) i varningsförhållanden och 4,3 % i varningsförhållanden enligt Europeiska observationsorganet för torka. Den analytiska rapporten från juni 2023¹⁴⁹ visar att förhållandena är jämförbara med dem för samma period 2022, när en svår till extrem torka utvecklades i Europa, vilket påverkar vattenresurser, livsmedels- och energiproduktion.

Figur 9 – Indikatorn för kombinerad torka, baserad på en kombination av indikatorer för nederbörd, markfuktighet och vegetationsförhållanden, för mitten av juni 2023

Källa – ReK:s sammanställning på grundval av Gemensamma forskningscentret¹⁵⁰

I många regioner är bristen på vatten skrämmande synlig och verklig för både jordbrukare och lokalsamhällen. Montbelsjön (Cathar Pyrenéerna, Frankrike) förlorade 80 % av sitt vatten i april 2023, medan vattennivån i den ikoniska sjön Garda (Italien) var 70 cm under genomsnittet. I regionen Algarve (Portugal) låg grundvattennivåerna i april 2023 under 25 %.¹⁵¹ samma siffra registrerades i vattenreservoarerna i grannlandet Andalusien (Spanien). I några av de värst drabbade provinserna, såsom Cordoba (Spanien), har vattenreservoarer torkat upp helt och lokalbefolkningen förlitar sig uteslutande på lastbilsleveranser för dricksvatten, begränsat till 5 liter per person och dag. I april 2023

¹⁴⁸ https://wyborcza.biz/biznes/7.177151.29834717.grozi-nam-kleska-zbozowa-rosliny-marnieja-z-dnia-na-dzien.html?_gl=1*xsey09*_gcl_au*MTE5OTY0ODU2My4xNjg0NzQyMTkz&_ga=2.62252076.1686891973.1685962736-332525599.1444034620#S.biz-K.C-B.2-L.5.zw.

¹⁴⁹ Gemensamt forskningscentrum, [Rapport om torka i Europa](#), juni 2023.

¹⁵⁰ *Ibid.*

¹⁵¹ <https://www.theportugalnews.com/news/2023-05-15/low-water-levels-may-increase-water-salinity/77631>.

tillkännagav Kataloniens regering (Spanien) ett undantagstillstånd på grund av den pågående torkan i totalt 495 städer och torkalagar minskade vattenanvändningen inom jordbruket med 40%.¹⁵²

Frågan om ägande och distribution av vatten har fått fart. Olaglig vattensyftning samt spänningar mellan naturskydd och jordbruk, såsom sammandrabbningarna kring Donanas våtmarker¹⁵³ (Andalusien, Spanien) ledde pressen i hela unionen till att förebåda kommande ”vattenkrig”. Eftersom jordbruket är starkt beroende av vatten kommer den minskande försörjningen i framtiden inte bara att destabilisera de europeiska livsmedelssystemen, utan kan också ifrågasätta EU:s strategiska oberoende.

Flanders har lanserat en omfattande Blue Deal-strategi som syftar till att bekämpa den återkommande torka som har plågat regionen sedan 2016. Den flamländska strategin kommer gradvis att förbättra vattenretentionen i träsk och våt gräsmark, investera i storskalig filtrering och buffertbassänger och öka den cirkulära vattenanvändningen inom jordbruk och industri.

Förvärras av kriget i Ukraina, spekulationer och klimatförändringar kan den nuvarande situationen – om den inte hanteras på rätt sätt – destabilisera de europeiska livsmedelssystemen och öka vår sårbarhet. Dess fulla genomslag och den exakta territoriella fördelningen är långt ifrån kända. ändå har de lokala och regionala myndigheterna i hela unionen klarat sig för att hantera de chocker den medför, för att minimera deras inverkan och för att återhämta sig starkare och bättre förberedda inför nästa omgång.

För att stärka unionens motståndskraft, även när det gäller livsmedelssäkerhet, är det av största vikt att utveckla samhällenas kapacitet att hantera utmaningarna i samband med klimatförändringarna och den gröna omställningen och att öka den regionala och lokala beredskapen för att hantera sårbarheter för risker, kriser och katastrofer.¹⁵⁴

FÖRBEREDA SIG FÖR TORKA, SKYDDA FRAMTIDEN

KATALANSK VATTENFÖRVALTNINGSPLAN 2022–2027

Med tanke på torkans förödande konsekvenser för det regionala jordbruket godkände Kataloniens regering (Spanien) i maj 2023 sin vattenförvaltningsplan 2022–2027 med 155 investeringar på 2,4 miljarder euro för att ”förbereda regionen för torka som kommer att bli allt vanligare och allvarigare”. Med tanke på att nederbördsmonstret sannolikt kommer att minska med 18 % under de närmaste decennierna har regeringen för avsikt att prioritera vattenåtervinning, vattenbesparing och effektivare bevattningsteknik.

MAXIMERING AV CIRKULÄR VATTENANVÄNDNING

¹⁵² <https://www.catalannews.com/politics/item/new-drought-law-approved-with-fines-for-councils-that-dont-comply-with-water-restrictions>.

¹⁵³ <https://www.reuters.com/business/environment/water-fight-farms-wildlife-risk-spanish-wetland-shrinks-2023-05-04/>.

¹⁵⁴ Regionkommitténs yttrande ”Förberedelser för och hantering av kriser: förstärkning av motståndskraften i unionen, dess regioner och städer”, NAT-VII/032, 24–25 maj 2023, föredragande Christophe Clergeau (PES-FR), ledamot av regionfullmäktige i Pays de la Loire.

¹⁵⁵ <https://aca.gencat.cat/ca/plans-i-programes/pla-de-gestio/>.

FLAMLÄNDSK BLÅ AFFÄR

Även om det inte är lika starkt beroende av vatten för jordbruket som Spanien (80 % jämfört med 10 %), har Flandern (Belgien) också utvecklat en ny strategi för vattenförvaltning. Dess prioriteringar? Behålla vatten lokalt där det är möjligt. Använda mindre, återanvända mer och ta itu med slöseri. Strategin, som kallas den blå given,¹⁵⁶ genomförs av den privata sektorn, icke-statliga organisationer, jordbrukare, den akademiska världen, lokala myndigheter och medborgare som går samman, under ledning av högnivågruppen med ministrar, guvernörer, beslutsfattare och forskare. Den blå given initiativ kommer att få stöd genom den europeiska återhämtningsplanen för faciliteten för återhämtning och resiliens och den flamländska återhämtningsplanen "Flemish Resilience". En total budget på 343 miljoner euro kommer att stödja lokala initiativ.

I detta sammanhang är ett viktigt inslag i EU:s livsmedelssystem ekologiskt jordbruk, 157 ett snabbt växande område inom EU:s jordbruk. Den tenderar att ha en begränsad miljöpåverkan tack vare en mer ansvarsfull användning av energi och naturresurser, större fokus på att upprätthålla vattenkvaliteten och markens bördighet och ett begränsat beroende av syntetiska gödselmedel. Som sådan minskar det också det totala beroendet av utländska leverantörer av bekämpningsmedel och gödningsmedel.

BANBRYTANDE FÖRÄNDRING, LEDA ÖVERGÅNGEN

EKOLOGISK ODLING I OCCITANIE

Den södra regionen Occitanie (Frankrike) har stadigt utvecklat ekologiskt jordbruk. För närvarande producerar över 13000 lokala gårdar som täcker 19 % av all jordbruksmark ekologiska livsmedel och målet är att nå 30 % under de kommande 7 åren. Strategin behandlar hela värdekedjan från produktion till konsumtion och stöder hållbar utveckling för alla inblandade aktörer. Occitanie tilldelades EU:s första ekologiska pris¹⁵⁸ i höstas. Europeiska regionkommittén är en av grundarna av detta viktiga erkännande till de bästa städerna, regionerna och de enskilda jordbrukarna i hela unionen.

ÄTA HÄLSOSAMT OCH MINSKA UTSLÄPPEN AV VÄXTHUSGASER

MALMÖ STRATEGI FÖR EKOLOGISK MAT

Ekologiskt jordbruk är en början – att se till att produkterna konsumeras är nästa steg. Malmö stad (Sverige) lanserade sin ambitiösa strategi för flera år sedan och idag är över 70 % av alla måltider som tillagas och serveras i förskolor, skolor och äldreboenden ekologiska. Det motsvarar cirka 8500 ton mat varje år (värde 24 miljoner euro) eller 65000 luncher om dagen. Staden siktar på 90 %¹⁵⁹

¹⁵⁶ <https://bluedeal.integraalwaterbeleid.be/about-blue-deal>.

¹⁵⁷ Regionkommitténs yttrande om EU:s [handlingsplan för ekologiskt jordbruk](#), NAT-VII/019, 01–02 december 2021, föredragande Uros Bre Žan(SI-GREENS), borgmästare i Tolmin.

¹⁵⁸ https://agriculture.ec.europa.eu/news/eu-organic-day-commission-celebrates-winners-first-ever-eu-organic-awards-2022-09-23_en.

¹⁵⁹ <https://malmo.se/Bo-och-leva/Utbildning-och-forskola/Skolmat-i-grund--och-gymnasieskolan.html>.

inom en snar framtid och minskar utsläppen av växthusgaser i samband med livsmedelsupphandling med 40 %.

INKÖP AV LOKALA OCH SÄSONGSBETONADE PRODUKTER

BOLZANO-SYDTIROLENS STRATEGI FÖR OFFENTLIG UPPHANDLING

Hållbar livsmedelsupphandling är ett annat sätt att skydda motståndskraften i EU:s livsmedelssystem. Detta verktyg, som är kraftfullt men fortfarande inte allmänt använt, kan hjälpa lokala och regionala myndigheter att gynna hälsosamma, säsongsbetonade och lokala livsmedel samt korta leveranskedjor. Provinsen Bolzano-South Tirol (Italien), en av de viktigaste förespråkarna för detta tillvägagångssätt,¹⁶⁰ har infört hållbarhetskriterier i sin upphandlingspraxis för att ”föra regionala, hälsosamma och hälsosamma rätter till matsalarnas tallrikar, både i skolor och på sjukhus”.

Det är värt att notera att dessa banbrytande strategier kan bli en del av EU-lagstiftningen. En övergripande ramlag som aviserades i från jord till bord-strategin och som förväntas i slutet av 2023 bör påskynda och underlätta övergången till hållbarhet och säkerställa att livsmedel som släpps ut på EU-marknaden blir alltmer hållbara. Med förbehåll för offentliga och riktade samråd innehöll utkastet begreppen ”*allmänt obligatoriskt krav på upphandling på ett hållbart sätt*” samt möjligheten att på ett flexibelt sätt lägga till kriterier och prioriteringar, t.ex. livsmedelsavfall eller markanvändning och vattenanvändning.¹⁶¹

Regionkommittén¹⁶² förespråkar i sitt förberedande yttrande om denna framtida lag att Europa för att trygga livsmedelsförsörjningen måste investera i en hållbar lokal jordbruksproduktion och förkorta sina leveranskedjor. Att gynna lokala produkter, anskaffa på ett hållbart sätt och gå mot klimatneutrala och motståndskraftiga livsmedelssystem är det enda sättet att göra EU:s livsmedelskrissäker.

¹⁶⁰ <https://news.provinz.bz.it/de/news/nest-auf-dem-weg-zu-nachhaltiger-ernahrung-in-sudtirol>.

¹⁶¹ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13174-Sustainable-EU-food-system-new-initiative/public-consultation_en.

¹⁶² Regionkommitténs yttrande, Lagstiftningsramen [för hållbara livsmedelssystem](#), NAT-VII/033, 24–25 maj 2023, föredragande Joke Schauvliege (BE-EPP), vice talman för det flamländska parlamentet.

E. Social ojämlikhet och demografiska förändringar

Den totala sysselsättningen förbättras och fattigdomen minskar något, men det finns fortfarande stora skillnader på lokal och regional nivå i hela EU. Detta gäller sysselsättnings- och fattigdomsnivåer samt löneskillnader mellan könen och ungdomsarbetslöshet. Hur kan vi minska skillnaderna mellan regionerna och se till att vår politik stöder de regionala arbetsmarknaderna? Hur kan vi se till att vi skapar den kompetens vi behöver för den gröna och digitala omställningen?

Sysselsättningen i EU har överträffat nivåerna före krisen. Det totala antalet personer som arbetade i EU (164 miljoner i euroområdet) uppgick till 213,4 miljoner under andra kvartalet 2022 och sysselsättningsgraden (för personer i åldern 20–64 år) var 74,8 %, 1,9 procentenheter högre än höga nivåer före pandemin. i euroområdet var den 74,3 %, vilket är 1,6 procentenheter högre än nivån före pandemin.¹⁶³

Sysselsättningsklyftan mellan könen är fortfarande betydande 2022. I hela EU var andelen män i arbetsför ålder högre än andelen kvinnor i arbetsför ålder med 10,8 procentenheter. Denna skillnad i sysselsättning mellan kvinnor och män varierar avsevärt mellan EU:s medlemsstater, med den lägsta skillnaden i Litauen (1,4 procentenheter) och den högsta i Rumänien (20,1 procentenheter).¹⁶⁴

Utvecklingen på arbetsmarknaden uppvisar starka positiva tecken. Trots betydande skillnader mellan könen fortsätter kvinnors arbetskraftsdeltagande att förbättras. Den nominella löneökningen har också förbättrats men ligger kvar efter inflationen i de flesta medlemsstater. Kvinnors bruttotimlön i EU var dock under 2021 fortfarande 14,4 % lägre än männens, trots att löneklyftan mellan könen fortfarande är ett av de främsta målen för jämställdhetspolitiken på både EU-nivå och nationell nivå.¹⁶⁵

En lovande statistik är att kvinnor har tagit upp två av tre nya arbetstillfällen som skapats i EU under de senaste två decennierna, och att ökningen är störst bland 30–49-åringar och äldre kvinnor i åldern 50+.¹⁶⁶ För att nå de jämställdhets- och sysselsättningsmål som anges i handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter måste dock kvinnors sysselsättning öka minst tre gånger snabbare än männens i slutet av årtiondet.¹⁶⁷

Den regionala sysselsättningsgraden förbättras totalt sett, men de regionala ojämlikheterna förblir oförändrade. Sysselsättningen och arbetslösheten varierade kraftigt mellan regionerna långt före pandemin. Trots den senaste tidens ekonomiska återhämtning står vissa regioner inför pågående utmaningar. Regionerna i södra Italien (Sicilia, Kampanien, Kalabrien och Apulien) har alla förbättrats under de senaste fem åren, men deras sysselsättningsgrad ligger fortfarande under 50 %. Åland (Finland) har haft den högsta sysselsättningsgraden mellan medlemsstaterna (84,6 %) – Åland har konsekvent legat i de tio bästa regionerna under de senaste fem åren.¹⁶⁸

Sysselsättningsgraden har stigit på ett spektakulärt sätt i regioner i Nederländerna – Utrecht, Noord-Brabant, Zeeland, Drenthe, Overijssel, Gelderland och Noord-Holland, alla noterade

¹⁶³ Europeiska kommissionen och Europeiska unionens råd, [Förslag till gemensam sysselsättningsrapport](#), november 2022.

¹⁶⁴ Eurostat, [jämställdhetsstatistik](#), mars 2023.

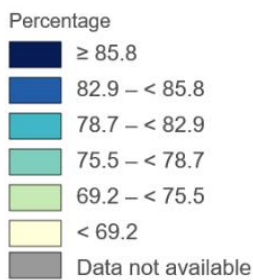
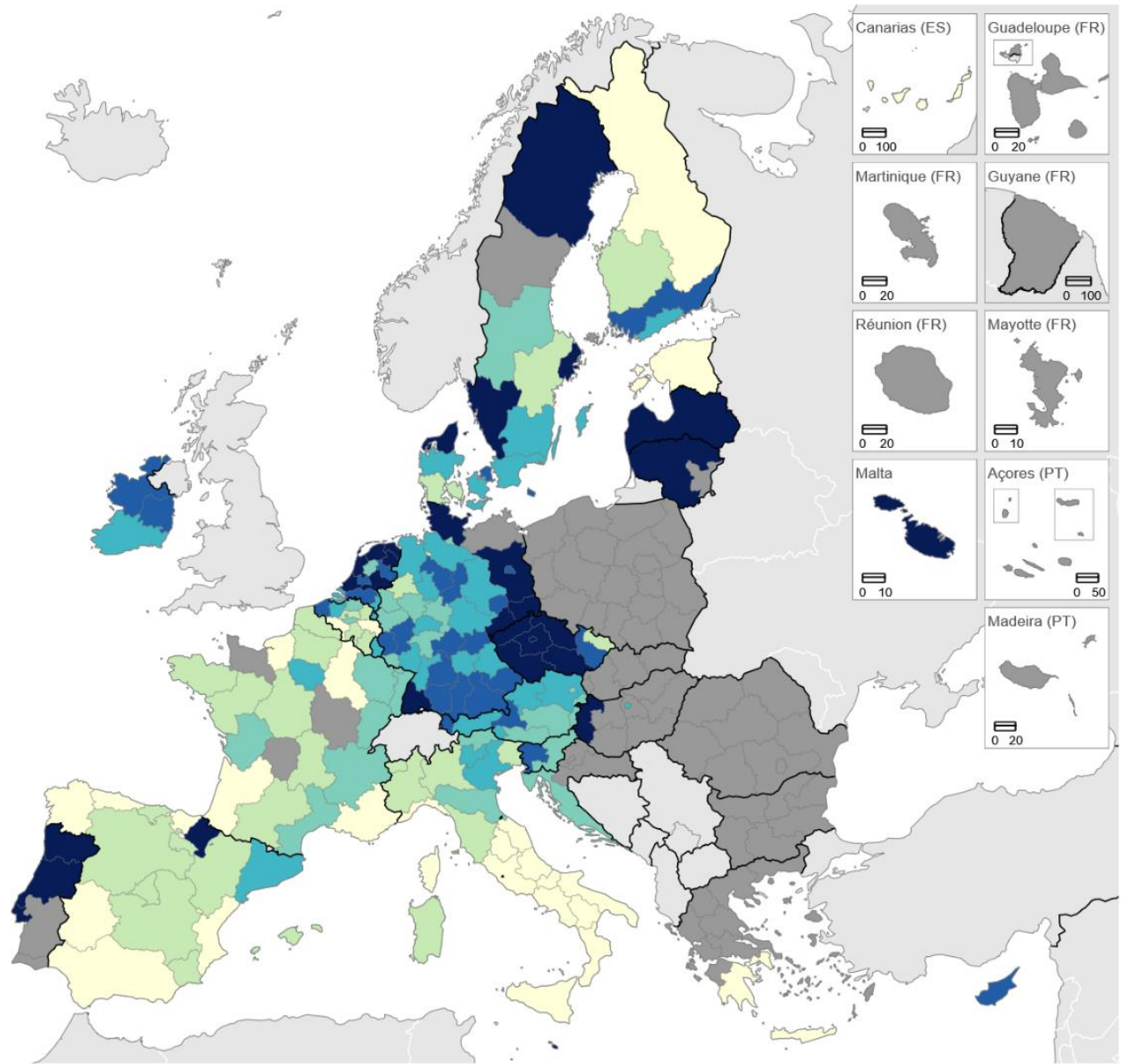
¹⁶⁵ *Ibid.*

¹⁶⁶ Eurofound, [European Jobs Monitor](#), maj 2023.

¹⁶⁷ *Ibid.*

¹⁶⁸ Enligt uppgifter från [Eurostats regionala sysselsättningsserier](#).

sysselsättningsnivåer över 82 %, medan Flevoland, Friesland, Zuid-Holland och Groningen översteg 80 %. Dessa regioner, tillsammans med Niederbayern, Oberbayern, Schwaben, Tübingen och Oberpfalz (Tyskland) (och Åland enligt ovan), var de enda regioner i EU som hade en sysselsättningsgrad på över 80 %.¹⁶⁹

Administrative boundaries: © EuroGeographics © UN-FAO © Turkstat
Cartography: Eurostat – IMAGE, 08/2023

¹⁶⁹ Ibid.

Figur 10 – Sysselsättningsgrad efter Nuts 2-regioner (från 2020), 2022

Källa – ReK:s sammanställning på grundval av Eurostat¹⁷⁰

OBS – Alla ISCED 2011-nivåer, män och kvinnor mellan 20 och 64 år/uppgifter som inte är tillgängliga för flera regioner i Östeuropa

Arbetslösheten har förbättrats – även långtidsarbetslösheten minskar något. Arbetslösheten i EU (15–74 år) fortsatte sin nedåtgående trend till 6,2 % 2022 (från 6,8 % 2019). Långtidsarbetslösheten var 2,4 % av den aktiva befolkningen, vilket är en förbättring jämfört med 2,7 % 2019 och 2,8 % 2021.¹⁷¹

Det är värt att notera att i maj 2023 registrerades 289000 flyktingar från Ukraina, som omfattas av EU:s tillfälliga skyddssystem, som arbetslösa i de 22 länder som lämnade sådana uppgifter till Eurostat.

Regionerna i Tjeckien hade den lägsta arbetslösheten 2022.¹⁷² Den lägsta arbetslösheten noterades i de tjeckiska regionerna i centrala Böhmen (1,2 %), följt av regionen Prag (1,6 %), de tjeckiska sydöstra och sydvästra regionerna och regionen centrala Transdanubien (Ungern) (alla tre 1,7 %).

Analysen fortsätter att belysa hur arbetslösheten var fortsatt hög i regioner i Spanien, Grekland och Italien. Den högsta arbetslösheten registrerades i regionerna Ceuta (28,4 %), Melilla (21,6 %) och Andalusien (19 %) (Spanien). Dessutom hade alla spanska och grekiska regioner en arbetslöshet över EU-genomsnittet (6,2 %), tillsammans med Finland samt Cypern och Lettland (båda endast en region i landet). 25 regioner hade en arbetslöshet som var dubbelt så hög som EU-genomsnittet (12,4 %). av dessa fanns nio regioner i Grekland och Spanien, fyra i Frankrike och tre i Italien.

Regionala ojämlikheter är mycket framträdande i Spanien, Italien och Frankrike, där skillnaden mellan den högsta och den lägsta arbetslösheten 2022 var 19,8, 14,8 respektive 12,7 procentenheter.

Den regionala arbetslösheten skiljer sig åt mellan män och kvinnor. Regioner med den högsta och lägsta arbetslösheten varierar beroende på kön. Under 2022 var den tio högsta arbetslösheten bland män i spanska, franska (yttersta) och italienska regioner och de tre regioner som hade den högsta arbetslösheten bland män var de spanska regionerna Ceuta (23,9 %) och Melilla (17,7 %) samt den franska yttersta randområden i Réunion (19,9 %). Den högsta arbetslösheten bland kvinnor var främst i spanska och grekiska regioner, och de tre som hade den högsta arbetslösheten bland kvinnor var de spanska regionerna Ceuta (34,6 %) och Melilla (25,8 %) och den grekiska regionen Västmakedonien (24,4%).¹⁷³

Ungdomsarbetslösheten är fortfarande hög i EU med betydande regionala skillnader.¹⁷⁴ År 2022 var det genomsnittliga arbetslöshetstalet för ungdomar i åldern 15–29 år i EU 11,3 %, en minskning med 1,7 procentenheter under 2021. Det finns dock tydliga regionala skillnader i arbetslösheten bland ungdomar, från 1,7 % till 42,4 % 2022. Den lägsta ungdomsarbetslösheten noterades i Tjeckien, i regionerna Mellersta Böhmen (1,7 %), sydväst (3,1 %) och Prag (3,2 %), i Tyskland i Oberbayern (3,3 %) och Polen i regionen Västra Transdanubien (3,6 %).

De spanska och grekiska regionerna har den högsta ungdomsarbetslösheten, trots att arbetslösheten för personer i åldrarna 15–29 år 2022 minskade mest markant i dessa regioner jämfört med 2021. Den

¹⁷⁰ Eurostats kod för uppgiftsuppsättning: Ifst_r_lfe2emprtn.

¹⁷¹ Enligt uppgifter från [Eurostats regionala arbetslöshetsserie](#).

¹⁷² Eurostat, [Arbetslöshetsstatistik på regional nivå](#), april 2022.

¹⁷³ *Ibid.*

¹⁷⁴ Eurostat, [arbetslösheten i euroområdet på 6,5 %: EU på 6,0 %](#), maj 2023.

högsta ungdomsarbetslösheten noterades i regionen Ceuta (42,4 %) (Spanien), följt av Thessalia (39,8 %), centrala Grekland (36,5 %) (Grekland) och Melilla (36,1 %) (Spanien). Västmakedonien (Grekland) samt Kampanien och Sicilia (Italien) hade också en hög ungdomsarbetslöshet med 34,3 % vardera. Samtidigt är de fem största regionerna med den största minskningen av arbetslösheten bland ungdomar i åldern 15–29 år mellan 2021 och 2022 i Grekland och Spanien: de grekiska regionerna Södra Egeiska havet (-17,9 %) och Östmakedonien, Thrakien (-15,4 %), de spanska regionerna Ceuta (-13,6 %) och Kanarieöarna (-10,3 %) och de grekiska peloponneserna (-8,4 %).¹⁷⁵

Under 2022 riskerade omkring 95,3 miljoner människor i EU, 21,6 % av den totala befolkningen, att drabbas av fattigdom eller social utestängning. Kvinnor (22,7 %) var mer benägna att drabbas av fattigdom än män (20,4 %). Dessutom var över 24,4 % av EU:s befolkning i hushåll med underhållsberättigade barn i riskzonen.¹⁷⁶ Människor som bor i stora delar av Bulgarien, Grekland och Rumänien samt centrala och södra regioner i Spanien och södra Italien löper ofta större risk att drabbas av fattigdom eller social utestängning. Under 2020 noterades¹⁷⁷ den största andelen människor som riskerar fattigdom eller social utestängning i Rumäniens Sud-Est-region (51,9 %). det var den enda region i EU där en majoritet av befolkningen stod inför sådana risker. De näst högsta andelarna var i Kampanien (47,4 %) (Italien) och Severozapaden (44,2 %) (Bulgarien). Alla tre regionerna hade relativt stora risker för monetär fattigdom efter social transferering.¹⁷⁸

IT- och omsorgsjobb bör stå i centrum för skapandet av arbetstillfällen i EU. Teknik och digitalisering är viktiga drivkrafter för direkt sysselsättningstillväxt över hela världen, men bidrar också starkt till den ekonomiska utvecklingen inom andra sektorer. En studie bland europeiska länder¹⁷⁹ fann empiriska bevis som tyder på att ekonomisk utveckling i Europas tekniska sysselsättning har indirekta effekter inom andra sektorer – studien rapporterar att varje ytterligare teknikjobb leder till att cirka fem nya arbetstillfällen skapas i andra sektorer i Europa. Dessutom¹⁸⁰ uppskattar Internationella arbetsorganisationen att investeringar i vård kan skapa upp till 299 miljoner jobb globalt fram till 2035, varav 78 % förväntas innehas av kvinnor, och 84 % förväntas vara formell sysselsättning.

Det kommer att bli svårt att nå de överordnade målen för 2030 i den europeiska pelaren för sociala rättigheter, men det måste förbli fokus för EU:s socialpolitik: minst 78 % av de sysselsatta (i åldern 20–64 år). minst 60 % av alla vuxna som deltar i utbildning varje år, och antalet personer som riskerar fattigdom eller social utestängning minskade med minst 15 miljoner, varav minst 5 miljoner barn, jämfört med 2019.

Regioner och städer är centrala när det gäller att stödja politik med anknytning till utredningstjänsten. Låginkomsthushållens finansiella nödnivåer var jämförbara med dem som observerades i efterdyningarna av finanskrisen. Utmaningen framöver, särskilt om de överordnade målen för 2030 i handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter ska uppnås, är att minska den ekonomiska bördan i dessa hushåll. Städer och regioner kan hjälpa till i detta arbete genom att genomföra stödpolitik och initiativ.

¹⁷⁵ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230530-2>.

¹⁷⁶ Eurostat, [Livsförhållanden i Europa – fattigdom och social utestängning](#), juni 2023.

¹⁷⁷ Eurostat, [regional statistik](#) – regional statistik över fattigdom och social utestängning finns tillgänglig fram till 2020.

¹⁷⁸ Eurostat, [Livsförhållanden i Europa – fattigdom och social utestängning](#), juni 2023.

¹⁷⁹ Goos, M., Konings, J. och Vandeweyer, M., [Sysselsättningstillväxt i Europa: Rollerna för innovation, lokala jobbmultiplikatorer och institutioner](#), oktober 2015.

¹⁸⁰ Internationella arbetsorganisationen, [Care at Work Investing in care leave and services for a more gender equal world of work](#), 2022.

Hemlöshet är fortfarande ett allvarligt problem, men EU:s städer samarbetar i kampen mot den.

Medlemsstaternas löfte (Lissabonförklaringen i juni 2021) att försöka få ett slut på hemlösheten senast 2030 är dock sannolikt ouppnåeligt under de nuvarande ekonomiska och sociala omständigheterna. Pandemin, konsekvenserna av kriget mot Ukraina, inflationen och stigande energipriser har alla haft en negativ inverkan på den ekonomiska situationen, vilket förklarar varför det fortfarande finns många människor som står inför bostadsutmaningar eller till och med hemlöshet.

Det finns dock hopp om att arbetet inom den europeiska plattformen för att bekämpa hemlöshet (EPOCH) kommer att leda till en minskning av antalet hemlösa i EU. Epoch är ett verktyg som bidrar till att stärka det förebyggande arbetet och genomföra integrerade, bostadsledda strategier, stödja ömsesidigt lärande för beslutsfattare och yrkesverksamma, bidra till att utnyttja EU:s finansieringsmöjligheter, stärka evidensen och övervakningen av hemlöshet samt sprida och främja god praxis.

ÖMSESIDIGT LÄRANDE MOT HEMLÖSHET

DEN EUROPEISKA PLATTFORMEN FÖR ATT BEKÄMPA HEMLÖSHET

Under 2022 anordnade flera städer som Madrid (Spanien), Lyon (Frankrike) och Gent (Belgien) evenemang för ömsesidigt lärande under EPOCH:s överinseende, med fokus på att främja utbyte av god praxis i kampen mot hemlöshet och visa upp den första bostadsstrategin. Tammerfors stad (Finland) har en av de mest framgångsrika strategierna för att utrota hemlöshet och har uppnått spektakulära resultat när det gäller att minska antalet människor utan hem.

Nya arbetsmetoder, såsom distansarbete och plattformarbete, kan ge samhällliga och ekonomiska fördelar, men kräver anpassning av regelverk, politik och arbetskultur. Den senaste tidens pandemi ledde till att ett stort antal människor distansarbetade eller fick anställning på digitala plattformar. Denna utveckling måste dock gå hand i hand med ordentlig övervakning, reglering och tillämpning för att undvika utnyttjande av arbetstagare. Rätten att inte vara uppkopplad måste bli en integrerad del av distansarbete. Algoritmisk förvaltning, felaktig klassificering av anställningsstatus och brist på gränsöverskridande insyn är dessutom utmaningar som måste hanteras för att säkerställa en rättvis arbetsmarknad för plattformarbetare.

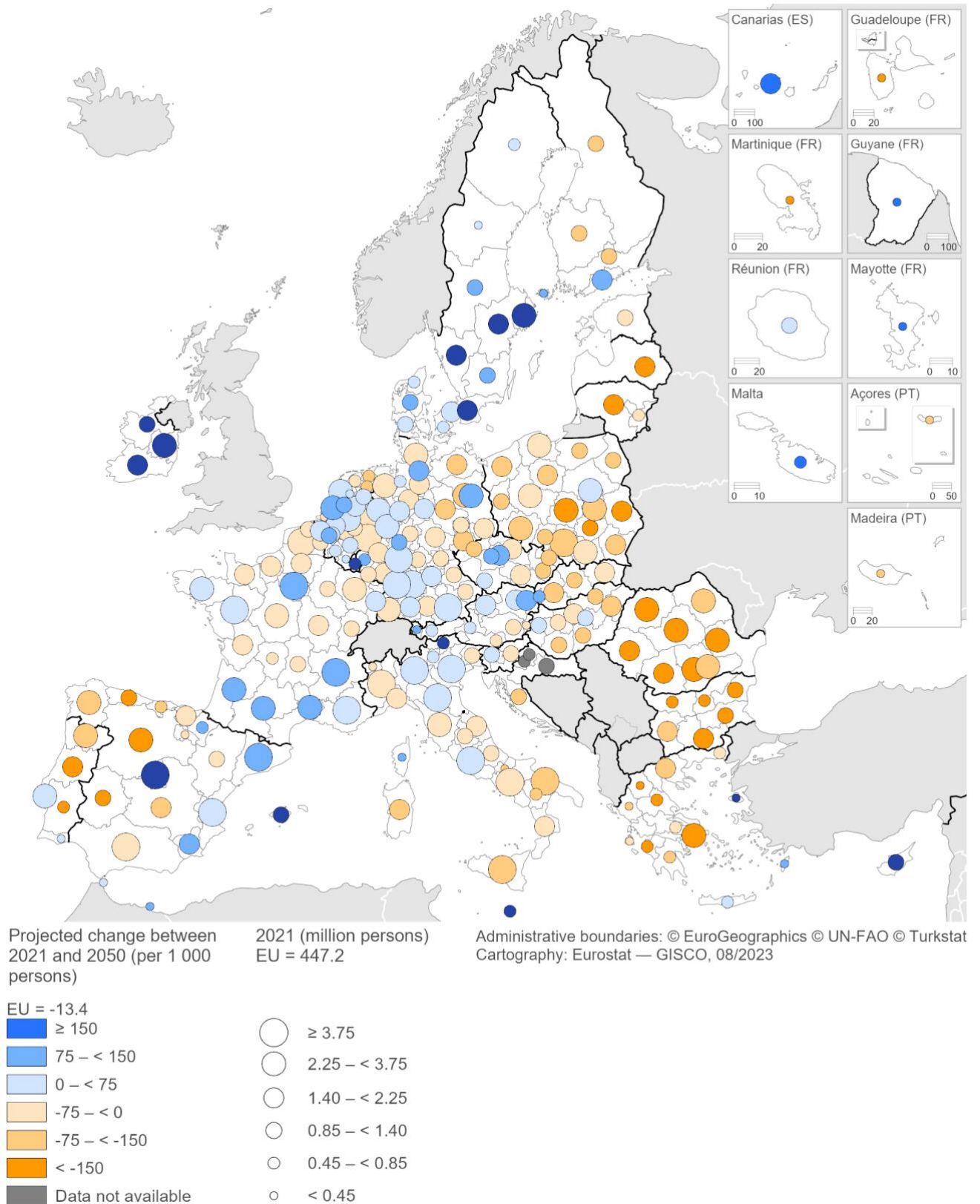
Alla EU-regioner påverkas av demografiska konsekvenser såsom åldrande befolkning på grund av längre livslängd och låga födelsetal, men vissa, särskilt avlägsna, landsbygds-, ö- och/eller gränsregioner med stor avfolkning, påverkas betydligt hårdare än andra, vilket anges i Europaparlamentets utredningstjänst som informerar *demografiska tendenser i EU:s regioner*.¹⁸¹

Dessutom¹⁸² visar förra årets arbetsdokument från Europeiska kommissionens avdelningar om demografi att nästan två tredjedelar av befolkningen i en snabbt krympande region lever i en region med låg bruttonationalprodukt (BNP) per capita, jämfört med 28 % i hela EU. I snabbt växande regioner bor 83 % av befolkningen i en region med hög BNP per capita, jämfört med 46 % i hela EU.

¹⁸¹ Europaparlamentets utredningstjänst, [demografiska trender i EU:s regioner](#), januari 2019.

¹⁸² Europeiska kommissionen, [arbetsdokument från kommissionens avdelningar om ytterligare siffror, kartor och tabeller om de viktigaste aspekterna av demografiska förändringar och dess konsekvenser](#), juni 2020.

Förhållandet mellan snabb befolkningsförlust och BNP per capita har en betydande del av stads-landsbygden. I fattiga regioner med snabb befolkningsminskning bor 55 % av befolkningen i en landsbygdsregion och endast 1 % i en stadsregion, medan 21 % för hela EU:s befolkning bor i en landsbygdsregion och 40 % i en stadszon.

Även om ojämlikheten mellan medlemsstaterna minskar, finns det också en betydande ökning av ojämlikheten inom enskilda ledamöter enligt Europeiska kommissionens strategiska framsynsrapport 2023.¹⁸⁴

Under 2021 tjänade de översta 20 % av befolkningen 38,2 % av den totala ekvivalerade inkomsten i EU, medan de nedre 20 % fick bara 7,9 %, med stora skillnader mellan medlemsstaterna. Dessa siffror återspeglar europeiska attityder: 81 % av EU:s befolkning anser att inkomstskillnaderna är alltför stora. Många européer som bor i olika städer och städer i bestående ekonomisk stagnation och nedgång blir alltmer missnöjda till följd av ojämlikheter i utbildning och karriärmöjligheter, social rörlighet, jämlikhet, förväntad livslängd eller konnektivitet.

Samtidigt blir inkomstskillnaderna mer akuta på grund av rikedomskoncentration, vilket hindrar rättvisa möjligheter och uppåtgående social rörlighet samtidigt som den politiska polariseringen underblåser. Övervakning och insamling av uppgifter är fortfarande ett problem när det gäller att mäta fattigdom. Uppgifterna om dem som riskerar fattigdom och social utestängning är fortfarande fragmenterade och ibland inte tillgängliga på regional nivå. Det krävs en exakt bild av situationen på lokal och regional nivå för att uppnå det överordnade målet för 2030 att rädda 15 miljoner människor från fattigdom, särskilt eftersom de lokala och regionala myndigheterna ansvarar för att genomföra en betydande del av socialpolitiken i EU.

I den strategiska framsynsrapporten anges också att den sociala sammanhållningen håller på att urholkas.¹⁸⁵ Klimatförändringarna, liksom många omställningsprocesser, kommer sannolikt att påverka territorier och människor ojämnt, med oproportionerliga konsekvenser för de fattigaste och mest utsatta. EU:s gröna omställning kan bara bli effektiv om människor kan delta i och dra nytta av den. I annat fall kommer den försämrade sociala sammanhållningen att äventyra förtroendet för regeringarna och genomförbarheten av övergångarna.

Större tonvikt behövs för att ta itu med ojämlikheter inom medlemsstaterna på lokal och regional nivå genom att stärka den sociala sammanhållningen och principerna om partnerskap och flernivåstyre. Detta kräver ett starkt samarbete mellan lokala och regionala myndigheter och arbetsmarknadens parter samt det civila samhället för att utveckla platsbaserade strategier för social integration och sammanhållning.

Det finns starka tecken på en återhämtning, men det måste införliva uppåtgående omvandling och inkludera alla. Trots tecknen på återhämtning har¹⁸⁶ hushållens ekonomiska problem enligt sysselsättningen och den sociala utvecklingen i Europa 2023 ökat från 12,5 % i december 2021 till 15,8 % i december 2022. Antalet personer som räknar med att behöva gräva i sina besparingar för att uppfylla dagliga krav har också ökat, från 9,1 % i december 2021 till 11,8 % i december 2022.

¹⁸³ Eurostats datasetkoder: demo_r_pjangrp3, proj_19rp3 och proj_19np.

¹⁸⁴ Europeiska kommissionen, [2023 Strategisk framsynsrapport](#), 2023.

¹⁸⁵ *Ibid.*

¹⁸⁶ Europeiska kommissionen, [Sysselsättning och social utveckling i Europa 2023: Åtgärder mot arbetskraftsbrist och kompetensbrister i EU](#), 2023.

Flera regioner och städer i EU har tagit initiativ för att återintegrera långtidsarbetslösa på arbetsmarknaden. Dessa program bygger till stor del på principerna om ”noll långtidsarbetslöshet”, ”arbetsgaranti” och ”lokal sysselsättningsgaranti”.

Dessa projekt har utvecklats med mycket liten hjälp och tillsyn från EU. vissa (territoires *zéro chômeur de longue durée* -projekt i Frankrike och Belgien) får finansiering från Europeiska socialfonden+ (ESF+), medan de flesta av de övriga får nationella eller regionala resurser. Programmen främjar också övergången till grönare jobb, eftersom de sysselsätter människor inom återvinning, trädgårdsskötsel, cykelreparationer, rengöring av förorenade områden osv.

Dessa projekt har visat ett stort löfte. i sitt yttrande om noll långtidsarbetslöshet¹⁸⁷ uppmanar ReK kommissionen att stödja liknande projekt, stödja spridningen av framgångsrika modeller för den sociala ekonomin i fler medlemsstater, kartlägga dessa initiativ, bland annat genom att mobilisera sitt europeiska nätverk för offentliga arbetsförmedlingar och föreslå riktlinjer för genomförandet av sådana initiativ i andra EU-medlemsstater.

Slutligen begär kommissionen att vissa ESF±medel ska öronmärkas för lokala initiativ med noll långtidsarbetslöshet för att övervinna dessa svårigheter, särskilt i form av stöd för att starta och utveckla projekt på lokal nivå. Kommittén upprepar också sin rekommendation i ett tidigare yttrande om¹⁸⁸ att ta itu med långtidsarbetslösheten på ett effektivare sätt genom extraordinära initiativ, t.ex. inrättandet av en tillfällig fond för att bekämpa långtidsarbetslösheten.

NOLL LÅNGTIDSARBETSLÖSHET OCH ANSTÄLLNINGSGARANTIER

STÄDER GENOMFÖR PROGRAM FÖR ATT ÖKA SYSSELSÄTTNINGEN

Inga långsiktiga program finns främst i olika områden i Frankrike och Belgien (Territoires zéro chômeur de longue durée, TZCLD), medan Gramatneusiedl (Österrike) och Groningen (Nederländerna) – som heter ”Basisbaan” – bygger på principen om anställningsgaranti. Liknande program har utvecklats i Berlin (Tyskland), Rom (Italien) och Konin (Polen), för att nämna några.

¹⁸⁷ Yttrande från Regionkommittén: [Ingen långtidsarbetslöshet: det lokala och regionala perspektivet](#), SEDEC-VII/037, 24–25 maj 2023, föredragande Yonnec Polet (BE-PES),^{förste} vice borgmästare i Berchem-Sainte-Agathe.

¹⁸⁸ Regionkommitténs yttrande ”[Att integrera långtidsarbetslösa på arbetsmarknaden](#)”, SEDEC- VI/006, 10–11 februari 2016, föredragande Enrico Rossi (IT-PES), regionpresident i Toscana.

Kapitel II – Regioner och städer som aktörer för hållbar utveckling och sammanhållning

De europeiska ekonomiernas gröna och digitala omställning som syftar till ökad effektivitet och klimatneutralitet är centrala inslag i EU:s långsiktiga strategi för hållbar utveckling. Endast genom att genomföra nya och befintliga instrument i EU:s gröna giv ”på fältet” (vid sidan av strategier som säkerställer social, ekonomisk och territoriell sammanhållning och förhindrar ytterligare skillnader i unionen) kan omvandlingen av våra ekonomier bli den framgång som Europa behöver för att hålla jämna steg med de tekniska, geopolitiska och samhälleliga utmaningar som väntar.

Hur kan vi säkerställa ekonomisk utveckling, digitalisering och industriell omvandling å ena sidan och social trygghet, digital motståndskraft, ekonomiskt oberoende och blomstrande platser och människor å andra sidan? Regioner och städer har många lösningar att erbjuda som säkerställer att ingen plats och ingen hamnar på efterkälken, från lokala klimatpakter till interregionala vätgasallianser och integrerade landsbygdsstrategier för att bekämpa avfolkning.

A. Den europeiska gröna given och målen för hållbar utveckling

Regioner och städer är viktiga aktörer för att säkerställa ett framgångsrikt genomförande av FN:s mål för hållbar utveckling och den europeiska gröna given.¹⁸⁹ De måste dock stödjas med tillräcklig kompetens, mänsklig kapacitet, rättsliga ramar och ekonomiska resurser. Vad behöver göras för att harmonisera tillväxt och välbefinnande med de krävande sociala och miljömässiga åtgärder som krävs för att uppnå klimatneutralitet och hållbarhet?

Europa måste konsekvent genomföra målen för hållbar utveckling och den europeiska gröna given på alla förvaltningsnivåer för att kunna förbli en viktig global ekonomi och en ledare för hållbar utveckling och socialt och ekonomiskt välbefinnande.

Framstegen med att uppnå målen för hållbar utveckling har avtagit sedan 2020 till följd av de många kriserna, och i vissa fall har framstegen till och med vänt. Det krävs fler framsteg när det gäller många mål för hållbar utveckling, särskilt när det gäller klimatåtgärder och skydd och hållbar användning av naturresurser. Det är nu viktigare än någonsin att påskynda genomförandet av målen för hållbar utveckling, med särskilt fokus på dem som lever i utsatta situationer.¹⁹¹

Enligt uppskattningar¹⁹² från Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) kommer **minst 105 av de 169 mål som härrör från de 17 målen för hållbar utveckling att gå ouppfyllda utan att lokala och regionala myndigheter engagerar sig.**

En undersökning om städernas och regionernas roll för målen för hållbar utveckling i ett osäkert geopolitiskt sammanhang¹⁹³ belyser **målen för hållbar utveckling som en viktig ram för regioner och städer att återhämta sig från covid-19-pandemin och hantera effekterna av det ryska kriget mot Ukraina.** Denna utvärdering av regionernas och städernas engagemang i målen för hållbar utveckling 2023 tyder på att den senaste tidens kriser inte har avskräckt dem från deras tidigare engagemang för målen för hållbar utveckling, utan snarare stärkts och positionerat målen för hållbar utveckling som en lösning på dagens utmaningar. Resultaten visar vidare att målen för hållbar utveckling också kommer att användas för att motverka framtida osäkerheter: 39 % av de lokala och regionala myndigheter som deltog i undersökningen hade använt målen för hållbar utveckling före pandemin och fortsatte att göra det för att hantera återhämtningen. Dessutom använde 25 % inte målen för hållbar utveckling före pandemin, men planerade att göra det nu.

Regionernas och städernas förnyade engagemang för målen för hållbar utveckling bekräftas ytterligare av det stadigt ökande antalet frivilliga lokala granskningar – den högsta kvaliteten på övervakningen av målen för hållbar utveckling. Hittills har 129 volontärer lämnats in, varav en tredjedel

---

¹⁸⁹ <https://sdgs.un.org/goals>.

¹⁹⁰ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en.

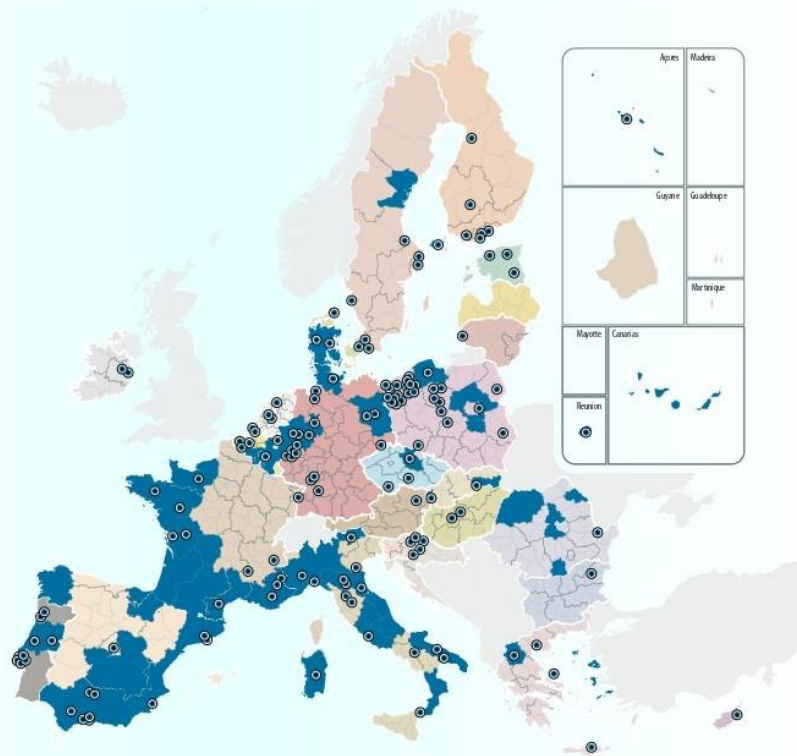
¹⁹¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3801.

¹⁹² OECD:s **mål för hållbar utveckling som en ram för återhämtningen av covid-19 i städer och regioner**, 2022.

¹⁹³ <https://www.unsdsn.org/>. Undersökningen pågick från februari till april 2023 och samlade in 266 svar. OECD kommer att offentliggöra en rapport i november 2023.

kommer från EU:s regioner och städer, vilket visar sitt entusiastiska engagemang. Fler EU-städer, t.ex. Porto och Strasbourg, håller för närvarande på att förbereda sina virtuella kameror.

Implementation of the
SDGs in 2023

Figur 12 – EU:s regioner och städer som genomför målen för hållbar utveckling 2023

Källa – ReK:s sammanställning på grundval av ReK/UNSDSN/OECD194

OBS – Den här kartan visar avsiktligt endast de valda regionerna

Användningen av målen för hållbar utveckling kännetecknas av en kust-central klyfta i EU. Västra och södra Frankrike, Portugal, Spanien, Belgien, Nederländerna, Danmark, Finland, de baltiska staterna, Polen, Rumänien och Italien, och mer allmänt de lokala och regionala myndigheterna i kustregionerna, är starkt involverade i genomförandet av målen för hållbar utveckling, medan de centrala EU-länderna verkar utnyttja dem i liten utsträckning.

Det finns ingen lokal-regional klyfta när det gäller användningen av målen för hållbar utveckling.

Det finns snarare skillnader när det gäller de lokala och regionala myndigheternas ansvarsområden och befogenheter i EU:s medlemsstater. I Finland och de baltiska staterna har städerna till exempel stort handlingsutrymme för att uppfylla målen för hållbar utveckling, och deras engagemang har en inverkan utanför deras valkretsar. I Finland, där befolkningstätheten är låg, har de sex största städernas engagemang en stor inverkan i hela landet. I Estland väcker engagemanget från tre städer åtgärder på alla nivåer. På samma sätt är regionerna i Spanien och Italien en drivkraft för genomförandet av målen för hållbar utveckling på sina territorier och i städer.

¹⁹⁴ <https://cor.europa.eu/en/news/Pages/survey-sdg.aspx>.

Det stora antalet och mångfalden av initiativ på nationell, europeisk och internationell nivå för att stödja lokaliseringen av målen för hållbar utveckling visar också hur levande regionernas och städernas engagemang är. EU-projekt såsom Urbact Cities for Sustainable Governance Network, strategierna för 195 smart specialisering, EU:s 196 gemensamma forskningscentrum REGIONS2030-projektet¹⁹⁷ och *European Handbook for SDG Voluntary Local Reviews*, OECD:s¹⁹⁸ pilotprojekt om en territoriell strategi för målen för hållbar utveckling, FN:s nya lokala 2030¹⁹⁹ - koalitionssekretariat²⁰⁰ i Bilbao och Eurocities arbetsgrupp för målen för hållbar utveckling är bara några exempel på strukturer på alla nivåer som stöder regioner och städer i samband med målen för hållbar utveckling.

Lokalisering av målen för hållbar utveckling

STADEN BRAGA, PORTUGAL

Braga, den tredje största staden i Portugal, har påbörjat en resa för att lokalisera målen för hållbar utveckling och använda dem för att skapa innovativa arbetstillfällen och förbättra välbefinnandet och omsorgen om miljön. Staden deltog i det EU-finansierade programmet Urbact EU Global Goals for Cities och är nu medlem i dess efterträdare, Urbact Cities for Sustainable Governance Network. Bragas borgmästare, Ricardo Rio, är en OECD-mästare borgmästare och ordförande i verkställande kommittén för Global Parliament of Mayors, erkänd för sitt engagemang för delaktighet. Staden delar också bästa praxis inom Eurocities SDG-arbetsgrupp och håller för närvarande på att genomföra alla målen för hållbar utveckling. När det gäller hållbarhetsmål 9 om industri, innovation och infrastruktur skapade Braga Startup Braga, ett innovationsnav för att stödja entreprenörskap med globala ambitioner. Det hjälper entreprenörer att skapa, starta och påskynda nystartade företag, främst inom områdena digital ekonomi, hälsoteknik, nanoteknik, bioteknik och hållbarhet. Det ger också tillgång till ett brett spektrum av partners, mentorer och investerare. Gemenskapen har nu 190 nystartade företag, som ansvarar för att skapa mer än 1000 arbetstillfällen och för att öka investeringarna på mer än 375 miljoner euro.²⁰¹

Att främja målen för hållbar utveckling på alla nivåer

BASKIEN, SPANIEN

Baskien har införlivat målen för hållbar utveckling och deras mål på sin nivå och är nu en förkämpe för målen för hållbar utveckling på alla nivåer. Kommissionen har redan offentliggjort fem frivilliga

¹⁹⁵ Detta nätverk är efterföljaren till URBACT Global Goals for Cities Network. Städer i detta nätverk omfattar Esbo (FI), Agios Dimitrios (EL), Braga (PT), Gabrovo (BG), Jablonec nad Nisou (CZ), Košice (SK), Mannheim (DE), Tallinn (EE) och Valencia (ES). mer information finns på: <https://urbact.eu/knowledge-hub/localising-sdgs/2023-crucial-time>.

¹⁹⁶ Se <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/sustainable-development-goals> och [a](#).

¹⁹⁷ https://knowledge4policy.ec.europa.eu/projects-activities/regions2030-project-monitoring-sdgs-eu-regions-%E2%80%93-filling-data-gaps_en.

¹⁹⁸ Europeiska kommissionen, *European Handbook for SDG Voluntary Local Reviews – 2022 Edition*, 2022.

¹⁹⁹ <https://www.oecd.org/cfe/territorial-approach-sdgs.htm>.

²⁰⁰ <https://local2030.org/>.

²⁰¹ https://urbact.eu/sites/default/files/2023-01/TFC_IAP%20Braga_0.pdf.

subnationella granskningar för att rapportera om sina kontinuerliga insatser och åtaganden för att genomföra målen för hållbar utveckling. Förutom att ha skapat en strategi för hållbar utveckling och en flerpartsplattform för hållbar utveckling har den också varit en pionjär när det gäller att lansera hållbarhetsobligationer och inkludera målen för hållbar utveckling i sin budget. Dessutom samarbetar EU med baskiska provinser, städer och det civila samhället för att gemensamt utforma strategier och se till att de genomförs effektivt på fältet. Slutligen främjar den målen för hållbar utveckling på alla nivåer, även inom ReK och OECD, samt på internationell nivå. Detta engagemang på global nivå kulminerade i öppnandet av FN:s kontor Local2030 i staden Bilbao i år.202

När det gäller den europeiska gröna given har det gjorts ambitiösa lagstiftningsinsatser sedan den lanserades i december 2019, men nu kommer det verkliga testet att genomföras och införlivas och genomföras på nationell, regional och lokal nivå. Det korrekta genomförandet av dessa förbättrade rättsakter inleddes först 2023 – med de första avtalen om 55 %-lagstiftningsakter.

Det kombinerade samspelet mellan flera rättsakter och deras asymmetriska inverkan på regioner och städer med olika territoriella behov och möjligheter kommer att vara krävande, även med tanke på bristen på lämpliga territoriella konsekvensbedömningar av lagstiftningen. EU-institutionerna och de nationella institutionerna måste nu mer än någonsin samarbeta med regionala och lokala myndigheter för att se till att lagstiftningen om den gröna given kan fungera på fältet.

Trots denna svåra situation har regioner och städer en stark vilja att agera, men kapacitet att genomföra saknas, och betydande hinder kvarstår. 90 % av de svarande i Regionkommitténs (ReK) Regional Hubs Network (RegHub) enkät om den gröna givens *framtid: att utvärdera och blicka framåt203* bekräftade att de var aktivt involverade i ett nationellt initiativ eller EU-initiativ för att genomföra den gröna given, vilket tyder på ett starkt kollektivt engagemang för hållbara metoder. Dessutom uppgav 40 % av de svarande att de redan hade en eller flera planer för hållbar utveckling på plats.

Undersökningen visade dock också att 35 % av deltagarna stod inför utmaningar när det gäller att effektivt genomföra dessa planer, vilket tyder på behovet av riktade stödåtgärder och kapacitetsuppbyggnadsåtgärder.

Bristen på finansiering är den största utmaningen för regioner och städer och hotar genomförandet av politiken för den gröna given på subnationell nivå. En undersökning från Europeiska investeringsbanken om lokal infrastruktur²⁰⁴ visade att bristen på finansiering – tillsammans med långdragna och osäkra regleringsprocesser – fortfarande utgör en betydande avskräckande effekt för kommunerna när det gäller planering av investeringar. Kommunerna är särskilt missnöjda, och över 60 % anser att deras investeringar i klimatförändringar och anpassningsinfrastruktur under de senaste tre åren är otillräckliga. Dessutom fördröjer bristen på kvalificerad arbetskraft och flaskhalsar i leveranskedjan genomförandet av investeringsplanerna: bristen på experter med miljö- och klimatbedömningsförmåga utgör ett problem för 69 % av EU:s kommuner.

²⁰² <https://www.local2030.org/event/view/553>.

²⁰³ <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/RegHub/green-deal-taking-stock-looking-ahead.pdf>.

²⁰⁴ Europeiska investeringsbanken, [Staten för lokala infrastrukturinvesteringar i Europa EIB:s kommunalundersökning 2022–2023](#), 2023.

På samma sätt är bristen på ekonomiska resurser den största utmaningen när det gäller att genomföra målen för hållbar utveckling för mer än 60 % av regionerna och städerna.²⁰⁵

Den digitala och gröna omställningen kommer sannolikt att förstärka de redan olika tillväxtmönstren i Europa. Enligt Bertelsmann Stiftung uppvisar²⁰⁶ höginkomstregionerna i EU Nuts 2-regioner den högsta potentialen för ekonomisk tillväxt i de dubbla omställningarna, medan låginkomstregionerna uppvisar de lägsta. Det finns således en underliggande trend mot ekonomiska skillnader inom EU. Om denna trend fortsätter finns det en risk för att framstegen, både när det gäller genomförandet av den gröna giv och målen för hållbar utveckling, kommer att sjunka till en lägre nivå och att befintliga sociala ojämlikheter kommer att förvärras.

Detta återspeglas i bedömningen av regioner och städer när det gäller de viktigaste utmaningarna efter covid-19-pandemin: 46 % av regionerna och städerna anser att befolkningsdimensionen i målen för hållbar utveckling (målen 1–5), som inbegriper fattigdom och hälsa, är den överlägset största utmaningen under perioden efter covid-19-pandemin.²⁰⁷

Det är obestridligt att det behövs kapacitet för att bygga upp kapacitet för lokala och regionala myndigheter.²⁰⁸

För att fylla genomförandegapet utnyttjar städer och regioner flera nätverk och initiativ för kapacitetsupplyggnad för att uppgradera och utöka sina åtgärder inom ramen för den gröna giv. Under de senaste åren har nya initiativ lagts till i den redan befintliga plattformen för det europeiska borgmästaravtalet²⁰⁹ och överenskommelsen om gröna städer,²¹⁰ såsom initiativet om lokala gröna giv,²¹¹ initiativet för cirkulära städer och regioner²¹² och EU:s uppdrag för anpassning till klimatförändringar²¹³ och 100 klimatneutrala och smarta städer senast 2030.²¹⁴

---

²⁰⁵ *Ibid.*

²⁰⁶ Bertelsmann Stiftung: [Framtiden för EU:s sammanhållning: Effekterna av den dubbla omställningen på skillnaderna mellan europeiska regioner](#), 2022.

²⁰⁷ Andra utmaningar som ansågs vara de mest problematiska var planetens dimension (6, 12, 13, 14 och 15) med 21 %, välbefindetsdimensionen (mål 7–11) också på 21 %, fredsdimensionen (SDG16) på 4 % och partnerskapsdimensionen (mål 17) på 8 %.

²⁰⁸ Debatt om ReK:s yttrande om Främja potentialen och synergierna hos EU:s energi- och klimatinitiativ för regioner och städer vid ENVE-utskottets 18:e sammanträde den 10 maj 2023. Mer information finns på: [ENVE-utskottets sammanträde \(europa.eu\)](#).

²⁰⁹ <https://eu-mayors.ec.europa.eu/en/home>.

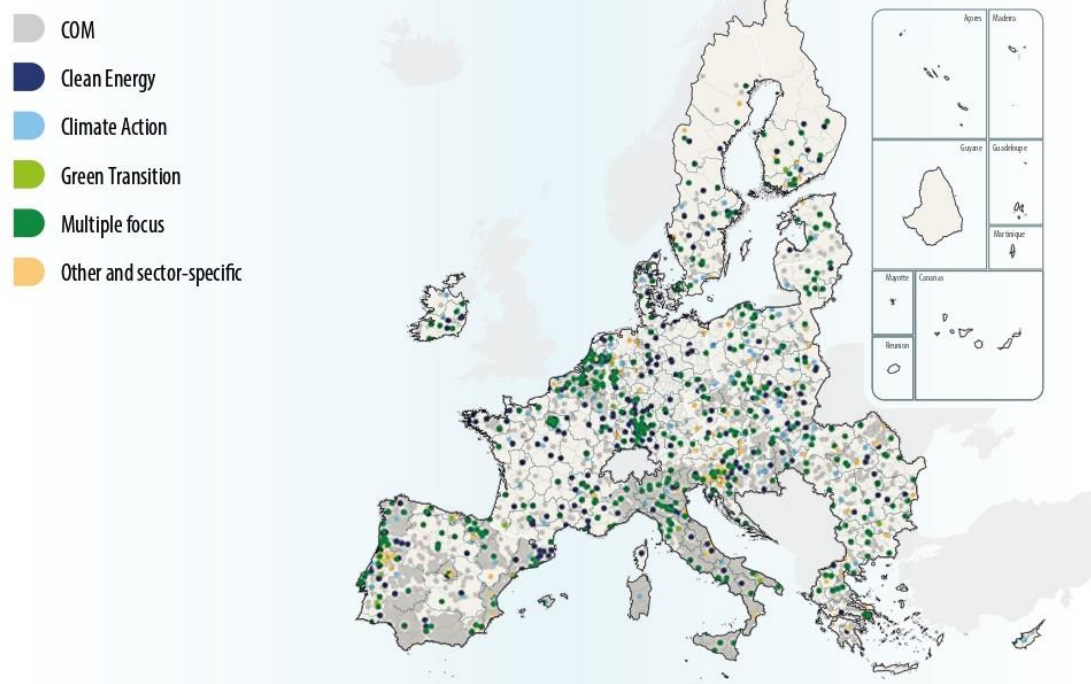
²¹⁰ https://environment.ec.europa.eu/topics/urban-environment/green-city-accord_en.

²¹¹ <https://www.intelligentcitieschallenge.eu/themes/green-economy-and-local-green-deals>.

²¹² <https://circular-cities-and-regions.ec.europa.eu/circular-cities-and-regions-initiative>.

²¹³ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/adaptation-climate-change_en.

²¹⁴ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/climate-neutral-and-smart-cities_en.

Figur 13 – Geografisk kartläggning av lokala och regionala myndigheters initiativ per tema
 Källa – ReK:s sammanställning baserad på Gasperini, M., Markowska, S. och Vroom, I.215

Plattformar för utbyte av information och hitta partner, stöd och rådgivning (särskilt för att få finansiering och förbättra synligheten för god praxis) och bättre representation av regionala och lokala aktörers intressen är positiva aspekter.

Samtidigt kvarstår flera hinder för genomförandet av klimatinitiativ, såsom motstridiga tidsfrister och krav, alltför stora administrativa bördor, otillräcklig flexibilitet, olika rapporteringsmetoder och rapporteringskrav, brist på aktivt och skräddarsytt stöd och bristande anpassning av målen, vilket leder till otillräckliga synergier och överlappningar.

I detta sammanhang samarbetar ReK:s initiativ om en grön giv på lokal nivå med ovannämnda initiativ och skapar en plats för städer och regioner som är villiga att vidta åtgärder. Som en del av detta initiativ strävar ReK efter att främja ett starkare engagemang och ett aktivt deltagande av lokala och regionala myndigheter i genomförandet av politiken och initiativen i den gröna given. Detta initiativ erkänner den avgörande betydelsen av att involvera subnationella enheter i uppnåendet av klimat- och miljömålen, eftersom de är de som genomför politik på gräsrotsnivå.

För att lyckas med omställningen till följd av den gröna och digitala omställningen är det viktigt att erkänna sambanden mellan hållbarhetens miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensioner. Detta tillvägagångssätt är avgörande för att se till att städer och regioner kan möta den ökande komplexiteten i globala trender, vilket återspeglas i den *strategiska framsynsrapporten 2023*.²¹⁶

²¹⁵ Gasperini, M., Markowska, S. och Vroom I., [Effekten av EU:s klimat- och energiinitiativ på städernas klimatomställning](#), studie på uppdrag av Regionkommittén, 2023.

²¹⁶ Europeiska kommissionen, [2023 Strategisk framsynsrapport](#), 2023.

Endast genom att erkänna de utmaningar som står inför på lokal och regional nivå kan EU skraddarsy lämpliga åtgärder för att stödja genomförandet av politiken för den gröna given och målen för hållbar utveckling. Detta gör att ReK:s roll blir allt viktigare för att säkerställa att genomförandet av EU:s lagstiftning är ”dåligt”. Ett starkare samarbete med de andra EU-institutionerna, som inleds med tidiga samråd inför nya förslag och ett större engagemang från ReK:s sida i den slutliga förhandlingsrundan, är avgörande för detta mål.

UNDERVISNING OM HÅLLBARHET

SDG4, UNGDOM OCH UTBILDNING I FINSKA STÄDER

Finland har varit bland de mest ambitiösa och innovativa länderna när det gäller att utveckla sitt utbildningssystem för mer kvalitet och jämlikhet. Finlands sex största städer (Helsingfors, Esbo, Tammerfors, Vanda, Uleåborg och Åbo) är föregångare inom hållbar utveckling och utbildning. Helsingfors har till exempel skapat en modell för en hållbar framtid inom tidig utbildning som heter Kettu. Barn får utbildning om klimat och miljö, cirkulär ekonomi, Agenda 2030 och om planering för framtiden. På samma sätt har Tammerfors lagt stor vikt vid att göra barn och ungdomar till en generation som värnar om hållbarhet. I Uleåborgs stad stärker program som Lärarströmmen för en hållbar framtid och evenemanget Agenda of Hope både elevernas relationer med naturen och deras kunskaper om den cirkulära ekonomin.

Kapacitetsuppbyggnad, expertrådgivning och främjande av synergier på lokal och regional nivå har framkommit som nyckelstrategier för städernas klimatomställning.²¹⁷

Samordning, flexibilitet, förenkling, öppenhet och bättre kommunikation (både i fastställandet av de mål som ska uppnås och i det skriftliga meddelandet från EU och centrala förvaltningar till lokala och regionala myndigheter) är viktiga faktorer för att uppnå målen i EU:s gröna giv och målen för hållbar utveckling på regional och lokal nivå. Slutligen är aktivt och skraddarsytt stöd till regioner och städer, särskilt under genomförandet (snarare än i planeringsskedet), tillhandahållandet av möjligheter till direkt finansiering och konkret vägledning för ett aktivt deltagande av andra finansieringsmöjligheter viktiga drivkrafter för genomförande på regional och lokal nivå.

Att göra offentliga budgetar anpassade till hållbarhet måste vara en prioritering för EU:s beslutsfattare. Ökande påfrestningar på hållbarhetens sociala och ekonomiska aspekter underblåser debatten om behovet av en ny ekonomisk modell med fokus på människors och naturens välbefinnande. En sådan modell kan uppnås genom att offentliga budgetar anpassas till hållbarhet. I ReK:s yttrande om ” *Genomförandet av gröna budgetar på lokal och regional nivå* ”²¹⁸ betonar vikten av grön

²¹⁷ Detta avsnitt bygger i hög grad på den ReK-finansierade studie som offentliggjordes i mitten av 2023 med forskning som genomfördes samma år. rapporten finns på följande adress:
<https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/The%20impact%20of%20EU.pdf>.

²¹⁸ Regionkommitténs yttrande om ”Genomförandet av gröna budgetar på lokal och regional nivå”, ENVE/VII-028, 29–30 juni 2022, föredragande: Vincent Chauvet (FR-RE), borgmästare i Autun.

budgetering som ett pragmatiskt instrument för att hitta rätt balans mellan behovet av att uppnå klimatneutralitet senast 2050 och det akuta behovet av att säkerställa ekonomisk och social rättvisa.

Att säkerställa en mer konsekvent ram för hållbarhet och stärka kopplingarna mellan genomförandet av den europeiska gröna given och hållbarhet är avgörande för att påskynda den hållbara omställningen och minska byråkratien på alla nivåer. I RegHub- samrådet om den gröna given hävdade²¹⁹ alla svarande att deras strategier för hållbar utveckling var kopplade till den europeiska gröna given, vilket visar hur dessa ramar tenderar att sammanfalla i genomförandeskedet.

En korrekt anpassning av agendor för klimat och hållbarhet kräver också insatser för att bättre koppla samman ramar på global nivå genom att sammanföra målen för hållbar utveckling, FN:s ramkonvention om klimatförändringar och FN:s konvention om processer för biologisk mångfald. Denna aspekt utvärderas av FN:s expertgrupp som arbetar med rapporten *Analysera klimat- och hållbarhetsmålssynergier, som syftar till att maximera effekterna av åtgärderna*,²²⁰ och är i fokus för ReK:s åtgärder på global nivå. Därför är det mycket viktigt att ReK fortsätter sina ansträngningar för att formellt och aktivt involvera den subnationella nivån i FN:s processer. Ett prejudikat för detta fastställdes vid FN:s senaste konferens om biologisk mångfald (COP15). Vid COP15 fick ReK ett uttryckligt erkännande som en av de viktigaste partnererna för genomförandet av den globala handlingsplanen för biologisk mångfald.²²¹

Att stärka kopplingarna mellan EU:s interna och externa politik för att stärka EU:s politiska erbjudande och budskap på den globala arenan är en annan avgörande faktor för att uppnå denna nya ekonomiska modell. Lokala och regionala myndigheter har visat sig vara proaktiva och tillförlitliga aktörer, även på internationell nivå, genom att bilda nya initiativ för att bekämpa klimatförändringarna och främja klimatneutralitet och hållbar utveckling. ReK deltar i globala insatser för målen för hållbar utveckling, klimat och miljö.

Med utgångspunkt i de resultat som uppnåtts på EU-nivå föreslår ReK att den europeiska gröna given anpassas bättre till de globala insatserna, inom ramen för ett paraply för målen för hållbar utveckling, och att den subnationella nivån formellt och aktivt involveras i processen. Denna anpassning är avgörande för att främja internationellt samarbete och uppnå en mer sammanhållen och samordnad strategi för hållbar utveckling.

Politiskt ledarskap på regional och lokal nivå är en nyckelfaktor för att lokalisera målen för hållbar utveckling enligt 80 % av de regioner och städer som deltog i ReK-OECD-SDSN 2023-undersökningen. Peer-to-peer-lärande med andra städer och regioner och särskild finansiering för målen för hållbar utveckling är ytterligare instrument för genomförande. Informationskampanjer, både interna (bland anställda och avdelningar) eller externa (riktade till medborgare, civilsamhället, företag och/eller skolor) är de vanligaste verktygen för att främja målen för hållbar utveckling (60 %), följt av särskilda strategier eller handlingsplaner (54 %) och användning av indikatorer för att spåra och stimulera framsteg (53 %).

---

²¹⁹ <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/RegHub/green-deal-taking-stock-looking-ahead.pdf>.

²²⁰ <https://sdgs.un.org/blog/expert-group-prepare-report-analysing-climate-and-sdg-synergies-aiming-maximize-action-impact>.

²²¹ <https://cor.europa.eu/en/news/Pages/COP15-.aspx>.

Mål 2 om noll hunger har nu ökat i betydelse för regioner och städer på grund av stigande inflation. Nära 50 % av regionerna och städerna har inrättat livsmedelsbanker och livsmedelsdistributionsprogram för att hantera brister i livsmedelsförsörjningskedjorna. Regionerna och städerna har också blivit mer engagerade för att minska matsvinnet genom att främja en cirkulär ekonomi (60 %), återanvända överskott av livsmedel (47 %) och förebygga livsmedelsslöseri i hela leveranskedjan (46 %).

ReK har konsekvent efterlyst att jämställdhetsaspekter ska integreras bättre i politik och program, eftersom detta är en del av målen för hållbar utveckling. Till exempel har den spanska regionen La Rioja kämpat för jämställdhet, inte bara inom regionen och i dess styrning utan också på europeisk nivå. Dess banbrytande arbete har erkänts av Europeiska kommissionen, som presenterade dessa insatser i den första frivilliga EU-översynen som lades fram för FN.

Peer-to-peer-lärande är avgörande för att påskynda genomförandet. ReK:s interaktiva karta över bästa praxis inom ramen för den gröna given²²² kompletterar EU:s lokaliseringsskarta för målen för hållbar utveckling och visar hur enskilda samhällen förändrar sitt sätt att leva, arbeta, producera och konsumera samt hur de försöker uppnå miljömässigt hållbar och socialt och ekonomiskt rättvis tillväxt.

FRAMSTEG PÅ JÄMSTÄLLDHETSAGENDAN

LA RIOJA, SPANIEN

Regionen La Rioja i Spanien har antagit en särskild lag mot könsrelaterat våld. Det främjar inkludering av offer på arbetsmarknaden och inrättar ett vårdnätverk för att se till att offren får den vård de behöver tills de återhämtar sig. Regionen arbetar med utbildning genom en allmän kommunikationskampanj och utbildning för specifika målgrupper som fackföreningar och framtida yrkesverksamma inom hälso- och sjukvård, sociala tjänster och utbildning. La Rioja skapade också en avdelning med ansvar för att integrera jämställdhet i all politik.

FÅ MEDBORGARNA OMBORD PÅ DEN GRÖNA OMSTÄLLNINGEN

ŁÓDŹ (POLEN) OCH ULEÅBORG (FINLAND)

Bland de bästa metoder som ingår i ReK:s databas om den gröna given på lokal nivå innehåller Ecopact för Łódź²²³ i Polen en övergripande kommunal strategi för hållbarhet som involverar berörda parter och tar itu med klimat, energi, avfall, cirkularitet, hållbar stadsplanering och rörlighet samt biologisk mångfald.

²²² <https://cor.europa.eu/EN/regions/Pages/eir-map.aspx?view=stories&type=greendeal>.

²²³ <https://mplus.cor.europa.eu/overview/details/2028478?tab=best-practices>.

*På regional nivå utbildar och ökar den cirkulära ekonomins handbok för skolor i Uleåborg i224
Finland medborgarnas medvetenhet om skydd av den lokala miljön, biologisk mångfald, hälsa och
livskvalitet, samtidigt som man främjar omskolning av arbetstagare.*

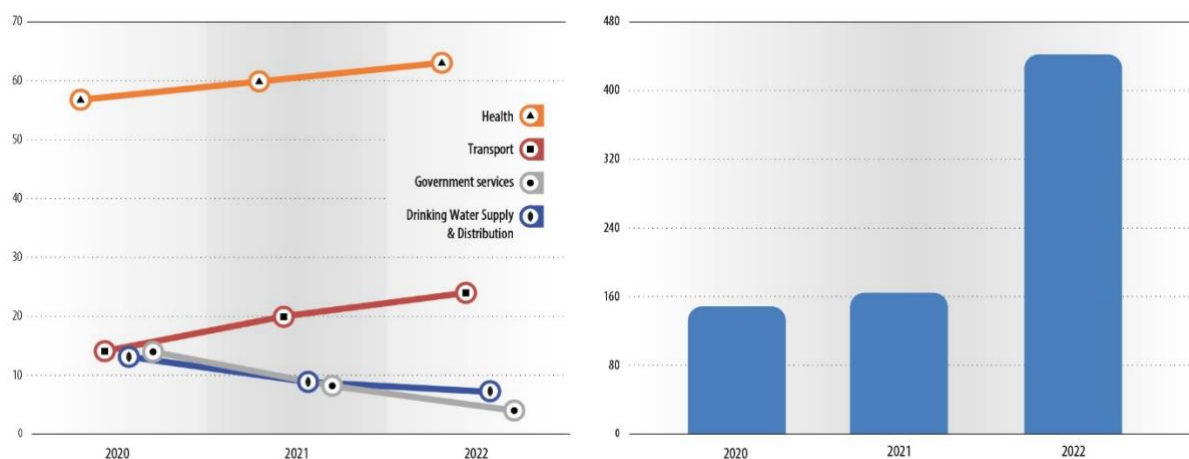
---

²²⁴ <https://mplus.cor.europa.eu/overview/details/2038366?tab=best-practices>.

B. Digital omvandling och motståndskraft

En högkvalitativ digital infrastruktur är en allt viktigare hörnsten i hela ekonomin och tar plats vid sidan av el-, gas-, vatten- och transportnät, men också i offentliga förvaltningar.²²⁵ Digital omvandling är avgörande för vår framtid, vilket framhållits i tidigare utgåvor av *årsrapporten om tillståndet i regionerna och städerna*.²²⁶ Utmärkt och säker konnektivitet för alla, överallt i EU, håller på att bli en förutsättning för att uppnå hållbara ekonomiska och sociala fördelar som bygger på moderna onlinetjänster och snabba internetuppkopplingar. En bättre och bredare konnektivitet tillsammans med ny teknik och nya färdigheter för att använda dessa kommer att bidra till att förebygga digitala klyftor och socialt och ekonomiskt avskurna områden. Hur kan EU se till att den digitala omställningen och den digitala motståndskraften går hand i hand så att lokala och regionala samhällen och företag kan dra nytta av den digitala omställningen och undvika risker för cyberhot?

De olika regionernas och städernas digitala mognad i EU går framåt i olika hastigheter. Det finns en risk för att digitala klyftor kommer att äventyra uppnåendet av målen för EU:s digitala årtionde, som har fastställts för 2030.²²⁷ Samtidigt har under det senaste året cyberattacker mot europeiska privata och offentliga enheter från tredjeländers och icke-statliga aktörers sida inneburit ytterligare utmaningar för användningen av digital teknik.

Figur 14 – Antal olyckor per år och påverkan efter utvalda sektorer
Källa – ReK:s sammanställning på grundval av Enisa²²⁸

Offentliga myndigheter har hamnat inför distribuerade denial-of-service-attacker och ransomware-attacker, vilket har fått allvarliga konsekvenser för tjänster som tillhandahålls medborgarna. Typiska exempel på berörda tjänster är registrering, rörlighet/parkering, sophämtning, socialförsäkringsavgifter och hälso- och sjukvårdstjänster, t.ex. vaccinationstjänster. En fullständig nedstängning av sådana tjänster kan ha stor inverkan på medborgarnas förtroende för regeringen och

²²⁵ Regionkommitténs yttrande om ” [Interoperable Europe Act](#) ”, ECON-VII/029, 24–25 maj 2023, föredragande: Michele Pais (IT-ECR), ordförande och ledamot av regionfullmäktige på Sardinien.

²²⁶ Regionkommittén, EU:s [årsrapport om tillståndet i regionerna och städerna 2022](#), oktober 2022, tidigare utgåva av rapporten finns på: <https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/State-of-Regions-and-Cities-2022.aspx>.

²²⁷ RegHub-samråden om interoperabilitet (2022) och programmet för ett digitalt Europa (2023) ingick i respektive yttranden om plattformen [Fit for Future](#).

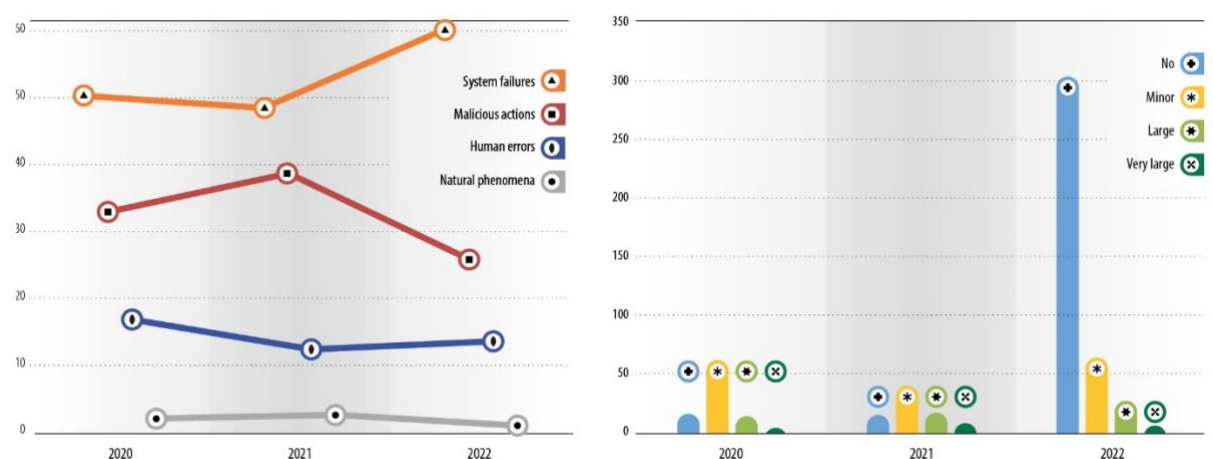
²²⁸ <https://ciras.enisa.europa.eu/>.

kan påverka väljarens beteende. Alla myndigheter i riskzonen är väl tilltänkta för att säkerställa att de är digitalt motståndskraftiga mot nya och ökande typer av cyberattacker.

Därför har Europeiska unionens cybersäkerhetsbyrå (Enisa) identifierat och rangordnat²²⁹ de tio största cybersäkerhetshot som kommer att uppstå senast 2030, bland annat ”riktade attacker förstärkta med hjälp av data från smarta enheter” och ”upproret av avancerade hybridhot”. Dagens hot kommer inte att hanteras, eftersom de kommer att ha skiftat karaktär. Ökade beroenden och popularisering av ny teknik är viktiga faktorer som driver förändringarna.²³⁰

Digital resiliens för regioner och städer definieras som ”deras förmåga att motstå, absorbera och återhämta sig från de störningar som orsakas av externa digitala hot eller naturkatastrofer genom tillämpning av lagstiftningen om cybersäkerhet och cyberresiliens, tillgången till solid och tillförlitlig kritisk infrastruktur och användning av lämplig digital kompetens och cybersäkerhetskompetens”.²³¹

Den digitala motståndskraften mellan europeiska regioner och städer varierar kraftigt.²³² Vissa offentliga myndigheter har aktivt strävat efter och konsoliderat sin digitala motståndskraft i årtal, vissa har hamnat efter eller har haft svårt att gå in på en väg mot digital resiliens på grund av brist på medel och/eller kapacitet, medan andra fortfarande är omedvetna om farorna och behovet av att bli digitalt motståndskraftiga.

Figur 15 – Orotorsaker till olyckor och konsekvensernas allvar per år
Källa – ReK:s sammanställning på grundval av Enisa²³³

Att ha tillräckliga ekonomiska resurser är den viktigaste utmaningen när man inleder politiska åtgärder för att bygga upp digital resiliens. Men även i de fall där det finns tillräckligt med resurser saknar regioner och städer den organisatoriska kapaciteten att använda dem på ett effektivt sätt. Ytterligare insatser krävs för att överbrygga EU:s investeringsgap för den digitala omställningen, som uppgår till minst 125 miljarder euro per år.²³⁴

²²⁹ Enisa, [Identifiering av hot och utmaningar på cybersäkerhetsområdet i nödsituationer fram till 2030](#), 2023.

²³⁰ <https://www.enisa.europa.eu/news/cybersecurity-threats-fast-forward-2030>.

²³¹ Cavallini, S., Soldi, R., Casalini, G., Verdi, G., Grasso, A., [Digital Resilience](#), studie på uppdrag av Europeiska regionkommittén, 2023, s. 1.

²³² *Ibid.*

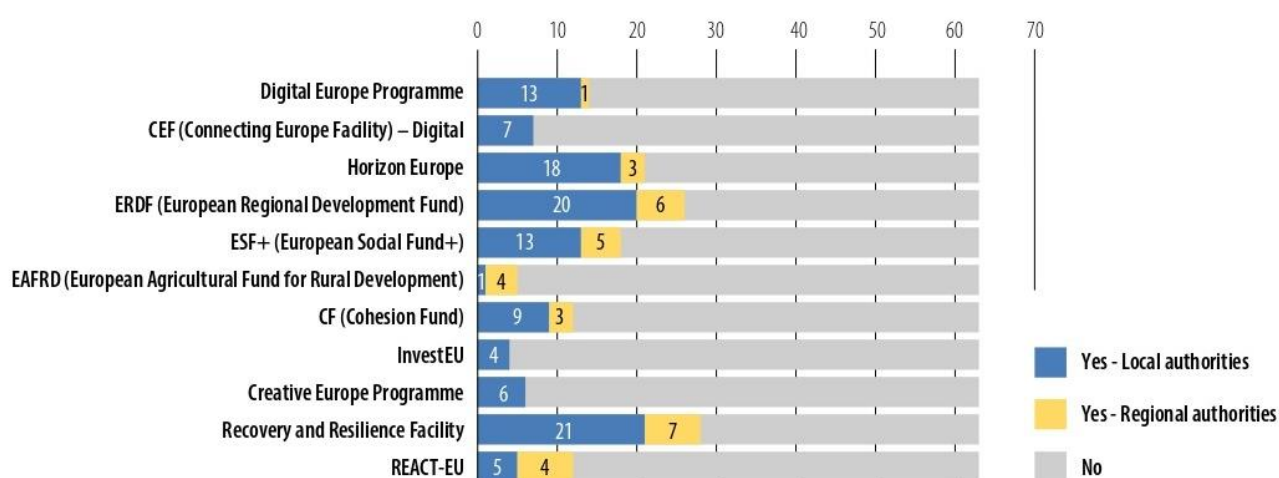
²³³ <https://ciras.enisa.europa.eu/>.

²³⁴ Europeiska kommissionen, [2023 Strategisk framsynsrapport](#), 2023.

Regioner och städer måste ofta ta itu med motstridiga prioriteringar med knappa resurser och besluta att inte prioritera investeringar i cybersäkerhetsprogram även efter att ha uppgraderat sin digitala infrastruktur. Dessutom är bristen på digital kompetens och IKT-kompetens i offentliga förvaltningar fortfarande en viktig utmaning att ta itu med.²³⁵

Regioner och städer har svårt att få tillgång till EU-medel för att öka den digitala motståndskraften. De offentliga myndigheterna ombads därför i en studie om vilka EU-medel de hade tillgång till för att finansiera investeringar i digital resiliens.

Faciliteten för återhämtning och resiliens var den viktigaste finansieringskällan, och 44 % av de deltagande myndigheterna bekräftade att den användes jämfört med andra EU-finansieringskällor.²³⁶

Figur 16 – Tillgång till EU-medel i syfte att öka den digitala motståndskraften
Källa – ReK:s sammanställning baserad på Cavallini, S., Soldi, R., Casalini, G., Verdi, G., Grasso, A.²³⁷

Europeiska regionala utvecklingsfonden och Horisont Europa var de andra och tredje mest använda EU-källorna för investeringar i digital resiliens. På det hela taget valdes alla förtecknade källor ut i viss utsträckning, vilket tyder på att olika EU-medel används av regioner och städer. Lokala och regionala myndigheter har tillgång till ett bredare spektrum av finansieringskällor än regionala myndigheter för att förbättra sin digitala motståndskraft, såsom Fonden för ett sammanlänkat Europa – Digital, InvestEU och programmet Kreativa Europa. **För att möta denna mångfald av fonder bör vi säkerställa en platsbaserad strategi och flernivåstyre i EU:s finansieringsprogram som är inriktade på digital resiliens, vilket skulle göra det möjligt för regioner att prioritera investeringar i digitala medier i enlighet med sina lokala behov.**

Nästan alla (97 %) lokala och regionala myndigheter planerade att investera i digital infrastruktur, utrustning och verktyg när de frågade om de hade planer på att investera i områden med anknytning till digital resiliens 2023 och 2024. Omkring 84 % av de regioner och städer som deltog i samrådet planerade att investera i säkerhet/skydd för tillgång till uppgifter, följt av system/verktyg

²³⁵ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/cyber-solidarity>.

²³⁶ <https://www.bruegel.org/dataset/european-union-countries-recovery-and-resilience-plans>.

²³⁷ Cavallini, S., Soldi, R., Casalini, G., Verdi, G., Grasso, A., *Digital Resilience*, studie på uppdrag av Europeiska regionkommittén 2023.

som garanterar kontinuiteten i de offentliga tjänsterna. personalutbildning/medvetande. IKT-tjänster som tillhandahålls av tredje part. intern IKT-specialistpersonal. och beslutsprocesser.²³⁸

Fallstudierna från Vilnius (Litauen) och regionen Lazio (Italien) visar på de olika vägar som utvalda städer och regioner hade valt att gå mot digital resiliens.

ÖVERGRIPANDE ÅTGÄRDER FÖR ATT STÖDJA RESILIENS

VILNIUS STADS OMFATTANDE ÅTGÄRDSPAKET

Efter en rad kraftfulla cyberattacker ("brute force attacks") mot den digitala infrastrukturen i Vilnius (Litauen), som störde viktiga offentliga tjänster (t.ex. stadens dagisregistrering) och riskerade att medborgarnas förtroende för kommunala tjänster skulle skadas, inrättade staden en effektiv strategi för att motverka cyberattacker.²³⁹ Den övergripande strategin består av övergripande åtgärder och politiskt stöd på högre förvaltningsnivåer. År 2021 antog staden en ambitiös tioårig strategisk utvecklingsplan. Dessutom har staden utvecklat en "ansvarig strategi för sårbarhetsdetektering", dvs. en uppsättning regler som uppmantrar etiska hackare att identifiera och lämna information om säkerhetsbrister till de ansvariga myndigheterna utan att åtalas. Slutligen har kommunen börjat erbjuda kontinuerlig kompetensutveckling för sin IKT-personal och genomföra ett kontinuerligt datautbyte med sina offentliga företag och ett antal privata företag som är verksamma i staden. All verksamhet finansieras för närvarande med den kommunala budgeten, men staden planerar att ansöka om EU-medel, t.ex. programmet för ett digitalt Europa.

ADAPTIV ANVÄNDNING AV MEDEL

LAZIO-REGIONEN ANVÄNDER MEDEL FRÅN DET NATIONELLA ÅTERHÄMTNINGS- OCH RESILIENSPLANEN FÖR ATT ÖVERBRYGGA SIN DIGITALA MOTSTÅNDSKRAFTSKLYFTA

En allvarlig cyberattack mot utpressningsprogram 2021 påverkade vissa av regionen Lazios (Italiens) digitala nyckelinfrastrukturer (t.ex. dess datacenter) och det regionala online bokningssystemet för covid-19-vaccinationer, vilket gjorde att hälsodata tillfälligt blev otillgängliga, avbröt covid-19-vaccinationsbokningar och ledde till förlust av interna dokument. LazioCrea S.p.a., där intrånget inträffade, rapporterade att ingen lösensumma betalades ut, men att kostnaderna för återvinningen ökade till miljoner euro.²⁴⁰ En nationell lag om "brådskande bestämmelser om

²³⁸ Ibid.

²³⁹ Cyberattacker mot litauiska regioner och städer är vanliga och refereras till i de flesta av årsrapporterna från det nationella cybersäkerhetscentrumet (NKSC:s webbplats: <https://www.nksc.lt/aktualu.html>).

²⁴⁰ <https://www.cybersecurity360.it/nuove-minacce/regione-lazio-vaccini-bloccati-poco-pronta-contro-il-ranwomare-ecco-perche/>.

cybersäkerhet” trädde i kraft några månader tidigare, i juni 2021 (dekret nr 82/2021/241). Detta var en uppföljning av landets åtaganden i de nationella planerna för återhämtning och resiliens som inrättade det nationella cybersäkerhetsbyrån med²⁴² ansvar för att genomföra den nationella it-strategin. I maj 2022 offentliggjorde Lazio sin regionala digitala agenda 2022–2026²⁴³ och ansökte i oktober 2022 om cirka 2 miljoner euro inom ramen för en ansökningsomgång som finansierades inom ramen för den nationella planen för återhämtning och resiliens som inleddes av den nationella regeringen och som finansierades med 1,2 miljoner euro.

Vissa offentliga myndigheter arbetar aktivt för och konsoliderar sin digitala motståndskraft. andra släpar uppenbarligen efter eller har svårt att gå in på en väg mot digital resiliens på grund av brist på medel och/eller kapacitet, och det finns andra som har låg eller ingen medvetenhet om behovet av att bli digitalt motståndskraftiga. Mot detta heterogena landskap i Europa har rekommendationer lagts fram som ger vägledning längs en teoretisk väg mot att uppnå ”en rimlig nivå” av digital motståndskraft i EU:s städer och regioner.

Som ett första steg behövs ökad politisk medvetenhet för att främja digital resiliens. Offentliga myndigheter behöver politisk vilja för att uppnå digital motståndskraft. Därför bör medlemsstaterna och EU-institutionerna överväga att genomföra medvetandehöjande kampanjer riktade till de politiska företrädarna för städer och regioner och visa till exempel de olika effekter som en brist på digital motståndskraft kan ha på offentliga förvaltningar.

Regionkommittén skulle kunna spela en viktig roll för att underlätta utbytet av erfarenheter mellan kommuner, eventuellt i partnerskap med ledare i stora och små städer som aktivt strävar efter digital resiliens på grund av sin politiska vision, eller på grund av att deras förvaltning redan har drabbats av cyberattacker. Enisa, som är EU:s ledande byrå inom cybersäkerhet och i samarbete med Europeiska kommissionen och medlemsstaterna, bör fastställa och föreslå ad hoc-metoder för att bedöma cyberrisker, i syfte att skapa referensriktlinjer som liknar de riskbedömningsmetoder som används av försäkringsbolag. För att skapa en gynnsam rättslig ram som förhindrar it-brottslighet som motiveras av pengar skulle institutionerna och medlemsstaterna kunna diskutera ett förbud för offentliga myndigheter att betala dessa lösensummor.

Som ett andra steg bör de lokala och regionala myndigheterna få stöd när de utformar sina egna styrningsmodeller för digital resiliens, på grundval av deras ekonomiska och/eller personliga kapacitet och storleken på deras region eller stad.

Som ett tredje steg, när lämpliga styrningsmodeller har identifierats, bör områden för investeringar (digital infrastruktur och kompetens inom digital/cybersäkerhet) och medel som ska användas för sådana investeringar identifieras. När investeringar görs i digital infrastruktur stärker den den digitala motståndskraften genom förebyggande åtgärder. Innovativa digitala verktyg som ”digitala sandlådor” (säkra miljöer där misstänkta filer noggrant undersöks innan de får tillgång till huvudnätverket och informationssystemet) erbjuder en säker miljö mellan aktörer och personal inom it-brottslighet. Beredskap och insatskapacitet (dvs. reaktion) verkställs genom investeringar i digital

²⁴¹ <https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2021/06/14/21G00098/sg>.

²⁴² <https://www.acn.gov.it/pnrr>.

²⁴³ https://agendadigitalelazio.lazioinnova.it/app/uploads/2022/05/Agenda-Digitale-maggio-2022_WEB.pdf.

kompetens och cybersäkerhet – det andra viktiga investeringsområdet för regioner och städer. Förbättringar inom regioner och städer skulle kunna vara kopplade till ökad medvetenhet bland personalen, tester av IKT-specialisters reaktionsförmåga eller bevis på beslutsberedskapsmekanismer.

Bristen på tillgängliga medel för investeringar i digital resiliens är ett stort hinder för regioner och städer. Deras tillgång till specifika fonder varierar beroende på olika faktorer. För att underlätta kanaliseringen av resurser till lägre (och mindre) administrativa nivåer skulle digitala lösningar kunna köpas på central nivå, och teknik och tjänster skulle kunna införas. Dessutom skulle medlemsstaterna, med stöd av relevanta europeiska digitala innovationsknutpunkter, kunna identifiera och regelbundet uppdatera förteckningar över tillgängliga finansieringsmöjligheter för regioner och städer för att öka den digitala motståndskraften.

Som ett sista fjärde steg bör regioner och städer ges möjlighet att skapa förbindelser med den omgivande miljön, till exempel genom utveckling av cybersäkerhetsekosystem i regioner med en blomstrande cybersäkerhetsindustri, innovativa nystartade företag och forsknings- och forskningscentrum samt den akademiska världen, eller genom att samla resurser mellan kommunerna för att utbyta kunskap om befintliga digitala lösningar.

De befintliga kopplingarna mellan den gröna och den digitala omställningen belyser hur de förstärker varandra. Det är särskilt uppenbart att avancerad digital teknik bidrar till att skydda kritisk infrastruktur och kritiska entiteter. Digital teknik kan också erbjuda situationsunderrättelse i varnings- och insatssystem och stödja återhämtning från katastrofer. Den digitala dimensionen hänger därför samman med funktionen och kontinuiteten i system som är avgörande för samhället. Den digitala dimensionen och dess motståndskraft bidrar därför till territoriell säkerhet och bör vara en integrerad del av krishanteringen.

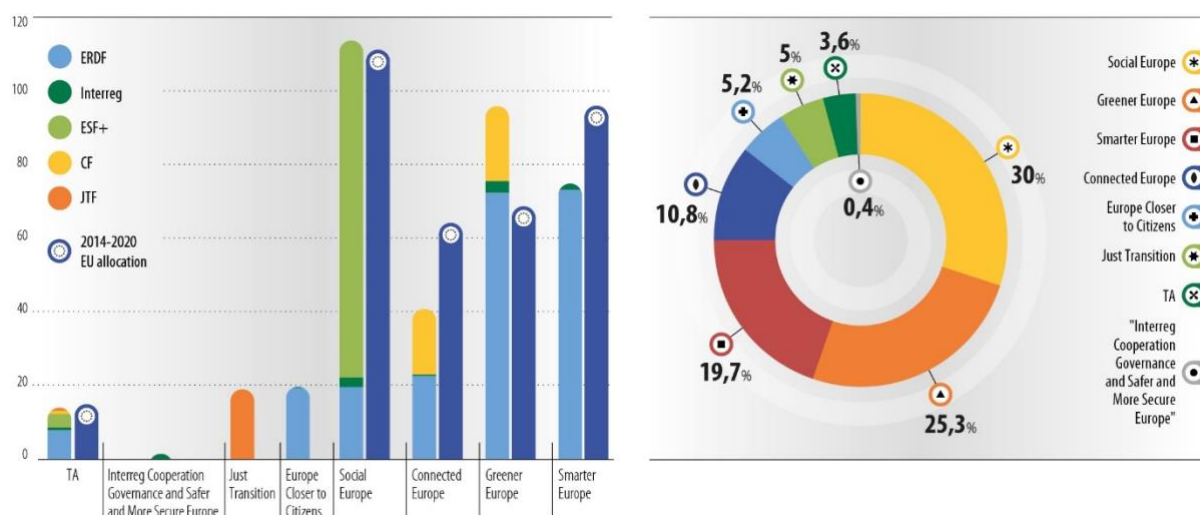
C. Värdet av sammanhållning

En stark och effektiv sammanhållningspolitik är en central fråga för alla regioner och städer i Europeiska unionen. Det är EU:s viktigaste investeringspolitik för att genomföra åtgärder för att uppnå fördragets mål att stärka EU:s ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållning, med en budget på 392 miljarder euro²⁴⁴ för perioden 2021–2027. Denna långsiktiga investering bidrar till att minska skillnaderna mellan de olika regionernas utvecklingsnivåer. Trots sitt värde står sammanhållningspolitiken i dag inför många utmaningar som ifrågasätter dess effektivitet. Vad behöver EU göra för att se till att EU kan fungera som en platsbaserad politik och fortsätta att hjälpa alla platser och människor i EU, oavsett utgångspunkt?

Med ett ökat fokus på en rättvis omställning och ett grönare EU jämfört med perioden 2014–2020 kommer EU:s prioriteringar under perioden 2021–2027 att vara starkt beroende av en framgångsrik sammanhållningspolitik.

Sammanhållningspolitiken kommer att bidra avsevärt till den europeiska gröna given. Mer än 92 miljarder euro kommer att investeras i alla regioner i energi, anpassning till och begränsning av klimatförändringar, miljö och hållbara stadstransporter inom ramen för det politiska målet ”grönare Europa”. Social tillväxt för alla är också en prioritering, med ett anslag på 111 miljarder euro (167 miljarder euro med nationell medfinansiering). Främjandet av platsbaserade investeringar kommer att stödjas av 24 medlemsstater med mer än 19 miljarder euro genom mer än 2150 integrerade territoriella utvecklingsstrategier med ökat egenansvar och engagemang från lokala intressenter och lokalsamhällen.²⁴⁵

Figuren nedan visar en kraftig förändring jämfört med föregående programperiod, där sammanhållningsfonderna bidrar mer till gröna och sociala mål.²⁴⁶

²⁴⁴ Från sammanhållningspolitikens totala resurser på 392 miljarder euro kommer 11,3 miljarder euro att överföras till Fonden för ett sammanlänkat Europa och 2,5 miljarder euro kommer att användas inom ramen för kommissionens förvaltade instrument och EU:s tekniska bistånd till stöd för programplaneringen, vilket ger totalt 378 miljarder euro till sammanhållningspolitiska program, inklusive Interreg.

²⁴⁵ *Ibid.*

²⁴⁶ Kommissionens [arbetsdokument om sammanhållning 2021–2027: skapa en allt starkare union. Rapport om resultatet av programplaneringen för sammanhållningspolitiken 2021–2027](#), del 1 april 2023.

Figur 17 – Planerade EU-anslag per politiskt mål i miljarder euro för perioden 2021–2027 och 2014–2020

Källa – ReK:s sammanställning på grundval av Europeiska kommissionen²⁴⁷

Sammanhållningspolitiken kommer också att ha en betydande och långvarig effekt på EU:s ekonomier: under 25 år förväntas varje euro som används för sammanhållningspolitiken generera 2,8 EUR i ytterligare bruttonationalprodukt (BNP) på EU-nivå.²⁴⁸ Denna siffra motsvarar en årlig avkastning på cirka 3,4 %. De politiska åtgärderna skulle öka EU:s BNP i slutet av genomförandeperioden 2029 (jämfört med ett scenario där ingen sammanhållning råder) och skulle få långvariga effekter fram till 2050. Sammanhållningspolitiken kommer också att gynna arbetsmarknaden och skapa motsvarande 1,3 miljoner nya arbetstillfällen.²⁴⁹

Planeringen av de nya sammanhållningspolitiska programmen och avslutandet av den senaste finansieringsperioden påverkades starkt av covid-19-pandemin och det ryska kriget mot Ukraina. Tillsammans med införandet av nya instrument såsom faciliteten för återhämtning och resiliens ledde detta till en betydande försening i förhandlingarna om och genomförandet av sammanhållningspolitiska program. I slutet av 2021 hade det första året av perioden 2021–2027, endast ett partnerskapsavtal (Grekland), men inga program, antagits (jämfört med 56 % respektive 95 % av programmen i liknande skeden under perioden 2014–2020 respektive 2007–2013).²⁵⁰ De flesta partnerskapsavtal och partnerskapsprogram antogs 2022, och de sista antogs i början av 2023 – nästan två år efter programperiodens början.

Samtidigt spelade sammanhållningspolitiken en viktig roll för krishantering. För att hjälpa medlemsstaterna och regionerna att reagera på dessa kriser antog Europeiska unionen ett antal lagstiftningsåtgärder som syftade till att mobilisera medel som fortfarande finns tillgängliga inom sammanhållningspolitiken 2014–2020 (öka fondernas flexibilitet) och förenkla de administrativa förfarandena.

Två konkreta åtgärder som antagits är investeringsinitiativet mot effekter av coronaviruset (CRII)²⁵¹ och senare investeringsinitiativet mot effekter av coronaviruset plus (CRII+).²⁵² Dessutom fanns det återhämtningsstöd till sammanhållning och Europas territorier (React-EU), som²⁵³ stödde återhämtningen efter pandemin. För den ukrainska flyktingkrisen var det sammanhållningsinsatsen för flyktingar i Europa (CARE)²⁵⁴ och senare det flexibla biståndet till territorierna (FAST-CARE).²⁵⁵

Dessa mekanismer gjorde det möjligt att snabbt kanalisera finansieringen av sammanhållningspolitiken till den plats där den behövdes som mest, och visade att sammanhållningspolitiken snabbt kan reagera på förändrade omständigheter och snabbt tillhandahålla resurser för nödatgärder. Bestämmelserna om CRII/CRII+, tillsammans med successiva omgångar av flexibilitet som införts inom ramen för React-EU, Care och FAST-CARE, har

²⁴⁷ *Ibid.*

²⁴⁸ Kommissionens [arbetsdokument om sammanhållning 2021–2027: skapa en allt starkare union. Rapport om resultatet av programplaneringen för sammanhållningspolitiken 2021–2027](#), del 2, april 2023.

²⁴⁹ Kommissionens [arbetsdokument om sammanhållning 2021–2027: skapa en allt starkare union. Rapport om resultatet av programplaneringen för sammanhållningspolitiken 2021–2027](#), del 1 april 2023.

²⁵⁰ Europeiska revisionsrätten, [Anpassning av sammanhållningspolitikens regler för att hantera covid-19: medlen användes mer flexibelt, men det behövs reflektioner om sammanhållningspolitiken som ett krishanteringsverktyg](#), 2023.

²⁵¹ Europaparlamentets och rådets [förordning \(EU\) 2020/460](#), mars 2020.

²⁵² Europaparlamentets och rådets [förordning \(EU\) 2020/558](#), april 2020.

²⁵³ https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/react-eu_en.

²⁵⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/factsheet/care_supporting_refugees_en.pdf.

²⁵⁵ https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/publications/communications/2022/flexible-assistance-to-territories-fast-care_en.

dock också väckt frågor om i vilken utsträckning sammanhållningspolitiken bör användas för att hantera nödsituationer, och vilken inverkan detta har på dess centrala mål och särdrag. Den upprepade omprogrammeringen inom mycket korta tidsfrister satte ytterligare press på förvaltningsmyndigheterna och avledde resurser från förberedelserna för ett snabbt avslutande av programmen för 2014–2020. En nyligen genomförd undersökning²⁵⁶ visade att en majoritet av de tillfrågade förvaltande myndigheterna inte använde de flexibilitetsmekanismer som infördes genom Care-ramen.

Det parallella genomförandet av faciliteten för återhämtning och resiliens i medlemsstaterna hade också en direkt inverkan på genomförandet och programplaneringen av strukturfonderna.

De myndigheter som ansvarar för struktur- och investeringsfonderna ombads också ofta att stödja programplanering och projektidentifiering för faciliteten för återhämtning och resiliens. De olika stödberättigandeperioder som fastställts för sammanhållningspolitiken och faciliteten för återhämtning och resiliens (som krävde mycket snabbare åtgärder för att identifiera projekt och absorbera finansieringen) innebar att programplaneringen och genomförandet av faciliteten för återhämtning och resiliens under sammanhållningspolitiken 2021–2027 prioriterades i ett antal medlemsstater. Medan RRF:s investeringar och reformer kommer att betalas i slutet av 2026 (som inleddes i februari 2021, när faciliteten för återhämtning och resiliens trädde i kraft), är de sammanhållningspolitiska utgifterna berättigade till bidrag från fonderna om de har uppkommit av en stödmottagare och betalats i samband med genomförandet av insatser mellan början av 2021 (och/eller dagen för inlämnande av programmet till kommissionen) och slutet av 2029.

Dessutom innebar tillkomsten av faciliteten för återhämtning och resiliens framväxten av ett nytt viktigt EU-investeringsverktyg. Som revisionsrätten påpekade får²⁵⁷ tio medlemsstater betydligt mer resurser från faciliteten för återhämtning och resiliens än från sammanhållningspolitiken. Med tanke på att kommissionen har utformat stödet från NextGenerationEU som stöd till nya och förstärkta prioriteringar har²⁵⁸ frågor ställts om sammanhållningspolitikens uppenbart begränsade relevans för EU:s budget.

Samtidigt är sammanhållningspolitiken, med sin partnerskapsprincip och flernivåstyre, den enda flaggskeppspolitik som sätter de lokala och regionala nivåerna i centrum. Därför är debatten om sammanhållningspolitikens framtid också en diskussion om städernas och regionernas framtid i den fortsatta utvecklingen av Europeiska unionen.

Sammanhållningen i Europeiska unionen har förbättrats under det senaste årtiondet, särskilt på grund av förbättringar som har lett till att mindre utvecklade regioner i östra EU kommer ikapp de andra regionerna. Betydande framsteg har gjorts när det gäller att förbättra sysselsättningen och den sociala integrationen, delvis tack vare sammanhållningspolitiken.²⁵⁹

Ett antal tendenser innebär dock **pågående utmaningar** för sammanhållningen.

²⁵⁶ Maucorps, A., Moshhammer, B., Pindyuk, O. och Tverdstup, M., [Användningen av sammanhållningspolitiska medel för att stödja flyktingar från Ukraina](#), studie på uppdrag av REGI-utskottet i Europaparlamentet, 2023.

²⁵⁷ Europeiska revisionsrätten, EU:s [utveckling genom sammanhållningspolitiken och faciliteten för återhämtning och resiliens: En jämförande analys](#), 2023.

²⁵⁸ Kommissionens [arbetsdokument om halvtidsöversynen av den fleråriga budgetramen 2021–2027](#), juni 2023.

²⁵⁹ Europeiska kommissionen, [Sammanhållning i Europa mot 2050: Åttonde rapporten om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning](#), 2022.

De regionala skillnaderna är fortfarande stora och i vissa fall till och med ökande.²⁶⁰ Detta gäller inte bara skillnader i BNP per capita, utan även asymmetrier när det gäller tillgången till grundläggande offentliga tjänster, sysselsättning och arbetslöshet, konkurrenskraft och produktivitet.

De växande ekonomiska, sociala och territoriella klyftorna inom EU utgör ett växande hot mot vår levnadsstandard och vår demokrati. Platser som känner sig kvar finner sin befolkning ofta urengagerad och missnöje på lång sikt.

Om utvecklingsfällan inte åtgärdas, leder avståndstagande och missnöje till att medborgarna är mindre benägna att stödja ytterligare europeisk integration.²⁶¹

Att främja tekniska förändringar i ekonomin har skapat en koncentration av högavlönade arbetstillfällen i storstäder och storstadsområden och skapat en klyfta mellan högavlönade chefsjobb och lågavlönade tjänstejobb. Dessutom²⁶² har en färsk rapport från Europeiska kommissionen identifierat en växande variation av trender i olika regioner. Vissa har en koncentration av högavlönade anställningar, andra en koncentration av lågavlönade jobb, en tredje grupp med ett mer polariserat mönster och en fjärde med en mer medelviktig trend.

Den tekniska produktionen mätt med patent är koncentrerad till regioner med en stor andel tillverkningsföretag och huvudkontor för stora företag.²⁶³ Innovationsklyftan mellan regionerna i västra och norra Europa, regionerna i Central- och Östeuropa och regionerna i de södra länderna är fortfarande ganska uttalad. Några av de minst innovativa regionerna i Portugal och Grekland har ökat sina bidrag till EU:s totala patentansökningar under 2010–2018, men de regioner som upplevde de största ökningarna av sina bidrag till EU:s totala patent finns kvar i Österrike, Belgien och Tyskland, som redan är bland de främsta innovativa regionerna. Teknikinvesteringar tenderar också att vara geografiskt koncentrerade.

Den allt snabbare demografiska förändringen innebar att 34 % av EU:s befolkning levde i krympande regioner under 2020. Detta beräknas uppgå till 51 % år 2040. Alla regioner kommer att behöva anpassa sig till en växande befolkning som är 65 år och äldre, och en krympande arbetsför ålder och yngre befolkning.²⁶⁴

Klyftan mellan stad och landsbygd ökar, med allt åldrande och krympande befolkningar på landsbygden. Östra landsbygdsområden tenderar att ha större risk för fattigdom och social utestängning än städer, medan det motsatta gäller i nordvästra EU. Kopplingar mellan stads- och landsbygdsområden är också avgörande för genomförandet av många strategier för den gröna given, inbegripet produktion av förnybar energi. Dessutom är talangutvecklingsfällan flerdimensionell och utgör en betydande risk för regionernas långsiktiga välbefinnande.²⁶⁵

---

²⁶⁰ Kommissionens [arbetsdokument om regionala trender för tillväxt och konvergens i Europeiska unionen](#), juni 2023.

²⁶¹ Europeiska kommissionen, [Geografin för missnöje och den regionala utvecklingsfällan](#), mars 2023.

²⁶² Eurofound och Gemensamma forskningscentret, [arbetsmarknadsförändringar. Europeiska sysselsättningsöversikten 2019: Förändringar i sysselsättningsstrukturen på regional nivå](#), 2019.

²⁶³ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13437-A-New-European-Innovation-Agenda_en.

²⁶⁴ Europeiska kommissionen, [Sammanhållning i Europa mot 2050: Åttonde rapporten om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning](#), 2022.

²⁶⁵ Europeiska kommissionen, [Meddelande om att utnyttja talanger i Europas regioner](#), januari 2023.

Hantering av den gröna och digitala omställningen kommer också att innebära stora utmaningar för städer och regioner. För att uppnå målen i den gröna given och REpowerEU kommer den gröna omställningen att behöva extra utgifter på cirka 620 miljarder euro per år (varav de allra flesta måste finansieras privat), samtidigt som EU:s investeringsgap för den digitala omställningen kommer att kosta minst 125 miljarder euro per år.²⁶⁶

Övergången till en koldioxidneutral ekonomi kommer särskilt att påverka regioner med stora utsläpp per capita och stora sysselsättningsandelar i minst en av de industrisektorer som är särskilt sårbara för omställningen till klimatneutral tillverkning senast 2050 (t.ex. oljeraffinering, kemikalier, stål och aluminium, cement, papper och massa samt bilar).²⁶⁷ **Kommunerna har också blivit mer oroad över de ekonomiska konsekvenserna av övergången till en koldioxidsnål ekonomi.** Endast 17 % av kommunerna 2022 såg övergången till en koldioxidsnål ekonomi som i första hand gav ekonomiska möjligheter, en minskning från 27 % 2020. Däremot ökade andelen kommuner som såg den gröna omställningen som till stor del ekonomiska frågor från 21 % till 29 %.²⁶⁸

Ökad digitalisering är en utmaning för många regioner, eftersom bredbandsuppkopplingen går långsammare i mindre utvecklade regioner och i landsbygdsområden och avlägsna områden.²⁶⁹ Till exempel, medan två av tre stadsbor har tillgång till mycket höghastighetsbredband, detsamma gäller för endast en av sex landsbygdsbor. Den digitala klyftan blir ett ytterligare problem, särskilt för äldre, som har svårt att få tillgång till digitala erbjudanden. Det är mindre sannolikt att företag i mindre utvecklade medlemsstater använder e-handel och e-handelsteknik. Företag i mer utvecklade länder är dubbelt så benägna att använda molnbaserade datortjänster eller har betydande e-handelsförsäljning jämfört med dem i mindre utvecklade medlemsstater.

Regioner med permanenta geografiska eller demografiska begränsningar (såsom de som avses i artiklarna 174 och 349 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt) står inför särskilda utmaningar som måste beaktas. De flesta av dessa regioner har permanenta begränsningar på grund av deras avlägsna belägenhet, ringa storlek, sårbarhet för klimatförändringar och ökaraktär, vilket hindrar deras tillväxt- och utvecklingspotential. Som en följd av detta, och trots sin potential inom vissa specifika sektorer (t.ex. jordbruk, turism, flyg- och rymdfart osv.) har alla yttersta randområden en BNP per capita under 75 % av EU-genomsnittet (utom Martinique, 76 %). Mayotte har EU:s lägsta BNP per capita (30 %) och den högsta arbetslösheten (27,8 %). Dessutom finns det några av de högsta ungdomsarbetslösheten i de yttersta randområdena – Mayotte (55,4 %), Guadeloupe (41,5 %) och Martinique (38,3 %).²⁷⁰

loch med att regioner och städer står inför många utmaningar är territoriell, social och ekonomisk sammanhållning fortfarande avgörande för att upprätthålla enighet och solidaritet i hela EU. Det är därför viktigt att all EU-politik **tillämpar principen om att inte skada sammanhållningen.** ”Sammanhållningsandan”²⁷¹ återfinns i stor utsträckning i EU:s politiska mål,

²⁶⁶ Europeiska kommissionen, [2023 Strategisk framsynsrapport](#), 2023.

²⁶⁷ Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, [regionala industriella övergångar till klimatneutralitet](#), 2023.

²⁶⁸ Europeiska investeringsbanken, [tillståndet för lokala infrastrukturinvesteringar i Europa: EIB:s kommunalundersökning 2022–2023](#), 2023.

²⁶⁹ Europeiska kommissionen, [Sammanhållning i Europa mot 2050: Åttonde rapporten om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning](#), 2022.

²⁷⁰ Kommissionens [arbetsdokument om de yttersta randområdena – tillgångar, utmaningar och möjligheter](#), maj 2022.

²⁷¹ Böhme, K., Toptsidou, M., Zillmer, S., Lüer, C., Valenza, A., Amichetti, C., Bettini C., Hrelja, D., Schuh, B., Gaugitsch, R., Gaupp-Berghausen, M., och Hat, K., [Cohesion as an overall value of the European Union](#), studie på uppdrag av Regionkommittén, 2021.

men den är mindre inbäddad i de politiska styrelseformerna, och varje politik har sin egen förståelse för sammanhållning.

Figuren nedan visar var varje politik lägger sin främsta vikt i fråga om sammanhållningsprinciper, mål eller styrelseformer. I de fall där politiken har flera principer, mål eller styrformer betonas alla lika mycket, t.ex. Fonden för ett sammanlänkat Europa, som lägger lika stor vikt vid ekonomisk, social, territoriell och interpersonell sammanhållning.

Figuren visar också att sammanhållningsprincipen med den starkaste betoningen inom de flesta poliser är att ha ömsesidigt beroende. Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) är den enda regionala utvecklingspolitiken som betonar jämlikhet i förhållande till övriga principer. Den inre marknaden och konkurrenspolitiken är de enda som betonar rättvisa i förhållande till de andra principerna. Programmet Medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden är det enda som betonar rättvisa över de andra principerna.

Cohesion Spirit	Cohesion principles				Cohesion objectives				Governance arrangements			
	mutual interdependencies	equality	equity	justice	economic cohesion	social cohesion	territorial cohesion	interpersonal cohesion	multi-level governance	interdisciplinary	robustness	citizen involvement
The most emphasised cohesion principles, objectives and governance arrangements in a policy document												
<small>The stars indicate the main emphasis of Cohesion Spirit in the wording of a policy, i.e. they reflect the main aspiration. In case a policy has stars for several cohesion principles, objectives or governance arrangements, no clear focus could be detected.</small>												
Annual Sustainable Growth Strategy 2021	**				**	**		**		**		
Biodiversity strategy	**				**				**			
CAP		**			**		**		**			
Connecting Europe Facility	**				**	**	**	**	**	**	**	
ERDF Regulation		**			**	**	**		**	**		
ESF+		**	**			**	**		**			
EU Green Deal	**						**	**	**		**	**
EU Single market programme	**	**			**				**			
Europe fit in a Digital Age	**			**		**		**				**
European Health Union	**					**	**		**			
HorizonEU	**					**		**				**
Internal market and competition policy			**			**			**			
Invest EU	**				**				**			
NEXT Generation EU	**				**	**	**	**	**	**	**	**
Rights and values Programme				**		**			**	**		**

Figur 18 – De viktigaste sammanhållningsprinciperna, målen och mekanismerna per politik
 Källa – Böhme, K., Tóptsidou, M., Zillmer, S., Lüer, C., Valenza, A., Amichetti, C., Bettini C., Hrelja, D., Schuh, B., Gaugitsch, R., Gaupp-Berghausen, M., och Hat, K.272

En stark sammanhållningspolitik som en platsbaserad politik som kan hjälpa alla EU:s platser och människor, oavsett utgångspunkt, behövs därför mer än någonsin.

²⁷² Ibid.

Det är mycket viktigt att säkerställa synergier och komplementaritet mellan sammanhållningspolitiken och annan EU-politik redan från början. Det kommer därför att vara viktigt att fastställa tydliga mål för sammanhållningspolitiken efter 2027. Synergier och komplementaritet är inte en envägsgata, och utformningen och genomförandet av annan EU-politik måste ta vederbörlig hänsyn till sammanhållningen, även om deras egna mål formuleras på makronivå (t.ex. på internationell nivå, på EU-nivå eller på nationell nivå) eller med ett mer kortsiktigt perspektiv (t.ex. krishantering).

Sammanhållningspolitiken bör förbli inriktad på långsiktiga investeringar i syfte att främja strukturförändringar. Detta tillvägagångssätt måste dock åtföljas av tillräcklig flexibilitet för att regionerna ska kunna använda sammanhållningspolitiken för att möta framväxande behov utan att man bortser från politikens långsiktiga strategi. Den nuvarande praxisen att använda sammanhållningspolitiken som en finansieringskälla för alla typer av nödansökningar bör stoppas.

Att överbrygga innovationsklyftan är fortfarande ett centralt mål för att tillhandahålla platsbaserade lösningar för den digitala och gröna omställningen och för att ta itu med demografiska förändringar. Det behövs därför en gemensam strategi för att främja platsbaserad innovation för att skapa en bro mellan smart specialisering och annan EU-politik för att främja innovationsdriven territoriell omvandling.

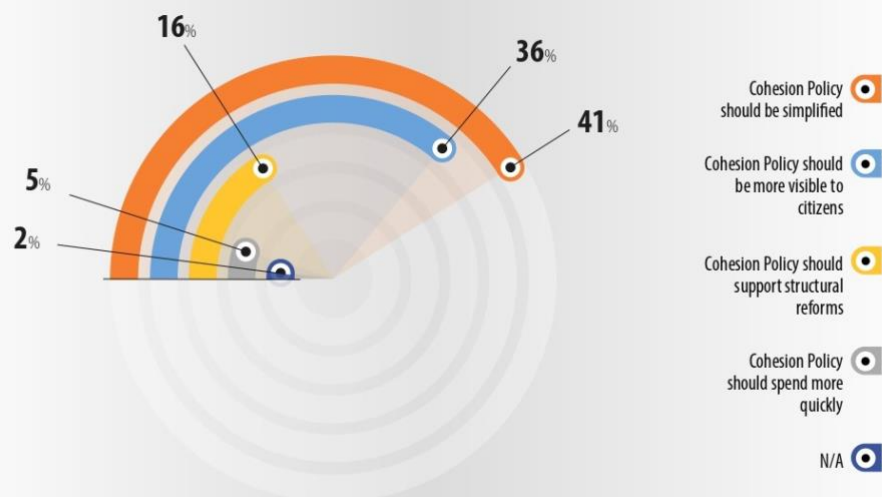
Det behövs en optimal balans mellan ett snabbt och flexibelt genomförande, ett framgångsrikt genomförande av politiska mål och efterlevnad av rättsliga och rättsliga krav. Sammanhållningspolitikens genomförandesystem har dock kritiserats, och varje sjuårig sammanhållningspolitisk period har gjort upprepade försök att förenkla den, både i början och under programgenomförandeprocessen. Samtidigt framhäver andra röster att varje förändring i systemet – även i syfte att förenkla – skapar störningar och administrativa bördor.

De mest regelbundet föreslagna justeringarna för sammanhållningspolitikens framtid förefaller vara förenkling och ökad synlighet. Enligt resultaten av ReK:s enkät *omsammanhållningspolitikens framtid höll 41273 %* respektive 36 % av de svarande med sådana rekommendationer. ReK:s regionala och lokala barometerundersökning som 274 genomfördes av Ipsos European Public Affairs bekräftar detta och visar att många regionala och lokala tjänstemän inte känner till sammanhållningspolitiska medel. 33 % uppgav att de varken var informerade eller deltog i genomförandet.

---

²⁷³ Den 16 mars 2023 inledde COTER-utskottet en undersökning om sammanhållningspolitikens framtid för #CohesionAlliance. Lokala och regionala myndigheter, medlemsstater, arbetsmarknadens parter, det civila samhällets organisationer och medborgare deltog i ett omfattande samråd för att utarbeta ett sunt förslag om sammanhållningspolitikens framtid. Resultaten kommer att bidra till utarbetandet av en gemensam ståndpunkt #CohesionAlliance om sammanhållningspolitikens framtid, som planeras till början av 2024 inför den nionde sammanhållningsrapporten och valet till Europaparlamentet. Undersökningen skulle ursprungligen vara öppen till den 15 maj 2023, men förlängdes till och med den 30 juni 2023. Vid slutdatumet fanns totalt 284 svar på enkäten.

²⁷⁴ <https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/EURegionalBarometer-Survey-2023.aspx>.

Figur 19 – Vilken skulle vara den viktigaste reformen att inkludera i sammanhållningspolitikens framtid?
Källa – ReK:s sammanställning²⁷⁵

Framtida resultat och lärdomar av genomförandet måste stå i centrum för kommande diskussioner. Vid sådana diskussioner bör man noga titta på det gemensamma genomförandet av sammanhållningspolitiken och andra EU-finansieringsinstrument och upprätthålla de viktigaste principerna för partnerskap och flernivåstyre.²⁷⁶

Att uppnå ekonomisk, social och territoriell sammanhållning är ett långvarigt uppdrag för EU. Det är dags att omsätta uppdraget i praktiken. De potentiella effekterna av den uppdragsorienterade ramen bör beaktas, inte bara när det gäller att se över sammanhållningspolitikens tematiska meny mot en ”utmaningsdriven” konfiguration, vilket innebär en förändring av den strategiska logiken och interventionslogiken, utan också som ett sätt att ta itu med den nuvarande politiska fragmenteringen mellan flera fonder.²⁷⁷

Det är viktigt att komma ihåg att en eventuell anslutning av de nuvarande kandidatländerna till EU kommer att ha en betydande inverkan på sammanhållningspolitiken och dess riktmärke för BNP per capita. Med tanke på att dessa länder skulle öka EU:s totala BNP mycket mindre än de skulle öka sin befolkning skulle det finnas en viss statistisk effekt av den framtida utvidgningen, beroende på hur många länder som kommer in i EU och deras ekonomiska resultat under de kommande åren.

Regionkommitténs (ReK) kommande yttrande om ”*Sammanhållningspolitikens framtid*” kommer att utgöra ett unikt tillfälle för ReK att lägga fram ett första övergripande förslag för att anpassa politiken till framtiden och att sätta politiken i centrum för EU:s nästa strategiska agenda.

²⁷⁵ Se fotnot 273 för hänvisning.

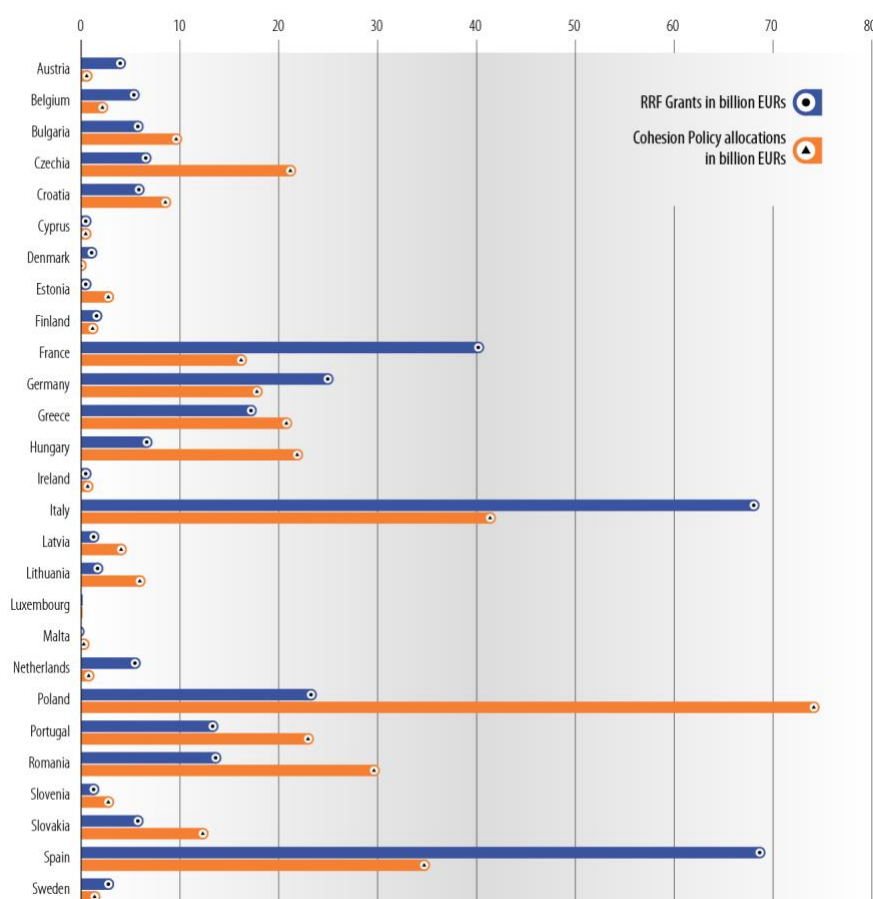
²⁷⁶ *Ibid.*

²⁷⁷ Gemensamma forskningscentrumet, [uppdrag och sammanhållningspolitik: Att leva separat eller dansa tillsammans?](#), 2023.

D. Genomförande av faciliteten för återhämtning och resiliens

Införslivet och genomförandet av faciliteten för återhämtning och resiliens har till stor del varit blinda för lokala och regionala myndigheters behov, vilket äventyrar dess relevans och effektivitet. Även om regioner och städer har stått i frontlinjen för att bekämpa covid-19-pandemin – med stor inverkan på deras resurser och budgetar – är de inte de direkta mottagarna av återhämtningsplanen. Varför sker detta, och vilka konsekvenser får regionerna och städerna av att inte vara direkt involverade i genomförandet av faciliteten för återhämtning och resiliens?

Faciliteten för återhämtning och resiliens är det överlägset största instrumentet i NextGenerationEU – Europas aldrig tidigare skådade återhämtningsplan efter covid-19, och för vissa bevis på att EU kunde lägga fram en djärv och innovativ krishantering.²⁷⁸ Det utformades efter covid-19-pandemins början för att mildra dess ekonomiska och sociala konsekvenser. Faciliteten för återhämtning och resiliens kommer att betala ut upp till 723,8 miljarder euro i bidrag och lån till EU:s medlemsstater. Dessa medel fördelas per land, inte per region, på grundval av andra kriterier än sammanhållningspolitiken, och RRF:s bidrag till sammanhållningen är tvetydigt.²⁷⁹

²⁷⁸ Rhodos, M. "misslyckas framåt": A Critique in Light of COVID-19, Journal of European Public Policy, volym 28, juli 2021.

²⁷⁹ Belgiens nationalbanks ekonomiska översyn, [EU:s budget och återhämtningsplanen Next Generation EU: en game changer?](#), september 2021.

Genom faciliteten för återhämtning och resiliens infördes också ett annat genomförandesystem som kopplar finansieringsutbetalningarna till mål och inte till kostnader, vilket utmanar det traditionella sättet att tillhandahålla EU-finansiering. För att kunna dra nytta av medel från faciliteten för återhämtning och resiliens var medlemsstaterna tvungna att lämna in nationella planer för återhämtning och resiliens med en beskrivning av de reformer och investeringar som skulle finansieras, vilka bör genomföras i slutet av 2026, samt de delmål och mål som skulle uppfyllas för att frigöra medlen. I nästan alla medlemsstater förvaltades dessa planer centralt, ofta av finansministeriet, och med liten medverkan av regioner och städer. Alla 27 nationella planer för återhämtning och resiliens har nu lagts fram, bedömts av Europeiska kommissionen och godkänts av Europeiska unionens råd,²⁸¹ med pågående utbetalningar.²⁸²

I maj 2022 gjordes en betydande förändring av ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens genom REPowerEU-planen – EU:s svar på den globala energikrisen. Genom REPowerEU är målet att göra faciliteten för återhämtning och resiliens bättre i stånd att stödja utfasningen av beroendet av ryska fossila bränslen och övergången till renare och mer motståndskraftig kraft. De ekonomiska resurser som lades fram var listade som nära 270 miljarder euro, men endast en liten del av detta belopp (20 miljarder euro) bestod i själva verket av ny bidragsfinansiering, medan resten kom från andra källor.

För att dra nytta av dessa medel ombads medlemsstaterna att lämna in reviderade nationella planer för återhämtning och resiliens, inklusive nya REPowerEU-kapitel, vilket de flesta nu har gjort. **I förordningen om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens erkänns att kvinnor har varit jämförelsevis mer drabbade av covid-19-pandemin och efterföljande kriser, och därför är det ett av instrumentets centrala mål att mildra krisens sociala och ekonomiska konsekvenser för kvinnor.** Enligt artikel 18.4 ska medlemsstaterna ta hänsyn till jämställdhet när de utarbetar de nationella planerna för återhämtning och resiliens. Till skillnad från de gröna och digitala prioriteringarna fastställs i förordningen dock inte någon minimikvot för utgifter för jämlikhet.

Dessutom ingår inte uttryckligen inverkan på jämställdheten i kriterierna för bedömning av återhämtningsplanerna. EU-kommissionen har identifierat 131 investeringar och reformer med fokus på jämställdhet.²⁸³ Anmärkningsvärda exempel på sådana åtgärder är en pensionsreform som inbegriper ett ”konstest” för att bidra till att undanröja pensionsklyftorna mellan könen (Belgien). investeringar i kommunala barnomsorgscentrum som syftar till att underlätta deltagandet av

²⁸⁰ Bachtler, J., och Dozhdeva, V., [The Recovery & Resilience Fund: en ekonomisk stimulans på bekostnad av den territoriella sammanhållningen](#)? European Policies Research Centre, 2021.

²⁸¹ Den sista medlemsstatens plan som skulle godkännas var Ungerns i slutet av 2022. På grund av EU:s oro över rättsstatsprincipen måste Ungern dock uppfylla 27 ”supermilstolpar” innan några betalningsansökningar kan göras inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens. se <https://www.reuters.com/markets/europe/eu-approves-hungarys-recovery-plan-holds-cash-moves-freeze-other-funds-2022-11-30/>.

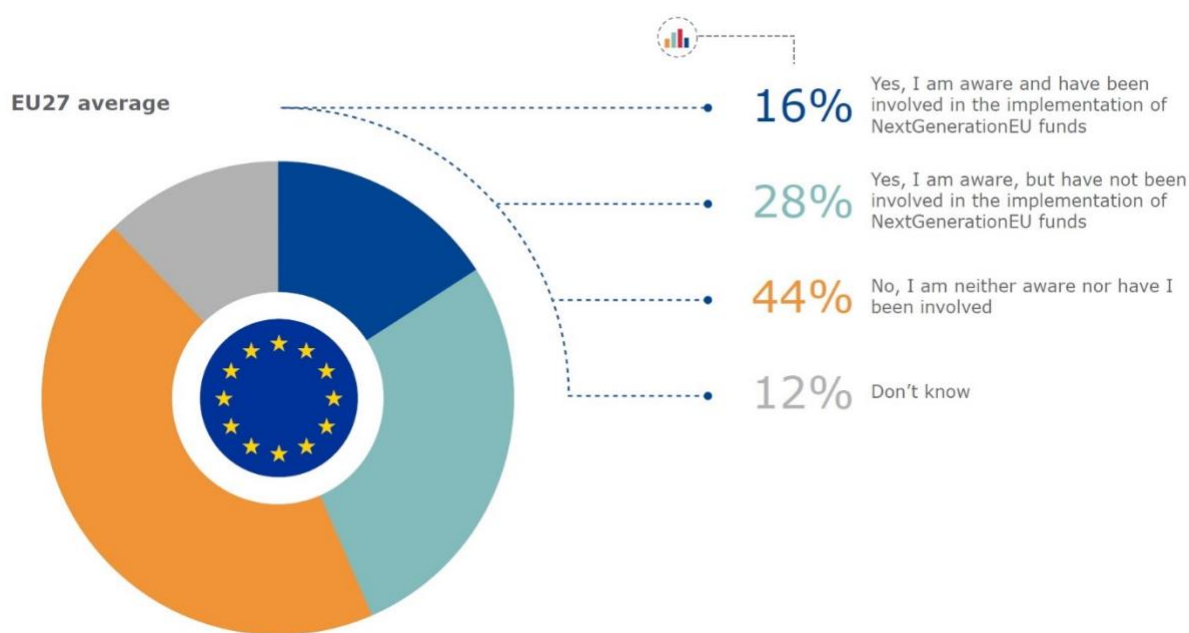
²⁸² Uppdaterad information om utbetalningar från faciliteten för återhämtning och resiliens finns på: https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/disbursements.html?lang=en.

²⁸³ Europeiska kommissionen, [resultattavlan för återhämtning och resiliens](#), januari 2023.

arbetstagare med omsorgsansvar på arbetsmarknaden (Cypern). och en reform för att stärka den offentliga övervakningen av löneskillnaderna mellan könen i den privata sektorn (Polen).²⁸⁴

Även om städer och regioner från början har varit i framkant när det gäller insatserna mot pandemin och återhämtningen, har deras roll inte erkänts på lämpligt sätt vid utformningen av EU:s viktigaste återhämtningsinstrument. I förordningen om faciliteten för återhämtning och resiliens uppmanas endast medlemsstaterna att inkludera detaljer om alla samråd med berörda parter, även med lokala och regionala myndigheter, och hur detta bidrag har beaktats.²⁸⁵ Denna bestämmelse infördes för att uppmuntra medlemsstaterna att involvera städer, regioner och berörda parter i utarbetandet och genomförandet av planerna, men det krävs inte i själva verket. Det faktiska deltagandet av berörda parter överläts i praktiken åt medlemsstaterna.²⁸⁶

Städernas och regionernas mycket begränsade deltagande i återhämtningsplanerna har avslöjats genom samråd som genomfördes av Europeiska regionkommittén (ReK) och CEMR under 2021²⁸⁷ och 2022.²⁸⁸ De lokala och regionala myndigheternas deltagande i utarbetandet av de nationella planerna för återhämtning och resiliens var faktiskt lågt totalt sett, men på olika sätt beroende på vissa delar. Den lägsta grad av deltagande som rapporterades av de svarande var i styrningen av processen (samordning, tidsfrister osv.), där en mängd undersökta organisationer rapporterade att de inte alls var inblandade. Subnationella regeringar hade därför liten möjlighet att påverka de nationella planerna för återhämtning och resiliens.

²⁸⁴ Jagbjuder.

²⁸⁵ I enlighet med artikel 18.4 q i förordningen om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens, se Europaparlamentets och rådets [förordning \(EU\) 2021/241](#), februari 2021.

²⁸⁶ Bokhorst, D., och Corti, F., ”[Bolaging Europe’s Recovery and Resilience Facility: Mellan Discipline och Discretion](#)”, Regering och opposition, s. 1–17, juni 2023.

²⁸⁷ Regionkommittén och Europeiska kommuners och regioners råd: kommunernas, städernas och regionernas [deltagande i utarbetandet av de nationella planerna för återhämtning och resiliens: Resultaten av det riktade samrådet ReK-CEMR](#), januari 2021.

²⁸⁸ Regionkommittén och Europeiska kommuners och regioners råd, [genomförande av faciliteten för återhämtning och resiliens: De lokala och regionala myndigheternas perspektiv – Resultaten av det riktade samrådet mellan ReK och CEMR](#), april 2022.

Figur 21 – Är du medveten om eller har du varit involverad i någon EU-finansiering från NextGenerationEU under de senaste två åren?

Källa – Regional och lokal barometer²⁸⁹

Denna brist på engagemang får konsekvenser: vissa nationella planer för återhämtning och resiliens är mer eller mindre rymdblinda, vilket allvarligt skulle kunna undergräva deras effektivitet och deras sociala och territoriellasammanhållning, enligt en studie som var inriktad på de italienska, portugisiska och spanska planerna. Villkoren för ett informerat, öppet och brett samråd om sociala och territoriella behov saknades i dessa medlemsstater.²⁹⁰

Det förefaller högst troligt att städernas och regionernas (och andra aktörers) låga deltagande i utarbetandet och genomförandet av återhämtningsplaner är nära kopplat till själva instrumentets utformning och funktion. Faciliteten för återhämtning och resiliens och dess resultatbaserade strategi bygger på fördefinierade milstolpar och mål med liten flexibilitet för justeringar, vilket potentiellt minskar utrymmet för andra politiska aktörer och stärker centraliseringen.²⁹¹

Bristen på tid och de stora kraven på effektiv samordning har skapat utmaningar för att aktivt involvera alla förvaltningsnivåer, särskilt där det inte redan fanns några interinstitutionella samarbetsmekanismer.²⁹²

Den särskilda regionala fördelningen av faciliteten för återhämtning och resiliens spelar en avgörande roll för dess inverkan på bruttonationalprodukten (BNP) och på regionala skillnader, vilket gör den ännu mer oroande. Forskning tyder på att regionala skillnader skulle kunna minskas genom att regionaliseringskriterier tillämpas på faciliteten för återhämtning och resiliens för att hjälpa de mindre utvecklade regionerna (som inom sammanhållningspolitiken) att komma ikapp. Å andra sidan skulle fördelningen av medel efter befolkningsstorlek sannolikt ge en starkare inverkan på BNP, men ha en minskad positiv inverkan på regionala skillnader.²⁹³

Metoden ”finansiering som inte är kopplad till kostnader” i centrum för faciliteten för återhämtning och resiliens står också inför kritik när det gäller dess effektivitet. Såsom Europeiska revisionsrätten framhållit är delmål och mål som ingår i de nationella planerna för återhämtning och resiliens främst input- och outputindikatorer, medan effekt- och resultatindikatorer faktiskt avskräcktes av kommissionen, eftersom dessa inte kontrolleras av regeringen.²⁹⁴ Detta kan vara begripligt av pragmatiska skäl, men kan fortfarande allvarligt äventyra den faktiska prestationsbaserade karaktären hos faciliteten för återhämtning och resiliens.

Att inte uppfylla överenskomna delmål och mål är kriteriet för att motivera att en del av faciliteten för återhämtning och resiliens inte betalas ut, innebär att medlemsstaterna har ett incitament att ”spela systemet”, dvs. att strategiskt välja dessa delmål och mål för att säkerställa

²⁸⁹ <https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/EURegionalBarometer-Survey-2023.aspx>.

²⁹⁰ Stiftelsen för europeiska progressiva studier, [Hur platsbyrådig är de nationella planerna för återhämtning och resiliens?](#), december 2022.

²⁹¹ Bokhorst, D., och Corti, F., [Governing Europe’s Recovery and Resilience Facility: Mellan disciplin och diskretion](#), regeringen och oppositionen, s. 1–17, juni 2023.

²⁹² <https://epcr-strath.org/the-recovery-resilience-fund-an-economic-stimulus-at-the-expense-of-territorial-cohesion/>.

²⁹³ Barbero, J., Conte, A., Crucitti, F., Lazarou, N.J., Sakkas, A., och Solitti, S., [The impact of recovery Fund on EU regions: en analys av rumslig allmän jämvikt](#), Regionala studier, oktober 2022.

²⁹⁴ Europeiska revisionsrätten, Kommissionens [bedömning av nationella planer för återhämtning och resiliens – Övergripande lämpliga, men genomföranderiska kvarstår](#), 2022.

utbetalningen. I praktiken kan detta innebära att man åtar sig reformer eller investeringar som har en mycket låg sannolikhet att inte uppnås, eller som redan har planerats under en tid (eller redan pågår), och på så sätt fokuseras på ”låghängande frukt”.²⁹⁵

Den franska nationella planen för återhämtning och resiliens innehåller mål som skulle uppnås innan planen godkändes fullt ut, i vad som kan vara ett exempel på ”spelning av systemet” i detta avseende. En studie visade att ett mål för minskning av koldioxidutsläppen i den franska nationella planen för återhämtning och resiliens skulle uppnås senast andra kvartalet 2021, men planen lämnades in i april 2021. Målet skulle således uppnås under samma kvartal, innan det ens godkändes av Europeiska kommissionen (i juni) eller godkändes av Europeiska unionens råd (i juli).²⁹⁶ I Tyskland var inte mindre än 80 % av de sociala utgifterna i den nationella planen för återhämtning och resiliens avsedda att täcka projekt som redan planerades och budgeterades när planen utarbetades.²⁹⁷

I Italien är vissa mål i de nationella planerna för återhämtning och resiliens mycket mindre ambitiösa än de som redan finns och fastställts på nationell nivå. Det nationella programmet för garantier för anställbarhet, som syftar till att alla arbetssökande ska få skräddarsydda tjänster såsom omskolning för att underlätta deras integration på arbetsmarknaden, godkändes med Europeiska kommissionen i den nationella planen för återhämtning och resiliens (vilket gör det möjligt att betala ut medel) för att rikta in sig på 300000 stödmottagare i slutet av 2022, vilket bara är hälften av det mål på 600000 stödmottagare som fastställts på nationell nivå.²⁹⁸

Följaktligen kan de faktiska effekterna av faciliteten för återhämtning och resiliens på fältet vara mycket svårare att exakt bedöma än det formella uppnåendet av delmål och mål. Detta väcker viktiga frågor om den verkliga effektiviteten hos RRF:s modell ”finansiering som inte är kopplad till kostnader”.

Medlemsstaterna och Europeiska kommissionen måste vidta nödvändiga åtgärder för att ändra den nuvarande centraliserade berättelsen till en strategi för genomförande på flera nivåer genom att inrätta plattformar på flera nivåer, informationsmöten och evenemang på strukturell basis och tillsammans med städer och regioner.

I sin kommande halvtidsöversyn kan kommissionen inte bara kontrollera att de mål och delmål som överenskommit med medlemsstaterna har uppnåtts. Den måste bedöma det faktiska bidraget från faciliteten för återhämtning och resiliens till sammanhållningen, dess verkliga mervärde och undersöka det lokala och regionala deltagandet. Dessutom kan man inte undvika en verklig reflektion av gränserna för det nuvarande prestandabaserade systemet.²⁹⁹

Framtidsinriktade investeringar bör undantas från EU:s skuld- och underskottsgränser, särskilt eftersom finansmarknaderna kan absorbera, och medlemsstaterna har råd med, den skuld vi

---

²⁹⁵ Corti, F., & Ruiz, T., [The Recovery and Resilience Facility: Vad övervakar vi egentligen med ett prestationsbaserat tillvägagångssätt?](#), CEPS Explainer, januari 2023.

²⁹⁶ Darvas Z. och Welslau L., [Första lärdomarna från faciliteten för återhämtning och resiliens för EU:s ram för ekonomisk styrning](#), studie som beställts av ECON-utskottet i Europaparlamentet, mars 2023.

²⁹⁷ Corti, F., Gors, D., Liscai, A., Ruiz, T., Kiss-Galfalvi, T., Gstrein, D., Herold, H., Dolls, M., Fuest, C., [The European Added Value of the Recovery and Resilience Facility](#), studie som beställts av ECON-utskottet i Europaparlamentet, april 2022.

²⁹⁸ Corti, F., & Ruiz, T., [The Recovery and Resilience Facility: Vad övervakar vi egentligen med ett prestationsbaserat tillvägagångssätt?](#), CEPS Explainer, januari 2023.

²⁹⁹ *Ibid.*

behöver.³⁰⁰ Faciliteten för återhämtning och resiliens kan endast tillhandahålla en liten andel av de offentliga investeringar som krävs för att tillhandahålla lokala lösningar för den gröna och digitala omställningen.

Alla framtida EU-verktyg som syftar till att främja territoriell sammanhållning kommer att behöva ta itu med den kritik som RRF för närvarande står inför. Sådan kritik gäller planens förberedelseprocess och tidsbegränsningar, bristen på meningsfullt engagemang på lokal och regional nivå och instrumentets rumsblindhet.

Traditionella kostnadsbaserade finansieringsmetoder kan vara lämpligare för instrument som bygger på inputindikatorer, medan verklig resultatbaserad finansiering skulle kräva användning av outputindikatorer. Detta skulle också göra det möjligt att jämföra planer och resultat mellan länderna och att utvärdera instrumentets värde för EU:s pengar.³⁰¹

Slutligen måste en öppen debatt äga rum om en utvidgning av faciliteten för återhämtning och resiliens, som har utvecklats från ett krishanteringsinstrument till ett finansieringsinstrument för att stödja den gröna och digitala omställningen. Även om faciliteten för återhämtning och resiliens i sin nuvarande form endast kan finansiera reformer och investeringar som gjorts fram till slutet av 2026 kommer den gröna och digitala omställningen att fortsätta – och kräva omfattande finansiering – långt efter detta datum. Huruvida och hur faciliteten för återhämtning och resiliens bör utvidgas och huruvida annan investeringspolitik som sammanhållning i stället bör stärkas är frågor som inte kan undvikas.

KOMMUNER SOM GENOMFÖR FACILITETEN FÖR ÅTERHÄMTNING OCH RESILIENS I ITALIEN

40 MILJARDER EURO ANSLÅS TILL KOMMUNER

Enligt Antonio Decaro, borgmästare i Bari (Italien) och ordförande för Associazione Nazionale Comuni Italiani, är de italienska kommunerna mycket aktiva i genomförandet av de nationella planerna för återhämtning och resiliens. I ett tal den 7 juli beskrev han att kommunerna tilldelades 40 miljarder euro av totalt 191,5 miljarder euro och redan har anslagit 90 % av dessa medel – dubbelt så mycket som den genomsnittliga åtagandegraden för medel som tilldelats andra enheter. Av 102000 offentliga upphandlingsförfaranden har kommunerna redan genomfört 52000 – mer än hälften. Enligt Decaro har faciliteten för återhämtning och resiliens en betydande inverkan på städernas och städernas investeringar. Fasta bruttoinvesteringar för kommuner ökade med 70 % mellan 2017 och 2023, förklarade han. I södra Italien är den förväntade ökningen 63 % för samma period, varav cirka 40 % beräknas härröra från den nationella planen för återhämtning och resiliens.

³⁰⁰ Finance Watch, de [skulder vi behöver: Stärka skuld hållbarheten med framtidsinriktade finanspolitiska regler](#), juli 2023.

³⁰¹ Darvas Z. och Welslau L., [Första lärdomarna från faciliteten för återhämtning och resiliens för EU:s ram för ekonomisk styrning](#), studie som beställts av ECON-utskottet i Europaparlamentet, mars 2023.

E. Inre marknaden och industriell omvandling

Det behövs en kraftfull och konsekvent politik för att se till att den inre marknaden och den europeiska industrin fortsätter att fungera och gynna alla regioner. Lokala och regionala myndigheter är en viktig del av denna gemensamma insats och kan också bidra till att göra den inre marknaden till ett användbart verktyg för att uppnå den industriella omvandlingen. Hur kan vi trygga vår välfärd? Vilka åtgärder måste vidtas så att Europa inte förlorar sina industriella föregångare, men inte heller lämnar de mindre aktörerna bakom sig och äventyrar sammanhållningen?

Den inre marknaden är världens största integrerade marknad och har lett till lägre priser och bättre produkter och tjänster för konsumenterna, samtidigt som välfärden i regioner i hela EU har ökat. Under de senaste 30 åren har handeln ökat på ett imponerande sätt och överträffat förväntningarna: unionens bruttonationalprodukt (BNP) är 9 % högre än den skulle ha varit utan den inre marknaden. Handelsledet mellan medlemsstaterna har fördubblats jämfört med storleken på EU:s ekonomi. 56 miljoner arbetstillfällen är beroende av handeln inom EU. och i dag står den inre marknaden för mer än 25 % av mervärdet av EU:s varuproduktion.³⁰²

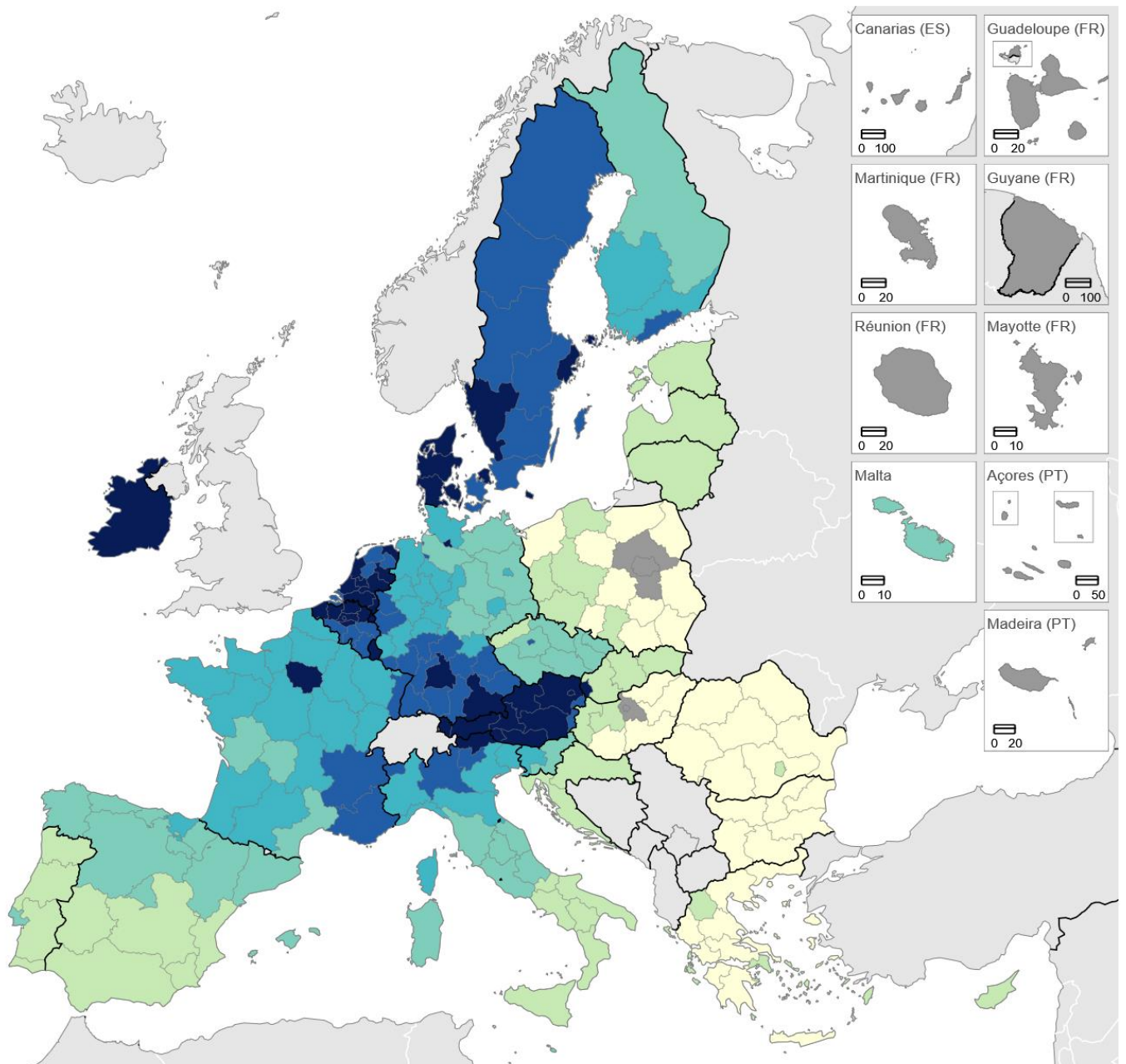
Dess upphandlingsregler bidrar till att sprida fördelarna med offentliga investeringar i hela EU, eftersom de gör det möjligt för företag från alla medlemsstater att lämna anbud på offentliga kontrakt som finansieras med sammanhållningsfonder. Såväl avtalsparternas medlemsstater som de upphandlande myndigheternas medlemsstater tjänar alltså på dessa medel.

Unionens perifera regioner har dock inte kunnat skörda lika många frukter från den inre marknaden som kärnregionerna. Faktum är att forskning visar att denna välfärd inte är jämnt spridd alls. I genomsnitt har den inre marknaden kraftigt ökat EU-medborgarnas välfärdsvinster. Denna forskning visar dock också på stora regionala skillnader i välfärdsvinster från den inre marknaden, både inom EU och inom enskilda medlemsstater. Belgien, Luxemburg, Nederländerna, Irland och Österrike är tydliga föregångare, medan Rumänien, Bulgarien och Grekland släpar efter.³⁰³

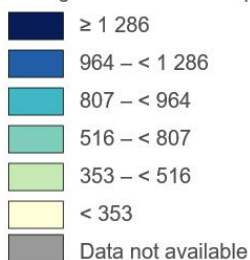
---

³⁰² Europeiska kommissionen, [30 år med inre marknaden – utvärdera och blicka framåt](#), 2022.

³⁰³ Bertelsmann Stiftung, [uppskattning av den inre marknads ekonomiska fördelar för europeiska länder och regioner](#), 2019.

Change welfare in Euros per capita

Administrative boundaries: © EuroGeographics © UN-FAO © Turkstat
Cartography: Eurostat – IMAGE, 08/2023

Figur 22 – välfärdsvinster per capita till följd av den inre marknadens handelsförstärkande effekt av Nuts 2-regioner (2016 års kod)

Källa – ReK:s sammanställning baserad på Bertelsmann Stiftung³⁰⁴

Anm. – Nationella uppgifter för Irland och Litauen/Inga tillgängliga uppgifter från PL91 (Warszawski Stoleczny), PL92 (Mazowiecki regionalny), HU11 (Budapest) och HU12 (Pest)

³⁰⁴ Ibid.

Bevis som samlats in efter finanskrisen 2008 visar att mindre tillväxt eller lågkonjunktur leder till större klyftor mellan regionerna.³⁰⁵ Krisen 2008 satte stopp för konvergensen, och det är troligt att covid-19-pandemin och konsekvenserna av kriget mot Ukraina kommer att få liknande konsekvenser. Det är därför mer än sannolikt att dessa ekonomiska chocker kommer att göra det ännu svårare för perifera regioner eller regioner som fastnat i en så kallad utvecklingsfälla att komma ikapp resten av EU.

Europeiska kommissionens regionala konkurrenskraftsindex³⁰⁶ verkar bekräfta denna hypotes. Före covid-19-pandemin sammanföll regionala konkurrenskraftsindikatorer i viss utsträckning med de regionala välfärdsvinsterna från den inre marknaden. Med tanke på att de senaste uppgifterna visar att regionala skillnader i konkurrenskraft kvarstår efter covid-19-pandemin kan man anta att detsamma skulle vara fallet för välfärdsvinster på den inre marknaden.

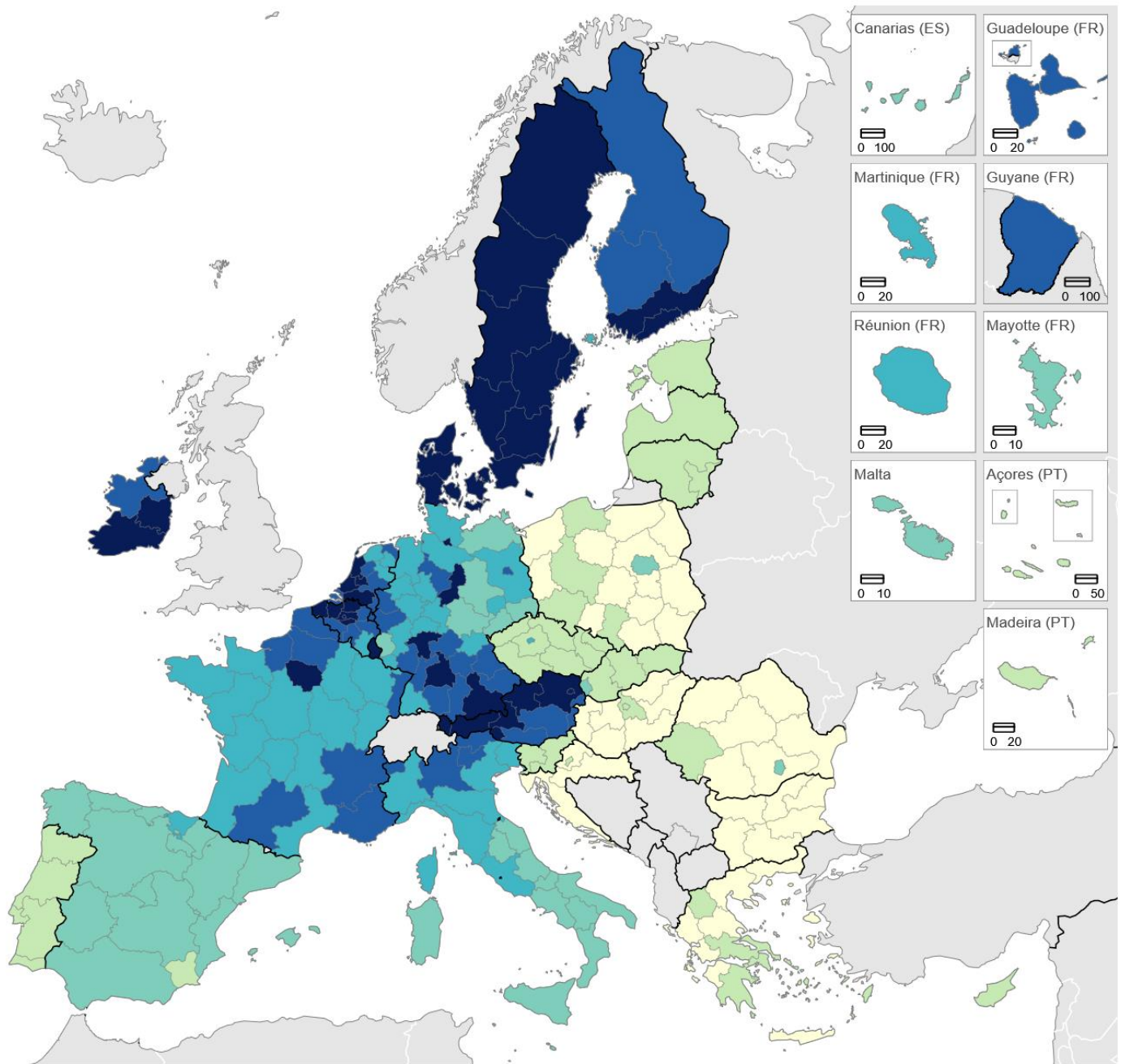
På senare tid har kommissionen också skisserat skillnader i arbetsproduktivitet mellan medlemsstater och regioner, vilket återigen tyder på att det finns skillnader i potential att vinna på den inre marknaden. Enligt Europeiska kommissionen är arbetsproduktiviteten i Irland mer än nio gånger högre än i Bulgarien. I den irländska södra regionen är produktivetsindikatorn exceptionellt hög, troligen relaterad till lokal tätbebyggelse av IT-företag. I allmänhet är de regionala variationerna betydande, både inom och mellanmedlemsstaterna.³⁰⁷

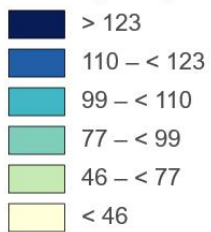
³⁰⁵ Jacques Delors-institutet, [sammanhållningspolitiken som står inför krisen: vilka effekter för EU:s regioner?](#), 2015 och CEPS, [Den inre marknaden förblir EU:s avgörande makt](#), 2019.

³⁰⁶ https://ec.europa.eu/regional_policy/assets/regional-competitiveness/index.html#/.

³⁰⁷ Kommissionens [arbetsdokument om regionala trender för tillväxt och konvergens i Europeiska unionen](#), juni 2023.

Percentage compared to EU level = 100

Administrative boundaries: © EuroGeographics © UN-FAO © Turkstat
Cartography: Eurostat – IMAGE, 08/2023

Figur 23 – Arbetskraftsproduktivitet efter Nuts 2-regioner, 2021

Källa – ReK:s sammanställning på grundval av Europeiska kommissionen³⁰⁸

³⁰⁸ *Ibid.*

Att överbrygga klyftan mellan regionerna kommer att kräva en ännu bättre inre marknad. Regionkommittén (ReK) har beställt en studie om *sammanhållningspolitiken och den inre marknaden: kostnaden för utebliven sammanhållning*,³⁰⁹ som enligt planerna ska offentliggöras före årets slut, kommer att belysa samspelet mellan sammanhållningspolitiken och den inre marknaden. Den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållning som stöds av sammanhållningspolitiken har positiva återverkningar i alla EU:s medlemsstater och regioner utöver investeringarna, till exempel när det gäller handelsförbindelser och tekniska förbättringar. Nettomottagare ökar sina krav på produkter som härrör från nettobidragsgivare från EU:s budget, som vanligtvis hyser mycket konkurrenskraftiga och exportorienterade industriaktörer, vilket³¹⁰ bland annat bekräftats i nyligen genomförda studier.

Även om den inre marknaden till stor del är en framgångssaga har en stor del av dess potential ännu inte släppts ut. Omotiverade hinder hindrar fortfarande många regioner från att utnyttja de möjligheter som den inre marknaden har att erbjuda. Det fria flödet av både varor och tjänster står inför byråkrati, och för många av våra företagare och medborgare är den inre marknaden mer av en fiktion än en verklighet.

När regioner står inför sådana problem reagerar de. De tittar över gränsen och samarbetar med partnerregioner för att arbeta med lösningar för att gynna deras befolkning. Regionernas roll är helt avgörande för att övervinna hindren för den inre marknaden: all relevant forskning tyder på att vi bara kan uppgradera den inre marknaden om alla förvaltningsnivåer är inblandade.³¹¹ Därför skulle EU vinna på att ha en effektiv gränsöverskridande mekanism för att stödja regionernas insatser på detta område.

Regioner och städer går in för att förbättra sina villkor och bli aktörer på den inre marknaden.³¹² Att integrera varor och tjänster på den inre marknaden uppnås genom handel och gränsöverskridande etablering av företag och entreprenörer. Regioner och städer kontrollerar en hel del av de åtgärder som kan bidra till att minska byråkratin i detta sammanhang: de kan göra sina egna förfaranden snabbare och effektivare och de kan tillhandahålla information som är lätt att hitta och anpassad till konsumenternas, arbetstagarnas och företagets behov.

För att ta itu med de större frågorna i dagens miljö (t.ex. distansarbete, bredbandsanslutningar, tillgång till folkhälsa och utbildning, logistiknät och produkter av miljö- och kulturkvalitet) krävs en insamling av subnationella data. Denna information ger regionala och territoriella aktörer nya möjligheter att agera och differentiera sig i globaliseringen, med regeringar som stöder möjligheter och främjar synergier framför subnationell rivalitet. För detta ändamål har Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) utarbetat en metod för att lokalisera områden i sitt globala sammanhang genom att differentiera fyra typer av internationella ”förbindelser”.³¹³

---

³⁰⁹ Toptsidou, M., Böhme, K., Aalbu, S., Dallhammer, E., Gorny, H., Gaugitsch, R., [sammanhållningspolitiken och den inre marknaden: kostnaden för icke-sammanhållning](#), studie som beställts av Regionkommittén och som ska offentliggöras i slutet av 2023.

³¹⁰ Christou, T., Crucciti, F., Garcia Rodriguez, A., Lazarou, N., Monfort, P., och Salotti, S., [The RHOMOLO:s förhandskonsekvensanalys av sammanhållningspolitiken 2021–2027](#), maj 2023.

³¹¹ Europaparlamentets utredningstjänst, [mekanism för att lösa rättsliga och administrativa hinder i ett gränsöverskridande sammanhang](#), maj 2023.

³¹² Pelkmans, J., [Den inre marknaden för tjänster](#), studie som beställts av IMCO-utskottet i Europaparlamentet, februari 2019.

³¹³ Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, [Rethinking Regional Attractiveness in the New Global Environment](#), 2023.

GREN[S/Z]LANDAGENDA

SAMARBETSPLATTFORMEN FÖR NRW OCH NEDERLÄNDSKA REGIONER

Medborgare och företagare som utvecklar verksamhet över gränsen mellan Nordrhein-Westfalen (Tyskland) drar nytta av en långvarig samarbetsplattform. Gren[s/z]landagenda³¹⁴ samlar regioner och kommuner från båda sidor om den tyska/nederländska gränsen. Detta har redan lett till mycket konkreta resultat, t.ex. de informationskontor vid gränserna som ger medborgarna råd om gränsöverskridande erkännande av yrkeskvalifikationer. Dessutom fokuserar Gren[s/z]landagendas arbete också på att hålla gränserna öppna i kristider, vilket har visat sig vara användbart på senare tid.

NORDISKT TRÄBYGGANDE

SVENSKA OCH NORSKA REGIONER SAMARBETAR

Svinesundskommittén³¹⁵ är ett gränsöverskridande samarbetsorgan som verkar på uppdrag av flera kommuner och regioner på båda sidor av gränsen mellan Sverige och Norge. Entreprenörer har visat stort intresse för att utveckla en gränsöverskridande träbyggnadssektor. Svinesundskommittén hjälper till att övervinna hinder som beror på skillnader i regler och krav i Sverige och Norge. Den lägger fram förslag om enhetliga regler för planering och byggande samt riktade informationsverktyg för företagare. Dessa syftar till att rikta in sig på de svårigheter entreprenörer ställs inför när de passerar gränsen för att utveckla sin verksamhet.

LOKALA JORDBRUKARE PÅ DEN INRE MARKNADEN

HUR KROATISKA OCH UNGERSKA REGIONER HJÄLPER DEM

Pannon EGTS³¹⁶ (Europeiska grupperingen för territoriellt samarbete) omfattar 60 kommuner längs båda sidor av gränsen mellan Ungern och Kroatien. Det är ett landsbygdsområde där jordbruket spelar en viktig roll i den regionala ekonomin och är en viktig källa till sysselsättning. Jordbrukare på båda sidor av gränsen möter hinder när de vill sälja sina produkter på andra sidan gränsen, såsom skatteskillnader, icke-harmoniserade handelsförfaranden, administrativa bördor och språkbarriären. Efter en grundlig analys av situationen utarbetade Pannon EGTS en uppsättning åtgärder för att stödja jordbrukarna: ett riktat tvåspråkigt informationspaket och en uppsättning politiska rekommendationer.

Den inre marknaden kommer att vara en viktig drivkraft för den digitala och gröna omställningen och bör gynna alla regioner och städer. Regioner och städer står inför flera utmaningar som förvärras av de olika kriser som de står inför. Den inre marknaden kommer att hjälpa dem att hantera strategiska beroenden och bygga upp sin kapacitet.

Idag kan vi se hur detta fungerar i praktiken. Att utveckla vindkrafts- och solenergisektorn, varor och material som produceras eller importeras från länder utanför EU i en region är lätt att hitta till andra regioner där de används.

³¹⁴ https://mbei.nrw/sites/default/files/asset/document/grenzlandkonferenz_2022_grenzlandagenda_-_concept_grenzlandagenda.pdf.

³¹⁵ <https://www.vgregion.se/en/regional-development/areas/external-relations/european-networks-and-organizations/svinesundskommitten/>.

³¹⁶ <https://www.pannonegtc.eu/>.

Med stöd från regioner och städer kan vår inre marknad bli verkligt uppdragsorienterad och bidra till den industriella omvandling som Europa strävar efter. Ju effektivare det fungerar, desto mer kan vi öka flödet av kritiska varor och tjänster som är kopplade till dem. I denna pågående process kan regioner och städer till exempel göra tillståndsförfarandena för energiförnyelseprojekt mindre komplexa och göra det lättare för kvalificerade yrkesverksamma inom den gröna energisektorn att bli utstationerade i regioner där deras sakkunskap behövs.³¹⁷

Det finns också en växande utmaning att kombinera kärnan i den inre marknaden och dess fyra friheter med behovet av att uppnå ett öppet strategiskt oberoende, inbegripet ekonomisk säkerhet. I Europeiska kommissionens senaste *strategiska framsynsrapport 2023 understryks*³¹⁸ särskilt hur EU och dess medlemsstater bör utvidga den befintliga processen för granskning av nuvarande strategiska beroenden för att skapa instrument för att analysera framtida beroenden inom viktiga sektorer (t.ex. hälsa, livsmedel, digital teknik, energi, rymden och vatten).

EU bör också utnyttja handelspolitiska skyddsåtgärder, kontroll av utländska subventioner och upphandlingsverktyg på ett bättre och mer strategiskt sätt. Utvidgningen av den inre marknaden kommer att vara avgörande för att säkerställa EU:s ekonomiska framtid. Tillräcklig strategisk kunskap och förväntad styrning bör leda till framtidssäkring av ett tillväxtfrämjande regelverk, särskilt för EU.

Det behövs en förnyad betoning på att undanröja hinder och genomföra nuvarande normer i ekosystem som har störst potential för förändring. Detta måste åtföljas av stränga och lämpliga konkurrensregler. Det kommer också att vara avgörande att stimulera hållbara affärsmodeller och säkerställa tillräckligt stöd för snabb utveckling och genomförande av nettonollteknik.

EU bör också fortsätta att skapa rättvisa spelregler för alla marknadsaktörer genom att upprätta starka kopplingar mellan marknadstillträde och höga miljöstandarder. Slutligen krävs stöd för snabb produktion av kritiska komponenter för energiomställningen, t.ex. råvaror eller utrustning med nettonollteknik.³¹⁹

Det är upp till regionerna att fastställa hur de passar in i globala värdekedjor när de förändras. Megatrendernas effekter på de globala värdekedjorna är ojämna och är beroende av lokala områdets befintliga styrkor och svagheter, inklusive deras konventionella industrier och kapital i form av natur- och kulturkapital, transport och IT-infrastruktur. Inom medlemsstaterna kan skillnaderna vara stora och påverka hur väl sådana områden kan engagera sig i globaliseringen, bland annat genom att locka till sig investeringar, talanger och turism och öka exporten.³²⁰

Den europeiska industrin är en av de mest avancerade och konkurrenskraftiga delarna av den inre marknaden. För att förbli konkurrenskraftiga har företaget påbörjat en resa för att nå nettonollutsläpp senast 2050, gå med i den globala nätnollteknikkapplöpingen och försöka säkra ett stadigt men miljövänligt flöde av råvaror av avgörande betydelse.

---

³¹⁷ Europeiska kommissionen, [30 år med inre marknaden – utvärdera och blicka framåt](#), 2022.

³¹⁸ Europeiska kommissionen, [2023 Strategisk framsynsrapport](#), 2023.

³¹⁹ *Ibid.*

³²⁰ Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, [Rethinking Regional Attractiveness in the New Global Environment](#), 2023.

Som svar lade kommissionen fram den gröna givens industriplan för nettonollåldern,³²¹ följt av flera lagstiftningsförslag. Den dubbla omställningen i den europeiska gröna given kräver en översyn av den europeiska industrin, eftersom industrin står för omkring 30 % av utsläppen av växthusgaser. Detta, liksom den senaste tidens kriser (covid-19-pandemin och konsekvenserna av kriget mot Ukraina) har visat på viktiga sårbarheter i den europeiska industrin.

Det är oroande och en fråga av stor oro att EU:s förslag om den europeiska industrins omställning lades fram utan att göra noggranna territoriella konsekvensbedömningar på förhand. Därför är det inte förvånande att effekterna av dessa förändringar på lokal och regional nivå och samspelet mellan olika politikområden kommer att bli tydliga först under de kommande åren. Dessa regioner kommer att bli testpersoner för att se om och hur den industriella omställningen kommer att lyckas.

Färska studier visar att energiprischocken, tillsammans med behovet av att påskynda den gröna omställningen, med största sannolikhet kommer att leda till en stor industrimigration inom Europa. Vissa platser i Europa där el är eller kommer att bli billigare på grund av exceptionellt gynnsamma förnybara förhållanden (till exempel Extremadura (Spanien) eller Sicilien (Italien) för solenergi och Nordsjön för havsbaserad vindkraft) kan bevittna uppkomsten av nya industriella centrum för energiintensiva industrier. Produktion som kräver vätgas kan vara belägen i europeiska områden där effekthastigheten är nära eller under noll vid vissa tidpunkter på dagen.³²²

Det kommer också att vara viktigt att övervaka effektiviteten i den platsbaserade industripolitiken i andra delar av världen (t.ex. Förenta staternas inflationsminskningslag (IRA), som kommer att mobilisera över 360 miljarder US-dollar fram till 2032), och vad Europeiska unionen kan lära av den inför en framtida EU-platsbaserad industripolitik.

I den gröna givens industriplan för nettonollåldern fastställs en ny ram för industriell omvandling som svar på USA:s IRA. I mars 2023 följdes den av två lagstiftningsförslag av stor betydelse för europeiska regioner och städer: den kritiska råvarulagen³²³ och Net-Zero Industry Act.³²⁴ Båda förslagen syftar till att effektivisera tillståndsprocesserna för strategiska projekt inom relevanta områden och öka återvinningen och livslängden för rena tekniska produkter. Det syftar också till att säkerställa tillgången till kvalificerad arbetskraft, samtidigt som arbetstillfällena av hög kvalitet upprätthålls och att inrätta styr- och övervakningsorgan på EU-nivå.

Dessa förslag saknar dock **en viktig faktor: finansiering**. Även om Europeiska kommissionen meddelade att en suveränitetsfond skulle inrättas ersattes den av plattformen för strategisk teknik för Europa (STEP), som samlar in medel från flera befintliga källor, däribland sammanhållningsfonderna, och kompletterar dem med 10 miljarder euro. ReK har uttryckt oro över förslagen, särskilt när det gäller en eventuell koncentration av finansiering inom ramen för de program som förstärkts av STEP i vissa regioner och medlemsstater, och över en eventuell koncentration av den riktade tekniken till samma områden.

Regioner och städer i Europeiska unionen skulle i hög grad kunna dra nytta av en återindustrialiseringsprocess samtidigt som de europeiska normerna för miljöskydd och arbetstillfällena av hög kvalitet upprätthålls. Europa har de högsta miljöstandarderna för gruvdrift

---

³²¹ Europeiska kommissionen, [Meddelande: En industriplan för den gröna given för nettonollåldern](#), 2023.

³²² Bruegel, [Justera till energishocken: rätt politik för den europeiska industrin](#), Policy Brief 11/23, maj 2023.

³²³ Europeiska kommissionen, [Factsheet on European Critical Raw Materials Act](#), mars 2023.

³²⁴ Europeiska kommissionen, [faktablad om EU:s nettonollindustrilag: göra EU till ett hem för ren teknikindustri](#), mars 2023.

och bearbetning av råvaror. År 2022 i Kiruna, Sverige, hittades de största europeiska fyndigheterna av sällsynta jordartsmetaller tillsammans med fosfor som används som gödselmedel inom jordbruket. Vanligtvis skulle det ta 10–15 år att börja leverera dessa råvaror till marknaden, men det förenklade tillstånds- och incitamentsystem som fastställs i lagen om råvaror av avgörande betydelse skulle kunna förkorta denna tid avsevärt och säkerställa ett stadigt flöde av råvaror av avgörande betydelse till den europeiska industrin, om projektet anses vara strategiskt.

De lokala och regionala myndigheterna har en viktig roll att spela när det gäller att se till att samhället accepterar strategiska projekt, genomför fysisk planering och anpassar utbildningen till kraven på ren teknik.

ReK bör därför bjudas in som ledamot av de styrande organ och övervakningsorgan som inrättats genom ovannämnda akter. Det är också viktigt att nämna att ReK:s yttranden om de två rättsakterna³²⁵ starkt stöder en ökad materialåtervinning och återanvändning av komponenter i rena tekniska produkter som en central faktor för att minska beroendet till lägre förbrukning. Färska rapporter har visat att regionalisering av återindustrialiseringsprocesser är av stor betydelse i detta avseende. Olika regioner kommer att påverkas av processen i olika utsträckning.

En studie från 2023 som analyserar övergången från koldioxidintensiva industrier till en nettonollindustri i Europa³²⁶ visar på många skillnader som inte bara bygger på dessa industriers relativa betydelse till regionala ekonomier, utan också på deras anpassningsförmåga.

Förändringen av nettonollindustrin ökar sårbarheten i regioner med en högre socioekonomisk börda och hotar att fördjupa de ekonomiska ojämlikheterna. OECD har lagt fram en rapport³²⁷ om de 41 mest utsatta regionerna i Europa baserat på de sju mest relevanta indexen. Dessa sårbara regioner är svagare på flera socioekonomiska grunder än det nationella genomsnittet. Detta gäller särskilt BNP per capita och genomsnittliga regionala löner, vilket innebär att dessa regioner kan ha färre ekonomiska resurser för att absorbera chocker och utnyttja möjligheter. Dessutom är nedladdningshastigheterna i dessa regioner särskilt låga, vilket hindrar deras förmåga att dra nytta av digitaliseringsmöjligheter och innovationer inom den cirkulära ekonomin.

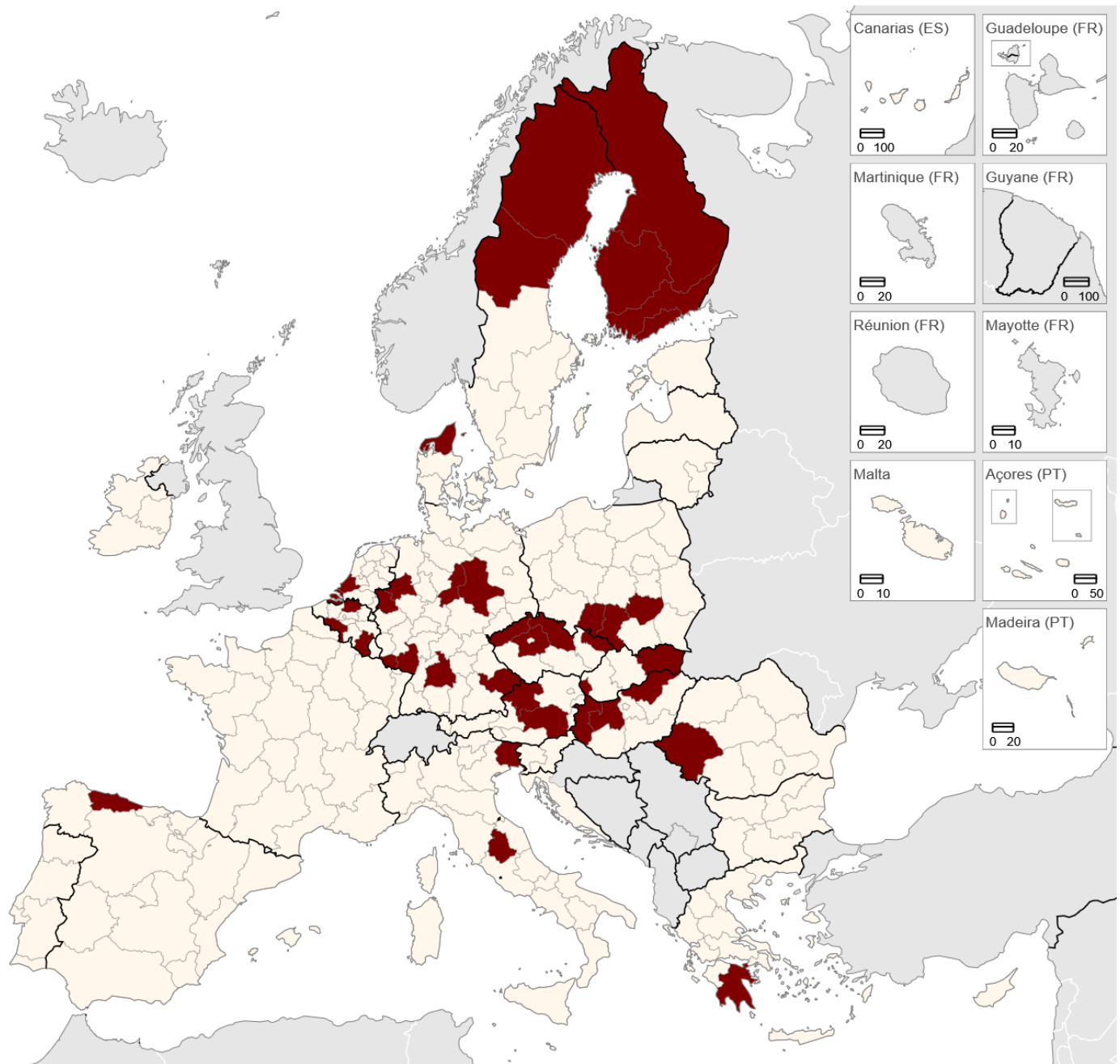
De flesta av de utsatta regionerna finns i Central- och Östeuropa, däribland Tjeckien, Tyskland, Ungern och Polen. Andra regioner som är särskilt sårbara, t.ex. när det gäller industrin för kemisk raffinering och oljeraffinering, finns i Västeuropa (Belgien, Tyskland och Nederländerna). Vissa nordeuropeiska regioner är sårbara när det gäller papper och massa. EU:s södra delar står inför sårbarheter när det gäller fordonstillverkning (Rumänien), oljeraffinering (Grekland), icke-metalliska mineraler (Italien) och basmetaller (Italien och Spanien).

---

³²⁵ Se Regionkommitténs yttrande om [paketet om råvaror av avgörande betydelse](#), ECON-VII/031, 5–6 juli 2023, föredragande: Isolde Ries (DE-PES), borgmästare i distriktet West Saarbrücken, och [Regionkommittén, Net-Zero Industry Act](#), ECON-VII/032, 5–6 juli 2023, föredragande: Mark Speich (DE-EPP), statssekreterare för federala frågor, Europaförfrågor och internationella frågor samt medier i delstaten Nordrhein-Westfalen.

³²⁶ McDowall, W., Reinauer, T., Fragkos, P., Miedzinski, M., och Cronin, J., [Mapping regional sårbarhet i Europas energiomställning: utveckling och tillämpning av en indikator för att bedöma minskande sysselsättning i fyra koldioxidintensiva industrier](#), Climatic Change, januari 2023.

³²⁷ Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, [regionala industriella övergångar till klimatneutralitet](#), 2023.

Administrative boundaries: © EuroGeographics © UN-FAO © Turkstat
Cartography: Eurostat – IMAGE, 08/2023

- Most vulnerable regions to industrial green transition
- Other regions

Figur 24 – 41 mest utsatta regioner i den industriella gröna omställningen

Källa – ReK:s sammanställning på grundval av OECD328

OBS – Inga uppgifter finns tillgängliga för de yttre randområdena/För EU:s årsrapport för 2023 visar kartan inga uppgifter för två Nuts 2-regioner i Förenade kungariket, men observera att OECD-rapporten innehåller dem.

³²⁸ Ibid.

Lokala och regionala myndigheter kan underlätta utvecklingen av gränsöverskridande projekt liknande dem som nämns nedan, genom att sammanlänka industrianläggningar i hela Europa.

GRANDE-REGIONENS VÄTGAS

ETT INITIATIV FÖR ATT UTVECKLA ETT GRÖNT VÄTGASEKOSYSTEM

Grön vätgas uppfattas som framtidens bränsle för industrin. Det är helt koldioxidfritt och mycket effektivt, men kräver fortfarande mycket energi för att producera. Förbundsstaten Saarland (Tyskland), Grand-Est-regionen i Frankrike och Storhertigdömet Luxemburg går samman för att främja en gränsöverskridande vätgasekonomi längs hela värdekedjan och utnyttjar de utomordentligt lämpliga strukturella förhållandena i området.

I processen diskuteras nya tekniska processer och nya affärsområden och modeller, vilket kommer att säkra ekonomisk förändring och tillväxt och skapa arbetstillfällen.

FLYTTA GRUVSTADEN KIRUNA I SVERIGE

CITY AND INDUSTRIAL GIANT MOVE WHOLE 3 KM BORT FRÅN CITY AND INDUSTRIAL GIANT

Kirunas nordligaste stad ligger ovanför världens största underjordiska järnmalmgruva. Gruvan grundades tillsammans med Kiruna i slutet av 1800-talet. Sedan dess har gruvan och staden levt i nära symbios.

År 2004 visade mätningarna att staden hade börjat deformeras och sjunka, och därför startade gruvbolaget tillsammans med Kiruna stad en plan för att flytta centrum 3 kilometer österut. LKAB har investerat cirka 1,4 miljarder euro för att flytta staden. Det tog över 15 år av planering och samråd – en process som vägledde den nya stadsdesignen.

F. Landsbygdsagendan – lämnar ingen plats på efterkälken

En av fyra människor i Europa (mer än 110 miljoner medborgare) bor på den europeiska landsbygden, som i sig står för cirka 75 % av EU:s territorium. Landsbygdsbefolkningen minskar dock med cirka en miljon människor varje år.³²⁹ Trots sin betydelse står landsbygdsområdena inför en mängd utmaningar, som inte bara riskerar att hämma deras utveckling, utan också EU:s ambitioner att uppnå klimatneutralitet, socialt välbefinnande och demokrati. På grund av bristen på tillgängliga tjänster förlorar landsbygdsområdena attraktionskraften och många unga lämnar landet. Hur påverkar detta dessa regioner? Vilka lösningar kan tas på lokal nivå för att vända denna trend?

Både landsbygdsområden och stadsområden spelar en nyckelroll i omställningen till ett grönt och hållbart Europa, men de kommer sannolikt att få olika roller. Klimatförändringarna, covid-19-pandemin och konsekvenserna av kriget mot Ukraina har belyst vikten av produkter och tjänster från landsbygdsområden för städernas och regionernas och EU:s resiliens: hållbar livsmedelstrygghet kan inte uppnås utan produktiv mark och funktionella landsbygdssamhällen som är anslutna till den inre marknaden genom rena transporter och digital infrastruktur. Kolbindningen beror på välskötta skogar och torvmarker. Oberoende av fossila energikällor kräver mer utrymme för förnybar energiproduktion än städer kan erbjuda.

Landsbygdsområdenas bidrag till EU:s ambitiösa och vitala mål äventyras av två huvudskäl: klimatförändringar och avfolkning. Klimatförändringarna hotar jordbrukets och naturresursernas produktionspotential, från jord till vattenkraft. Avfolkningen minskar lokalsamhällets förmåga att behålla dessa resurser, göra dem produktiva och hitta innovativa lösningar som är anpassade till lokala förhållanden.

Varje år förlorar EU en yta som är större än Madrids yta för att landa. Jordbruksarealer är de mest sannolika att omvandlas till konstgjorda ytor. Markutnyttjande minskar landsbygdsområdenas makt att framgångsrikt bidra till den gröna omställningen, livsmedelstryggheten och katastrofförebyggandet. Enligt uppgifter från Europeiska miljöbyråns uppgick nettouttaget av mark i EU till 11 845 km² mellan 2000 och 2018, vilket motsvarar ett genomsnittligt årligt nettouttag på 658 km². Det krävs betydande insatser för att uppnå det politiska målet om ”inget nettouttag av mark” för 2050.³³⁰

I juni 2023 var 40 % av EU:s territorium i varning för torka, vilket allvarligt påverkade regionala skördar. Klimatförändringar och omställning till konstgjorda ytor minskar därmed mängden mark som är tillgänglig för livsmedels- och foderproduktion. Dessutom leder konstgjorda områden till ökade översvämningsrisker och kan inte lagra vare sig kol eller vatten.³³¹

Den EU-omfattande förlusten av biologisk mångfald och ekosystemtjänster till följd av förändrad markanvändning, fragmentering och förstörelse skulle kunna leda till årliga ekonomiska kostnader på

³²⁹ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban-rural_Europe_-_introduction#Area_and_population.

³³⁰ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=SDG_15_-_Life_on_land#Life_on_land_in_the_EU:_overview_and_key_trends.

³³¹ Eurostat, [Hållbar utveckling i Europeiska unionens övervakningsrapport om framstegen mot målen för hållbar utveckling i ett EU-sammanhang](#), 2023.

upp till 50 miljarder euro. Samtidigt skulle investeringar i återställande av naturen kunna generera mellan 8 och 38 EUR i ekonomiskt värde för varje euro som spenderas på ekosystemtjänster, livsmedelstrygghet, klimatesiliens och begränsning av klimatförändringar samt människors hälsa.³³²

30 miljoner människor beräknas ha försvunnit från Europas landsbygdsområden mellan 1993 och 2033. Detta är den sammanlagda storleken på befolkningen i Rumänien, Bulgarien och Litauen.³³³ Även om EU sannolikt kommer att fortsätta att drabbas av avfolkning under de kommande åren på hela sitt territorium, gäller detta särskilt för övervägande landsbygdsregioner. Vissa dynamiska regioner blomstrar på grund av ett inflöde av yngre människor. Andra släpar efter, med gradvis mindre och samtidigt åldrande befolkningar. Många övervägande landsbygdsregioner – ofta i fjärran, söder och öster om EU – har upplevt en utvandring av människor som flyttar till städer (eller längre bort, till andra EU-medlemsstater).

Mellan 2015 och 2021 minskade befolkningen i landsbygdsområden med i genomsnitt 0,1 % varje år. Antalet personer över 65 år ökade med 1,6 % och antalet personer i åldern 20–64 år minskade med 0,6 %. Andelen personer över 65 år ökade med 5 % i landsbygdsområden, dubbelt så mycket som i stadsområden.³³⁴

Eurostats prognoser visar att 83,5 % av de övervägande landsbygdsregionerna 2050 kommer att förlora upp till eller till och med mer än 10,0 % av befolkningen. Samtidigt beräknas befolkningen i främst stadsregioner i EU fortsätta att öka (även om förändringstakten kommer att sakta ner och förväntas minska från 2047 och framåt).³³⁵

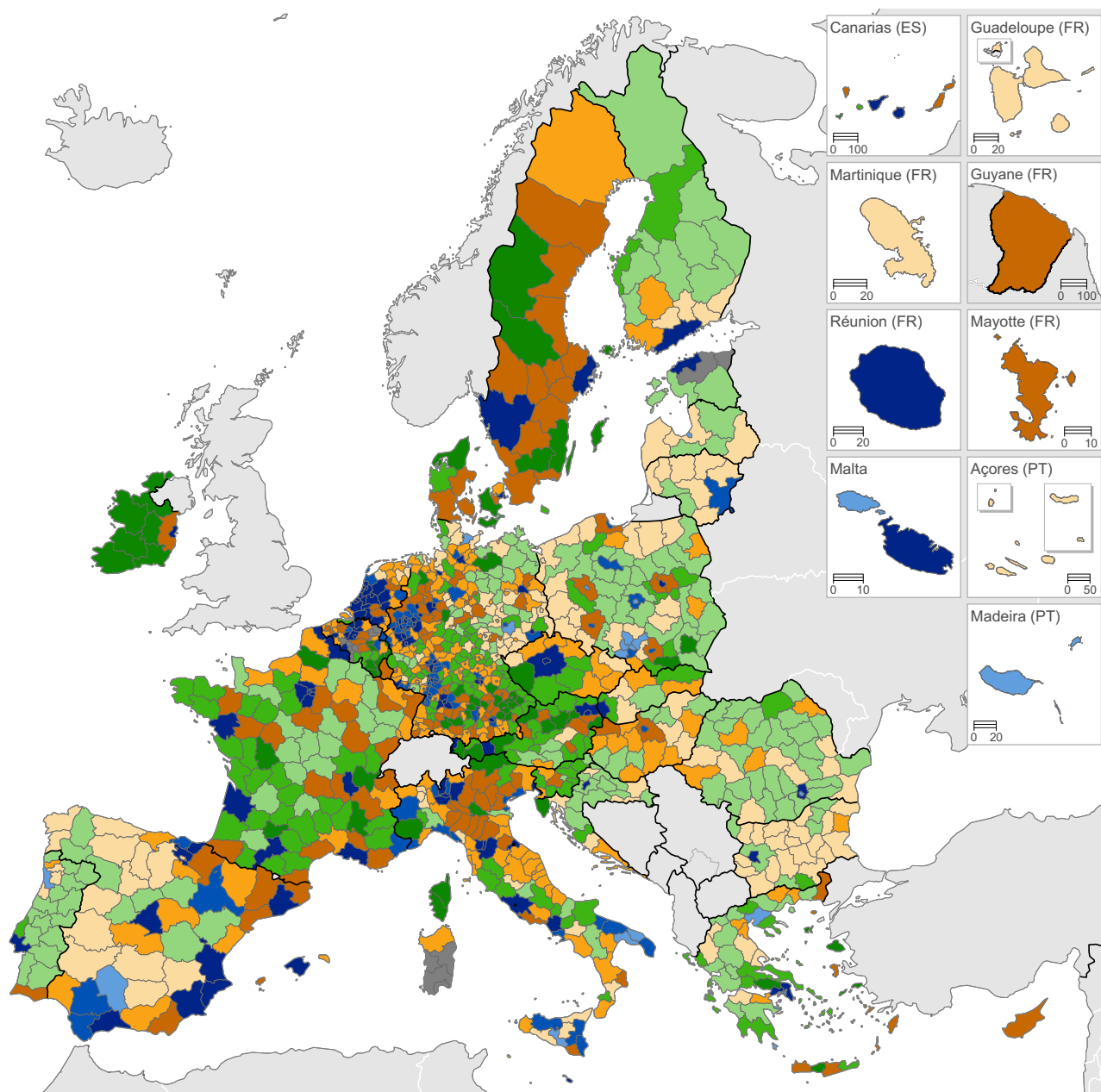
---

³³² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3746.

³³³ Uppgifter hämtade från ESPON, [TerritoriALL](#), utgåva 3, juni 2021. Den ursprungliga passagen är följande: ”Om man ser till den demografiska utvecklingen tidigare och i framtiden förväntas den andel av befolkningen som lever i krympande landsbygdsområden minska från 36,1 % 1993 till 29,2 % 2033”, s. 13.

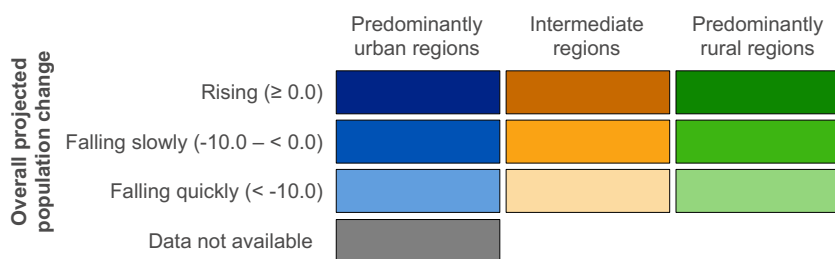
³³⁴ Núñez Ferrer, J., Kiss-Gálfalvi, T., Postica D., Marcinkowska, I., och Zubel, K., [Kostnaden för icke-landsbygd – förberedelse för en bättre balans mellan stad och landsbygd i EU-finansiering](#), studie på uppdrag av Regionkommittén, 2023.

³³⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban-rural_Europe_-_demographic_developments_in_rural_regions_and_areas#Population_projections.

Administrative boundaries: © EuroGeographics © UN-FAO © Turkstat
Cartography: Eurostat — GISCO, 10/2023

Urban-rural typology

Figur 25 – Total förväntad befolkningsförändring per typologi mellan stad och landsbygd, 1 januari 2021–1 januari 2050 (%)
Källa – ReK:s sammanställning på grundval av Eurostat³³⁶

³³⁶ Eurostats datasetkoder på nätet: demo_r_pjangrp3 och proj_19rp3.

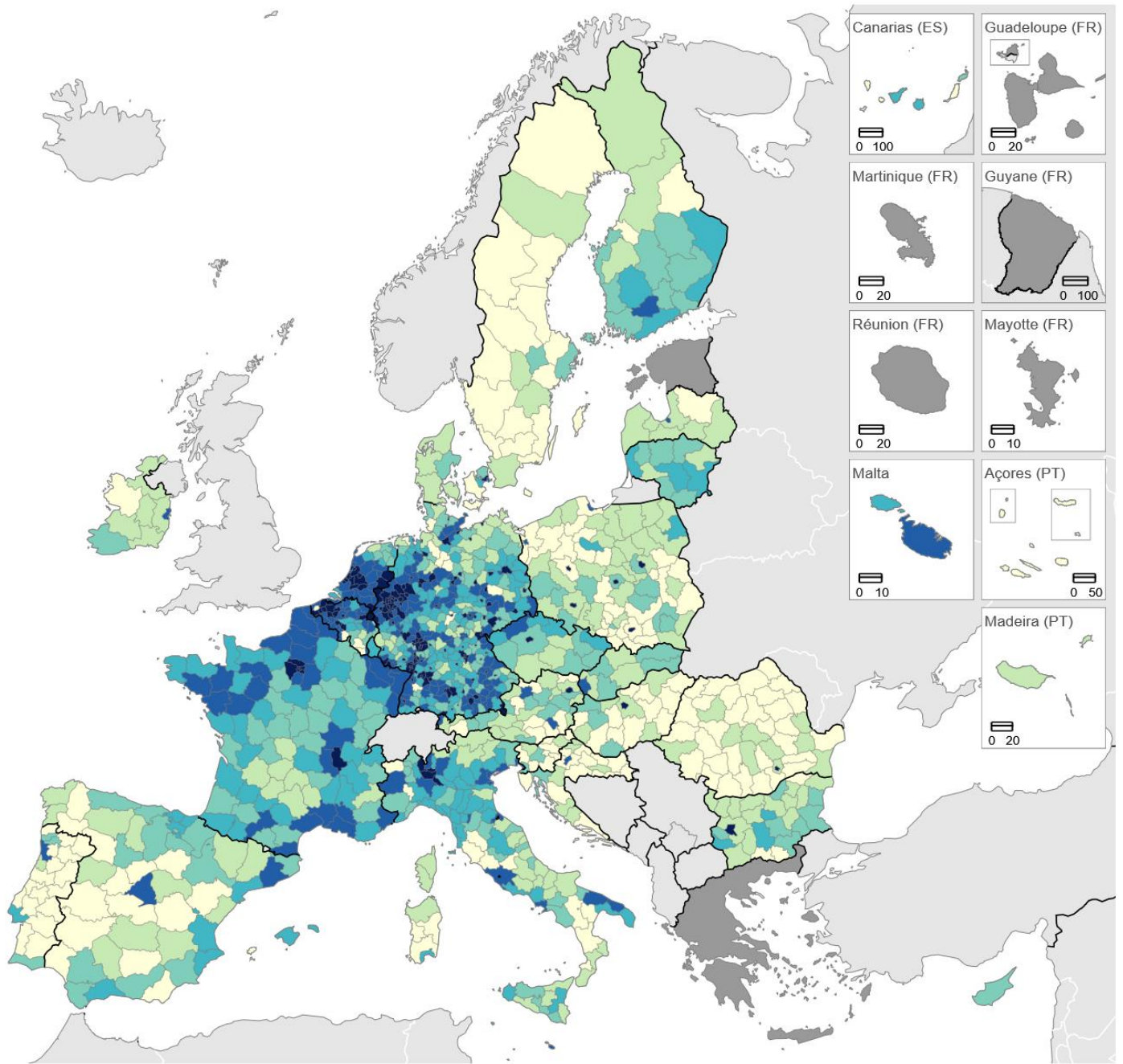
Avfolkning och en åldrande landsbygdsbefolkning leder till en ond cirkel av färre investeringar i offentliga tjänster (t.ex. barnomsorg, hälso- och sjukvård och långtidsvård, utbildning och kollektivtrafik) och ekonomisk stagnation eller nedgång. Landsbygdsområden där dessa tjänster inte längre finns tillgängliga eller är svåra att nå blir mindre och mindre attraktiva, särskilt för ungdomar och familjer. Det regelbundna utflödet av yngre människor från landsbygden, liksom den åldrande landsbygdsbefolkningen, leder naturligtvis till en minskning av arbetskraften. En krympande arbetskraft utgör ett betydande hinder för regionernas attraktionskraft för företag. Denna trend skulle kunna utgöra en risk för den framtida attraktionskraften på arbetsmarknaderna på landsbygden. Mellan 2015 och 2021 var ökningen (5 %) av andelen personer över 65 år i landsbygdsområden dubbelt så stor som i stadsområden.³³⁷

Tillgången till hälso- och sjukvårdsinrättningar är lägre i landsbygdsområden än i stadsområden. Under 2020 hade 129 regioner på Nuts 3-nivå uppskattat sin befolkning att leva inom 15 minuters körtid på ett sjukhus – vilket motsvarar något mer än 1 av 10 regioner i EU. De flesta av dessa var huvudstads- eller stadsregioner med relativt hög befolkningstäthet. I den andra änden av skalan hade 89 regioner mindre än hälften av sin befolkning som bodde inom 15 minuters körtid på ett sjukhus. De flesta av dessa var glesbefolkade regioner ofta runt EU:s periferi, till exempel i EU:s södra och östra medlemsstater, särskilt i Spaniens och Portugals inre områden och landsbygdsregionerna i Kroatien, Ungern, Polen, Rumänien och Slovenien. Det fanns också flera regioner i Sverige där mindre än hälften av befolkningen bodde inom 15 minuters körtid på ett sjukhus.³³⁸

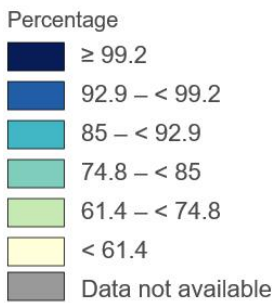
---

³³⁷ Núñez Ferrer, J., Kiss-Gálfalvi, T., Postica D., Marcinkowska, I., och Zubeł, K., [Kostnaden för icke-landsbygd – förberedelse för en bättre balans mellan stad och landsbygd i EU-finansiering](#), studie på uppdrag av Regionkommittén, 2023.

³³⁸ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Health_statistics_at_regional_level.

Administrative boundaries: © EuroGeographics © UN-FAO © Turkstat
 Cartography: Eurostat – IMAGE, 08/2023

Figur 26 – Befolkning som bor inom 15 minuters körtid på ett sjukhus (2020) av Nuts 3-regioner
 Källa – ReK:s sammanställning på grundval av Eurostat339

³³⁹ Ibid.

Ökad tillgång till utbildningstjänster i stadsområden är en av orsakerna till utvandringen av ungdomar från landsbygden. 37 % av invånarna i städerna har högre utbildningsnivå, men i landsbygdsområden uppgår denna andel till 21 % från och med 2021. 340 Skolor på landsbygden har ofta problem som är ovanliga i urbaniserade centra, såsom svårigheter att rekrytera kvalificerade lärare och brist på lämplig infrastruktur. De höga fasta kostnaderna för att upprätthålla skolor på grund av landsbygdsbefolkningens mindre storlek begränsar valet av skolor, utbildningsprogram, fritidsaktiviteter och samhällsstöd. Begränsade utbildningsmöjligheter kan vara en viktig drivkraft bakom rörligheten för människor från landsbygden till mer utvecklade och tätbefolkade områden.

Inom medlemsstaterna varierar deltagandet i vuxenutbildning avsevärt, med mycket högre andel i stadsområden än i landsbygdsområden. Under 2021 var andelen vuxna vuxna i utbildning (mätt enligt fyraveckorsindikatorn) i genomsnitt 13,6 % i städer, 9,8 % i städer och 7,8 % i landsbygdsområden. Detta kan vara relaterat till utbildningsresultat, eftersom de som är mer kvalificerade är mer benägna att bo i stadsområden. Det kan också bero på en lägre tillgång till utbildningsmöjligheter i mindre tätbefolkade områden: färre människor på landsbygden bor inom 45 minuters bilresa från närmaste universitet jämfört med andra regioner.³⁴¹

Gruppen regioner i en talangutvecklingsfälla står för 16 % av EU:s befolkning. Denna grupp av regioner är mer landsbygdsområden än resten av EU, och 31 % av befolkningen bor i landsbygdsområden, jämfört med EU-genomsnittet på 21 %. Vuxnas deltagande i lärande är betydligt lägre i regioner som står inför en talangutvecklingsfälla (med en andel på 5,6 %, jämfört med EU-genomsnittet på 10 %).³⁴²

Bristen på tillgång till höghastighetsbredband förstärker effekterna av avstånd, isolering och höga transportkostnader. Utöver denna infrastrukturfråga krävs digitala färdigheter för att få tillgång till digitala tjänster. Den digitala kompetensen är dock lägst bland människor som bor på landsbygden (48 % hade grundläggande eller mer grundläggande digitala färdigheter), medan det jämförbara antalet är 55 % för städer och förorter och 62 % för städer. Människor som bor på landsbygden är därför en av de prioriterade grupperna för åtgärder för digital kompetensutveckling/omskolning i EU. Andra prioriterade grupper är ungdomar med låg utbildningsnivå och unga som varken arbetar eller studerar (inte inom utbildning, sysselsättning eller yrkesutbildning). 55–64-åringar, personer med lägre utbildningsnivå, de som är inaktiva och arbetslösa, och de som arbetar inom lågkvalificerade och halvqualificerade yrken.³⁴³

Tillsammans med omskolning och kompetenshöjning kan tillgången till offentliga arbetsförmedlingar förbättra deltagandet på arbetsmarknaden. Det finns stora skillnader mellan stad och landsbygd när det gäller den geografiska tillgängligheten för offentliga arbetsförmedlingar. Ett sätt att förbättra kompetensmatchningen på regional nivå skulle kunna vara att se till att de offentliga arbetsförmedlingarna är geografiskt tillgängliga för de flesta människor. Även om detta vanligtvis är

---

³⁴⁰ Núñez Ferrer, J., Kiss-Gálfalvi, T., Postica D., Marcinkowska, I., och Zubeł, K., [Kostnaden för icke-landsbygd – förberedelse för en bättre balans mellan stad och landsbygd i EU-finansiering](#), studie på uppdrag av Regionkommittén, 2023.

³⁴¹ Europeiska kommissionen, [gemensam sysselsättningsrapport 2023](#), antagen av Europeiska unionens råd den 13 mars 2023.

³⁴² Europeiska kommissionen, [Meddelande om att utnyttja talanger i Europas regioner](#), januari 2023.

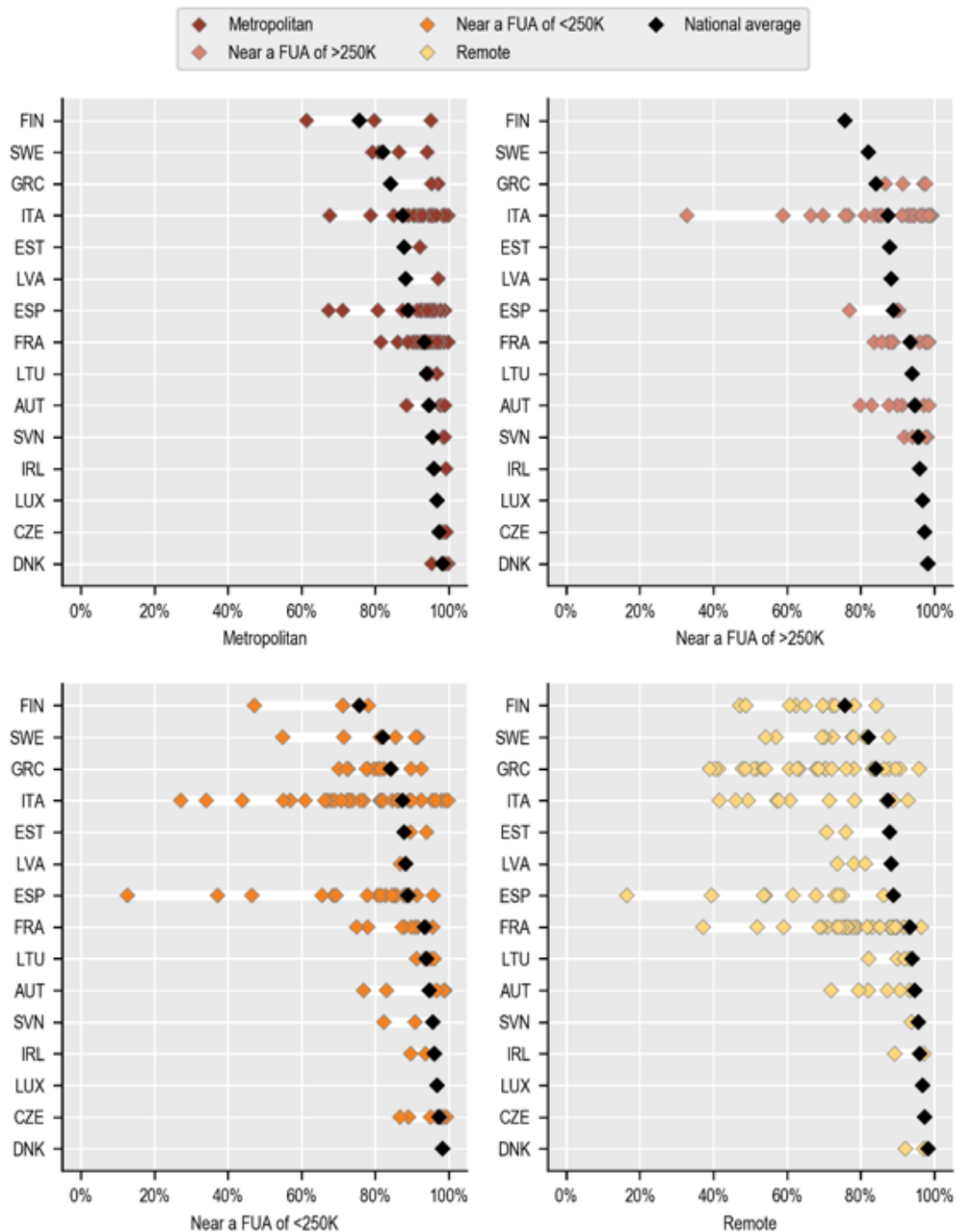
³⁴³ Europeiska kommissionen, [Sysselsättning och social utveckling i Europa 2023: Åtgärder mot arbetskraftsbrist och kompetensbrister i EU](#), 2023.

fallet i stadsregioner är det mindre i icke-metropolitiska regioner, vilket sannolikt återspeglar en kombination av lägre befolkningstäthet och färre vägnät i landsbygdsområden.

I storstadsregionerna bor en mycket stor majoritet (96 %) av befolkningen i regioner med mycket tillgängliga offentliga arbetsförmedlingar – inom 30 minuters bilresa (topp-vänsterpanel). I icke-metropolitiska regioner är andelen personer inom köravstånd från ett PES-centrum i allmänhet lägre. Dessa skillnader kan bero på en kombination av färre centrum per capita, lägre befolkningstäthet och mindre utvecklad transportinfrastruktur. Närmare bestämt bor endast 69 % av befolkningen i icke-metropolitiska regioner med tillgång till ett litet funktionellt stadsområde och 46 % av befolkningen i avlägsna icke-regionala regioner i regioner med hög tillgänglighet.³⁴⁴

---

³⁴⁴ *Ibid.*

Figur 27 – Tillgänglighet för offentliga arbetsförmedlingar
 Källa – Europeiska kommissionen³⁴⁵

Kvinnor på landsbygden är mer benägna att vara arbetslösa än män och är mer benägna än kvinnor i stadsområden att arbeta informellt. Begränsad tillgång till offentliga tjänster i samband med barnomsorg förvärrar deras situation ännu mer. På EU-nivå 2021 var arbetskraftsdeltagandet 78,5 %. Skillnaden mellan städer och landsbygdsområden var 1,3 %, vilket är relativt blygsamt totalt sett. På landsbygden är dock kvinnor i allmänhet mindre ekonomiskt aktiva än män, vilket leder till en

³⁴⁵Ibid.

större skillnad mellan könen på arbetsmarknaden i dessa områden jämfört med andra. Detta intervall är mellan 13 och 20 procentenheter mellan kvinnor och män.³⁴⁶

Landsbygdsområden gynnas inte av nya gröna jobb, trots deras enorma potential för produktion av förnybar energi. Även om den gröna omställningen är en global insats är dess inverkan på arbetsmarknaden lokal. Landsbygdsområden har en enorm potential för investeringar i förnybar energi, till exempel i solenergi, vindkraft eller vattenkraft. De arbetstillfällena som skapas i dessa branscher är dock inte nödvändigtvis lokala. Ingenjörer, advokater och konsultföretag arbetar på distans med dessa projekt från storstäder, och byggarbetare är på plats för bara en kort tid och går snabbt vidare.

Samtidigt är förorenande arbetstillfällena ännu mer geografiskt koncentrerade än gröna jobb, med en stor andel i regioner med en lägre bruttonationalprodukt per capita. Detta gör dem sårbara för större förluster av arbetstillfällena och försvinnande av viktig ekonomisk verksamhet som kan hålla tillbaka sina samhällen i många år framöver. Till exempel hade kolbrytningsregionen i västra Makedonien i Grekland den högsta nationella arbetslösheten 2021 på nästan 20 %, och den lägsta nationella andelen gröna jobb på 7%.³⁴⁷

Landsbygds- och stadsområden på öar står inför extra kostnader som hämmar dessa territoriers utveckling och konkurrenskraft, samtidigt som de särskilt utsätts för förlust av biologisk mångfald och klimatförändringar. Detta gäller särskilt kostnader för transporter, energi, avfallshantering, offentliga tjänster och nödvändiga varor och tjänster. De har mindre flexibilitet när det gäller att snabbt anpassa sig till EU:s ambitiösa övergång till klimatneutralitet och investeringar i alternativa energikällor på öar. Digital anslutning är ett viktigt verktyg för att övervinna den fysiska isoleringen av öar, se till att medborgare och företagare kan verka på EU:s marknader samtidigt som de bygger på en ö och för att ta itu med öarnas demografiska utmaningar.

Avfolkning och långvarig stagnation påverkar den europeiska demokratin. De som stannar kvar på landsbygden känner sig kvar på efterkälken – en känsla som ofta leder till mindre stöd för EU i undersökningar och val.³⁴⁸ Eurobarometern våren 2023 visar också att människor på landsbygden i viss utsträckning är mindre aktiva i nationell och europeisk politik än i stadsområden.³⁴⁹

De komplexa utmaningarna i landsbygdsområden kräver lösningar som omfattar flera förvaltningsnivåer, berörda parter och politikområden. Dessa lösningar måste stödja territoriell sammanhållning och skapa möjligheter till ekonomisk tillväxt och välbefinnande på landsbygden. Sådana åtgärder omfattar att locka innovativa företag, säkerställa tillgång till arbetstillfällena av hög kvalitet, främja ny och bättre kompetens, säkerställa bättre infrastruktur och tjänster och stärka rollen för ett hållbart jordbruk och diversifierad ekonomisk verksamhet.

Regioner, städer och kommuner deltar därför aktivt i utvecklingen och genomförandet av integrerade strategier för landsbygdsutveckling. Syftet är att använda alla möjliga EU-medel och

---

³⁴⁶ Núñez Ferrer, G., Kiss-Gálfalvi, T., Postica, D., Marcinkowska, I. & Zubeł, K.

³⁴⁷ <https://oecd.cogito.blog/2023/03/31/will-there-be-a-great-green-divide/> och Europeiska kommissionen, [De möjliga konsekvenserna av den gröna omställningen på EU:s arbetsmarknad](#), 2022.

³⁴⁸ Europeiska kommissionen, [Geografin för missnöje och den regionala utvecklingsfällan](#), mars 2023. Europeiska regionkommittén har beställt en studie som analyserar resultaten ur ett stads-landsbygds perspektiv.

³⁴⁹ Europaparlamentet, [Eurobarometer våren 2023](#), 2023.

EU-åtgärder för att främja landsbygdsområdenas attraktionskraft och skydda landsbygdsbefolkningen och deras livskvalitet genom att säkerställa lika tillgång till grundläggande tjänster och möjligheter.

LAG FÖR ATT BEKÄMPA AVFOLKNING

CASTILE-LA MANCHA, SPANIEN

I juni 2021 godkände regionen Kastilien-La Mancha en banbrytande lag för att bekämpa avfolkningen av landsbygden. Som ett resultat av social konsensus och för att säkerställa kontinuitet och långsiktigt arbete är huvudsyftet med lagen att ta itu med avfolkningen, garantera lika möjligheter och tjänster för alla och att uppnå territoriell och social sammanhållning i regionen. Lagen innehåller ekonomiska, sociala och skattemässiga åtgärder, formulerade i omfattande, sektorsövergripande och integrerade regionala lagar och strategier.³⁵⁰

EN HÅLLBAR LANDSBYGDSSAGENDA

SEGOVIA, SPANIEN

Provinsen Segovias agenda för hållbar landsbygd är ett strategiskt dokument som anpassar den metod som används för den spanska stadsagendan till regionens landsbygdssammanhang. Den innehåller en handlingsplan som är i linje med Agenda 2030 och dess mål för hållbar utveckling, EU-agendan för städer och den spanska agendan för städer. Målen för denna agenda ligger också i linje med målen i Cork 2.0-förklaringen, med tonvikt på att främja landsbygdsområden, förbättra landsbygdsförvaltningen och investera i livskraften och livskraften i landsbygds miljön.³⁵¹

FRÄMJANDE AV GRÖNT FÖRETAGANDE

GREENWORAL-PROJEKTET

Landsbygdsområden strävar också efter att öka deltagandet i grönt företagande. Det EU-stödda Greenworal-projektet ger vuxna kvinnor färdigheter i grönt företagande på landsbygden i Cypern, Spanien, Irland och Litauen. Målet är att hitta en balans mellan naturresursanvändning och lönsamhet i landsbygdsområden. Projektet syftar till att främja inkludering och stärka kvinnliga företagare som traditionellt har stött på hinder när det gäller att starta företag och i den gröna omställningen.³⁵²

KOMBINERA EU-MEDEL FÖR SOCIAL INNOVATION

DOLNÍ STUDÉNKY, TJECKIEN

³⁵⁰ https://ec.europa.eu/enrd/publications/regional-law-castilla-la-mancha-spain-combat-rural-depopulation_en.html.

³⁵¹ <https://cor.europa.eu/EN/engage/Pages/greendeal-stories.aspx#CorContainer>.

³⁵² <https://greenworal.com/>.

Dolní Studénkys kommun har kombinerat flera EU-fonder i ett projekt för social innovation som tillämpar en bottom-up-strategi för lokalt ledd utveckling (CLLD). Projektet har gjort det övergivna slottet Třemešek till ett multifunktionellt nav som kombinerar subventionerat boende, social rådgivning, vuxenutbildning, ett samhällscentrum och ett café som erbjuder lokala delikatesser.

ENERGIBYAR

COCHEM-ZELL, TYSKLAND

Regionen Rheinland-Pfalz stöder projektet Cochem-Zeller Energiedorf (energibyn). Projektet är ett perfekt exempel på förändringar som orsakats av en impuls från det civila samhället. Det utvecklar hållbara värmeförsörjningsnät i flera byar. Värmen erhålls från trä som kommer från de lokala skogarna (träflis från restskogen) och från solvärmesystem. Detta stärker mervärdet i regionen. Samtidigt tillhandahålls direkt optisk fiberanslutning till invånarna.³⁵³

LOKAL FÖRNYBAR ENERGI OCH E-MOBILITET

SPRAKEBÜLL, TYSKLAND

Sprakebüll, en liten by med 250 invånare i utkanten av Tyskland i en mycket lantlig, främst jordbruksregion, har etablerat lokala vindkraftparker, solkraftverk med offentligt deltagande, en ideell samhällsstiftelse, ett eget lokalt värmenät som ägs av kommunen, och den högsta koncentrationen av elbilar i Tyskland sedan 1998. Byns gemensamma elbil, Dörpsmobil, har gjort det möjligt för många invånare att bli av med sina andra bilar. Projektet organiseras också av gemenskapen, genom en förening som inrättats för detta ändamål: e-Mobiles Dorf Sprakebüll e.V. Lokala volontärer reparerar, rengör och laddar bilen. Sprakebüll har nu också en snabbbladdningsstation. Projektet visar att e-mobilitet och bildelning är attraktiva lösningar för landsbygdstjänster av allmänt intresse.³⁵⁴

KOSTNADSEFFEKTIV LOKAL SKOLGÅNG

MORNESE, ITALIEN

Kommunen Mornese i regionen Piemonte har säkerställt skolgång i detta landsbygdsområde genom att förbättra energieffektiviteten i sin skolbyggnad. Byggnaden är av avgörande betydelse för stadens överlevnad. Att minska energikostnaderna genom ett antal åtgärder minskar skolans koldioxidavtryck

³⁵³ <https://cor.europa.eu/EN/engage/Pages/greendeal-stories.aspx#CorContainer>.

³⁵⁴ *Ibid.*

och förbättrar inlärnings- och arbetsvillkoren för elever och personal. Att kunna finansiera skolan hjälper staden att bekämpa avfolkning.³⁵⁵

AVANCERADE DIGITALA FÄRDIGHETER FÖR JORD- OCH SKOGSBRUK

ANDALUSIEN, SPANIEN

För att utveckla de ekonomiska möjligheterna inom jordbruks- och livsmedelsindustrin i Andalusien, ett av de lovande områdena för utveckling för den regionala strategin för smart specialisering (S3), har universitetet i Córdoba skapat och lanserat en magisterexamen i den digitala omvandlingen av jord- och skogsbrukssektorn. Detta är ett svar på de identifierade flaskhalsarna när det gäller att uppmuntra innovation och digitalisering i värdekedjan för jordbruksbaserade livsmedel, till följd av belägg för bristen på lämpliga professionella jordbrukstekniska profiler. Denna grad har utbildat ett stort antal yrkesverksamma som nu kan underlätta, stödja och främja den digitala omvandlingen på landsbygden och uppmuntra användningen av teknik som sensorer, sakernas internet, big data, cloud computing, livsmedelsindustrin 4.0, artificiell intelligens och precisionsjordbruk. Efter det framgångsrika genomförandet av denna examen kopierades modellen av universitetet i Sevilla.³⁵⁶

APOTEK FÖR FÖRNYELSE AV LANDSBYGDEN

FRANKRIKE

I Frankrike regleras öppnandet av nya apotek genom tillståndsförfaranden. Nya apotek kan öppnas i eftersatta områden (upplivning av landsbygdsområden och prioriterade stadsområden) eller på grundval av demografiska kriterier (befolkningsökning). Denna politik syftar till att säkerställa lika tillgång till apotek inom alla territorier, särskilt i dem som står inför sociala och ekonomiska svårigheter.³⁵⁷

Regionkommittén (ReK) uppmuntrar alla offentliga myndigheter att se till att ny lagstiftning och politik tar hänsyn till den inverkan de har på landsbygden och landsbygdsområdenas potential att bidra till att uppnå de politiska målen (landsbygdssäkring). ReK deltar aktivt i landsbygdspakten,³⁵⁸ som utgör en plattform för alla förvaltningsnivåer och det civila samhället för att utbyta och generera kunskap och god praxis och öka medvetenheten om landsbygdsområdenas behov och lyfta fram deras potential.

Att förbättra förbindelserna mellan stad och landsbygd kan också bidra till att förbättra landsbygdsmedborgarnas konnektivitet och tillgång till tjänster. Fler synergier bör skapas mellan utvecklingsverktyg som Leader, lokalt ledd utveckling, initiativet för smarta byar, nystartade byar och

³⁵⁵ Ibid.

³⁵⁶ Europeiska kommissionen, [Meddelande om att utnyttja talanger i Europas regioner](#), januari 2023.

³⁵⁷ Ibid.

³⁵⁸ <https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/rural-pact-en>.

lokala aktionsgrupper. **Mål och indikatorer behövs för att vägleda och övervaka genomförandet av Europeiska kommissionens långsiktiga vision för landsbygdsområden.**

G. Människors färdigheter – lämnar ingen på efterkälken

Människors färdigheter spelar en nyckelroll när det gäller att säkra hög sysselsättning och främja samhällets välbefinnande, särskilt mot bakgrund av den gröna och digitala omställningen. Otillräckliga och föråldrade färdigheter kan ha en negativ inverkan på människors deltagande i samhället och på arbetsmarknaden, vilket ökar risken för arbetslöshet, fattigdom och social utestängning för en betydande del av den europeiska befolkningen. I gengäld kan det hindra inkluderande och hållbar tillväxt samt konkurrenskraft och innovationsförmåga. Hur kan de olika myndighetsnivåerna arbeta hand i hand för att skapa de möjligheter som krävs för att uppgradera utbildning och kompetens och slutligen bli möjliggörande för EU:s strategi för hållbar tillväxt?

Regionala och lokala förvaltningar deltar ofta aktivt i kompetensutvecklingsprocesser eftersom de inser att brist på färdigheter eller kompetensbrister utgör ett hinder för den ekonomiska utvecklingen i deras region och skapandet av en gynnsam miljö.³⁵⁹ Att ta itu med utvecklingen av humankapitalet på nationell, regional och lokal nivå ökar effektiviteten i en välfungerande sysselsättningspolitik, även genom att se till att arbetsgivarnas krav anpassas mer effektivt till de potentiella arbetstagarnas behov.

Ny teknik, utbildning, forskning och utveckling samt stöd till blomstrande entreprenöriella ekosystem är de idealiska ingredienserna för en framåtblickande regional innovationsstrategi. Kompetensutveckling måste därför ingå i strategin, särskilt inom yrkesutbildning. När allt kommer omkring handlar innovation inte bara om högteknologi, det handlar också om välutbildade yrkesverksamma som kan utveckla och tillämpa ny teknik på ett lösningsorienterat sätt. När det gäller innovation ligger fokus traditionellt på högre utbildning, men yrkesutbildning inom gymnasieutbildning och vuxenutbildning inom sektorerna spelar också en roll.³⁶⁰

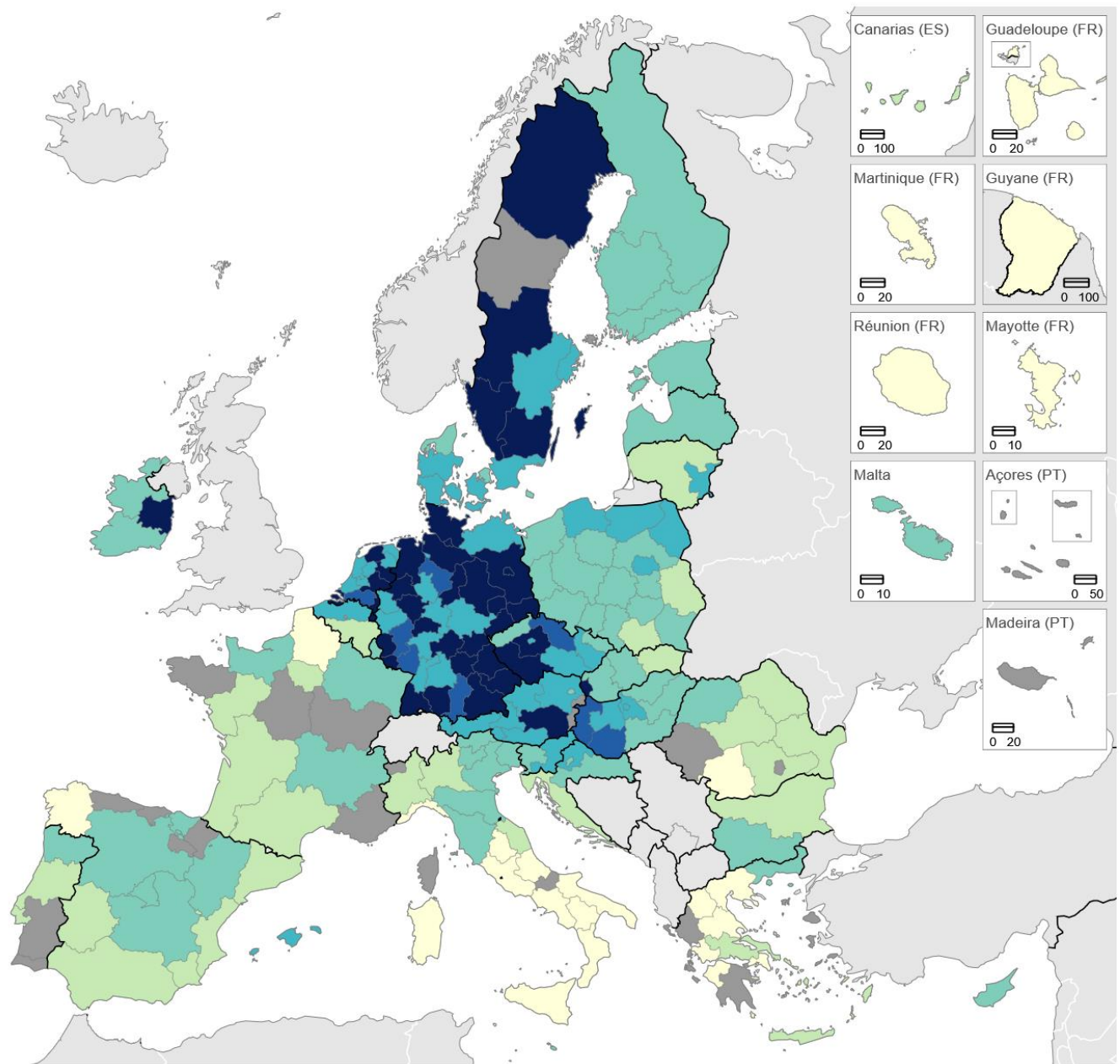
Målet var att 82 % av befolkningen i åldrarna 20–34 år skulle ta examen 1–3 år tidigare med en gymnasie- eller eftergymnasial yrkesutbildning senast 2025.³⁶¹ Kartan nedan visar att målet uppnåddes redan 2021 i alla regioner i Tyskland, Nederländerna och Sverige, och i alla utom en region i Österrike (undantaget är regionen Wien) där uppgifter finns tillgängliga, och alla utom två regioner i Tjeckien och Danmark. Sysselsättningsgraden för denna delbefolkning var särskilt hög i ett kluster av regioner i Tyskland och Sverige samt i huvudstadsregionen Slovakien (Bratislavaregionen), centrala Böhmen i Tjeckien och Overijssel och Gelderland i Nederländerna.

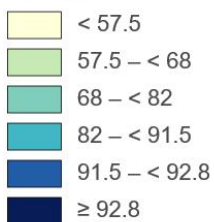
³⁵⁹ Eurostat, [Utbildnings- och utbildningsstatistik på regional nivå](#), maj 2022.

³⁶⁰ <https://www.ideaconsult.be/en/projects/a-skills-ecosystem-as-an-engine-for-regional-economic-development>.

³⁶¹ Eurostat, [Utbildnings- och utbildningsstatistik på regional nivå](#), maj 2022.

EU = 76.4

Administrative boundaries: © EuroGeographics © UN-FAO © Turkstat
Cartography: Eurostat – IMAGE, 08/2023

Figur 28 – Sysselsättningsgrad för nyutexaminerade från yrkesutbildning 2021, efter Nuts 2-regioner (% av de utexaminerade i åldern 20–34 år med en gymnasie- eller eftergymnasial utbildningsnivå som inte är högskoleutbildade efter avslutad utbildning 1–3 år tidigare)

Källa – ReK:s sammanställning på grundval av Eurostat³⁶²

Anm. – Som omfattas av Isced-nivåerna 3 och 4. Belgien, Bulgarien och Frankrike: NÖTTER 1. Inkluderar tidigare referensår för flera andra regioner (för många att dokumentera)

³⁶² Eurostats nätdatakod: edat_lfse_33.

De lokala och regionala myndigheterna ansvarar för en nyckelandel av de totala utgifterna för utbildning och kompetens, med i genomsnitt cirka 20 % av alla offentliga investeringar på området.³⁶³ På grundval av *de viktigaste uppgifterna om lokala och regionala myndigheter i Europeiska unionen* varierar³⁶⁴ de lokala och regionala investeringarna i utbildning från 40 % i Estland och Slovakien till under 5 % i Cypern, Irland och Malta. I 12 av de 27 medlemsstaterna är andelen offentliga investeringar i utbildning mer än 20 % av alla offentliga investeringar på detta politikområde.

Flera utmaningar kan identifieras och åtgärdas för att se till att kompetenspolitikens effekter förbättras och blir mer inriktade. Dessa utmaningar omfattar de störningar som orsakats av covid-19-pandemin och förhållandena i regioner som ofta redan är missgynnade. Dessa regioner drabbas av dubbel slag när deras mest begåvade individer lämnar på jakt efter bättre möjligheter på annat håll, vilket leder till kompetensflykt. Följaktligen kämpar dessa regioner för att locka till sig kvalificerad arbetskraft och nödvändiga ekonomiska investeringar som kan förbättra deras villkor och förbättra deras konkurrenskraft och utvecklingsmöjligheter, vilket gör dem mindre attraktiva för externa investeringar. Om de lämnas försummade kommer denna process att leda till nya och växande territoriella obalanser i takt med att områdena åldras och släpar efter när det gäller arbetskraftsstorlek och kapacitet. Den förändrade demografiska bilden i Europa kommer att undergräva EU:s övergripande motståndskraft och konkurrenskraft samt dess sammanhållning.³⁶⁵

Vissa till stor del landsbygdsområden och mindre utvecklade EU-områden upplever en snabb minskning av befolkningen i arbetsför ålder. I kombination med utmaningar när det gäller att locka och/eller behålla människor kan detta begränsa dessa områdens förmåga att skapa hållbara, konkurrenskraftiga och kunskapsbaserade ekonomier, vilket innebär att de löper större risk att hamna efter mer avancerade länder.³⁶⁶

Kompetensglappen varierar avsevärt mellan olika europeiska regioner. Ekonomiska kopplingar visar att en minskning av kompetensglappen i en undergrupp av regioner också kommer att ha en positiv effekt i andra regioner. Den regionala fördelningen av indikatorn för bristande överensstämmelse mellan personer som är tillgängliga för arbete (arbetslösa) och tillgängliga jobb (arbetsplatser) 2017, basåret för denna analys, presenteras i diagrammet nedan.³⁶⁷ Indikatorerna för bristande makroekonomisk kompetens är relativa spridningsmått på sysselsättning och arbetslöshet mellan olika kompetensgrupper.

Om det finns stora skillnader mellan sysselsättningen och arbetslösheten mellan olika kompetensgrupper i en viss region har indikatorn ett högt värde, vilket tyder på en betydande kompetensglapp mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft i regionen. Medelvärdet för indikatorn för kompetensglapp i Nuts 2-regioner i EU var 9,63, med högst 21,93 (Východné Slovensko – Slovakien)

---

³⁶³ <https://www.sng-wofi.org/2022%20Highlights.pdf>.

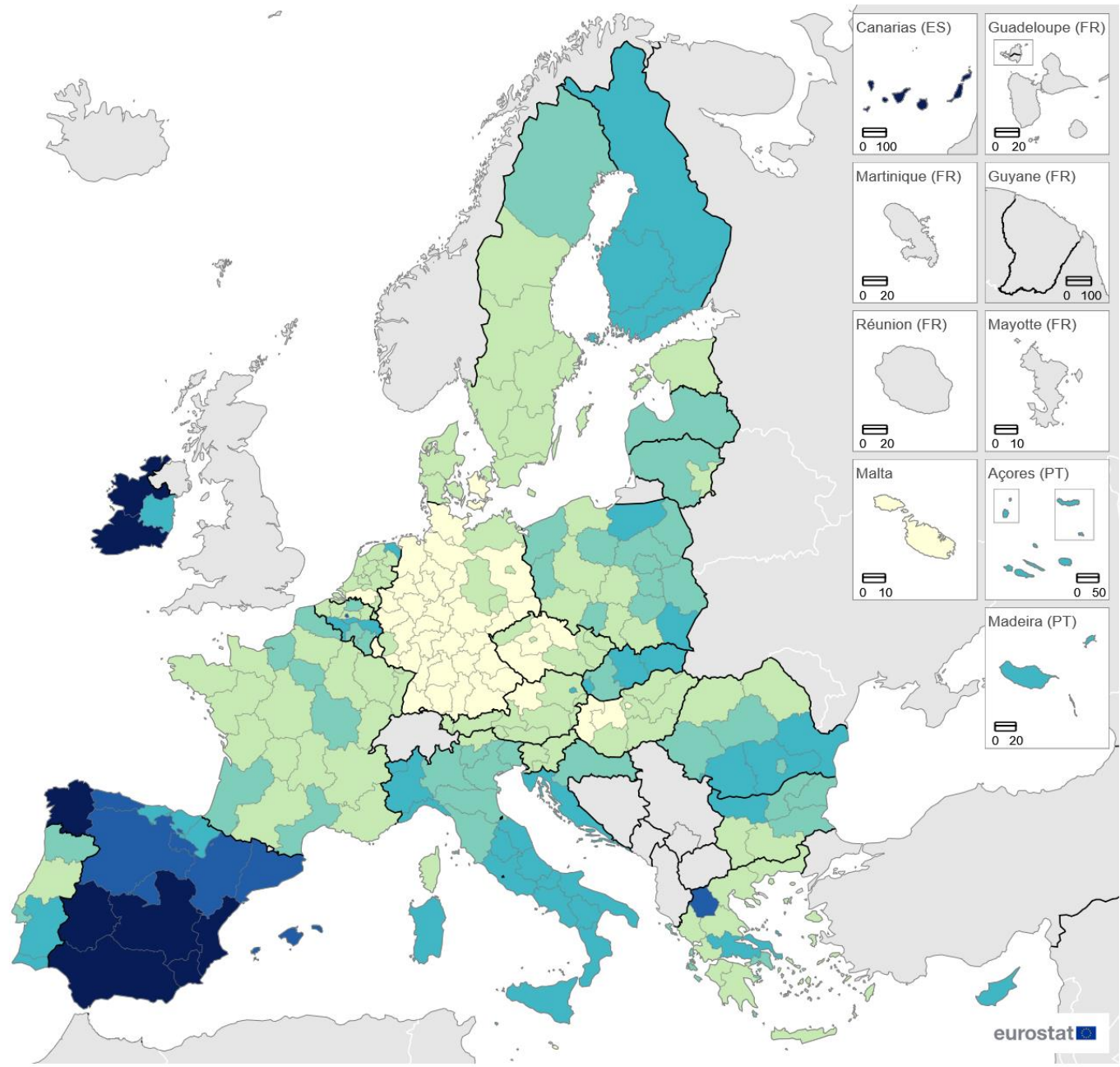
³⁶⁴ Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, [Nyckeldata om lokala och regionala myndigheter i Europeiska unionen](#), 2018.

³⁶⁵ Europeiska kommissionen, [Meddelande om att utnyttja talanger i Europas regioner](#), januari 2023.

³⁶⁶ Europeiska kommissionen, [Sysselsättning och social utveckling i Europa: Åtgärder mot arbetskraftsbrist och kompetensbrister i EU](#), 2023.

³⁶⁷ 2017 års data används för överensstämmelse med den RHOMOLO-modell som används i analysen. RHOMOLO-modellen kan inte ge en uttrycklig bedömning av en specifik politik för att minska kompetensglappen, och analysen visar därför de makroekonomiska effekterna av en politik som framgångsrikt minskar kompetensglappen i ett antal europeiska regioner. De beräknade ekonomiska konsekvenserna kan tjäna som referenspunkt när man analyserar en sådan politiks kostnadseffektivitet.

och minst 1,99 (Åland – Finland). Kompetensskillnader är vanligare i central- och östeuropeiska länder och mindre vanliga i södra Europa.³⁶⁸

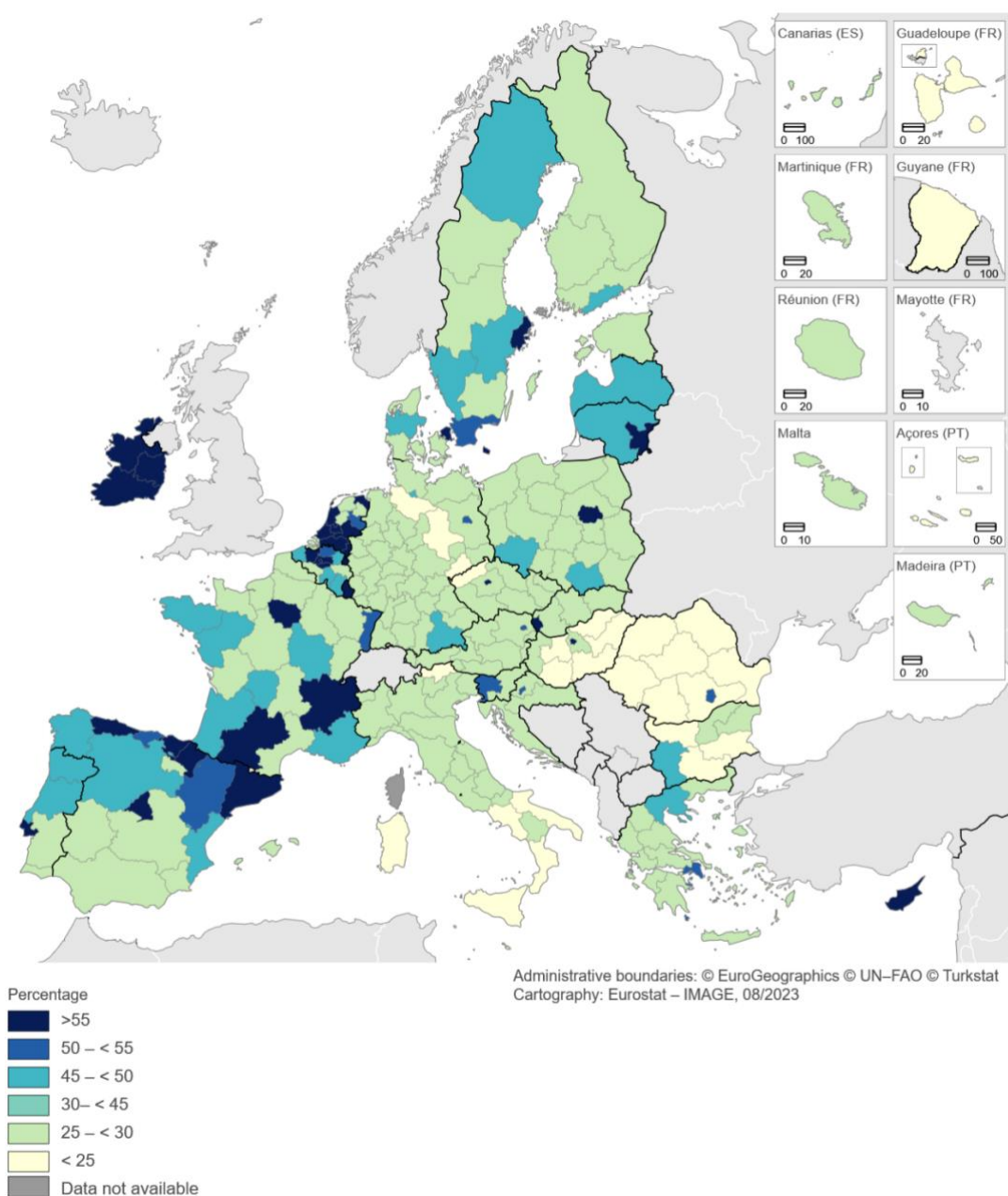
Administrative boundaries: © EuroGeographics © UN–FAO © Turkstat
Cartography: Eurostat – IMAGE, 08/2023

³⁶⁸ Europeiska kommissionen, [Sysselsättning och social utveckling i Europa: Åtgärder mot arbetskraftsbrist och kompetensbrister i EU](#), 2023.

Figur 29 – Den långsiktiga effekten av 1 procentenheters förbättring av kompetensmatchningen på BNP (%), per Nuts 2-region
 Källa – ReK:s sammanställning på grundval av Europeiska kommissionen³⁶⁹.

OBS – Den metod som används för att producera dessa resultat med RHOMOLO-modellen förklaras i Christou, T., Crucitti, F., Garcia Rodriguez, A., Katay, G., Lazarou, N. och Salotti, S., *Förbättra regional makroekonomisk kompetensmatchning: A RHOMOLO-analys*, Gemensamma forskningscentret, (JRC133942), 2023

Även om minskningen av befolkningen i arbetsför ålder är utbredd, och mer än hälften av EU:s befolkning bor i regioner där den minskar, kombineras denna minskning i vissa regioner med ytterligare strukturella utmaningar. Jämfört med EU-genomsnittet har vissa regioner en betydligt lägre andel utbildade personer på högre nivå, och unga vuxna (20–24 år) är jämförelsevis mindre inskrivna i högre utbildning.³⁷⁰ I vissa regioner (t.ex. huvudstadsregionerna i Danmark, Litauen och Polen) har cirka 70 % av befolkningen nått högre utbildningsnivå. För andra (till exempel Sud-Est i Rumänien eller Sicilien i Italien) sjunker denna siffra till mindre än 20 %.

³⁶⁹ *Ibid.*

³⁷⁰ Kommissionens [arbetsdokument om regionala trender för tillväxt och konvergens i Europeiska unionen](#), juni 2023.

Figur 30 – Andelen personer med högre utbildning, efter Nuts 2-regioner (% av befolkningen i åldern 25–34 år)
Källa – ReK:s sammanställning på grundval av Eurostat³⁷¹

Även om andelen personer med eftergymnasial utbildning i åldersgruppen 25–64 år ökar på EU-nivå på grund av att yngre åldersgrupper är mer utbildade än äldre, har denna andel ökat långsammare inom dessa områden, och denna trend förväntas fortsätta. Såsom anges i Europeiska kommissionens meddelande ” *Att utnyttja talanger i Europas regioner* ” kommer dessa³⁷² områden inte att kunna kompensera för en minskande arbetskraft med högkvalificerade personer om deras andel arbetstagare med högre utbildning minskar eller stagnerar. Om det ignoreras kommer detta att öka talangen och den ekonomiska klyftan.

I meddelandet understryks också att arbetslösheten bland ungdomar (15–34 år) i regioner som befinner sig i eller riskerar att hamna i en utvecklingsfälla är 14,6 %, vilket är mycket högre än EU:s genomsnitt på 11,1 %. Även om ungdomars utträde skapar nya möjligheter för enskilda personer, kan det också leda till ökade spänningar på arbetsmarknaden och till att bristen på arbete förvärras inom vissa branscher.

Kartan nedan visar 46 regioner (i mörkröd) som är i en talangutvecklingsfälla. Dessa regioner står inför en allt snabbare minskning av befolkningen i arbetsför ålder och ett lågt och stillastående antal personer med högre utbildning mellan 2015 och 2020. Denna grupp av regioner står för 16 % av EU:s befolkning. De flesta av dessa regioner är mindre utvecklade, med en genomsnittlig BNP per capita på 64 % av EU-genomsnittet. Denna grupp av regioner är mer landsbygdsområden än resten av EU, och 31 % av befolkningen bor i landsbygdsområden, jämfört med EU-genomsnittet på 21 %.

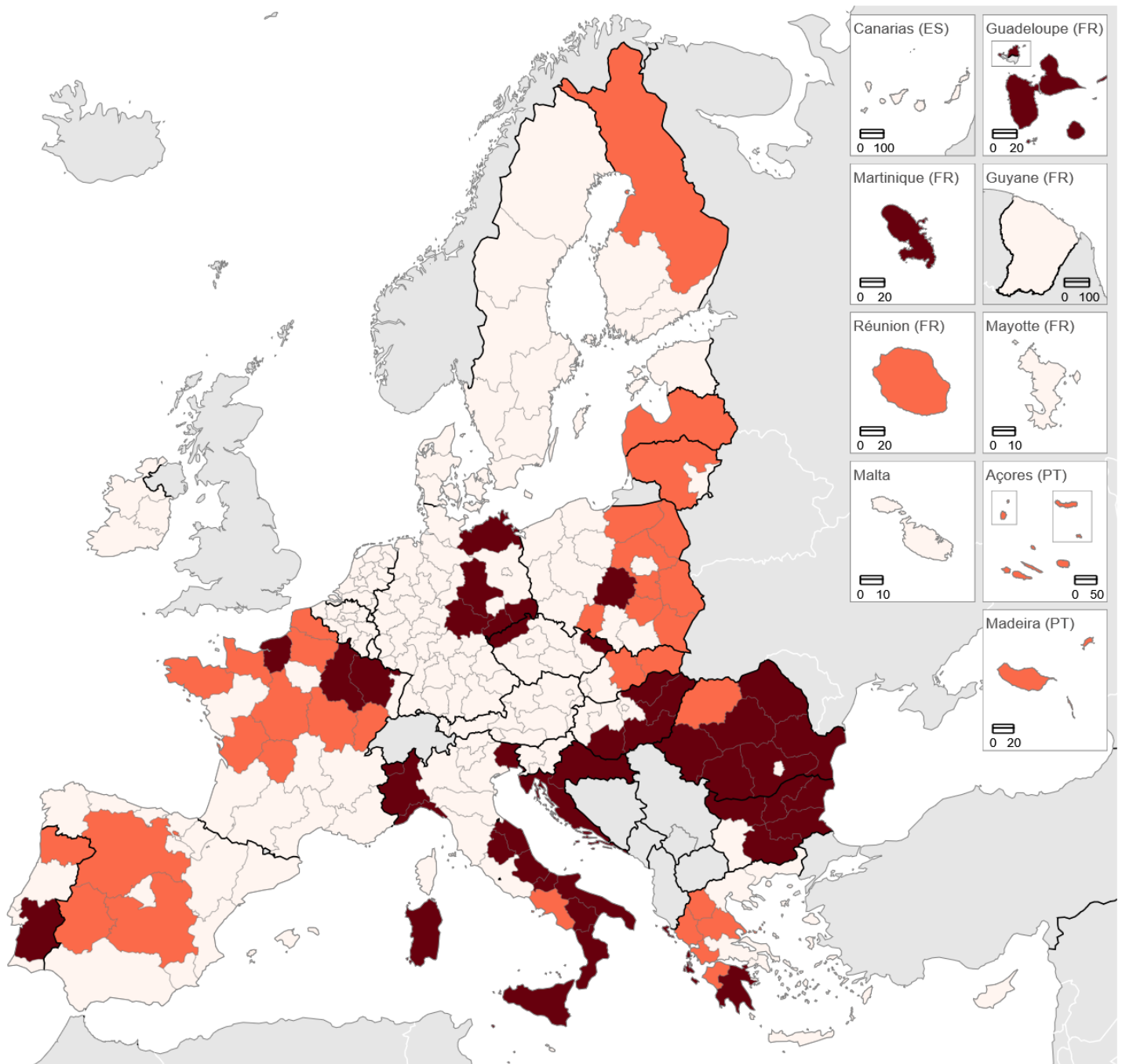
Kartan identifierar också en andra grupp av 36 regioner (i orange) som riskerar att hamna i en talangutvecklingsfälla i framtiden eftersom de påverkas kraftigt av att deras befolkning i åldern 15–39 år lämnar landet (en minskning med mer än -2 per tusen per år, jämfört med 5,3 per tusen i genomsnitt i EU). Denna grupp står för 13 % av EU:s befolkning. Tillsammans utgör de två kategorierna av regioner nästan 30 % av EU:s befolkning.³⁷³

³⁷¹ Eurostats datasetkod: edat_ifse_04.

³⁷² Europeiska kommissionen, [Meddelande om att utnyttja talanger i Europas regioner](#), januari 2023.

³⁷³ *Ibid.*

Administrative boundaries: © EuroGeographics © UN-FAO © Turkstat
 Cartography: Eurostat – IMAGE, 08/2023

Category

- Shrinking working-age population and lagging level of tertiary education
- Net out-migration of people aged 15-39
- Other regions

Figur 31 – Regioner i en talangutvecklingsfälla och regioner som riskerar att falla i en talangutvecklingsfälla
 Källa – ReK:s sammanställning på grundval av Europeiska kommissionen 374

³⁷⁴ Europeiska kommissionen, [Meddelande om att utnyttja talanger i Europas regioner](#), januari 2023, baserat på Eurostats dataset koder demo_r_d2jan, demo_r_magec och lfst_r_lfsd2pop.

För att undvika risken för växande talangutvecklingsfällor är det absolut nödvändigt att öka både efterfrågan på talanger, särskilt genom att stimulera mer dynamiska och diversifierade ekonomiska möjligheter, och utbudet av talanger. Detta kräver en uppsättning investeringar och reformer, som bland annat stöds av den nya generationen av sammanhållningspolitiska program och planerna för återhämtning och resiliens.

Regioner och städer spelar en viktig roll när det gäller att utveckla kompetensrelaterad politik. Många lokala och regionala myndigheter har visat bästa praxis när det gäller kompetenshöjning och omskolning under covid-19-pandemin, vilket skulle kunna inspirera till både nationell och europeisk politik. Genom att stödja kompetenshöjning och omskolning och utrusta människor med den kompetens de behöver kan lokala och regionala myndigheter främja sociala återhämtningar som skapar nya arbetstillfällen, öka allmänhetens medvetenhet om EU:s politik, underlätta medborgarnas deltagande i hanteringen av samhällsutmaningarna (t.ex. digitalisering och klimatförändringar) och främja lokal och regional utveckling.

Det är därför viktigt att främja och koppla det lokala perspektivet på kompetens. Att arbeta på lokal nivå kan maximera deltagandet av lokala partner, såsom små och medelstora företag, samtidigt som man bättre förstår lokala arbetsmarknadsbehov och utforskar synergier med andra lokala och regionala strategier. Dessutom skulle det lokala och regionala perspektivet kunna bidra till att skapa kvalitativa framtidsutsikter och kvantitativa kompetensprognoser, vilket i sin tur kan utvecklas till en modell eller metod för kompetensförväntning som kan användas för framtida planering eller utformning av politiken. Lokala och regionala myndigheter kan främja en kultur av livslångt lärande genom att erbjuda tillgängliga och överkomliga möjligheter till kompetensutveckling och kompetenshöjning.

Europeiska kompetensåret är ett tillfälle att anpassa framtida åtgärder för att främja utbildning och kompetens till principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Det är också en möjlighet att gå vidare med det huvudmål som rör kompetens som ska uppnås i slutet av årtiondet, dvs. att minst 60 % av alla vuxna ska delta i utbildning varje år, och en sysselsättningsgrad på minst 78 % bör uppnås senast 2030.³⁷⁵

Den nya strategin för kompetens kommer att bygga på samarbete med företag för att ta itu med kompetensglapp och ta hänsyn till människors önskemål, men kommer också att syfta till att locka kvalificerad arbetskraft från utlandet på ett målinriktat sätt.³⁷⁶ Detta bidrar också till mål nr 4 för hållbar utveckling, som syftar till att säkerställa inkluderande och rättvis utbildning av god kvalitet och främja möjligheter till livslångt lärande för alla senast 2030.

Att se till att alla framgångsrikt kan bidra till hållbarhetsomställningen är ett viktigt budskap från Europeiska kommissionens senaste *strategiska framsynsrapport 2023*.³⁷⁷

I rapporten betonas att det krävs konsekventa insatser för att öka deltagandet på arbetsmarknaden inom alla demografiska kategorier, särskilt bland kvinnor, personer med funktionsnedsättning, äldre, ungdomar och andra grupper som är underrepresenterade inom både sysselsättning och utbildning. För att minska ojämlikheten bör man dessutom uppmuntra tidiga utbildningsutgifter av hög kvalitet.

³⁷⁵ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1607&langId=en>.

³⁷⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52022PC0526>.

³⁷⁷ Europeiska kommissionen, *2023 Strategisk framsynsrapport*, 2023.

Digitala färdigheter, medborgerliga färdigheter, motståndskraft och entreprenörskap samt färdigheter på hållbarhetsområdet bör ges samma fokus som tekniska färdigheter.

I betänkandet betonas vikten av att uppmuntra livslångt lärande genom ökad arbetsplats- och/eller yrkesutbildning. Flexibiliteten i lärandet skulle expandera med kreativa undervisningsmetoder. Dessutom måste anpassningen av arbetsplatser och arbetsvillkor till nya arbetsformer, generationsförväntningar och arbetstagarnas krav gå hand i hand med detta.

Genom etablerade strukturer (t.ex. kompetens- eller kompetensakademier) bör samarbetet mellan statliga aktörer, näringslivet och det civila samhället stärkas och digital teknik tillämpas för att förbättra, ändra och utöka utbildningsmöjligheterna för alla inom utbildningen.

När det gäller hanteringen av demografiska förändringar³⁷⁸ understryks i *2023 års strategiskaframsynsrapport* hur EU behöver tillförlitlig teknik för att exakt kunna förutse arbets- och kompetenskraven i viktiga branscher, och att talangutvecklingsfällor måste hanteras på regional nivå genom att öka efterfrågan och tillgången på talanger med skräddarsydda initiativ, i samarbete med företag och utbildningsinstitutioner.

Miljöreglerna måste hålla jämna steg med och vara väl anpassade till kompetens- och arbetsmarknadspolitiken. Hittills har arbetsmarknads- och kompetensrelaterade strategier till stor del skapats oberoende av miljöpolitiken, som driver på utbudet och efterfrågan på gröna talanger. Detta måste förändras för att förhindra brist på grön kompetens som kan hindra uppnåendet av klimatmålen och för att garantera att anställda som påverkas dåligt av den gröna omställningen inte hamnar på efterkälken. Lämpliga offentliga förvaltningar på alla nivåer måste ha ett nära samarbete för att anpassa dessa politikområden.

I enlighet med vad som sägs i *skapandet av arbetstillfällen och lokal ekonomisk utveckling 2023: Överbrygga den stora gröna klyftan är*³⁷⁹ det tydligt **att för att hjälpa anställda att förvärva de färdigheter som behövs i en grön ekonomi, måste lokala och regionala myndigheter skapa en omfattande vuxenutbildningsplan som är både framåtblickande och aktuell.** Detta innebär en grundlig utvärdering av skolornas läroplaner för att återspegla de förändringar i kompetenskraven som den gröna omställningen medför.

I de branscher och områden som påverkas mest av den gröna omställningen – både de som står inför den potentiella förskjutningen av en stor del av sin arbetskraft och de som leder ansvaret för den – kan det vara nödvändigt med skräddarsydda utbildningsprogram. Med tanke på att en betydande del av vuxenutbildningen sker på arbetsplatsen bör beslutsfattarna uppmuntra och bistå företag och organisationer som omskolar och uppgraderar sin arbetskraft.³⁸⁰

Som förklaras i *Rethinking Regional Attractiveness in the New Global Environment*,³⁸¹ för att öka arbetskraften och effektivt ta itu med kompetens- och arbetskraftsbristen, måste två viktiga strategier

---

³⁷⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3623.

³⁷⁹ Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, skapande av [arbetstillfällen och lokal ekonomisk utveckling 2023: Att överbrygga den stora gröna klyftan](#), 2023.

³⁸⁰ *Ibid.*

³⁸¹ Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, [Rethinking Regional Attractiveness in the New Global Environment](#), 2023.

kombineras: för det första (på nytt) engagera och utbilda dem som befinner sig på arbetsmarknadens periferi, såsom kvinnor, pensionärer och andra. och för det andra, öka arbetskraften genom invandring.

Att fokusera på att locka och behålla talanger från utlandet är avgörande eftersom behoven på den växande arbetsmarknaden inte kan tillgodoses på lång sikt genom att enbart mobilisera den lokala arbetskraften.³⁸²

Regale: REGIONAL KAPACITET FÖR VUXENLUTNING OCH UTBILDNING

STÄRKA NÄTVERKEN FÖR VUXENUTBILDNINGSORGANISATIONER OCH SKAPA SYNERGIER MED REGIONALA OCH LOKALA MYNDIGHETER

Syftet med regaleprojektet är att inrätta eller förstärka nätverk av organisationer för vuxenutbildning och skapa synergier med regionala och lokala myndigheter för att öka deras genomslagskraft och hållbarhet. Detta kommer att uppnås genom att öka parternas kapacitet att möta sina utmaningar, bygga upp samarbetsstrukturer och främja en vuxenutbildningskultur i samhällen, städer och regioner.

Kommunen Larisa, Grekland, har prioriterat främjandet av livslångt lärande som en filosofi att leva i det lokala samhället. Huvudsyftet är att sätta medborgarna i centrum för samhället genom att ge dem möjlighet att främja sina kritiska tänkande färdigheter, lära sig och delta i vardagliga aktiviteter. Kommunen uppmuntrar samarbete och dialog mellan stadens intressenter och organiserar projekt som stöder utsatta samhällsgrupper, men också motiverar det lokala samhället att vara en del av processen för livslångt lärande och personlig utveckling.

DAMAS DIGITALA LÄRLINGARS RÖRLIGHET INOM BILINDUSTRIN

Projektet DAMAS (Digital Apprentices Mobility in the Automotive Sector) som genomförs av utbildningsdepartementet i regionen Katalonien (Spanien), avdelningen för vuxenutbildning i Borås kommun (Sverige) och andra syftar till att testa virtuell mobilitet inom bilindustrin. I samband med covid-19-pandemin har utvecklingen av virtuell rörlighet visat sig vara ett viktigt behov inom yrkesutbildningssektorn. DAMAS-projektet har hittat en innovativ lösning för framtiden, främst genom att använda digitala verktyg. Förvaltningen av humankapitalet inom bilindustrin är för närvarande under extrem press att förnya sig, särskilt när det gäller e-mobilitet, internationalisering och anslutning till de lokala ekosystemen. Damas har kopplat samman viktiga regionala aktörer för att främja tillhandahållande och förvärv av kompetens inom sektorn och för att främja internationell digital rörlighet. I detta scenario presenterades DAMAS som "ett projekt som i stor utsträckning bygger på mångfalden i de regioner som deltar i projektet och på varje partners erfarenheter". Under den slutliga konferensen skisserades projektresultat, såsom den senaste digitala mobilitetsundersökningen, riktlinjer för blandade eller helt virtuella verktyg och mobilitet, online moodle och läroplanen.

---

³⁸² Ibid.

Kapitel III – Regioner och städer som formar Europas framtid

Både de kortsiktiga reaktionerna på utvecklingskriser som det ryska kriget mot Ukraina eller allvarliga klimatkatastrofer samt de långsiktiga insatserna för att omsätta hållbar utveckling i praktiken kräver starka regioner och städer och deras medborgares engagemang. Alla lösningar som diskuteras tidigare i detta betänkande är en del av en bredare debatt om Europas framtid, där ett förnyat demokratiskt avtal och ett utvidgat EU är två centrala frågor.

Hur kan de olika kriserna påverka demokratin på alla förvaltningsnivåer – från lokal och regional till nationell och europeisk, men även utanför EU:s gränser – i samband med den framtida utvidgningen. Förtroende och deltagande är ovärderliga ingredienser för stabila demokratier, men för att blomstra krävs de på alla nivåer. Hur förbereder vi oss för en ny era av utvidgningen och för in nya medlemsstater i Europeiska unionen?

Även här kan regioner och städer vara viktiga aktörer och använda sin närhet till befolkningen på sina territorier för att bygga broar mellan EU och dess medborgare, öka förtroendet och förbättra beslutsfattandet, samtidigt som de stöder städer och regioner i kandidatländerna för att förbereda sig för EU-anslutning.

A. Europeisk demokrati

I Europeiska unionen har 1,2 miljoner medborgare ett valfritt mandat på lokal eller regional nivå. De är den europeiska demokratins gräsrotsnivå. Medborgarna litar mest på dem. Detta förtroende kandock bidra till att övervinna Europas kriser och stödja dess övergångar, men dessa övergångar kan också hota att förvärra missnöjet. Hur stärker vi detta grundläggande förtroende mellan EU och dess medborgare? Hur engagerar vi våra medborgare ännu bättre och mer i framtida europeiska projekt på alla förvaltningsnivåer?

Förtroendet för institutionerna återspeglar medborgarnas stöd för ett regeringssystem och dess institutionella arrangemang. Som Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) påpekar är förtroende ett flerdimensionellt begrepp och ”det ger ett mått på hur människor uppfattar kvaliteten på, och deras associering med, statliga institutioner i demokratiska länder”.³⁸³

Medborgarnas förtroende för demokratin är negativt kopplat till ökande socioekonomiska ojämlikheter. Detta innebär att ju mer ojämlikhet, desto lägre förtroende för de politiska institutionerna och deras företrädare.³⁸⁴ I kommissionens strategiska framsynsrapport för 2023 identifieras i detta sammanhang³⁸⁵ ”hot mot demokratin och det befintliga sociala kontraktet” som en av de viktigaste utmaningarna på EU:s väg mot social och ekonomisk hållbarhet. Enligt rapporten är det befintliga sociala kontraktet inte helt anpassat till den nya socioekonomiska verkligheten.

Ökad mångfald i demokratiska processer – med början på lokal nivå – förbättrar deras legitimitet och kan öka medborgarnas förtroende och känsla av demokratiskt egenansvar. Det finns ett viktigt förhållande mellan demokratins tillstånd och demokratins delaktighet – med hänvisning till dess öppenhet gentemot alla samhällsgrupper. Detta innebär till exempel att klyftan mellan könen i den politiska representationen medför ett behov av att förbättra kvinnors deltagande i politiken och i det offentliga livet.³⁸⁶ På samma sätt måste ungdomar och utsatta grupper som är mer utsatta för diskriminering eller skada på grund av olika personliga eller socioekonomiska förhållanden involveras.

Forskning visar att vi upplever en decennilång global trend att försvaga demokratiska normer.³⁸⁷ I början av 2022 visade alla demokratiindex att världens demokratiska recession fortsatte, med akuta utmaningar som förvärrades av konsekvenserna av covid-19-pandemin, det ryska kriget mot Ukraina, de ökande levnadskostnaderna, ökningen av populistiska rörelser och hoten från desinformation. En ny studie undersöker också den ständigt växande polariseringen av åsikter, världsåskådningar och politiska ståndpunkter i europeiska demokratier, som – med tanke på den ökande

---

³⁸³ Organisation för ekonomiskt samarbete och utveckling, [regering i glänsande 2023](#), 2023.

³⁸⁴ Kopplingen mellan regional ojämlikhet och förtroende för institutioner analyseras i stor utsträckning av Lipps, J. och Schraff, D., [Regional ojämlikhet och institutionellt förtroende för Europa](#), European Journal of Political Research, november 2021. Hur den så kallade ”regionala utvecklingsfällan” påverkar medborgarnas stöd för EU-integration och EU:s värderingar analyseras i Europeiska kommissionen, [missnöjets geografi och den regionala utvecklingsfällan](#), mars 2023.

³⁸⁵ Europeiska kommissionen, [2023 Strategisk framsynsrapport](#), 2023.

³⁸⁶ Europaparlamentets utredningstjänst, [Kvinnor i politiken i EU. Lägesrapport](#), mars 2023. Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, [Government at a Glance 2023](#), 2023, närmare bestämt se kapitel 1. Dessutom tillhandahåller Europeiska jämställdhetsinstitutet intressanta siffror om kvinnors representation i parlament och chefer på alla nivåer, även regionala och lokala, i sin [databas över jämställdhetsstatistik](#).

³⁸⁷ Se till exempel Carnegie Europe, [European Democracy Support Annual Review 2022](#), januari 2023.

motviljan mot dem som har olika uppfattningar – utgör ett allvarligt hot mot den demokratiska stabiliteten.³⁸⁸

Demokratisk tillbakagång och auktoritärt inflytande utgör hot i hela Europa och leder ibland till en reaktiv snarare än strategisk utformning av politiken. Detta gäller både yttre förbindelser – vi ser till exempel en inramning av kriget i Ukraina som en del av en ideologisk kamp mellan demokrati och autokrati i hela världen – och initiativ för att stärka demokratin i Europa. Det senare utgjorde det mer dynamiska området för EU:s politiska utveckling 2022, enligt Carnegie Europe.³⁸⁹

De många kriser vi står inför hotar styrkan i vår demokratiska struktur. Detta innebär en betydande risk för att en eventuellt långsam eller otillräcklig reaktion på dessa kriser kan undergräva medborgarnas förtroende för offentliga institutioner.

Medborgarnas förtroende för EU ligger på 47 % (juli 2023) – två procentenheter lägre än sommaren 2022, enligt Eurobarometerens standardrapport från våren 2023. Den är fortfarande högre än under perioden mellan hösten 2009 och vintern 2020–2021, efter finanskrisen respektive covid-19-pandemin. Det är också intressant att notera att andelen svarande som anser att deras röst räknas i EU (42 %) har minskat med tre procentenheter sedan sommaren 2022, vilket motsvarar den första nedgången i detta index sedan 2020 och den lägsta nivån sedan sommaren 2021.³⁹⁰

Förtroendet för de lokala och regionala förvaltningarna ökar samtidigt som förtroendet för de nationella regeringarna och de nationella parlamenten har fortsatt att minska, enligt de senaste undersökningarna.

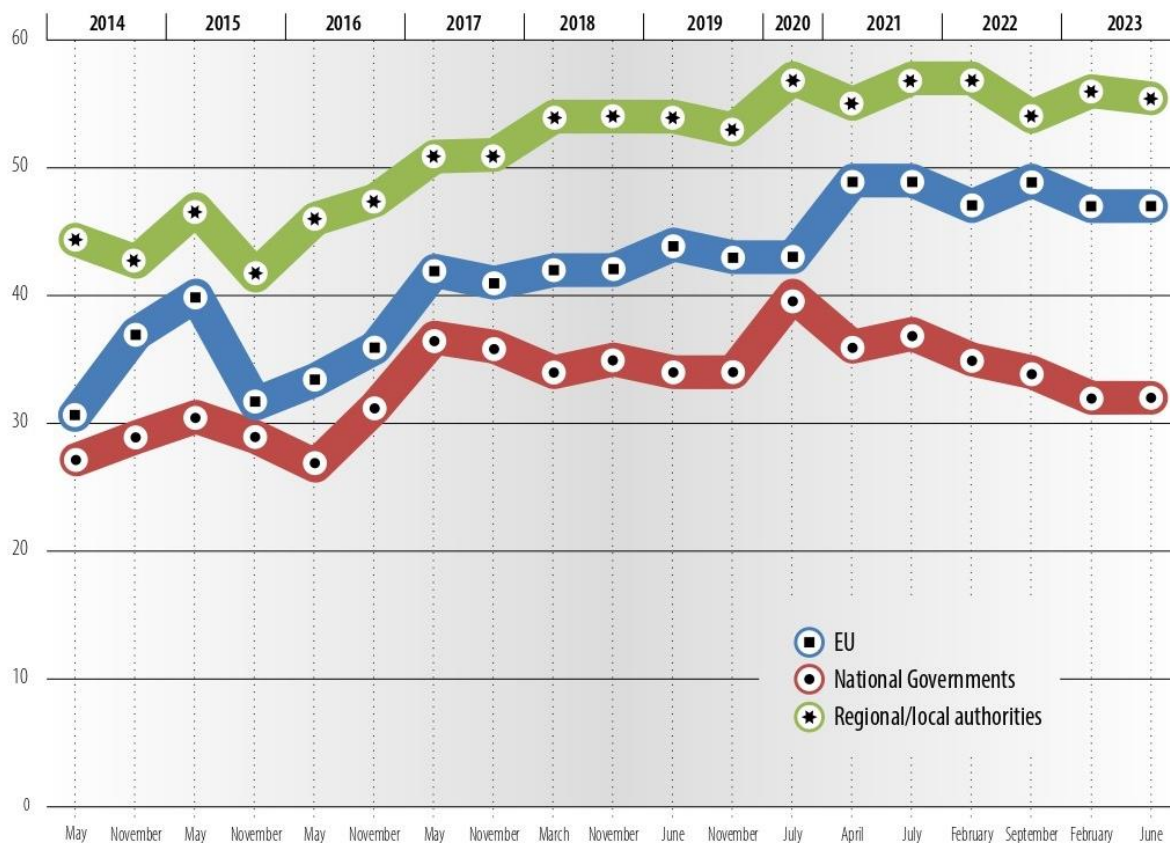
---

³⁸⁸ Mercator Forum Migration und Demokratie, [Polarisierung i Deutschland und Europa](#), 2023.

³⁸⁹ I Carnegie-dokumentet som nämns ovan hänvisas till initiativ om medborgarnas deltagande, samt omarbetad reglering av europeiska politiska partier och politiska stiftelser, lagen om mediefrihet, lagen om digitala tjänster, uppförandekoden mot desinformation.

³⁹⁰ Europeiska kommissionen, [Standard Eurobarometer 99 – våren 2023](#), juli 2023.

Figur 32 – Tillit på olika myndighetsnivåer

Källa – ReK:s sammanställning på grundval av Europeiska kommissionen³⁹¹

Den positiva trenden när det gäller förtroendet för lokala och regionala myndigheter bekräftas av OECD:s regering i en översiktsrapport 2023: i de flesta länder är andelen svarande som har ”hög och måttligt stort förtroende för lokala myndigheter” högre än andelen som har samma förtroende för den nationella regeringen. Båda siffrorna ligger dock i genomsnitt under 50%.³⁹²

Regioner och städer är bäst lämpade att skapa förtroende och en känsla av egenansvar för demokratin. Anledningen till detta är mångfaldig: lokala och regionala företrädare och förvaltningar är den närmaste länken till medborgarna – de bestämmer hur människor upplever politiska åtgärder i sitt dagliga liv. De spelar också en viktig roll när det gäller att främja EU:s värderingar och principer. Regionkommitténs (ReK) databas om främjande av EU:s värden genom utbildning och kultur ger över 120 exempel på projekt med bästa praxis på lokal och regional nivå som stärker det aktiva europeiska medborgarskapet genom utbildning. Genom sådana projekt inspirerar de lokala och regionala myndigheterna till tillhörighet och egenansvar som bygger på mångfald och håller demokratins lokala, nationella och europeiska dimensioner samman.³⁹³

Lokala och regionala folkvalda är också mest utsatta för ett växande missnöje och konsekvenserna av ökande ojämlikheter och andra hot mot demokratin, eftersom de är den direkta kopplingen mellan medborgare och offentliga institutioner. Under de senaste åren har våldet ökat – både psykiskt och fysiskt – mot borgmästare, fullmäktigeledamöter och tjänstemän. Ett tragiskt

³⁹¹ Ibid.

³⁹² Organisation för ekonomiskt samarbete och utveckling, [regering i glänsande 2023, 2023](#), närmare bestämt se kapitel 2.

³⁹³ <https://cor.europa.eu/en/news/Pages/european-education-culture.aspx>.

fenomen, till vilket hatpropaganda i en digitaliserad värld bidrar ännu mer, med ibland allvarliga konsekvenser för innehavarna av ett offentligt mandat.

Regionala och lokala företrädare verkar därför vara de mest betrodda, men också de mest hotade representanterna för demokratin. Denna iakttagelse lämnar oss med ett antal nödvändigheter för åtgärder – åtgärder som stärker den lokala demokratin och det lokala deltagandet, samtidigt som vi säkerställer ämbetsinnehavarnas säkerhet och stabiliserar demokratin och rättsstatsprincipen som våra europeiska grundläggande värden. Med tanke på den stora relevansen och effekten av EU:s politik ”på fältet” – i regioner och städer och på människors liv – måste dessa åtgärder ta hänsyn till den europeiska dimensionen. Å andra sidan kan åtgärder för att stärka den europeiska demokratin inte ha någon substans utan deltagande av lokala och regionala myndigheter och de människor som bor i deras samhällen.

Regionernas och städernas röst måste höras i EU:s beslutsfattande och beslutsfattande. Detta bekräftas starkt av resultaten av ReK:s undersökning *Lokal och regional barometersom*³⁹⁴ genomfördes av Ipsos European Public Affairs. En stor majoritet av de svarande (91 %) håller antingen helt med om eller tenderar att instämma i att regioner och städer bör ha större inflytande i EU:s beslutsfattande och i debatten om Europeiska unionens framtid.

På frågan i vilka områden regioner och städer bör ha större inflytande i EU:s beslutsfattande valde ungefär hälften av de svarande ”en starkare ekonomi, social rättvisa och sysselsättning” (52 %), ”utbildning, kultur, ungdom och idrott” (51 %) och ”klimatkrisen och miljön” (51 %), som i själva verket är områden som har den mest påtagliga inverkan på medborgarnas dagliga liv och som är mer benägna att framkalla de starkaste skillnaderna och ojämlikheterna.

Omkring 70 % av EU:s politik genomförs av lokala och regionala myndigheter. Därför måste de involveras i EU:s beslutsfattande under hela den politiska cykeln. Att säkerställa en effektiv politik som bygger på att regeringen deltar på alla nivåer är en förutsättning för att man ska kunna upprätthålla en högre grad av tillfredsställelse. Därför är bättre lagstiftning och säkerställande av respekten för subsidiaritetsprincipen avgörande faktorer för att upprätthålla förtroendet. Bättre lagstiftning säkerställer en mer deltagandebaserad och flernivåbaserad form av demokratiskt styre.

BÄTTRE LAGSTIFTNING OCH AKTIV SUBSIDIARITET

REGIONKOMMITTÉN STEERING GROUP

Europeiska regionkommittén har varit en aktiv aktör i EU:s agenda för bättre lagstiftning och ökar sitt bidrag genom styrgruppen för bättre lagstiftning och aktiv subsidiaritet (BRASS-G). Sedan 2022 samordnar BRASS-G verksamheten inom ReK:s olika verktyg för bättre lagstiftning, dvs. övervakning av subsidiaritet och proportionalitet, arbetet i nätverket av regionala nav (RegHub), ReK:s bidrag till Fit for Future-plattformen, territoriella konsekvensbedömningar, landsbygdssäkring och – det senaste tillägget – strategisk framsyn.³⁹⁵

³⁹⁴ <https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/EURegionalBarometer-Survey-2023.aspx>.

³⁹⁵ Mer information finns på <https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/Better-Regulation-and-Active-Subsidiarity.aspx>.

För att stödja demokratisk resiliens föreslår OECD möjliga handlingslinjer,³⁹⁶ bland annat genom att bygga vidare på demokratiska styrkor, bland annat genom att använda mer avancerade verktyg för deltagande och representation, stärka nyckelkompetensen för att hantera kriser och skydda mot hot mot demokratiska värden, inbegripet åtgärder mot felaktig och desinformation.³⁹⁷ **Regioner och städer – och ReK som institutionell företrädare – är väl lämpade att bidra till att stärka den europeiska demokratin.**

Demokratiska innovationer bör bygga på resultaten från konferensen om Europas framtid (CoFoE).³⁹⁸ Det finns två huvudsakliga skäl till detta: För det första utgör CoFoE-förslagen en bra utgångspunkt för att ta itu med de många utmaningar och hot som påverkar den europeiska demokratin. För det andra är de resultatet av en meningsfull dialog mellan medborgarna och företrädarna för EU-institutionerna, men även nationella, regionala och lokala beslutsfattare. De erkänner också den europeiska demokratin och styrelseformernas flernivådimension, begreppet ”aktiv subsidiaritet” och ReK:s långvariga begäran om en permanent mekanism för dialog mellan medborgare och institutioner.

ETT STARKARE DELTAGANDE AV REGIONER OCH STÄDER

RESULTATEN AV KONFERENSEN OM EUROPAS FRAMTID

Europeiska regionkommittén (ReK) och de regioner och städer som den företräder är ledande när det gäller många initiativ inom alla politikområden, som uppfyller målen för förslagen från konferensen om Europas framtid, vilket framgår av rapporten (sammansatt under konferensens nio ämnen). Detta visar den relevanta territoriella dimensionen i de flesta av förslagen, vars genomförande måste förankras på lokal och regional nivå. Det är också en annan faktor som bekräftar att de regionala och lokala myndigheterna är de pelare i styrelseformerna som ligger närmast medborgarna och fungerar som mellanhänder mellan EU-institutionerna och de människor de tjänar.

CoFoE-förslagen kräver i stor utsträckning att kommunikationen och engagemanget med medborgarna förbättras, i syfte att stärka den demokratiska legitimiteten i EU:s styrnings- och beslutsprocesser. Några av dessa förslag visar på en möjlig koppling mellan en fungerande europeisk demokrati och ett starkare deltagande av städer och regioner, och ReK, i EU:s beslutsprocess.³⁹⁹

³⁹⁶Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, [Government at a Glance 2023](#), 2023, närmare bestämt se kapitel 1.

³⁹⁷ Se ReK:s arbete med att bekämpa desinformation: Zamparutti, T., Jones, M., Tugran, T., Vona, L., Navas, L., Sidło, K.W., Kulesa, A., Chmiel, O., [Utveckla en handbok om god praxis för att motverka desinformation på lokal och regional nivå](#), studie som beställts av Regionkommittén 2022.

³⁹⁸ Konferens om Europas framtid, [Rapport om slutresultatet](#), maj 2022. Det är värt att notera att Europeiska kommissionens arbetsprogram för 2023 till stor del är inriktat på uppföljningen av rekommendationerna i CoFoE:s slutrapport. Detta visade hur erfarenheterna från konferensen bidrog till att göra den europeiska demokratin mer deltagandebaserad, vilket banade väg för en ny generation medborgarpaneler som skulle ingå i Europeiska kommissionens verktygslåda för beslutsfattande. Mellan december 2022 och våren 2023 [ägde tre medborgarpaneler](#) rum: om matsvinn, virtuella världar och rörlighet för lärande.

³⁹⁹Se t.ex. konferensen om Europas framtid, [rapporten om slutresultatet](#), maj 2022, förslagen 38.4, 39.2 och 40. Se även kapitel VI i Regionkommittén, EU:s [årsrapport om tillståndet i regionerna och städerna 2022](#), oktober 2022.

I samband med konferensens återkopplingsevenemang med medborgarna den 2 december 2022 i Bryssel offentliggjorde ReK en rapport med sina strategier, initiativ och aktiviteter i syfte att följa upp förslagen från konferensen.⁴⁰⁰

Före konferensen hade ReK redan lanserat flera initiativ för att stärka medborgarnas deltagande och ungdomars deltagande i den europeiska lagstiftningsprocessen, samtidigt som man skapade en koppling mellan medborgarna och deras valda företrädare på alla nivåer, t.ex. det europeiska nätverket för lokala och regionala fullmäktigeledamöter eller programmet för unga folkvalda politiker.

ATT FÖRA EUROPA TILL LOKALSAMHÄLLEN

DET EUROPEISKA NÄTVERKET AV LOKALA OCH REGIONALA RÅDSLEDAMÖTER

Detta initiativ som⁴⁰¹ lanserades av Europeiska regionkommittén (ReK) riktar sig till lokala eller regionala företrädare som har ett politiskt mandat i en av EU:s medlemsstater. Sedan nätverket inrättades 2021 har nätverket redan samlat över 2600 folkvalda företrädare i regionala eller kommunala församlingar i alla EU:s medlemsstater. Syftet är att

- *Föra Europa närmare lokalsamhällena genom det arbete som utförs av 1,2 miljoner lokala och regionala företrädare i hela EU.*
- *Funkera som en plattform för lokala och regionala fullmäktigeledamöter att träffas, diskutera och nätverka med andra fullmäktigeledamöter och ReK-ledamöter,*
- *Uppmuntra lokala och regionala fullmäktigeledamöter att delta i olika evenemang och kommunikationsverksamhet inför nästa val till Europaparlamentet.*

Projektet har utvecklats i nära samarbete med andra EU-institutioner, särskilt med Europeiska kommissionen (nätverket Building Europe with Local Councillors),⁴⁰² Europaparlamentet och partner på nationell nivå och EU-nivå (Europaparlamentets förbindelsekontor, Europeiska kommissionens representationskontor, nationella sammanslutningar av lokala och regionala myndigheter, regionala kontor i Bryssel, EU-organisationer).

Ungdomspolitiken och ungdomsdeltagandet har alltid stått högt på ReK:s dagordning. Detta exemplifieras också av sådana saker som stadgan om ungdomsfrågor och demokrati som godkändes i november 2022, vars utarbetande direkt involverade ungdomar och ungdomsorganisationer, och stöddes av ReK och Europeiska ungdomsforumet.

UNGA FOLKVALDA POLITIKER

MÖJLIGHETER ATT NÄTVERKA, UTBYTA OCH PÅVERKA EU-LAGSTIFTNINGEN

⁴⁰⁰ Regionkommittén, [lokala och regionala myndigheter som deltar i uppföljningen av konferensen om Europas framtid, 2022](#), och Regionkommitténs [resolution om resultatet och uppföljningen av konferensen om Europas framtid, 2022](#).

⁴⁰¹ Mer information finns på <https://cor.europa.eu/en/engage/Pages/Network-of-Regional-and-Local-EU-Councillors.aspx>.

⁴⁰² https://building-europe-with-local-councillors.europa.eu/index_en.

För att stödja unga innehavare av offentliga uppdrag har Regionkommittén (ReK) gett liv åt programmet för unga folkvalda politiker. Det inrättades vid ReK:s åttonde toppmöte för regioner och städer⁴⁰³ 2019. YEP är ett nätverk av företrädare som inte är äldre än 40 år och har mandat på regional eller lokal nivå i EU eller i kandidatländer för anslutning till EU.⁴⁰⁴ Hittills har mer än 500 unga företrädare deltagit i detta program för att utbyta bästa praxis, samarbeta med ReK:s ledamöter och aktivt delta i ReK:s kärnverksamhet genom samråd och sammanträden.

Genom att involvera unga parlamentsledamöter genomför ReK uppmaningen till ungdomars deltagande i praktiken. Såsom tillkännagavs i resolutionen om resultatet och uppföljningen av konferensen om Europas framtid gav programmet för unga⁴⁰⁵ unga direkt stöd till ReK:s arbete under konferensen om Europas framtid och i uppföljningen av denna strävan. Ungdomsparlamentarna var direkt involverade i utarbetandet av den europeiska stadgan för ungdomar och demokrati och deltog i ett antal evenemang, konferenser och informationsmöten.

Med tanke på medborgarnas förtroende för dem och deras roll i genomförandet av EU:s politik har regioner och städer en nyckelroll att spela inför nästa val till Europaparlamentet, som kommer att äga rum i juni. Med tanke på att effekterna av EU:s politik och program ofta upplevs av medborgarna på lokal och regional nivå är det avgörande att regioner och städer är en integrerad del av utformningen och genomförandet av denna politik.

Nästa val till Europaparlamentet kommer också att vara ett tillfälle för regioner och städer att framföra sin vision inför nästa valperiod. Endast om lokala och regionala företrädare betraktas som berörda parter i denna process kan de spela en nyckelroll när det gäller att förklara och försvara logiken bakom denna politik.

I detta avseende visar resultaten från Europaparlamentets vårundersökning 2023 att andelen medborgare⁴⁰⁶ som är intresserade av valet till Europaparlamentet ökar: under 2023 uppger en klar majoritet av de svarande (56 %, jämfört med 50 % 2018) att de är intresserade av nästa val till Europaparlamentet (inklusive 15 % som säger att de är ”mycket intresserade”), medan 43 % säger att de inte är intresserade (48 % 2018). Dessutom uppger två tredjedelar av medborgarna (67 %) att de sannolikt kommer att rösta, jämfört med 58 % 2018. Denna dynamik måste användas för att stärka EU:s demokratiska legitimitet.

Efter valet, i takt med att EU-institutionernas nya ledning inrättas, kommer regionernas och städernas röst att behöva höras ytterligare och deras vision beaktas. Detta gäller också mer långsiktiga institutionella reformfrågor. ReK stöder Europaparlamentets uppmaning att hålla ett konvent och reformera fördragen, vilket också rekommenderas i Europarådets slutliga förslag. I linje med detta har ReK identifierat de fördragsändringar som är nödvändiga för genomförandet av de förslag

⁴⁰³ <https://cor.europa.eu/en/summit2019>.

⁴⁰⁴ <https://cor.europa.eu/en/engage/pages/yeps.aspx>.

⁴⁰⁵ Regionkommitténs [resolution om resultatet och uppföljningen av konferensen om Europas framtid, 2022](#).

⁴⁰⁶ Europaparlamentets [Eurobarometer från våren 2023](#), 2023.

som är relevanta för institutionen och för lokala och regionala myndigheter. Den stöder ett konvent.⁴⁰⁷
Alla utsikter till EU-reformer måste helt klart ta hänsyn till eventuella framtida utvidgningar.⁴⁰⁸

---

⁴⁰⁷ Regionkommitténs [resolution om resultaten och uppföljningen av konferensen om Europas framtid, 2022](#).

⁴⁰⁸ ”Vi behöver ett geopolitiskt EU, ett utvidgat och reformerat EU och sist men inte minst ett EU som är öppet för framtiden”, sade den tyske förbundskansler Olaf Scholz i sitt tal till Europaparlamentet den 9 maj 2023. Se Europaparlamentets utredningstjänst, [Detta är Europas debatt i Europaparlamentet: Anförande av Olaf Scholz, Tysklands förbundskansler, den 9 maj 2023](#).

B. Framtida utvidgnings- och grannskapspartnerskap

Sedan Rysslands fullskaliga militära aggression mot Ukraina har EU:s utvidgningspolitik åter varit i fokus. Att säkerställa stabilitet och hållbart välstånd i EU:s grannskap, både vid de östra och södra gränserna, har aldrig varit så viktigt. 2022 var ett betydelsefullt år eftersom Ukraina, Republiken Moldavien och Bosnien och Hercegovina nu är kandidatländer för EU-anslutning, anslutningsförhandlingar inleddes med Albanien och Nordmakedonien, medan Georgiens EU-perspektiv erkändes och Kosovo* ansökte om EU-medlemskap. Hur kan EU involvera och förbereda lokalsamhällen i utvidgningsländerna? Vilken roll spelar samarbetet med partnerkommuner och partnerregioner i EU?

I de slutliga förslagen från konferensen om Europas framtid uppmanades EU:s organ och institutioner att fungera som ambassadörer för vår demokratiska modell och våra värderingar i tredjeländer.⁴⁰⁹

Regionkommitténs (ReK) arbete med EU:s utvidgning⁴¹⁰ omfattar de dubbla prioriteringarna att underlätta den politiska dialogen med och kapacitetsuppbyggnaden hos våra lokala och regionala partner. Detta inbegriper både uppdateringar om partnerländernas framsteg och utbyte av bästa praxis på ett antal områden, såsom funktionell och skattemässig decentralisering, lokal demokrati och rättsstatsprincipen (med tonvikt på dialog med oppositionen, det civila samhället, medier och medborgare). insyn i det arbete som utförs av lokala och regionala direktvalda organ och chefer samt offentlig upphandling). lokal ekonomisk utveckling, inbegripet uppmuntran av unga innovatörer och entreprenörer. fysisk planering och lokal infrastrukturutveckling. lokala transporter. värdering av natur- och kulturarv i samband med turism. hantering av avfall och avloppsvatten.

ReK har en särskild roll att spela när det gäller att stödja lokala och regionala myndigheter i utvidgningsländerna när det gäller att förbereda genomförandet av EU:s regelverk och de skyldigheter som följer av EU-medlemskapet och bygga upp deras kapacitet. ReK har infört ett antal ökade kapacitetsuppbyggnadsåtgärder, särskilt utvidgningen av programmet för unga folkvalda politiker till alla kandidatländer, införandet av kapacitetslaboratorier i EU:s utvidgningsdagar och ytterligare samarbete med tekniskt bistånd och informationsutbyte⁴¹¹ (Taix).

Som svar på en begäran från ReK öppnade kommissionen en möjlighet för de lokala och regionala myndigheterna på västra Balkan att delta i Taix-programmet och aktiverar också sitt stöd till regioner och städer i Ukraina, Moldavien och Georgien.

Taix är ett instrument från kommissionen som erbjuder kortfristigt ömsesidigt tekniskt bistånd mellan offentliga experter i EU:s medlemsstater och i partnerländernas förvaltningar, främst i EU:s grannskap. ReK bidrar till att främja Taix genom de gemensamma rådgivande kommittéerna och arbetsgrupperna, och de första stegen mot ett konkret deltagande av de gemensamma rådgivande kommittéerna,

---

* Denna beteckning påverkar inte ståndpunkter om Kosovos status och är i linje med FN:s säkerhetsråds resolution 1244/1999 och med Internationella domstolens utlåtande om Kosovos självständighetsförklaring.

⁴⁰⁹ Se förslagen nr 22, 25.1 och 38.1 i Regionkommitténs rapport, [lokala och regionala myndigheter som deltar i uppföljningen av konferensen om Europas framtid](#), 2022.

⁴¹⁰ Regionkommitténs yttrande, Utvidgningspaketet [2022, CIVEX-VII/021](#), 05–06 juli 2023, föredragande Anna Magyar (HU-ECR), ledamot av grevskapsförsamlingen i Csongrád-Csanád.

⁴¹¹ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/funding-and-technical-assistance/taix_en.

arbetsgrupperna och deras medlemmar inom ramen för detta program har redan tagits, särskilt när det gäller Nordmakedonien, Montenegro och Albanien.

Dessutom har alla program för gränsöverskridande samarbete med grannländer (särskilt via Interreg IPA-program för gränsöverskridande samarbete) varit avgörande för att bygga upp förtroendet och utveckla sakkunskapen hos angränsande lokala och regionala myndigheter samtidigt som de förbereder sig för att ansluta sig till EU.

Regionerna och städerna i dessa länder har en viktig roll att spela när det gäller att engagera sina medborgare i den demokratiska processen, befästa europeiska värderingar och främja en idé om europeisk tillhörighet.

ReK fyller sin viktiga institutionella roll – att underlätta kontakter mellan subnationella nivåer både i EU och i (potentiella) kandidatländer – genom sina gemensamma rådgivande kommittéer med Montenegro, Nordmakedonien och Serbien och dess arbetsgrupper för samarbete med de länder med vilka gemensamma rådgivande kommittéer ännu inte har inrättats: Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kosovo, Turkiet och Ukraina.

ReK samarbetar med många partner i utvidgningsländerna, där nationella sammanslutningar av lokala myndigheter har en särskild plats bland dem. Detta har gjort det möjligt att identifiera vissa särskilt framgångsrika svar på behovet av att involvera den lokala och regionala nivån i utvidgningsprocessen. I många fall ledde arbetet i våra gemensamma rådgivande kommittéer och arbetsgrupper – genom sina formella möten och nätverksarbete bland sina medlemmar – till att framgångsrika gränsöverskridande samarbetsprojekt inleddes som involverade lokala och regionala myndigheter från EU:s medlemsstater och deras motsvarigheter i (potentiella) kandidatländer.

Gemensamma rådgivande kommittéer och arbetsgrupper erbjuder också en samarbetsram som kan ge stöd i särskilda situationer, vilket var fallet med de förödande jordbävningar som ägde rum i Turkiet och Syrien i februari 2023. De kanaler som öppnats genom arbetsgruppen Turkiet och församlingen för regionala och lokala myndigheter för Europa-Medelhavsområdet⁴¹² (Arlem) gjorde det möjligt för ReK:s ledamöter att erbjuda politiskt stöd och utbyta erfarenheter och/eller förväntningar i peer-to-peer-samarbetet med turkiska partner.

Civilskydd och hur städer och regioner kan samarbeta och få stöd i denna strävan undersöks i Arlem, en gemensam politisk församling som sammanför lokala och regionala företrädare från EU och partnerländerna i Medelhavsområdet. Med utmärkelsen Ungt lokalt entreprenörskap i Medelhavsområdet främjar⁴¹³ Arlem, tillsammans med sina partner, konkret den lokala ekonomiska utvecklingen genom entreprenörskap och framhåller de positiva effekter som ett stödjande ekosystem på lokal och regional nivå kan få.

Konferensen för regionala och lokala myndigheter i det östliga partnerskapet⁴¹⁴ (Corleap) är ett unikt forum för multilateralt samarbete inom ramen för det östliga partnerskapet mellan lokala och regionala myndigheter från EU:s medlemsstater och partnerländerna i det östliga grannskapet.

---

⁴¹² <https://cor.europa.eu/en/our-work/International-cooperation/Pages/ARLEM.aspx>.

⁴¹³ <https://cor.europa.eu/en/engage/Pages/ARLEM-award.aspx>.

⁴¹⁴ <https://cor.europa.eu/en/our-work/International-cooperation/Pages/CORLEAP.aspx>.

Corleap eftersträvar, och kommer att fortsätta att göra det inom den närmaste framtiden, de dubbla målen att fortsätta att tillhandahålla ett format för det multilaterala samarbetet på lokal och regional nivå inom ramen för det östliga partnerskapet och hjälpa de nya EU-kandidatländerna på vägen mot EU. Med utgångspunkt i slutsatserna från det östliga partnerskapets ministermöte i december 2022 och ReK:s yttrande om *framtidens för det östliga partnerskapet ur ett lokalt och regionalt perspektiv*, som antogs vid ReK:s plenarsession i mars 2023, strävar Corleap nu efter att lägga större vikt vid skräddarsytt projektsamarbete, som fullt ut kommer att ta hänsyn till olika omständigheter, ambitioner och behov hos deltagande länder i det östliga grannskapet och deras lokala och regionala myndigheter.

LÄGENHET: STÖD OCH UTBILDNING AV ÖVERSVÄMNING OCH JORDSKRED

GRÄNSÖVERSKRIDANDE SAMARBETE MELLAN KOMMUNER I ITALIEN, ALBANIEN OCH MONTENEGRO

FLAT-projektet var mycket relevant i den nuvarande situationen, som präglades av naturkatastrofer till följd av klimatförändringar, och⁴¹⁵ omfattade kommunerna Danilovgrad, Montenegro, Brindisi, Italien och Nikšić, Montenegro, samt Albanien och Montenegros nationella bergsräddningstjänster som partner. Till ett värde av 0,96 miljoner euro, med 85 % EU-finansiering, förbättrade projektet de gränsöverskridande strukturerna för insatser vid översvämningar och jordskred, stärkte räddningstjänstens kapacitet och skapade integrerade planer och verktyg för att förbättra skyddet och riskhanteringen i områden med risk för översvämningar och jordskred. Ett regionalt resursutbildningscentrum har inrättats och en gemensam webbplats har skapats för att dela relevant information.

Projektet (2018–2020) var en direkt följd av samarbetet mellan medlemmarna i gemensamma rådgivande kommittén ReK-Montenegro, då borgmästare i Brindisi, Mauro d'Attiso, och Danilovgrad, Brano auranović. Som ett av de mest framgångsrika interregionala projekten mellan Italien, Albanien och Montenegro anslogs dessutom nyligen ytterligare resurser för att fortsätta den verksamhet som inleddes genom projektet.

INKLUDERANDE SPEL

GRÄNSÖVERSKRIDANDE SAMARBETE MELLAN KROATIEN OCH BOSNIEN OCH HERCEGOVINA

Som en del av ett Interreg-IPA-program,⁴¹⁶ som även omfattar Montenegro, hade projektet Inclusive Play⁴¹⁷ (mars 2021–januari 2023) staden Zadar, Kroatien (den ledande partnern) och staden Mostar, Bosnien och Hercegovina, som partner. Projektet, till ett värde av 0,95 miljoner euro, med 85 % EU-finansiering, främjar social inkludering av barn och ungdomar med utvecklingssvårigheter och skapandet av inkluderande samhällen. Förutom andra aktiviteter, såsom utbildning av föräldrar till barn med särskilda behov och organisering av paneldiskussioner och studiebesök, var huvuddelen av projektet byggandet av två sensoriska parker – en i var och en av de

⁴¹⁵ <https://flat.italy-albania-montenegro.eu/>.

⁴¹⁶ <https://interreg.eu/programme/interreg-ipa-cbc-croatia-bosnia-and-herzegovina-montenegro/>.

⁴¹⁷ <https://www.mostar.ba/projekt-inclusive-play/>.

två deltagande städerna. Sådana sensoriska parker (särskilt utformade lekplatser) bidrar till rehabilitering, rekreation och inkludering av barn och ungdomar med utvecklingsstörning.

Bilagor

A. Lista över förkortningar

AMIF	Asyl-, migrations- och integrationsfonden
ARLEM Medelhavsområdet	Församlingen för regionala och lokala myndigheter i Europa och Medelhavsområdet
VÅRD	Sammanhållningens insatser för flyktingar i Europa
CoFoE	Konferens om Europas framtid
REK	Regionkommittén
CORLEAP	Konferens för regionala och lokala myndigheter för det östliga partnerskapet
EAP	Det östliga partnerskapet
EGTS	Europeiska grupperingar för territoriellt samarbete
ENISA	Europeiska unionens cybersäkerhetsbyrå
EPOK	Europeisk plattform för att bekämpa hemlöshet
UTREDNINGSTJÄNSTEN	Den europeiska polisen för sociala rättigheter
ERUF	Europeiska regionala utvecklingsfonden
ESF+	Europeiska socialfonden+
EUACI	Europeiska unionens initiativ mot korruption
SNABBVÅRD	Flexibelt stöd till territorierna
BNP	Bruttonationalprodukt
GGA	Globalt mål för anpassning
IRA	Lagen om inflationsminskning
GEMENSAMMA RÅDGIVANDE KOMMITTÉN	Gemensamma rådgivande kommittén
DEN FLERÅRIGA BUDGETRAMEN	Flerårig budgetram
NEET	Inte inom utbildning, sysselsättning eller utbildning
NATIONELLA ÅTERHÄMTNINGS- OCH RESILIENSPLANER	Nationella planer för återhämtning och resiliens
NÖTTER	Nomenklaturen för statistiska territoriella enheter
OECD	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling
PSE	Arbetsförmedlingen
REACT-EU	Återhämtningsstöd till sammanhållning och Europas territorier
REGHUB	Nätverk för regionala nav

RRF	Återhämtnings- och resiliensfonden
MÅL FÖR HÅLLBAR UTVECKLING	Målet för hållbar utveckling
STEG	Plattformen för strategisk teknik för Europa
TAIEX	Tekniskt bistånd och informationsutbyte
TPD	Direktivet om tillfälligt skydd
VETERINÄR	Yrkesutbildning
VLR	Frivillig lokal granskning
WG	Arbetsgrupp
JAPP	Unga utvalda politiker

B. Tabell över figurer

Figur 1 – Nuts 2-regioner med mer än 20000 aktiva registreringar för tillfälligt skydd (ukrainska medborgare).....	19
Figur 2 – EU-regioner med det högsta antalet ukrainare som aktivt registrerats för tillfälligt skydd ..	20
Figur 3 – Elproduktion efter källa, Europa 1990–2020.....	30
Figur 4 – Antal värmerelaterade dödsfall per miljon invånare per år (2015–2022).....	36
Figur 5 – Förväntade årliga skador på kritisk infrastruktur i de europeiska regionerna till följd av klimatförändringarna i slutet av århundradet (miljoner euro)	37
Figur 6 – Beräknad utveckling av efterfrågan på europeisk regional turism för alla scenarier för global uppvärmning, jämfört med nuvarande (2019) uttryckt i procent.....	38
Figur 7 – Aggregerad klimatrisk – scenario med mycket höga utsläpp med absolut exponering (2070–2100) RCP 8.5	40
Figur 8 – Har inte råd med kött, kyckling eller fisk minst varannan dag i Belgien (efter Nuts 1-regioner) och Polen (efter Nuts 2-regioner)	46
Figur 9 – Indikatorn för kombinerad torra, baserad på en kombination av indikatorer för nederbörd, markfuktighet och vegetationsförhållanden, för mitten av juni 2023.....	47
Figur 10 – Sysselsättningsgrad efter Nuts 2-regioner (från 2020), 2022	53
Figur 11 – Befolkningsutvecklingen, 2021–2050 efter Nuts 2-regioner.....	57
Figur 12 – EU:s regioner och städer som genomför målen för hållbar utveckling 2023	61
Figur 13 – Geografisk kartläggning av lokala och regionala myndigheters initiativ per tema	65
Figur 14 – Antal olyckor per år och påverkan efter utvalda sektorer	70
Figur 15 – Orotorsaker till olyckor och konsekvensernas allvar per år.....	71
Figur 16 – Tillgång till EU-medel i syfte att öka den digitala motståndskraften	72
Figur 17 – Planerade EU-anslag per politiskt mål i miljarder euro för perioden 2021–2027 och 2014–2020	77
Figur 18 – De viktigaste sammanhållningsprinciperna, målen och mekanismerna per politik.....	81
Figur 19 – Vilken skulle vara den viktigaste reformen att inkludera i sammanhållningspolitikens framtid?.....	83
Figur 20 – RRF-bidrag och sammanhållningspolitiska anslag.....	85
Figur 21 – Är du medveten om eller har du varit involverad i någon EU-finansiering från NextGenerationEU under de senaste två åren?.....	87
Figur 22 – välfärdsvinster per capita till följd av den inre marknadens handelsförstärkande effekt av Nuts 2-regioner (2016 års kod).....	92
Figur 23 – Arbetskraftsproduktivitet efter Nuts 2-regioner, 2021.....	94
Figur 24 – 41 mest utsatta regioner i den industriella gröna omställningen.....	100
Figur 25 – Total förväntad befolkningsförändring per typologi mellan stad och landsbygd, 1 januari 2021–1 januari 2050 (%)	104
Figur 26 – Befolkning som bor inom 15 minuters körtid på ett sjukhus (2020) av Nuts 3-regioner .	106
Figur 27 – Tillgänglighet för offentliga arbetsförmedlingar	109
Figur 28 – Sysselsättningsgrad för nyutexaminerade från yrkesutbildning 2021, efter Nuts 2-regioner (% av de utexaminerade i åldern 20–34 år med en gymnasie- eller eftergymnasial utbildningsnivå som inte är högskoleutbildade efter avslutad utbildning 1–3 år tidigare)	116
Figur 29 – Den långsiktiga effekten av 1 procentenheters förbättring av kompetensmatchningen på BNP (%), per Nuts 2-region	119

Figur 30 – Andelen personer med högre utbildning, efter Nuts 2-regioner (% av befolkningen i åldern 25–34 år).....	120
Figur 31 – Regioner i en talangutvecklingsfälla och regioner som riskerar att falla i en talangutvecklingsfälla.....	121
Figur 32 – Tillit på olika myndighetsnivåer	129

Europeiska
regionkommittén

Europeiska unionens
publikationsbyrå

HTML	Print
QG-05-23-278-SV-N	QG-05-23-278-SV-C
ISBN 978-92-895-2875-7	ISBN 978-92-895-2899-3
DOI 10.2863/802567	DOI 10.2863/48604

Europeiska regionkommittén inrättades 1994 och är EU:s politiska församling med 329 regionala och lokala företrädare, såsom regionpresidenter, kommunfullmäktigeledamöter etc. från alla 27 medlemsstater, som företräder över 446 miljoner EUmedborgare.

Utgiven av Europeiska regionkommittén

Bryssel, oktober 2023

Rue Belliard/Belliardstraat 101 | 1040 Bruxelles/Brussel | BELGIQUE/BELGIË
Tel. +32 22822211 | e-mail: visuals@cor.europa.eu | www.cor.europa.eu
 @EU_CoR | /european.committee.of.the.regions
 /european-committee-of-the-regions | @EU_regions_cities

© Europeiska unionen, 2023

Om inget annat anges är vidareutnyttjande av detta dokument tillåtet enligt licensen Creative Commons Erkännande 4.0 Internationell (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>). Det innebär att vidareutnyttjande är tillåtet under förutsättning att källan anges korrekt och att det framgår om ändringar har gjorts.

Tillstånd för användning eller mångfaldigande av delar som inte ägs av Europeiska unionen kan behöva sökas direkt från respektive upphovsrättsinnehavare. Ytterligare rättigheter måste därför erhållas om ett visst innehåll innefattar verk av tredje part. Om tillstånd beviljas upphävs och ersätts det allmänna tillstånd som nämns ovan, och eventuella begränsningar av materialets användning ska tydligt anges.